PSALTERIUM

IUXTA HEBRAEOS HIERONYMI

E RECOGNITIONE

PAULI DE LAGARDE.

ACCEDIT COROLLARIUM CRITICUM.

LIPSIAE
1874
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

Psalterium ab Hieronymo anno 405 ex hebraeo in latinum sermonem versum est: quam versionem ab omnibus qui artem criticam didicerint, magni faciendam per annos quadringentos nemo inventus est qui separato volumine ederet, nemo qui ad librorum manu scriptorum antiquissimorum fidem ea qua par est diligentia exigeret, nemo qui editioni psalmorum in synagoga nunc circumferri solitae diiudicandae et corrigendae adhiberet. hoc Hieronymi opere cum ego me minus etiam quam ceteros carere posse viderem, coeperam codices et manu exaratos et typis descriptos, quotquot nancisci poteram, comparare, ex quo comparandi negotio sensim et quasi invito mihi haec editio subnata est. qua id effecisse mihi videor, ut qui post me operam suam in hoc libro tractando conlocare voluerit, multo id quam antea commodius facere possit. nam et modicum volumen est et parvo parabile, et commatum numeri consuetudine sanciti additi, quos neque Iohannes Martianay neque Dominicus Vallarsi addiderant, et codices tres vel quatuor non recentes diligenter conlati, et editionum veterum lectiones adnotatae, et quam editores parisinus et veronensis congesserant scripturae discrepantia cum lectoribus communicata. quot vero facienda supersint, id nisi ex indice librorum a Maurinis et Vallarsio inspectorum eluxerit, ex ipso adparatu editioni meae subiecto constabit, agamque explicatius de futurorum editorum officio in fine praefationis.

Ad manus fuerunt mihi codices manu scripti quatuor, quorum tres plus semel diligentissime contuli, quarti partem tantum aliquam excussi.

G sancti Galli 19, quadratus, paginarum 138. subscriptum *sephar tallim quod interpretatur volumen ymnorum explicit.*

Hoc ego psalterium, quod iure vocatur hebreum,
Hartmotus Gallo donavi pectore laeto.
Auferet hoc si quis, damnetur mille flagellis,
Iudicioque dei succumbat, corpore pesti.

Hartmotum, virum regio genere ortum, saeculo nono apud sanctum Gallum monachum vixisse, anno 872 abbatem in Grimaldi locum suffectum esse scimus.

quae in primis huius libri foliis e psalterio gallicano desumpta inter versus addita leguntur, ea non curavi: sunt enim nullius pretii, nisi quod quo modo psalterium iuxta Hebraeos corrumpi solitum sit ostendunt.

R augiensis 107, quadratus, foliorum 105, saeculi decimi. subscriptum *Legite felices. Gaudete legentes. Omnis labor. Finem habet.*

Sed praemium eius Non habet finem. intima necessitate cum psalterio amiatino iunctus, quod ad 1, 4 intellegenti significavi. librario augiensi aetate non multo inferior est scholiasta, qui vel ex *l c* vel e fonte non indicato scripturae diversitatem adscribit ita, ut haec sua ei melius placuisse videantur quam quae librarius scripsit. *l c* haud scio an non librum chori significet. scholia cum interdum eadem sint ac quae Maurini in margine habent egoque sigla *S* notata cum legentibus communicavi, excripsissem, si per otii angustias fieri potuisset. nam cum interdum notis tironianis utatur scholiasta, quas legere non didici, aut notarum illarum tironianarum legendarum facultas acquirenda erat, quae nesciebam utrum brevi tempore pari posset, aut relinquenda quaecumque notis scripta extabant, quod facere nolebam. nam talia aut integra dari debent aut non dari. spero tamen fore ut ad haec redire aliquando possim.

W babenbergensis A I 14, oblongus, iubente Salomone III anno 909 Constantiae scriptus: psalterium quadruplex, romanum, gallicanum, hebraeum, graecum. et graecum quidem, de quo in editione mea psalmorum graecorum adcurate acturus sum, desumptum est e codicis sancti Galli 17 mutili archetypo nunc perdito ita, ut in psalmis 1—100 archetypi sui nunc perditi vices solus agere debeat, in psalmis 101—150 una cum illo sancti Galli libro agat. psalterium hebraeum non fluxit e codice sancti Galli 19, sed ex eodem exemplo, ex quo augiensis modo nominatus manavit, nisi quod librarius constantiensis non eadem qua monachus augiensis fide in transscribendo usus est: fieri vero etiam potuit ut doctus sibi videretur et emendaturus quae Salomon episcopus prave scripta describenda proposuisset.

Z coloniensis ecclesiae cathedralis 8, foliorum 164, anno 1866 a Dardemonae ripis Coloniam redux, oblongus, codicis *W* ita similis ut in psalterio pagina paginae versuique versus respondeat, paulo tamen minus emendatus quam ille.

contuli psalmos 1—25 integros, postea singulis locis inspexi, psalmos 106—151 integros excussi, cum hos in *W* non ter, sed bis tantum comparare potuissem vellemque de archetypi communis scriptura quam certissimus esse.

editiones typis excriptas contuli integras quatuor, ad psalmos viginti quinque primos adhibui quintam. harum editionum sigla erunt *γξϙμβ*.

ac primum quidem

γ ea est, de qua KTGSchoenemannus in bibliothecae patrum latinorum volumine priori 488 489 egit. usus sum exemplo bibliothecae gottingensis, cuius paginae pene ultimae Ludovicus Schweigerus, conlega quondam aestumatissimus et mutuo amore mihi coniunctissimus († a d IX Kal Maias 1872) inscripsit librum editum esse Augustae Vindelicorum a Gunthero Zainer circa annum 1473: neque ego ultra in aetatem voluminis inquirendum esse censui, cum Schweigerum ha-

rum rerum iudicem experientissimum et cautissimum esse scirem. psalmis primis conlatis deprehendi editionem e codice coloniensis mei simillimo fluxisse: hinc factum est, ut ultra psalmum 25 eam adhibere necessarium non videretur.

ξ est editio versionis nostrae in quincuplici psalterio anno domini 1509 ab Henrico Stephano typis excripto prostans. vide EGreswelli librum *a view of the early parisian greek press* [1833] I 65. Iacobus Faber stapulensis exemplum typographo suppeditatum libris *a piis et religiosis viris Cartusiis et Celestinis* parisiensibus mutuo datis usus anno 1508 *in coenobio sancti Germani prope muros parisienses* scripserat: quos codices nunc in bibliotheca maxima parisiensi servari crediderim.

φ editio Hieronymi ab Erasmo curata et Basileae typis Frobeni anno 1526 in lucem emissa. psalterium nostrum legitur tomo VIII. debueram erasmianam primam conferre, sed quo tempore ad haec studia accedebam, prima illa procurari non poterat, neque postea operae pretium videbatur de ea quaerere. nam e praefatione Amorbachiorum Basileae VIII Kal Sept 1516 scripta et in repetitionibus omnibus servata bibliopolas *Chonradi Pelicani Rubeaquensis ex familia divi Francisci* opera in adornanda editione sua usos esse discimus, a cuius doctrina recessisse qui amorbachianam repetiverunt, non crediderim, ita ut me sine damno amorbachiano libro ipso caruisse putem. iuvat adscribere quae Amorbachii in praefatione media habent *exemplari veneto* [psalterii hebraici] *cum vetustissimis Hieronymi codicibus multis locis non conveniebat.*

μ psalterium iuxta Hebraeos a Iohanne Martianay Lutetiae Parisiorum anno 1693 inter opera Hieronymi I 835—938 editum. qui Parisios adire poterit, codicem 11936 bibliothecae maximae inspiciat, in quo Iohannis Martianay scripta ad bibliorum editionem spectantia servata sunt. codices a Iohanne Martianay adhibitos infra recensebo: hoc loco id addiderim, Petrum Sabatier in bibliorum latinis versionibus antiquis ab se editis II 8 [Remis 1743] haec scribere *ad versionem latinam Hieronymi ex hebraeo quod attinet, ipsa columna intermedia typisque distinctis excudetur, illaque praeferetur a nobis editio, quae non multis abhinc annis prodiit in publicum studio et opera d nostri Iohannis Martianaei* [ita ille] *to I novissimae editionis operum s Hieronymi, Parisiis, anno* 1693. sequitur opus remense nobis inutile esse.

β psalterium iuxta Hebraeos a Dominico Vallarsio inter opera Hieronymi Veronae annis 1734—1742 curata editum IX 1153 seqq. de pentateuchi versione latina agens Karolus Vercellone anno 1860 in variarum lectionum vulgatae latinae bibliorum editionis tomo primo lxxxviii *quoad veronensis editionis textum* inquit, *si plures mendas a typographis additas excipias, unum idemque esse cum parisiensi* [Maurinorum] *saltem quoad pentateuchum fidenter asserimus.* quae ille de pentateucho Vallarsii dixit, ego de psalterio eiusdem dicenda habeo, nisi quod inveniuntur loci perpauci, quibus editor veronensis a Maurinis recedere ausus est: quos

locos in commentario meo inveniet qui quaesiverit. codices psalterii nostri Vallarsius habuit quatuor, editionem veterem unam: e quibus scripturae discrepantiam aliquam sed neglegentissime conlectam in adnotationibus cum legentibus communicavit: de quibus infra agam.

repetivit vallarsianam Hieronymi editionem Vallarsio mortuo bibliopola venetus Wilhelmus Zerletti annis 1766—1772, apud quem legitur psalterium nostrum volumine decimo. iam cum repetitiones adhibiturus sit nisi necessitate coactus nemo (et quae Zerlettius ab ipso veronensi editore posterioribus curis aucta et recognita esse gloriatur, perpauca sunt, in psalterio ni fallor nulla), memini me in praefatione onomasticis sacris praemissa cum excusatione Hieronymi editionem venetam a me usurpatam esse dicere: nunc cum veram vallarsianam habeam, illa uti ineptum iudicavi.

Ad psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi recognoscendum Iohannes Martianay habuit codices decem, quos siglis *EFHKLMNOPQ* ego insignivi.

E Augustinianorum burdigalensium, a Paulo et Cornicula monachis burdigalensibus cum Maurinis communicatus.

F monasterii sancti Michaelis in periculo maris. eiusdem cum *NQ* familiae: Martianay I 926.

H sorbonicus. *triplex*, vide quae ad psalm 78 Maurini adnotaverunt.

K monasterii sancti Petri carnutensis. *correctus ab aliquo hebraicae linguae non imperito* teste Iohanne Martianay I 880.

L corbeiensis.

M memmianus, ut nomen ei a Maurinis inditum retineam, quod invitus facio, *domini de Mesmes in curia parisiensi praesidis*, nunc parisinus latinus 9380, quod ex Leopoldi Insulani inventario concludi potest. iubente Theodulfo Aurelianensium episcopo [787—821] scriptus.

N carcassonensis, de quo in prodromi pagina pene ultima anno 1690 Iohannes Martianay *scriptus est* inquit *ante octingentos annos, et, nisi me fallo, canon ipse est hebraicae veritatis, de quo ad Lucinium Beticum Hieronymus scripsit. nam testamentum vetus iuxta seriem iudaici canonis latine redditum, hoc est viginti tantum duo volumina complectitur, nihilque prorsus in eo libro habetur quod ipsissimum Hieronymum non sapiat ..... istius codicis ..... copiam mihi fecit d Vila, concedente toto canonicorum honestissimo conventu: sed eum postquam suis locis reddidi et ad perficiendam librorum omnium qui in hoc volumine continentur collationem denuo expetivi manuscriptum, rescripsit ad me domnus noster Bartholomaeus Laprade librum hunc in bibliotheca ecclesiae carcassonensis amplius non inveniri.* sed idem Martianay ad Psalm 73, 28 *exscriptor ... carcassonensis qui nulla fide est, temerarium multis in locis expertus, dum e latere adnotationes scholiastis scribendas in corpore non dubitavit.*

O sancti Germani a pratis, eiusdem cuius *MN* aetatis. *mutilus a Ps* 94 Martianay I 914.

P regius 3563, bibliothecae parisiensis maximae.

Q vaticanus 344 [Martianay I 838]. *codicis variantes collegit et Parisios ad me misit domnus Claudius Estiennot* [poterat hunc Stephanotum vocare] *congregationis nostrae procurator generalis in curia romana.* huius Stephanoti manu scripti sunt codices parisini 12442 12587 12739—12776.

horum codicum *EFHKLQ* psalterium solum continent, *MNOP* canonem, ut Maurini loquuntur, hebraicae veritatis, id est vetus testamentum eo fere ordine dispositum quo in prologo galeato Hieronymus recensuerat. nam ordinem legis sequitur ordo prophetarum, hunc excipit ordo hagiographorum: additur post hunc ordo eorum librorum qui in hebraeo canone non habentur [Sapientiae Ecclesiastici Tobi Iudith Maccabaeorum I II]. novi testamenti ordines duo sunt, evangelicus et apostolicus, ut sex ordinibus biblia absolvantur plane ut ששה סדרים operis talmudici sunt, hinc ש"ס dicti. et debebat Karolus Vercellone scripturae diversitatem in bibliis latinis obviam conquirens ab his proficisci: quae ille ne cognovisse quidem videtur, ut neque ii cognoverunt qui in Germania data opera de vulgatis bibliis locuti sunt. non quod hos canones ego ipsam Hieronymi manum continere credam, sed quod qui hos contulisset — si modo Iohannes Martianay vera rettulit — unam certam codicum familiam habiturus esset, a qua diiudicanda ad ceteras posset proficisci. quae vero ad Lucinium scripsisse dicit Hieronymum editor parisinus haec sunt, epistula 71 I 432 *bc* Vallarsii: *canonem hebraicae veritatis excepto octateucho* [alii aut *heptateucho* aut *pentateucho*], *quem nunc in manibus habeo*, *pueris tuis et notariis dedi describendum.* quibus verbis ea non demonstrari quae Iohannes Martianay iis demonstrari credebat, omnes vident.

venio nunc ad

S. hac ego sigla scholia insignivi, quae litera h notata in marginibus canonum suorum invenit Iohannes Martianay. de quibus ille I 837 838 *monemus* inquit *lectorem studiosum ... scholia marginalia, quae deinceps occurrunt in toto psalterio, posita esse in exemplaribus canonis hebraicae veritatis, ubi incorruptus fere servatur textus versionis Hieronymi* [Maurinus ille loquitur, non ego] *cum huius modi adnotatiunculis ad marginem. porro eadem scholia translata sunt imperitia librariorum in contextum sacrum psalmorum ita, ut in tribus antiquis mss codicibus textus mutatus inveniatur cum annotationibus marginalibus per totum psalterium. manuscripti illi sunt vaticanus bibliorum sacrorum codex num* 5729 [sic], *codex item biblicus Augustinorum burdigalensium et alter monasterii s Michaelis in periculo maris. nonnullam etiam partem scholiorum invenimus in aliis exemplaribus mss, unde in editos libros facile derivari potuerunt. nos ad fidem codicum mss vetustissimorum ac optimae notae omnia suis locis restituere curavimus.*

memini me cum Schleusingae quaestiones Hieronymi in Genesin ederem, aegerrime editionibus parisina et veronensi carere et perquam

invitum sola basileensi secunda debere contentum esse. neque antea cum Berolini viverem, ad editiones illas aditus patuerat: vide quae conquestus sum in Clementinorum graecorum praefatione 6 marg 17 marg gesammelte abhandlungen 24, 23 42 fin 189, 24 beiträge zur baktrischen lexikographie 36 fin. ita factum est ut quae Iohannes Martianay de his scholiis habet non legerim nisi Gottingae. quae legi animo laetissimo: nam probata novo argumento vidi quae in praefatione Genesi praemissa 23 indicavi, Hieronymi opera manu scioli cuiusdam iudaici corrupta esse. acutis et veritatis amantibus hominibus ea quae loco laudato dedi sufficere poterant: nunc, cum hunc scholiastam detexerim, egregiis istis oblocutoribus sua culpa incognitum, vel indoctissimum quemque rem puto concessurum esse.

Venio nunc ad testes a Vallarsio excitatos. qui quinque sunt:

χ editio anni 1496, quam bis expressis verbis laudat, saepe praemisso vocabulo *al* in margine contulit. equidem certe ea quae ita indicavit Vallarsius, sigla χ usus cum lectoribus communicavi. dolendumque est quod de χ illo nihil innotuit, nam saepe ei cum *G* meo convenire vidi. de editione Hieronymi anno 1496 publici iuris facta sine fructu consules Schoenemannum I 481, qui quae Vallarsius de ea dixit non legit.

A codex vaticanus 134.

B reginae Suecorum Christinae 11.

C eiusdem reginae 1286.

D cisterciensis *reliquis fere praestantior, olim nonantulani asceterii, nunc sanctae crucis in Ierusalem de urbe* ... 104.

Accederet ad hos codices a me ipso, a Maurinis et a Vallarsio excussis liber amiatinus, si honestum mihi visum esset editionem bibliorum veteris testamenti latinorum a Theodoro Heyse et Constantino de Tischendorf curatam expilare. quod equidem eo minus committendum duxi, quo ineptius et puerilius institutam videbam. sin ad ipsorum psalmorum examen criticum accessero, amiatino utar, in chartis meis sigla *U* notato, cui cum *R* meo maximam affinitatem intercedere supra dixi.

accederet toletanus, de quo Iosephus Blanchinus in vindiciis canonicarum scripturarum [1740] cxix, si Toletum proficisci potuissem:

accederet monacensis 18426, nisi saeculi decimi quinti esset:

accederet berolinensis latinus theologicus quadratus 24, in Hispania scriptus, si Berolini haberem quem de eo interrogarem: nam ipse vidi numquam ut nec monacensem vidi.

accederent harleiani musei britannici 613 2798 2799, oxoniensis corporis Christi 12, alii, de quibus in tabulas non rettuli.

His ita expositis dicendum restat de via, qua procedere debeat qui hanc meam psalterii huius editionem, quam incohatam, non absolutam supra dixi, velit ipsi Hieronymi manui similiorem reddere.

ac primum quidem quaerendum erit, cui codici Iohannes Martia-

nay in psalterio nostro edendo se addixerit. nam in apparatu meo persaepe $\mu\beta$ ab omnibus codicibus vides recedentes, de quorum lectione relatum est. quod quaerere nisi Lutetiae nemo poterit.

deinde canones Maurinorum perscrutandi erunt, ut quid de hac codicum familia iudicandum sit pateat.

praeterea scholiastae adnotationes omnes conligendae et examini subiciendae erunt, quod posterius facere non poterit nisi qui et adcurata linguae hebraicae scientia instructus sit et quae opiniones de singulis vocabulis hebraicis difficilioribus saeculis sexto septimo octavo valuerint perspectum habeat.

quid? quod excutienda erunt quae Hieronymus in libris suis de psalmorum locis docet, et speculum Augustini benedictinum comparari debebit, quod psalterio nostro uti notum est. neutrum nisi codicibus veteribus diligenter adhibitis fieri poterit. vide Augusti Reifferscheid bibliothecam patrum latinorum italicam 66, tübinger theologische quartalschrift 1872, 346.

his omnibus absolutis psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi typis ita exprimendum erit, ut forma litterarum ad dexteram inclinatarum distinguantur quae Hieronymus e vetere versione in suam transsumpsit: horum enim pretium minus esse quam novorum omnes confitebuntur. huic editioni subicienda erunt Aquilae et Symmachi interpretationes ab Hieronymo probatae: nam Hieronymum non semper ex hebraeo vertisse, sed ubi res non bene procedebat, ad Aquilam et Symmachum confugisse, veteres norant, hi nostri nesciunt. quae omnia si facta erunt, psalterium hoc nostrum examini psalmorum hebraicorum critico poterit adhiberi.

Superest ut de editione psalterii ab Hieronymo ex hebraeo versi loquar, quam nuperrime Constantinus de Tischendorf curavit: quod non facio nisi ingenti taedio victo.

prodiit igitur hoc anno 1874 ineunte, Gottingam perlatus est ante diem IX Kal Februarias *liber psalmorum hebraicus atque latinus ab Hieronymo ex hebraeo conversus. consociata opera ediderunt Constantinus de Tischendorf SBaer FrDelitzsch*, in quo pagina iv haec scribit Franciscus Delitzsch: *Quisquis ipsius Hieronymi versionem* [psalterii] *cognoscere cupit, quae quidem ad historiam et textus et interpretationis plurimum valet, hic necesse est adeat vel tomum X* (1771) *operum Hieronymi a Vallarsio editorum vel t II* (1751) *operis illius, in quo Sabatarius* (*Sabatier*) *bibliorum sacrorum latinas versiones antiquas collegit. tanto maiori laetitia affectus sum, quod Constantinus de Tischendorf, vir et doctrina et ingenio in arte critica facile princeps ..... socium se Baerio mihique adiungere annuit ad conficiendum psalterium ..... assumsit igitur textum vallarsianum ... eumque collato codice amiatino ..., qui ab ipso bis editus* (1850. 54) *psalterii textum non gallicanum, sed ipsum hieronymianum continet, et ubique perpenso critico Vallarsii et Sabatarii ... apparatu acri iudicio recognovit.* ad quae dicenda haec sunt.

si Franciscus Delitzsch ei qui psalterium iuxta Hebraeos legere vellet ante Constantini sui curas vel Hieronymi vallarsiani tomum decimum anno 1771 editum vel versionum bibliorum latinarum a Petro Sabatier conlectarum volumen secundum adeundum fuisse dicit, his verbis aut psalterium illud non editum esse ante annum 1874 nisi his duobus locis dicit aut his duobus locis optime editum esse contendit. utrumque si facit, errat.

nam psalterium iuxta Hebraeos typis excriptum esse annis 1473 1496 1509 1516 1526 1693 1738 supra vidimus, cum quid siglis *γχξφμβ* indicaretur explicarem. habetur praeterea psalterium idem in editionis Hieronymi rarissimae romanae volumine VII [Schoenemann I 505: ipse numquam vidi] et in volumine Tribbechovii VIII [anni nota carente], ut taceam de repetitione romanae editionis plantiniana [1578] VII 191—222, de parisina editione Nivellii et basileensibus tribus quae erasmianam alteram sequutae sunt. legitur etiam, licet incommodissime et ineptissime dispositum, in veteris testamenti bibliis latinis Lipsiae 1873 editis, crediderimque etiam Mignium illum famosissimum apud Parisienses bibliopolam typis subiecisse librum, quem ab operibus Hieronymi abesse non posse procul dubio intellexit. et repetivit Samuel Bagster londiniensis in volumine quod *the hexaplar psalter* inscripsit. editum igitur est non bis, sed noviens deciens vel pluriens etiam.

sin optime Franciscus Delitzsch psalterium iuxta Hebraeos a vallarsianae repetitore veneto et Petro Sabatier editum contendit, fallitur. nam utrumque supra vidimus a Iohannis Martianay editione pendere.

quodsi vero a Francisco Delitzsch Constantinus de Tischendorf *vir et doctrina et ingenio in arte critica facile princeps* vocatur, iudicari id poterit ad ea quae anno 1857 exposui et anno 1866 in libro gesammelte abhandlungen 85—119 iterum edidi, atque ex ipso psalterio tischendorfiano latino prudentibus viris ridicule et absurde dictum videbitur.

nam si editionem Hieronymi venetam pro vera vallarsiana *assumsit* Constantinus de Tischendorf, quae a Vallarsio curata non est:

si non vidit Vallarsium in psalterio edendo perpaucis locis a Maurinis recessisse, omnemque emendati huius libri laudem, si modo est ulla, ad Iohannem Martianay referendam esse:

si hanc vallarsianam quam putabat quaeque revera est maurina, tumultuaria opera e codicibus neglegenter non conlatis, sed passim inspectis ab homine artis criticae imperitissimo confectam esse ignoravit:

si scripturae varietatem a Iohanne Martianay conlectam et veteres psalterii iuxta Hebraeos editiones omnino non novit:

si quae Iohannes Martianay de canonis hebraicae veritatis codicibus exposuit nec legit neque ad diiudicandam librorum manu scriptorum dignitatem adhibuit:

si vallarsianam illam suam cum codice amiatino contulit, qui psalterium hoc de quo sermo est continet, ut equidem arbitror, ab

emendatore falsatum, sin hoc placebit diffiteri, ab aliis eiusdem psalterii codicibus Lipsiam facili negotio arcessendis et procul dubio non contemnendis mirum quantum diversum:

si Petri Sabatier *apparatum perpendit*, in quo nihil omnino ad hoc psalterium pertinens habetur (nam Petrum Sabatier versiones latinas e graeco petitas conlegisse vel novicii tirones norunt):

si nescivit Petrum Sabatier, quod supra ipsius Petri Sabatier verbis probavi, perpaucis exceptis psalterium Hieronymi tertium ex editione maurina repetivisse:

si ad eum numquam perlatum est operis magni illius remensis tomum secundum editum esse anno 1743 (nisi quod de hoc etiam valent quae IBerger de Xivrey *étude sur le texte et le style du nouveau testament* [1856] 35 dixit), anno 1751 primo tantum folio novato iterum vaenum oblatum esse:

si ad Psalm 52, 7 Hilarium pictaviensem testem laudat, qui Hilarius anno 368 mortuus psalmos e graeco versos legit, Hieronymi psalterium iuxta Hebraeos anno 405 editum vidisse non potuit:

haec inquam si fecit, indoctissimum se iudiciique critici plane expertem ipse demonstravit.

hunc talem hominem qui *in arte critica principem* dicere audeat, quo nomine is vocandus sit, alii iudicabunt. nam codices invenire et publicis sumtibus edere ut gratulatione hoc, laude quadam illud non carebit, ita apud sensatos homines critici acuminis gloriam numquam pariet.

iam si codicem amiatinum a Tischendorfio bis editum scribit Franciscus Delitzsch, quem codicem *psalterii textum non gallicanum, sed ipsum hieronymianum* continere dicit, meminerimus Tischendorfium semel edidisse novum testamentum amiatini, cuius editionis utilissimae exempla cum pro more doctissimi saeculi nostri divendita non essent, anno 1854 novi testamenti amiatini editionem alteram a librario una pagella nova novum librum mentiente vaenum propositam esse, extra Lipsiam omnes novimus. verum hoc non est codicem amiatinum bis edere. psalmosque novi testamenti partem esse mihi quidem incognitum est, neque vidi psalmos in voluminibus istis annis 1850 et 1854 editis extare.

atqui mirari subit cur bibliorum illorum veteris testamenti latinorum a Theodoro Heyse edi coeptorum, a Constantino de Tischendorf absolutorum mentio hoc loco a Francisco Delitzsch iniecta non sit, nisi forte opus illud puerilius et ineptius visum est quam ut nominari ab amico posset.

His omnibus ita expositis, eo praefationis loco, qui omnium oculis maxime est expositus, ea dicam, quae ab omnibus, quotquot libro meo usuri sunt, teneri volo.

e silentio meo concludi posse in *GRW*, nisi quod e ę ae æ permista plerumque non notarim, apertos librariorum errores non receperim in apparatum nisi certas ob causas: vide etiam ad Psalm 3, 3. in

γξϙμβ orthographica quae dicuntur plerumque non curavi: *Z* in psalmis 1—25 106—151 eodem quo *GRW* modo tractatus est, nisi quod *t* pro *c* scriptam in vocabulis *mendacium fallacia* similibus in hoc numquam notavi. codicum *ABCDEFHKLMNOPQ*, item *χ* et *S* scripturas ab editoribus parisino et veronensi acceptas laudavi: quae si male notatae sunt ab illis, equidem culpa non teneor. potuit autem fieri ut in opere perquam molesto transscribens et digerens ipse erraverim: quod si factum est, apud aequos lectores excusationem in promptu habebo.

Cum litterarum ad dexteram inclinatarum copia in typographeo iam nulla sit, quae supra pagina ix med edenda erant, loco quo decebat edere non potui et nunc ita edo, ut quae auctores a me in lucem protracti scripserint et quae ipse addiderim, prudenti lectori distinguenda relinquam, non ipse distinguam. confer onomastica mea sacra I viii II 44 ac mirare et patientiam meam et divitias guelphicas.

Cum nomina litterarum hebraicarum in codicibus atque editionibus psalterii hinc inde obvia non curaverim, ne talibus cupediis lectores omnino careant, addo quae e codice quodam gothano desumpsi.

Anno 1868 cum Genesis versionem graecam veterem ederem, de codice Oxoniensium 27 frustra me quaesivisse rettuli, quem paulo post Gothae feliciter servatum inveni. est igitur codex Holmesii 27 e murbacensi gothanus membr I 17 foliorum 71 idem de quo Bernhardus de Montfaucon anno 1708 palaeographiae graecae paginis 220—223 et (qui totus a Maurino isto pendet) FAStroth anno 1782 in Eichhornii repertorium für biblische und morgenländische litteratur XI 59 egit. neuter librum vidit: ego cum diligenter conlatum ad psalterii graeci editionem adhibuerim, non septimi sed noni saeculi esse *αὐτόπτης* scio, carminaque in eo servata tria hoc loco editurus sum. in quorum tertio edendo Bernhardus de Montfaucon, amicorum suorum ignavia et inscitia deceptus, ultra versum 17 progressus non est. et fallitur vir doctissimus, si qui post versum 17 versus sequi deberent, desiderari scribit. adsunt enim in codice, sed ita evanidi, ut aegerrime neque integros legerim, certusque sum virum in legendis codicibus non exercitatum non multa visurum esse: confer reliquias iuris ecclesiastici syriacas 124, et quae de ThILamy, non legente codicem, sed librum meum repetente, ZDMG XIV 336 337 dicta sunt. permiserat quidem Wilhelmus Pertzsch potiones chemicas infundi, de quibus in libro archiv der gesellschaft für ältere deutsche geschichtskunde V 512 agi ante diem X Kal Iul 1853 me ad Granium Licinianum accessurum GFPertzius docuerat, sed vapores tantum e liquore ammonii sulphurati surgentes per brevissimum tempus ad membranam adplicavi idque sine fructu: kalio ferrocyanico et acido muriatico uti nolui: istam enim medicinam ex Ephraemi codice parisino nunc caeruleo et Friderici Koehler conlegae berolinensis doctrina sciebam periculosam esse,

nisi quis singulas membranas e compage solutas statim post adhibita chemica aqua pura lavare posset. codex autem compactus in manibus erat. accedebat quod iam Calmeti tempore litteras aqua infusa dilutas esse unicuique constare debebat: litteras vero ita dilutas potionibus istis ad pristinam formam reductum non iri non poterat me fugere. contenti igitur esse debebunt qui haec legent eis quae oculis meis rimatus sum, postuloque ut plus mihi quam Bernhardo de Montfaucon fidei habeatur.

A = prima, B = secunda, C = tertia manus: scripturae signo non distinctae codicis ipsius sunt a me edente mutatae.

1

υψυλος κυριος δυνατος φυλοστοργος αμωμος
δος μοι νυν συνεσειν και μου το στωμα πλιρωσον
πνευματος οσυου βασιλευε χριστε λιτρωτα
αυτοκρατορ θελημα αγιον εχχεον εις ιμας
οπως αν μαθω αψευδως σου ρηματα λαλειν
καταρτησε θεε μελετην μου και καθαρησον
ιδου πτοχος εδυμον αμαθις αμνημον αχριστος
αλλα κατευθυνον ημων καρδιαν ανωθεν
προς σε κραζο πενις σωσον με και ακουσον
αινο θεον υπευθυνος σωζοντα λιτουργος
σοι παραθω πιστην αει και πραγματα παντα
παντοκρατορ σοτιρηα θεου χηρ δοξα σοφια
συ λαους παντας δια παντος διατιρησεις

2

Οροθεσια και εκθεσις γραμματον εβραεικον.
Adam, primus homo, doctrinam commouet aleph.
Beth domus exprimitur, signans *σχηνωμα* piorum.
Gemel sermonum retinet *πληρομα* datorum.
Deleth sumptus aqua tabularum *υποδιγμα* restaurat.
He, quod gramma sonat, *ρομαεισπ* dicitur ista.
Uau *κεφαλη* costat machabei codicis ecce et.

1—13 versio adest latina inter versus prima manu scripta ex qua id unum adscribo *εδυμον* 7 esse *αιδημων* verecundus | 1 *κ̅ς̅* | 1 *φυλστοργος* A | 2 *συνεσεν* A | 2 *πλιροσιν* A | 3 *χ̅ρ̅ε̅* | 3 *διτρωτα* | 4 *δυτοκρατορ* | 4 *εχεον* | 5 *οπωσαν* | 5 *αψευδος* A | 5 *λαλιν* A | 6 *καθαρη σον* | 7 *αμαθεις* B | 7 *αμμηνον* A | 7 *αχρισιος* | 8 *η μων* A | 9 *κραξο* | 10 *θ̅ν̅* | 11 *παραραθω* A | 12 *θ̅υ̅* | 13 *σου* A | 13 *λαλους* | 13 *διατιρησαις* A | 0 *οροθεσεια* B | 1 aleph ex אלף Prov 22, 25 | 2 beht B | 2 non *σκηνωμα* | 3 *πλήρωμα* per derivatum aliquod radicis גמל expressum umquam esse dubito | 4 deleth a דלה Prov 20, 5 ductum Mosem Exod 2, 10 significat: qui Exod 34, 1 seqq tabulas legis restaurat | 5 *γράμμα* (Latinorum scripulus) *ε* ad sinistram versa indicari solebat. *ῥωμαϊστὶ* = graece, nam ista = *ἡ* | 6 *κεφααη* codex. versum non intellego

Zai dupliciter uocitatur, et hęc et oliua.
Heth uitam *θανατου* uictorum predicat in qua.
Teth. bonum opus merito muneratio larga sequetur.
Ioth bene principium est, bis quino *ρηματε* lex est.
Kaphtê *χηρ* decimam post littera prima caraxat.
Lamed amen disciplinam recitare uidetur.
Mem sonat ex ipsis, mandatis scilicet almis.
Nun plane ęternum uero *προσταγματε* lampat.
Samech enim auxilium nostro sermone uocatur.
Ain. *οφθαλμος πηγη* et iudeus sermo recludit.
Fe. felix fulget doctorum *στωμα*, quod est ós.
Sade iustificatorum *δικεωμα* relucet.
Koph electorum est sincera uocatio dicta.
Res, *κεφαλη*, caput: en sunt hae tres ordine linguę.
Sen dentes replicat, quos grecus dicit *οδοντες*.
Tau signum *σταυρου* uel consummatio fertur.
Haec elementa bis undeno conscripta tenore
Si fuerint, sociata uelut pia poscit amusis,
Ordine proficuo septenum stema relucet,
Quod capiti xpo cunctorum conuenit atque
Ecclesiae natis, quos sanguis purgat amomi,
Ante creaturam noti [sic], persimplicis agni.
Hos nunc uersiculos annorum dedicat ordo
Quo baptizari uoluit sine *πεγματε* xpc.

3

καταλογος γραμματον ελλινον

Quattuor his nunc uersiculis perpende, magister,
Tres in personis unum in deitate potentem.
α alfa patrem signat, quoniam caput esse uidetur.
β beta patris genitum aeterna ratione figurat.
γ gamma simul certe depingit *πνευμα* beatum

7 zaï versus requirit, sed זה *ζαι* = ze. oliva זית = ⲍⲱⲓⲧ = *ζῆτα* | 10 constitutiones apostolorum [de quorum patria et aetate vide me GGA 1871, 526] II 25 p 53, 24 25 editionis meae *ἰῶτα ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ ὀνόματος Ἰησοῦ* = Didascalia 36, 9: cf Didascaliam 89, 13. hinc Raschi ad Genes 2, 4 in nupera editione berolinensi ab indocto editore mutilatus et e codicibus veteribus supplendus והעולם הכל נברא ביוד. contra he = $^1/_2$ iodh. onomastica sacra I 206, 74 seqq conlatis GGA 1871, 1600: ubi *ηθπ* in *ηθ* ח et *ηπ* in *η* ה mutandum esse docui. cf Petrum Galatinum III 9 | 11 *χεὶρ* scribendum = כף | 12 למד = disciplina non extat | 13 מהם | 15 sameth codex. סמך = auxilium non extat | 16 = ain et oculus et fons apud Hebraeos | 28 per simplicis codex | 29 Luc 3, 23 | 30 sequitur bis scriptum *τετελεστε εργον ενγραπτον* | o *ελλινων* B

δ delta trium personarum communicat agmen.
ε eleimon mundi custos, miserator et orbis,
ζ ζωην anthropis iustis concesserat almam.
η ητα quidem uitas socias tres iungit et aptat.
ϑ ϑeta gerit signum mortis, quo uita triumphat.
ι ioth dex xpc legis qui conditor extat.
κ kappa bis endenos [sic] sibi uendicat arte pelasga.
λ lauta ter et decadem summis gestare probatus.
μ my cosmo horrendum cataclismum fudit auito.
ν ny summam annorum iubelei format amati.
ξ ξει gradum uiduae moderatur rite secundum.
ο o proprio caeli determinat orbe figuram.
π πει fidei atque operis speciem confirmat anothen.
ϱ ϱ dextr meminit leuamque refutat.
σ σιγμα σηϱ saluat qui cuncta creata.
τ ion, quo creditur esse redemptus.
υ notulis uitam manifestam.
φ φυ. genus humanum filaxon, ktismatis auctor.
χ χris perfusum mereatur regna polorum.
ψ ψ geminos apices ego litera sola rependo.
ω ω finis perfecta iugans et iuncta resoluens.

Iohannes Martianay e codice psalterii nostri carnutensi (K), quem perantiquum vocat, in appendicula edidit psalmi 2 partem et psalmum 45 integrum hebraice litteris latinis scriptum: quos psalmos si hoc loco repeterem, gratum me lectoribus facturum putabam.

8 Saal mimenni veethna goim nahelathecha vaaHuzadcha afSe arez. 9 Teroaem besevet barzel ki chli jocer tenapecem. 10 Vaatta malachim hazkilu hiveSru softe arez. 11 Aivedu eth adn̄ birea vegilu bireada. 12 Nascu bar pen jeanaf vethovedu derech. Ki jivear ki maat apo asre col Hose bo.

2 RaHas libbi davar tov omer ani mAsai lamelech. LeSoni At sofer mahir. 3 Jafjafitha mibne Adam hutcak Hen besifethothecha alken berachecha elohim LAolam. 4 Hagor Harbacha al jerech gibbor. Hodecha va hedarecha 5 vahedarcha celaH rechav. al devar emeth va anneva cedek vethorecha noraoth jeminecha. 6 Heitcecha senunim Amim' taHathecha gippolu bleve ojve hamelech. 7 KiSacha elohim Aolam va ed sevet misor sevet malchuthecha. 8 Ahavta cedek va tisena resa alken mesaHcha elohim elohecha semen SaSon me Haverecha. 9 Mor va haloth kciaoth col begethotheca min hecle sen minni simmehucha 10 bnoth malachim bicrothecha. Niceva segal liminecha beche-

11 iudex Montfaucon | 14 fundit A | 15 ν = 50 | 15 amata A, correxit C | 16 ξει incertus lego. cf constitutt apostolorum III 1 | 23 filazon B? scr φύλαξον

temme ofir. [11] Simai bath urei vatheti azenech vesichi ammech u veth avich. [12] Vithave hammélech iafiech ki hu adonaich vehistaHavi lo. [13] Uvath cor beminehá [sic] panaich jaHallu Asire Ame. [14] Col kevudda bath mélech pníma mimisbcot zahad [sic] levusa. [15] lirKamoth tuval lamélech bethulóth ahrèha reotheha muvaoth lach. [16] Tuvalna bisemahod vagil tevoenna behechal melech. [17] taHad avothecha jihiju baanecha tesitémo lesarim bechol arez. [18] azKira simecha bechol ˌdor vador. Alchen amime jehoducha laolam vaheth.

Quo tempore praefatio typis excribebatur, litterae viri doctissimi Iohannis Gildemeister ad me adlatae sunt, Bonna a d V Kal Apriles scriptae, quibus de psalmo 45 me monebat ab AMaio in novae bibilothecae patrum VII 2, 312 [e Ludovici Burbonii Lucae principis codice] edito. hunc operi critico, quod de psalterio proximo anno post iter parisinum absolutum edere cogito, reservassem: videbatur enim ad testem S [supra vii] pertinere: verum cum paginula vacua supersit, vel nunc ex editione maiana repeto. in quo si caballicare pro רכב usurpatur, Gallia interpretis Hieronymum emendantis patria videatur: nam caballicare = chevaucher.

[2] Frequentat cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. [3] pulcrior es filiis Adam, effusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te deus in saeculum. [4] accingere gladio tuo super femur, potentissime, dignitate et decoritate tua. [5] et decoritate tua prospere caballica per verbum veritosum et mansuetudine iustitiae, et docebit te terribiliter dextera tua. [6] sagittae tuae acutae (populi sub te cadent) in corde inimicorum regis. [7] thronus tuus, deus, in saeculum et in aeternum: sceptrum aequitatis sceptrum regni tui. [8] dilexisti iustitiam et odisti impietatem: propterea unxit te deus, deus tuus, oleo gaudii prae sociis tuis. [9] smyrna et aloë et casia in cunctis vestimentis tuis: de templis eburneis Menni laetificaverunt te [10] filiae regum in honore tuo: stetit coniunx in dextera tua in petalo Ophyr. [11] audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. [12] et desideret rex pulcritudinem tuam: quoniam ipse est dominus tuus, et adora eum. [13] et filia Tyri, in muneribus faciem tuam deprecabuntur divites populi. [14] omnis honorata filia regis intrinsecus: de fimbriis aureis indumentum eius. [15] in deomatis [recamatis corr Mai] adducentur ad regem virgines post eam, proximae eius adductae sunt tibi. [16] ducentur in laetitia et exultatione, venient in templum regis. [17] pro patribus tuis erant filii tibi: pones eos principes in tota terra. [18] recordabor nominis tui in omni generatione et generatione. propterea populi consitebuntur [sic] te in saeculum et in aeternum.

Eusebius Hieronymus Sophronio suo S.

Scio quosdam putare psalterium in quinque libros esse divisum, ut ubicumque apud LXX interpretes scriptum est *γένοιτο γένοιτο*, id est *fiat fiat*, finis librorum sit pro eo quod in hebraeo legitur *amen amen*: nos Hebraeorum auctoritatem secuti et maxime apostolorum, qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant, unum volumen adserimus, psalmos quoque omnes eorum testamur auctorum, qui ponuntur in titulis, David scilicet, Asaph et Idithun, filiorum Core, Eman Ezrahitae, Moysi et Salomonis et reliquorum, quos Ezras uno

1 *praemittunt* incipit praefatio s eusebii hieronymi in librum psalmorum iuxta hebraicam veritatem *βμ*, *nisi quod μ* > eusebii: prologus beati ieronimi presbiteri in psalterium quod ipse de hebraico transtulit in latinum *γ*: prologus beati hieronymi in psaltęrium hebraicum id est quod secundum vęritatem traduxit hebraicam ad petitionem sophronii *ξ*: divi hieronymi in psalmos iuxta hebraicam veritatem ad sophronium praefatio *φ*: incipit prologus beati hieronimi in psalterium iuxta hebręos quod ipse transtulit in latinum *GW*, *nisi quod* hieromimi *et* hebraeos *W*: *manu saeculi decimi quinti* psalterium beati ieronimi secundum hebraicam veritatem translatum *R* | 1—53 > *MNOP*, *qui alium prologum a verbis* in hebraeo libro psalmorum *incipientem substituunt* | 1 > *ξφ* | 1 Eusebius > *R* | 1 ieronimus *γ*, hieronimus *GRWZ* | 1 soffronio *γGRWZ* | 1 salutem *γGRWZ* | 3 ut > *R* | 3 apud LXX interpretes > *γ* | 3 septuaginta *βμφ* | 3 interpraetes *R* | 4 *γενοιτο γενοιτο* id est > *γ* | 4 *γενοιτο γενοιτο GWZβμξφ*, renoto tenoto *RU* | 4 fines *W* | 4 eo quod *γAGWZ*, quo *βμξφR* | 5 nos — 19 nam > *γ*, *sed verba* psalmos 7 — comprehendit 11 *versu* 53 *finito habet*, 18 sed —19 commutabitur *post* ostendit 22 | 5 *post* nos + autem *βμξφR* | 6 sequuti *R* | 7 unum asserimus psalmorum volumen psalmos *φ* | 7 asserimus *GWZ* | 8 quoque > *φ*, que *χ* | 8 testantur *GWZ* | 9 asaph *βγμξφGWZ*, et assaph *R* | 9 ydithim *γ*, iditum *ξ* | 9 chori *γ*, corae *ξ*, chore *GWZ*, chorae *R* | 9 emam *R* | 10 ezraite *GWZ*, aegrahitae *R*, ebraice *γ*, israelitae *χ* | 10 mosi *βμ* | 10 solomonis *φWZ*[1] | 10 esdras *γφ*, ezdras *ξ*, ezthara *R*, eszras *Z* | 10 primo *ξφχ*

volumine conprehendit. si enim *amen*, pro quo Aquila transtulit *πεπιστωμένως*, in fine tantum modo librorum ponitur et non interdum aut in exordio aut in calce sermonis sive sententiae, numquam salvator in evangelio loqueretur *amen amen dico vobis* et Pauli epistulae in medio illud opere continerent, Moyses quoque et Hieremias et ceteri in hunc modum multos haberent libros, qui in mediis voluminibus suis *amen* frequenter interserunt. sed et numerus XXII hebraicorum librorum et mysterium eiusdem numeri commutabitur. nam et titulus ipse hebraicus *sephar tallim*, quod interpretatur *volumen hymnorum*, apostolicae auctoritati congruens non plures libros, sed unum volumen ostendit. quia igitur nuper cum Hebraeo disputans, quaedam pro domino salvatore de psalmis testimonia protulisti, volensque ille te eludere per sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebraeo ut tu de LXX interpre-

14 Ioh 1,52 cett | 15 Rom 1,25 cett | 16 Num 5,22 Deut 27,15 seqq | 16 Ierem 11,5 28,6 | 16 Regn III 1,36 Paral I 16,36 Esdr II 5,13 8,6 Isa 65,16

11 comprehendit *G*, cōprehendit *W*, c̄prehendit *Z* | 11 *post* amen + amen ξ, + fideliter *R* | 11 aqulla *Z* | 12 *πεπιστωοωμενως Z*, *πεπιστομενως Erasmus*, *γενοιτο γενοιτο* id est fiat fiat ξ, nesicta nento *R*: *post πεπιστωμενως* + nec sic tanent *A* | 12 finem *R* | 12 modo > *R* | 12 ponitur *AGRWZ*, poneretur *βμξφ* | 13 non > *WZ* | 14/15 sentiae *W* | 14 nunquam *G*, nūquā *W* | 14 *ante* salvator + et *βμR* | 15 et *βμξGRWZ*, nec *φ* | 15 epistolae *βμξφGRWZ* | 15 contenerent *R*, non continerent ξ | 16 moses *βμ* | 16 ieremias *βμ* | 18 intersererent *R* | 18 et *prius* > *Z*, *post* et + si plures libri essent *γ* (*vide ad* 5 *et* 22) | 18 numeros *GWZ*, *post* numerus + ipse *γ* | 18 viginti duorum *βγμξφ* | 18 haebraeicorum librorum *R*, librorum hebraicorum *ξφ* | 19 misterium *γZ* | 19 conmotabitur *R*, commutaretur *γ* | 19 nam > *γ* | 19 et *βμξφGRWZ*, sed *γ* | 20 haebraeicus *R* | 20 sepheratalim *H*, sephear theallim *R*, sephartalim *Z*, sephar thallim *βμ*, sepharcalbin *γ*, sepher thehilim ξ, sepher tehillim ספר תהלים *φ* | 20 interpraetatur *R* | 20 ymnorum *γGWZ* | 21 apostolicae auctoritati congruens > *γ* | 21 augtoritati *W* | 22 *post* ostendit + sed et si plures libri essent, numerus ipse viginti duorum hebraicorum librorum et misterium eiusdem numeri commutaretur *γ* | 22 igitur *βμξφGRWZ*, ergo *γ* | 22 nuper cum hebraeo *βμξ*, nuper cum hebreo *γGWZ*, nunc cum hebraeo *φ*, cum hębraeo nuper *R* | 24 volens *γ* | 24 ille > *φ* | 24 eludere *AGRWZ unus reginae*, illudere *βγμξφ* | 24 per — 25 haberi > *R* | 25 habere *γ* | 25 hębreo WZ^2, hębraieo Z^1 | 25 septuaginta *βμφ* | 25/26 interpraetibus *R*, interprętibus *W*

tibus obponebas, studiosissime postulasti, ut post Aquilam Symmachum et Theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. aiebas enim te magis interpretum varietate turbari, et amore quo laberis vel translatione vel iudicio meo esse contentum. unde inpulsus a te, cui et quae non possum debeo, rursum me obtrectatorum latratibus tradidi maluique te vires potius meas quam voluntatem in amicitia quaerere. certe confidenter dicam (et multos huius operis testes citabo) me nihil dumtaxat scientem de hebraica veritate mutasse. sicubi ergo editio mea a veteribus discreparit, interroga quem libet Hebraeorum, et liquido pervidebis me ab aemulis frustra lacerari, qui vel invidia vel supercilio malunt contemnere videri praeclara quam discere, perversissimi homines, et de turbulento magis rivo quam de purissimo fonte potari. nam cum semper novas expetant voluptates, et gulae eorum vicina maria non sufficiant, cur in solo studio scripturarum veteri sapore contenti sunt? nec hoc dico quo praecessores meos mordeam aut quicquam de his arbitrer detrahendum, quorum translationem diligentissime emendatam olim meae linguae hominibus dederim, sed quod aliud sit in ecclesiis Christo credentium psalmos legere, aliud Iudaeis calumniantibus singula verba respondere. quod opusculum meum si in graecum,

26 opponebas *GWZ* | 27 simacum *γ*, simmachum *GRWZ*, et symmachum *βμξφ* | 27 ęditionem *GWZ*, aeditionem *R* | 29 amorem tuum *ξφχ* | 30 impulsus *GWZ* | 30/31 cui et quae non possum debeo *γAGWZ* *nisi quod* que *γ*, cui et quae non possum negare non possum *BR*, cui et quae possum debeo et quae non possum *βξφC editio anni* 1496, cui et quae possum negare non possum *μ* | 31 obtrectatorem *γ* | 31 malluique *R* | 32 meas potius *γWZ* (-ci- *γ*) | 32 amicitiam *R* | 32 requirere *φ* | 33 testes > G^1 | 34 scientem *βγμGRWZ*, sententiae *ξφ editio anni* 1496 | 34 hebraeica *R* | 35 aeditio *GRW* | 35 discrepaverit *R*, discrepatit *W*, discrepat *γZ* | 36 hebreorum *GWZ*, hębraeorum *R* | 36 fraustra *R* | 37 laniari *F* | 37 vel invidia vel supercilio *F*, > *βγμξφGRWZ* | 37 mallunt *R* | 37 contempnere *GRWZ* | 38 videre *γ* | 38 et — 39 potari *F*, > *βγμξφGRWZ* | 40 expectant voluntates *GWZ*, expetant voluntates *R* | 42 sint *R* | 42 quod *γWZ* | 42 praedecessores *μφ*, *testibus βμ contra librorum fidem* | 43 *inde a syllaba altera vocis* quicquam *usque ad* 44 meae *omnia pumice deleta in R* | 43 de his *βμGWZ*, de hiis *γ*, his *φ*, ab iis *ξ* | 43 arbitror *γ*, arbiter G^1W | 44 diligenter *Z* | 45 in > W^2Z | 46/47 singula verba calumniantibus *βμξφ*

ut polliceris, transtuleris (*ἀντιφιλονεικῶν τοῖς διασύρουσιν*) et imperitiae meae doctissimos viros quoque testes facere volueris, dicam tibi illud horatianum *in silvam ne ligna feras.* nisi quod hoc habebo solamen, si in labore communi intellegam mihi vel laudem vel vituperationem tecum esse communem. valere te cupio in domino Iesu et meminisse mei.

1

1 Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum et in via
peccatorum non stetit et in cathedra derisorum non sedit:
[2]sed in lege domini voluntas eius, et in lege eius meditabi-
tur die ac nocte. [3]et erit tamquam arbor transplantata iuxta
rivulos aquarum, quae fructum suum dabit in tempore suo et
folium eius non defluet et omne quod fecerit prosperabitur.
[4]non sic impii, sed tamquam pulvis, quem proicit ventus.
[5]propterea non resurgunt impii in iudicio neque peccatores in
congregatione iustorum. [6]quoniam novit dominus viam iusto-
rum, et iter impiorum peribit.

50 Horat sermon I 10,34

48 *quae post* transtuleris *in praefatione leguntur, folio excisso perierunt in Z* | 48 *ἀντιφιλονείκων τοῖς κατασύρουσιν Vallarsi*, *αντιφιλονικον τοις διασυρουσιν GW*, *αντιφιονι* ваиuтоcaſpo *cιn* id est *R*, *αντιφλονικωντοβλιλ συρουσιν addita ι super λ prima et* io *super beta B*, *αντιφιλονικον τοισαια συρουσιν D*, *αντιφαονικων τοβαια συρουσιν vetustiora exemplaria Benedictinorum*, > *γμξφHQ*. *ἀντὶ φοινίκων τὰ βαΐα σύρουσι videre sibi visi erant IMartianay in adnotationibus, IClericus in artis criticae* III 1,14 | 48 et — 49/50 volueris > *γ* | 49 quoque viros *βμ*, quosque viros *ξφχ* | 49/50 volueris > *GRW* | 50 oratianum *ξW*, orationum *R*, oracii *γ* | 50 feres *γ* | 51 solamen habeo *W*, solamen habeo qui *γ* | 51 si in *βγμξφGR*, sin *W* | 51 communi *βμξφGRW*, qm̄ *γ* | 51 intelligam *W* | 53 et laudem et *βμξφ* | 53 *γGRW*, valere te in domino iesu cupio et meminisse mei *βμ* (*ubi* iesu > *χ*), vale *φ*, vale in christo cupio te meminisse mei *ξ*, vale in domino iesu cupio te meminisse mei *PL*, vive in domino iesu *etc* [*sic*] *Q* | 53 *exeuntem excipiunt in γ quae inter* psalmos 7 et conprehendit 11 *supra intersunt, sequitur in W manu coaeva* ave maris stella *cett* | 1 *praemittit* psalmus david de ioseph dicit qui corpus christi sepelivit/*R* | 1 et *alterum* > *γξRWZ* | 1 dirisorum *R* | 2 *post* domini + fuit *D* | 2 arbor transplantata .... quae *DG*, lignum transplantatum .... quod *βγμξφRWZ* | 3 rivulos *ξφBGRSWZ*, rimulos *γ*, rivos *βμ* | 3 fluet *χ* | 3 faciet *γφ* WZ^1 | 4 *post* impii + non sic *γ* WZ^1 | 4 proicit *γ* GZ^1, proiecit RWZ^2, *praesens βμξφ* | 4 *fin* + a facie terre *γ* | 5 propter ea *GR ni fallor semper* | 5 resurgent *βμφ* Z^2 | 6 dominus > *γ* | 6 iter *γφχ* $GRWZ^1$, via *βμξ* Z^2

2

[1]Quare turbabuntur gentes, et tribus meditabuntur inania? 2
[2]consurgent reges terrae, et principes tractabunt pariter, ad-
versus dominum et adversus Christum eius. [3]„disrumpamus
vincula eorum, et proiciamus a nobis laqueos eorum“. [4]habi-
tator caeli ridebit, dominus subsannabit eos. [5]tunc loquetur
ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos: [6]„ego
autem orditus sum regem meum super Sion montem sanctum
suum“. [7]adnuntiabo dei praeceptum „dominus dixit ad me:
filius meus es tu, ego hodie genui te. [8]postula a me, et
dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam ter-
minos terrae. [9]pasces eos in virga ferrea, ut vas figuli con-
teres eos“. [10]nunc ergo, reges, intellegite, erudimini, iudices
terrae. [11]servite domino in timore et exultate ei cum tremore.
[12]adorate pure, ne forte irascatur et pereatis de via. cum
exarserit post paululum furor eius, beati omnes qui sperant
in eum.

3

[1]Canticum David, cum fugeret a facie Absalon filii sui. 3
[2]Domine, quare multiplicati sunt hostes mei? multi consur-
gunt adversum me, [3]multi dicunt animae meae „non est
salus huic in deo“. SEMPER. [4]tu autem, domine, clipeus
circa me, gloria mea et exaltans caput meum. [5]voce mea
ad dominum clamabo, et exaudiet me de monte sancto suo.

1 *praemittit* psalmus david legendus ad evangelium luce vox patris ad christum et apostolorum et christi ad caput scribendum increpatio potestatum *R* | 1 turbabuntur *γξφABCDGRSWZ*, turbantur *βμ* | 1 *ad* tribus *S* plebes | 2 pariter > *γ* | 2 *utroque loco* adversum *φR* | 2 *fin* + semper *R* | 3 dirumpamus *ξφ* | 3 proieciamus *R* | 3 a nobis > Z^2 | 4 subsanabit *γ*, subsannavit *R* | 5 *fin* eos > *γ* | 6 orditus sum *βμ*Z^2, ordinatus sum *γGW*Z^1, orditus ordinatus sum *R*, ordinavi *φ*, unxi *ξABCDS* | 6 *fin* suum *γABCDGRW*, meum *βμξφ*, > *Z* | 7 *ad* adnuntiabo *S* narrabo | 9 et vas *R*, *sed* et *prima manu in litura* | 11 ei *γDG*, > *βμξφRW*Z^2 | 11 cum tremore *G*Z^1, in tremore *βγμξφRW*Z^2 | 12 pure *βμξφGRWZ*, pueri *γ* | 12 periatis *γ* | 12 paulolum *W* | 12 *fin* in eo *ξZ* | 1 canticum *DGWZ*, psalmus *βμξφR*, cantavit *γ* | 1 fugit *γ* | 1 absolon *γ*, absalom *μ*, absalō *ξ*, absolom *φ*, abessalon *B*, abysalon *R* | 1 *fin* + vox christi ad patrem de iudaeis dicit *R* | 2 quare multiplicati *βγμξφGRWZ*, quid grandes *D* | 2 adversus *ξ*, contra *χ* | 3 semper *omnibus locis nisi ubi contrarium docebo* > *γWZ*: *eius loco* sela *initio libri ξ*, *qui mox* > | 4 clepeus *R*

SEMPER. [6]ego dormivi et soporatus sum: evigilavi, quia do-
minus sustentavit me. [7]non timebo milia populi quae circum-
dederunt me. [8]surge, domine: salvum me fac, deus meus:
quia percussisti omnium inimicorum meorum maxillam, dentes
impiorum confregisti. [9]domini est salus: super populum tuum
benedictio tua. SEMPER.

4

4 [1]Victori in psalmis, canticum David. [2]Invocantem exaudi
me, deus iustitiae meae: in tribulatione dilatasti mihi. mise-
rere mei et exaudi orationem meam. [3]filii viri, usque quo?
incliti mei, ignominiose diligitis vanitatem, quaerentes men-
dacium. SEMPER. [4]et cognoscite quoniam mirabilem reddidit
dominus sanctum suum: dominus exaudiet, cum clamavero
ad eum. [5]irascimini, et nolite peccare: loquimini in cordibus
vestris super cubilia vestra, et tacete. SEMPER. [6]sacrificate
sacrificium iustitiae, et fidite in domino. [7]multi dicunt „quis
ostendit nobis bonum?“. leva super nos lucem vultus tui,
domine. [8]dedisti laetitiam in corde meo: in tempore fru-
mentum et vinum eorum multiplicata sunt. [9]in pace simul
requiescam et dormiam, quia tu, domine, specialiter securum
habitare fecisti me.

5

5 [1]Victori pro hereditatibus, canticum. [2]Verba mea au-

6 et vigilavi $\gamma\varphi GWRZ^1$ | 7 quae $\beta\mu G$, que Z^2, qui $\gamma\xi\varphi RWZ^1$ | 8 exurge Z^1 | 8 *post* quia + tu ξ | 8 suorum γ | 8 maxillam > γRWZ^1 | 9 *ante* super + et Z^1 | 9 tuum > D | 9 benedictio tua > C | 9 semper > R^1, *fortasse a scholiasta additum, de quo in praefatione dixi* | 1 psalmis canticum $\beta\mu GWZ$, canticis psalmus $\xi\varphi$, psalmis cantavit γ: psalmus *pro* canticum S, *verum* psalmis psalmus *voluisse is non poterat* | 1 *in* R in finem in carminibus psalmus david profeta increpat iudaeos | 2 invocantem G, invocantem me $\beta\gamma\mu\xi\varphi WZ$, invocante me R | 2 exaudisti $\gamma\xi\varphi RWZ^1$ | 2 tributione R | 2 dilatasti me Z^2 | 3 fili γ | 3 *ad* incliti mei S gloria mea | 4 reddit γ, reddet χRWZ | 4 sanctum $\beta\gamma\mu\varphi GRWZ$, misericordem ξS | 4 clavero R | 5 loquemini R, loquimimini Z | 5 et tacete $\beta\mu\xi\varphi G$, tacite γRWZ^1, et tacite Z^2 | 6 sacrificia φ | 6 fidete γRWZ^1 | 7 bona Z^1 | 7 lumen γZ^1 | 7 wltus γ | 8 suo Z^1 | 8 in tempore $\gamma\xi\varphi GRWZ^1$ *tres codices Vallarsii*, a tempore $\beta\mu Z^2$ | 8 *post* frumentum + eorum φ | 1 pro $\gamma\varphi GWZ$ *tres codices Vallarsii*, super $\beta\mu\xi$ | 1 canticum $DGWZ$, canticum david $\beta\mu$, cantavit david γ, psalmus david $\xi\varphi$: *ad* canticum S psalmus | 1 *apud* R in finem pro his qui hereditatem consequuntur psalmus david christus ad patrem dicit | 2 auri-

ribus percipe, domine: intellege murmur meum, 3 rex meus
et deus meus: quia te deprecor, domine. 4 mane audies vo-
cem meam, mane praeparabor ad te et contemplabor: 5 quo-
niam non deus volens iniquitatem tu, nec habitabit iuxta te
malignus: 6 non stabunt iniqui in conspectu oculorum tuorum,
odisti omnes operantes iniquitatem: 7 perdes loquentes men-
dacium: virum sanguinum et dolosum abominaberis, domine.
8 ego autem in multitudine misericordiae tuae introibo domum
tuam, adorabo in templo sancto tuo in timore tuo. 9 domine,
deduc me in iustitia tua propter insidiatores meos, dirige
ante faciem meam viam tuam. 10 non est enim in ore eorum
rectum: interiora eorum insidiae: sepulchrum patens guttur
eorum: linguam suam levificant. 11 condemna eos, deus: deci-
dant a consiliis suis: iuxta multitudinem scelerum eorum ex-
pelle eos, quoniam provocaverunt te, domine. 12 et laetentur
omnes qui sperant in te: in perpetuum laudabunt, et proteges
eos: et laetabuntur in te qui diligunt nomen tuum. 13 quia tu
benedices iusto: domine, ut scuto placabilitatis coronabis eum.

6

1 Victori in psalmis super octava, canticum David. 2 Do- 6

bus percipe *βμGMNOP*, audi *γξϙCEFHKLQRWZ* | 2 intellige *WZ* | 2 *ad* murmur meum *S* meditationem meam | 3 *ante* rex + adverte ad vocem clamoris mei *βμϙ*, + intende voci clamoris mei *ξ*, + intende voci orationis meae *D*, *contra γBGRWZ*, *nisi quod in Z ante* rex *rasura 24 circiter litterarum capax* | 3 quoniam ad te deprecor *ξ* | 3 quia *cett cum sequentibus iungunt γGRWZ*, *qui mox* mane praeparabor *alterius commatis initium habent* | 3 domine *ad initium* 4 *trahunt βμξφ* | 4 propriabor *γ* | 4 *fin* + et sperabo *D* | 5 *init* quia *γ* | 5 *ad* iniquitatem *S* impietatem | 5 *post* tu + es *γBDZ*^{2} | 5 ne habitabit *WZ*^{1} | 6 conspectum *γ* | 7 abhominaberis domine *γ*, abominaveris domine *R*, abominabitur dominus *βμξϙZ*^{2}— 8 misericordiae > *γ* | 8 *ante* domum + in *ξϙχR* | 8 ad templum sanctum tuum *φ* | 9 *ad* insidiatores *S* decantatores | 10 *pro* rectum *γ* veritas respectu | 10 *post* interiora + ora *R* | 10 levificant *γϙABCDGRWZ*^{1}, lęvificant *ξ*, lenificant *βμZ*^{2} | 11 contempna *γ*, condempna *G* | 11 domine > *βμξϙZ*^{2}, deus *χ* | 12 *ad* in perpetuum *S* in saeculum | 12 *stichi finem facit G in voce* perpetuum, *βμϙWZ in voce* laudabunt: *γR non distinguunt* | 12 et *secundum* > *γφWZ* | 13 quoniam *γϙWZ* | 13 benedicis *Z*^{2} | 13 domine *ad stichum alterum trahunt βμξϙGW*, *ad priorem trahit γ*, *RZ non interpungunt* | 13 *ad* scuto *S* hasta | 13 *post* scuto + bone *γ* | 1 psalmis *βγμGWZ*, canticis *ξφ* | 1 octavo *γ* | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφS* | 1 *apud*

mine, ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. [3]miserere mei, domine, quoniam infirmus sum: sana me, domine, quoniam conturbata sunt ossa mea [4]et anima mea turbata est valde: et tu, domine, usque quo? [5]revertere, domine, erue animam meam: salva me propter misericordiam tuam. [6]quoniam non est in morte recordatio tui: in inferno quis confitebitur tibi? [7]laboravi in gemitu meo: natare faciam tota nocte lectulum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. [8]caligavit prae amaritudine oculus meus: consumptus sum ab universis hostibus meis. [9]recedite a me, omnes qui operamini iniquitatem, quia audivit dominus vocem fletus mei. [10]audivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscipiet. [11]confundantur et conturbentur vehementer omnes inimici mei, revertantur et confundantur subito.

7

7 [1]Pro ignoratione David quod cecinit domino super verbis Aethiopis filii Iemini. [2]Domine deus meus, in te speravi: salva me ab omnibus persequentibus me et libera me, [3]ne forte capiat ut leo animam meam, laceret et non sit qui eruat. [4]domine deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis, [5]si reddidi retribuentibus mihi malum et dimisi hostes meos vacuos, [6]persequatur inimicus animam meam et adprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem conlocet. SEMPER. [7]surge, domine, in

R in finem in carminibus psalmus david pro octava vox christi ad patrem | 2 furrore *γ*, fure *R* | 3 *post* sum + ego *βμξφ*Z^{2} *contra γχGRW*Z^{1} | 3 domine *alterum* > *R* | 3 mea > *γ* | 4 *stichum priorem cum* 3 *iungunt γGRWZ contra βμξφ* | 4 turbata *γξχGRWZ*, conturbata *βμφ* | 7 lectulum *χG*, lectum *βγμξφRWZ* | 8 *ad* amaritudine *S* irritatione | 9 quia > *γ*, quoniam *ξ* | 10 suscipiet *ξDG*Z^{2}, suscepit *βγμφRW*Z^{1} | 11 vehementer > *γ* | 11 mei > *G* | 11 *ad* subito *S* in momento | 1 pro ignoratione david quod *γABCDGKNWZ nisi quod* ignoracõe *γ*, ignoratio david quod *βμ*, ignoratio david quam *ξ*, psalmus david quem *φR* | 1 cantavit *R* | 1 super verbis *γφABCFGWZ*, super verba *βμξ*, pro verbis *DR* | 1 ethiopis *γ*G^{2}*Z*, chusi *ξABCDFR*, chus *φ* | 1 gemī *γ*, iem̄i *WZ* | 1 *fin* + propheta dicit ad christum de inimicis iudaeis et de diabulo *R* | 3 capiat *ξφABCDGRWZ*, rapiat *βγμ* | 3 forte ut rapiat leo *γ* | 3 *fin* eripiat *γξRWZ* | 5 mala *γWZ* | 6 apprehendat *βγμξφWZ*, *sed* ap *in litura W*: comprehendat *χ* | 6 terram *γWZ* | 6 *fin* collocet *βγμξφWZ*, conculcet *D* | 7 *pro* domine *χ* deus | 7 et > *ξ* | 7 *ad* consurge *S* expergiscere

furore tuo, elevare indignans super hostes meos, et consurge
ad me iudicio quod mandasti. [8]et congregatio tribuum cir-
cumdet te, et pro hac in altum revertere. [9]dominus iudicat
populos: iudica me, domine, secundum iustitiam meam et se-
cundum simplicitatem meam quae est in me. [10]consumatur
malum iniquorum, et confirmetur iustitia: probator cordis
et renum deus iustus. [11]clipeus meus in deo, qui salvat
rectos corde. [12]deus iudex iustus, et fortis conminans tota
die. [13]non convertenti gladium suum acuet, arcum suum
tetendit et paravit illum. [14]et in ipso paravit vasa mortis,
sagittas suas ad conburendum operatus est. [15]ecce parturit
iniquitatem et concepto dolore peperit mendacium. [16]lacum
aperuit et effodit eum, et incidit in interitum, quem operatus
est. [17]revertetur dolor suus in caput eius, et super verticem
eius iniquitas sua descendet. [18]confitebor domino secundum
iustitiam eius, et cantabo nomini domini altissimi.

8

[1]Victori pro torcularibus, canticum David. [2]Domine do- 8
minator noster, quam grande est nomen tuum in universa
terra, qui posuisti gloriam tuam super caelos. [3]ex ore infan-

8 *ad* tribuum *S* plebium | 8 circumdabit *γWZ* | 8ª me *γ* | 8 pro hac $\gamma\varphi\chi GR^2W$, propter hac R^1, propter hanc *Z*, pro ea *βμξ* | 9 iudicat *χG*, iudicabit *βγμξφRWZ* | 9 *pro* domine *χ* deus | 10 consumetur *γRZ*, consumętur *ξ*, consummetur *φW* | 10 *ad* iniquorum *S* impiorum | 10 confirmetur iustitia *γGRWZ tres codices Vallarsii* (iusticia *γ*), confirmetur iustus *βμξφ* | 10 *ante* probator + et *βμ contra γξφGRWZ tres codices Vallarsii* | 11 clepeus *R* | 11 corde > *B* | 12 *post* fortis + et *βμ contra γξφABCDGRWZ* | 12 comminans *GWZ* | 13 convertendi *γWZ*, convertet *χ* | 13 suum *alterum* > *γ* | 13 praeparavit *φR*, p̄paravit *WZ*, properavit *γ* | 14 *ante* sagittas + et G^1 | 14 comburendum *GW*, cōburendum *Z* | 15 et > *γξφRWZ* | 15 dolo DGL^1O^2 | 15 *ante* peperit + et *ξ* | 16 incidit *γφGWZ*, *sed* cidit *W prima manu in litura*, incidet *βμξR* | 17 revertitur γRWZ^2 | 17 *ad* dolor *S* dolus | 17 suus dolor *γ* | 17 verticéius *R*, vertice *omisso* eius *γ* | 17 eius *pro* sua *γ* | 17 descendit *γW*, descenδ *Z*, discendit *R* | 18 et > Z^1 | 18 cantabo *γξφχGRWZ*, psallam *βμ* | 1 victori pro tortularibus ipsi david *N „et alii duo mss“ Benedictinorum* | 1 victori *βμξφGW*, in fine *γ*, in finem *RWZ* | 1 canticum *βμG*, psalmus *γ*[?]*ξφRSWZ* | 1 *fin* + vox ecclesiae laudem dicit christo de fide omnium credentium *R* | 2 *pro* dominator *χ* dominus | 3 lactancium *γ*, lactentium *βμξφ* | 3 perfecisti $\gamma\varphi ABCDGRWZ^2$, perfęcisti *ξ*, pefecisti Z^1, fecisti *βμ*, fundasti *S* |

tium et lactantium perfecisti laudem, propter adversarios meos,
ut quiescat inimicus et ultor. [4]videbo enim caelos tuos,
opera digitorum tuorum, lunam et stellas, quae fundasti:
[5]quid est homo, quoniam recordaris eius, vel filius hominis,
quoniam visitas eum. [6]minues eum paulo minus a deo: gloria
et decore coronabis eum: [7]dabis ei potestatem super opera
manuum tuarum. cuncta posuisti sub pedibus eius, [8]oves et
armenta omnia, insuper et animalia agri: [9]aves caeli et
pisces maris, qui pertranseunt vias aquarum. [10]domine domi-
nator noster, quam grande est nomen tuum in universa terra.

9

9 [1]Victori pro morte filii, canticum David. [2]Confitebor do-
mino in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. [3]laetabor
et gaudebo in te, canam nomini tuo altissimi, [4]cum ceciderint
inimici mei retrorsum et corruerint et perierint a facie tua.
[5]fecisti enim iudicium meum et causam meam, sedisti super
solium iudex iustitiae. [6]increpuisti gentes, periit impius:
nomen eorum delesti in sempiternum et iugiter. [7]conpletae
sunt solitudines in finem, et civitates subvertisti: periit me-
moria eorum cum ipsis. [8]dominus autem in sempiternum se-
debit, stabilivit ad iudicandum solium suum: [9]et ipse iudi-
cat orbem terrae in iustitia, iudicat populos in aequitatibus.

3 *ad* laudem *S* virtutem | 3 meos *γGRWZ unus reginae,* tuos *βμξφ* | 4 *ad* fundasti *S* praeparasti | 6 minuisti *χ* | 6 *pro* decore *γ* honore | 8 *fin* pecora campi *γ*, peccora campi *WZ* | 9 *init* Quos celi *γ* | 9 pertranseunt *βμEFGMNOPQ,* transeunt *γξφRWZ* | 9 vias aquarum *DG,* ponti mari *MNO¹P,* ponti marium *O², ad quae verba in hoc codice S* semitas *adscripsit,* semitas ponti *γξφHKLRWZ regius Vallarsii regius Benedictinorum,* semitas marium *βμEFQ* | 10 noster > *γRWZ* | 1 *in R* in finem pro occultis psalmus david filii ecclesia laudem dicit christo de iudaeis et de principe demoniorum | 1 pro *γABCDGWZ,* super *βμξφ* | 1 canticum david >*γ* | 1 *ad* canticum *S* psalmus, *pro* canticum *WZ* psalmus | 2 omni *χ* | 3 *ad* canam *S* psallam | 3 nomino *Z¹* | 3 altissime *βγμξφRWZ* | 4 *ad* ceciderint *S* converterint | 4 mei > *γ* | 4 et *prius* > *βμ* | 4 cecidert *γ* | 4 corruert *γ* | 4 perierunt *γ* | 5 increpuisti *χG,* increpasti *βγμξφRWZ* | 6 delisti *R* | 6 *ad* sempiternum *S* saeculum | 7 *praemittunt* inimici *βμξφ contra γBGRWZ* | 7 *init* defecerunt frameae *D* | 7 completae *GWZ* | 7 sunt > *B* | 7 solitudinis in fine *B* | 8 *ad* sempiternum *S* saeculum | 9 et > *γ* | 9 *priori loco* iudicat *γABCDGRWZ,* indicabit *βμξφ* | 9 terrae > *βμξφ* | 9 *altero loco* iudicat *γABCDGRWZ,* indicabit *βμξφ*

[10]et erit dominus elevatio oppresso, elevatio oportuna in an-
gustia. [11]et confident in te qui noverunt nomen tuum, quo-
niam non dereliquisti quaerentes te, domine. [12]cantate do-
mino, habitatori Sion: adnuntiate in populis cogitationes eius:
[13]quoniam quaerens sanguinem eorum recordatus est, non
est oblitus clamoris pauperum. [14]misertus est mei dominus,
vidit adflictionem meam ex inimicis meis qui exaltat me
de portis mortis, [15]ut narrem omnes laudes tuas in portis filiae
Sion: exultabo in salutari tuo. [16]demersae sunt gentes in
foveam, quam fecerunt: in rete, quod absconderunt, captus
est pes eorum. [17]agnitus est dominus iudicium faciens: in
opere manuum suarum corruit impius sonitu sempiterno. [18]con-
vertantur impii in infernum, omnes gentes quae oblitae sunt
deum. [19]quoniam non in aeternum oblivioni erit pauper,
expectatio pauperum non peribit in perpetuum. [20]surge, do-
mine, non confortetur homo, iudicentur gentes ante faciem
tuam. [21]pone, domine, terrorem eis: sciant gentes homines
esse se. SEMPER.

10

[22]quare, domine, stas a longe? despicis in temporibus
angustiae? [23]in superbia impii ardet pauper: capiantur in
sceleribus quae cogitaverunt. [24]quia laudabit impius desi-

10 oppraesso *R*, appresso *γ* | 10 opportuna *βμ* | 12 *ad* cantate *S* psallite | 12 habitori Z^1 | 12 syon *Z* | 12 cogitatiō *WZ* | 13 requirens *ξ*, quaerentes *χ* | 13 nec oblitus est *βμ* | 13 clamorem *χ* | 14 misertus est mei dominus vidit *γABCDGRWZ*, *nisi quod* et vidit *γ*, vide *Z*: miserere mei domine vide *βμξφ*, *nisi quod errore* misere *βμ*, miserere *ξ* | 14 afflictionem *GWZ* | 14 imicis *Z* | 14 exaltat *ABCDG*, exaltas *βγμξφRWZ* | 15 et enarrem *χ* | 15 omnes > *γξφRWZ* | 15 syon *Z* | 16 fovea quam *D*, interitu quem *βγμξφRWZ* | 16 rete *γDGRWZ*, rete *ξ*, reti *βμφ* | 16 absconderant *RWZ* | 17 *ad* manuum *S* palmarum | 17 sonitu sempiterno *χG*, sonitu semper *βμ*, cum sonitu semper *OQ*, „*plures mss*“ *teste μ vel* sonitu sempiterno *vel* cum sonitu sempiterno, meditatione semper *φ*, > *γξRWZ*. *verbum meditationis in novem codicibus a se conlatis non haberi testantur Benedictini* | 18 obliviscuntur *φ* | 19 in eternum non *γ* | 19 non *alterum γξφABCDGRWZ*, > *βμ* „*utrumque exemplar canonis*“ *Benedictinorum* | 20 confertetur *γ* | 21 semper *hoc loco adest in γWZ* | 21 *fin cum* 22 = 10,1 *conectunt γABCDGRWZ et codices Benedictinorum praeter canones* | 22[a] „*in medio columnae describunt hunc versum exemplaria canonis*“ *Benedictinorum, quae imitantur βμ. novi psalmi initium faciunt ξφ* | 22 despicies *β*, dispicis *R* | 24

derium animae suae, et avarus adplaudens sibi: blasphemavit
dominum 25 impius, secundum altitudinem furoris sui non re-
quiret, nec est deus in omnibus cogitationibus eius: 26 par-
turiunt viae eius in omni tempore: longe sunt iudicia tua a
facie eius: omnes inimicos suos despicit: 27 loquitur in corde
suo „non movebor, in generatione et generatione ero sine
malo“. 28 maledictione os eius plenum est et dolis et ava-
ritia: sub lingua eius dolor et iniquitas: 29 sedet insidians
iuxta vestibula, in absconditis, ut interficiat innocentem: oculi
eius robustos tuos circumspiciunt: 30 insidiatur in abscondito
quasi leo in cubili: insidiatur ut rapiat pauperem: rapiet
pauperem, cum adtraxerit eum ad rete suum, 31 et confractum
subiciet, et inruet viribus suis valenter. 32 dixit in corde suo
„oblitus est deus, abscondit faciem suam, non respiciet in
perpetuum“. 33 surge, domine deus, leva manum tuam, noli
oblivisci pauperum. 34 quare blasphemat impius deum, dicens
in corde suo quod non requirat? 35 vides, quia tu laborem
et furorem respicis, ut detur in manu tua: tibi relinquuntur
fortes tui: pupillo tu es factus adiutor. 36 contere brachium

laudabit *ABCDGKP*, laudavit *γξφRWZ*, laudabitur *βμ* | 24 desiderium *γABCDGKPRWZ*, dęsiderium *ξ*, desyderium *φ*, in desiderio *βμ* | 24 *pro* animae suae *γ* ante se | 24 applaudens *G*², adplaudans *G*¹ | 24 Plasphemavit *γZ* | 24 *verba* blasphemavit dominum *apud βμξφ ab* avarus *apta sunt, γGRWZ cum* impius 25 *iungunt ita, ut si eos secutus commata numeres*, 25 *a* blasphemavit *incipere debeat. corrector augiensis comma usque ad* dominum *extendit* | 25 altitudinem furoris sui *γξφGWRZ*, multitudinem furoris sui *liber reginae*, altitudinem irae suae *βμ* | 25 requirit *γ* | 25 nec est *βμG*, non est *χ*, nec *γξφRWZ* | 26 *ad* longe *S* in excelso | 26 dispicit *R* | 27 loquetur *γ* | 27 in generatione *βγμξφRWZ* (-cōe *γ*), a generatione *G* | 27 et generationem *ξ* | 28 dolor *βγμξφGRWZ*, dolus *LOQ* | 29 ut interficiat *γφABCDG RWZ tres codices Benedictinorum*, interficit *βμξ* | 29 tuos *γξDGRWZ*, > *βμφ* | 30 *etiam altero loco* rapiat *γ* | 30 cum adtraxerit *R*², cum attraxerit *βγμξφGWZ*, dum adtraxerit *R*¹, dum *etiam χ* | 31 subiciat *γ* | 31 irruet *GWZ* | 32 respicet *R* | 33 domine deus meus *D* | 34 plasphemat *γZ* | 34 *ad* deum *S* o deus, *pro* deum *γ* dni | 34 requirat *γφ BGRWZ tres libri Benedictinorum*, requiras *βμξ*, requiratur *D* | 35 *ad* vides *S* vidisti | 35 *pro* quia *γ* quoniam | 35 relinquunt *γ*, derelinquuntur *χ* | 35 tu eris factus adiutor *aliquot mss*, tu eris adiutor *alii nonnulli Benedictinorum* | 36 *init* convertere *γ* | 36 quaeres quaeres *R*¹ | 36 eius > *γ*, eorum *χ*

impii et maligni: quaeres impietatem eius, et non invenies.
[37]dominus rex saeculi et aeternitatis: perierunt gentes de
terra eius. [38]desiderium pauperum audivit dominus: prae-
parasti ut cor eorum audiat auris tua, [39]ut iudices pupillum
et oppressum, et nequaquam ultra superbiat homo de terra.

11

[1]Victori David. In domino speravi: quomodo dicitis ani- 10
mae meae „transvola in montem ut avis"? [2]quia ecce impii
tetenderunt arcum, posuerunt sagittam suam super nervum,
ut sagittent in abscondito rectos corde. [3]quia leges dissipatae
sunt: iustus quid operatus est? [4]dominus in templo sancto
suo, dominus in caelo thronus eius: oculi eius vident, palpe-
brae eius probant filios hominum. [5]dominus iustum probat:
impium autem et diligentem iniquitatem odit anima eius.
[6]pluit super peccatores laqueos: ignis et sulphur et spiritus
tempestatum pars calicis eorum. [7]quoniam iustus dominus,
iustitias dilexit: rectum videbunt facies eorum.

12

[1]Victori pro octava, canticum David. [2]Salva me, domine, 11
quoniam defecit sanctus, quoniam inminuti sunt fideles a filiis
hominum. [3]frustra locuntur unusquisque proximo suo: labium
subdolum, in corde et corde locuti sunt. [4]disperdat dominus
omnia labia dolosa, linguam magniloquam. [5]qui dixerunt

37 periverunt *RWZ*, perimens *γ* | 37 *fin* illius *φ* | 38 audivit dominus *βγμG*, audit dominus *χRWZ*, audisti domine *ξφS* | 38 ut *ξφ GRWZ tres codices Vallarsii*, > *βγμ*, *βμ virgulam post* eorum *ponunt* | 39 pupillo *γWZ* | 39 oppraessum *R* | 39 superbiat *γξφχGRWZ*, superbiet *βμ* | 1 victori david *βγμξφGWZ*, in finem psalmus david *R* | 1 quodomo *R*[1] | 1 in *alterum* > *ABCD* | 1 ut avis *γξφABCDGRWZ*, sicut passer *βμ* | 2 reos corde *γ* | 5 *fin* sua *γ* | 6 pluit *χG*, pluet *βγμξφRWZ* | 6 *ad* peccatores *S* impios | 6 laqueus *γ* | 6 sulfur *γ*, sulphor *RWZ* | 7 viderunt *χ* | 1 in finem pro octava psalmus david christus pro passione sanctorum suorum dicit de iudaeis *R* | 1 octavo *γ* | 1 canticum *βγμ GWZ*, psalmus *ξφS* | 2 me *DG*, > *βγμξφRWZ* | 2 *pro* domine *D* deus | 2 deficit *γ* | 2 *ad* sanctus *S* misericors | 2 imminuti *WZ* | 3 loquuntur *βγμξφRWZ*, loquitur *χ* | 3 subdolum *ξφBDGRWZ*, dolosum *βγμ* | 3 loquuti sunt *βμ*, loquentur *φ*, > *γRWZ* | 5 quis noster dominus est *γφGWZ*, quis dominus noster *βμ*, quis dominus noster est *ξ duo codices Vallarsii*, quis noster est dominus *R* | 5 *ad* dominus *S* dominator

„linguam nostram roboremus, labia nostra nobiscum sunt:
quis noster dominus est?“. 6 propter vastitatem inopum et
gemitum pauperum nunc consurgam, dicit dominus, ponam in
salutari auxilium eorum. 7 eloquia domini eloquia munda,
argentum igne probatum, separatum a terra, colatum septuplum.
8 tu, domine, custodies ea: servabis nos a generatione hac in
aeternum. 9 in circuitu impii ambulant, cum exaltati fuerint
vilissimi filiorum hominum.

13

12 1 Victori, canticum David. 2 Usque quo, domine, oblivi-
sceris me penitus? usque quo abscondis faciem tuam a me?
3 usque quo ponam consilia in anima mea, dolorem in corde
meo per diem? usque quo exaltabitur inimicus meus super
me? 4 convertere, exaudi me, domine deus meus, inlumina
oculos meos, ne umquam obdormiam in morte, 5 ne quando
dicat inimicus meus „praevalui adversus eum“. hostes mei
exultabunt, cum motus fuero. 6 ego autem in misericordia tua
confido: exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo domino,
quia reddidit mihi.

14

13 1 Victori David. Dixit stultus in corde suo „non est
deus“. corrupti sunt, et abominabiles facti sunt studiose:
non est qui faciat bonum. 2 dominus de caelo prospexit super
filios hominum, ut videret si est intellegens aut requirens deum.
3 omnes recesserunt, simul conglutinati sunt: non est qui faciat
bonum, non est usque ad unum. 4 nonne cognoscent omnes

6 inopum a gemitu *φ* | 7 igne *γξφGRWZ duo codices Vallarsii, tres Benedictinorum*, > *βμ* | 8^a eos *γ* | 9 ambulant *γξχGWZ*, ambulabunt *βμφR* | 9 filii *G* | 1 in finem psalmus david vox christi ad patrem de diabulo dicit *R* | 1 *ad* canticum *S* psalmus, *pro* canticum *ξφ* psalmus | 2 domine > *ξR* | 2^a mei *γξφχRWZ* | 2 poenitus *R* | 2 abscondes *βμξ* | 3 consilium *χ* | 3 animam meam *γφ RWZ* | 4 convertere et *γ*, attende et *D*, aspice *S* | 4 illumina *WZ* | 5 quum motus *βμ*, commotus *R*, cumotus *W*, si motus *φ* | 6 exsultabit *μ*, exultavit *γRWZ* | 6 quia *G*, qui *βγμξφR*W^2, qui bona W^1*Z* | 1 victori david *βγμφGWZ*, victori psalmus david *ξ*, in finem psalmus david verba christi ad divitem interrogantem se de populo iudaico *R* | 1 et > *φ* | 1 abhominabiles *γGRWZ* | 1 instudiose *γRWZ* | 2 esset *B* | 2 intelligens *W* | 2 aut *γφDGRWZ*, > *βμξ* | 3 faciet *γ* | 3 *fin spatium vacuum relinquunt ξHKMNOPWZ* [*Rom* 3,10--18] | 4 cognoscunt *γ* | 4 deum *R*

qui operantur iniquitatem, qui devorant populum meum ut cibum panis, dominum non invocaverunt? [5]ibi timebunt formidinem, quoniam deus in generatione iusta est. [6]consilium pauperum confudistis, quoniam dominus spes eius est. [7]quis dabit de Sion salutem Israhel? quando reduxerit dominus captivitatem populi sui, exultabit Iacob et laetabitur Israhel.

15

[1]Canticum David. Domine, quis peregrinabitur in tentorio 14
tuo et quis habitabit in monte sancto tuo? [2]qui ingreditur
sine macula et operatur iustitiam loquiturque veritatem in
corde suo, [3]qui non est facilis in lingua sua neque fecit amico
suo malum et obprobrium non sustinuit super vicino suo:
[4]despicitur oculis eius inprobus, timentes autem dominum glo-
rificat: iurat ut se adfligat et non mutat: [5]pecuniam suam
non dedit ad usuram, et munera adversum innoxium non ac-
cepit. qui facit haec, non movebitur in aeternum.

16

[1]Humilis et simplicis David. Custodi me, deus, quoniam 15
speravi in te, [2]dicens deo „dominus meus es tu, bene
mihi non est sine te“. [3]sanctis qui in terra sunt et magni-
ficis, omnis voluntas mea in eis. [4]multiplicabuntur idola
eorum post tergum sequentium. non libabo libamina eorum

5 timebunt formidinem *DG*, timebunt formidine *ξφRWZ*, tiēbūt formidiē *γ*, trepidabunt formidine *βμ* | 5 est *γξφGRWZ*, > *βμ* | 6 confudisti *γ* | 6 deus *γWZ* | 7 salutare *γξφRWZ* | 7 exaltabit *γ*, exultavit *R* | 7 et > *βμφ* | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφRS* | 1 *post* david + vox christi quam dicit fidelibus interpellat patrem *R* | 1 territorio *Q* | 1 et *γξφχGRWZ*, > *βμ* | 1 *altero loco* qui *χ* | 2 loqueturque *RWZ* | 3 linguam suam *RWZ* | 3 nec *γξφRWZ* | 3 facit *χ* | 3 *ad* amico *S* sodali | 3 opprobrium *W* | 3 vicino suo *γξφGRWZ*, vicinum suum *βμ*: *ad* vicinum *S* proximum | 4 dispicitur *R*, respicitur *Z* | 4 *ante* oculis + in *βμφ* | 4 improbus *GWZ* | 4 glorificat *γξχGRWZ*, glorificabit *βμφ* | 4 affligat *GWZ* | 4 motat *γRW*^{1}*Z* | 5 peccuniam *Z* | 5 adversus *βγμG*^{2} | 5 accipit *γξRW*^{2}*Z* | 5 in aeternum > *R*^{2} | 1 humilis et simplicis david *βγμξφGWZ*, tituli scriptio ipsi david vox christi ad patrem *R* | 1 domine *γWZ* | 2 dicens *γξGRWZ* „*aliquot mss*“ *apud Vallarsium*, „*aliquot mss*“ *apud Gallos*, dixi *βμφ* | 2 deo *γξφGRWZ*, domino *βμ* | 2 bene tibi est sine me *γ* | 3 magnifica *γ* | 4 multiplicentur dolores eorum et postea sequentur te non libabo libamina eorum quia gravior est quam effusio sanguinis neque assumam *etc D* | 4 idula *R* |

de sanguine neque adsumam nomina eorum in labiis meis.
[5]dominus pars hereditatis meae et calicis mei: tu possessor
sortis meae. [6]lineae ceciderunt mihi in pulcherrimis, et here-
ditas speciosissima mea est. [7]benedicam domino, qui dedit
consilium mihi: insuper et noctibus erudierunt me renes mei.
[8]proponebam dominum in conspectu meo semper, quia a dex-
tris meis est, ne commovear. [9]propterea laetatum est cor
meum, et exultavit gloria mea, et caro mea habitavit confi-
denter. [10]non enim derelinques animam meam in inferno nec
dabis sanctum tuum videre corruptionem. [11]ostendes mihi
semitam vitae, plenitudinem laetitiarum ante vultum tuum,
decores in dextera tua aeternos.

17

[1]Oratio David. Audi, deus, iustum, intende deprecationem
meam, auribus percipe orationem meam absque labiis men-
dacii. [2]de vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui vi-
deant aequitates. [3]probasti cor meum, visitasti nocte, con-
flasti me, et non invenisti cogitationes meas transire os
meum. [4]in opere hominum propter verbum labiorum tuorum
ego observavi vias latronis. [5]sustenta gressus meos in calli-
bus tuis, et non labentur vestigia mea. [6]ego invocavi te, quia
exaudies me, deus: inclina aurem tuam mihi, audi eloquium

4 postergum *GRWZ* | 4 litabo limina *RWZ*, litabo lumina *γ*. alii non litabo *margo G*. litabo *etiam Vallarsius ab „al ms" legi dicit* | 4 assumam *G* | 5 calix meus *D* | 5 *ad* possessor *S* restitutor | 6 linetae *χ* | 7 dominum *γξφRWZ* | 7 mihi consilium *φRWZ*, michi consilium *γξ* | 8 proposui *ξφ* | 8 domino *G*, > *χR* | 8 *ad* in conspectu meo *S* coram me | 8 es *χ* | 8 nec *γ* | 9 exaltavit *γ* | 9 habitabit *βμ* | 10 in > *RWZ* | 10 *ad* sanctum *S* misericordem | 11 ostendis *γξφRWZ* | 11 *ad* plenitudinem *S* satietatem | 11 delitiarum *N* | 11 wltum *γ* | 1 *post* david + christus de iudaeis dicit ad patrem *R* | 1 audi domine iustitiam *S* | 1 mendacii *γφχGRWZ*, mendacibus *βμξ* | 2 de conspectu tuo *S* | 2 wltu *γ* | 3 non > *γ* | 3 cogitationes meas transire *γξφGHNPRWZ duo codices Vallarsii* [-cões *γ*], cogitatio mea utinam non transisset *βμLOQ*, cogitationes meas utinam non transisset *duo codices Benedictinorum* | 4 opere *βγμφGHLNOQRWZ duo alii codices Benedictinorum duo codices Vallarsii*, opera *ξP* | 4 hominum *γξφGHNPRWZ alii duo codices Benedictinorum*, adam *βμLOQ* | 4 propter verbum *γφGHNPRWZ alii duo codices Benedictinorum*, in verbo *βμLOQ*, propter verba *ξ duo codices Vallarsii* | 4 *ad* vias *S* semitas | 5 labentur *γφχGRWZ*, labantur *βμξ* | 6 exaudies *βγμξφGRWZ*, exaudisti *tres codices Benedictinorum*

meum. [7]mirabilem fac misericordiam tuam, salvator speran-
tium, a resistentibus dexterae tuae. [8]custodi me quasi pupil-
lam intus in oculo, in umbra alarum tuarum protege me [9]a facie
impiorum vastantium me. inimici mei animam meam circum-
dederunt, [10]adipe suo concluserunt, et ore locuti sunt superbe.
[11]incedentes adversum me nunc circumdederunt me, oculos
suos posuerunt declinare in terram. [12]similitudo eius quasi
leonis desiderantis praedam et quasi catuli leonis sedentis in
absconditis. [13]surge, domine, praeveni faciem eius, incurva
eum: salva animam meam ab impio, qui est gladius tuus,
[14]a viris manus tuae, domine, qui mortui sunt in profundo,
quorum pars in vita et quorum de absconditis tuis replesti
ventrem, qui saturabuntur filiis et dimittent reliquias suas
parvulis eorum. [15]ego in iustitia videbo faciem tuam, in-
plebor, cum evigilavero, similitudine tua.

18

[1]Victori servo domini David, qui locutus est domino verba 17
cantici huius in die, qua liberavit eum dominus de manu
omnium inimicorum suorum et de manu Saul, [2]et dixit: Di-
ligam te, domine, fortitudo mea. [3]deus petra et robur meum
et salvator meus, deus meus, fortis meus, sperabo in eum,
scutum meum et cornu salutis meae, susceptor meus. [4]lau-
datum invocabo dominum, et ab inimicis meis salvus ero.
[5]circumdederunt me funes mortis, et torrentes diaboli terru-
erunt me. [6]funes inferi circumdederunt me, praevenerunt me
laquei mortis. [7]in tribulatione mea invocavi dominum, et

7 mirabilem fac misericordiam tuam *γξφDGRWZ*, mirabiles fac misericordias tuas *βμ* | 8 *ad* pupillam *S* filiam | 8 in oculo *γξφDGRWZ*, oculi *βμ* | 10 *ante* adipe + et *ξ* | 12 catuli leonis *γξφBRWZ*, leonis *G*, catuli *βμ* | 14 satiabuntur *βμ* | 14 *ante* filiis + in *βμ* | 15 implebor *GWZ* | 15 *ad* implebor *S* satiabor | 15 vigilavero *γRWZ* | 1 victori servo *βγμξφGWZ*, in finem puero *R* | 1 qui *γφR*, quae *βμG*, q̃ *ξWZ* | 1 liberavit *βγμξφGWZ*, eripuit *R* | 1 eum > *R* | 1 suorum *βγμGWZ*, eius *ξφR*, > *D* | 1 et de manu saul *βμξφGWZ*, > *γ*, IIII regum et de mille mortibus per saulem david in similitudinem christi dicit *R*, *qui post* dicit *minio opaciore* + dī = dei | 1 et dixit *ξφGWZ*, et ait *βμ*, > *γDR* | 3 deus petra *G*, dominus petra mea *βμξ*, domine petra mea *φχHKLPRWZ*, > *γ* | 3 *ante* sperabo + et *βγμξφRWZ* | 3 eum *γG*, eo *βμξφWZ*, eos *R* | 3 *ante* susceptor + et *ξZ* | 5 diabuli *R*, Belial *S* | 5 *pro* terruerunt *γ* circuierunt | 6 inferni *γξφRWZ* | 7 mea > *γRWZ* |

ad deum meum clamabo: exaudiet de templo suo vocem
meam, et clamor meus ante faciem eius, veniet in aures eius.
[8]commota est et contremuit terra, et fundamenta montium
concussa sunt et conquassata, quoniam iratus est. [9]ascendit
fumus de furore eius, et ignis ex ore eius devorans: carbones
incensi sunt ab eo. [10]inclinavit caelos et descendit, et ca-
ligo sub pedibus eius. [11]et ascendit super Cherub, et volavit
super pennas venti. [12]posuit tenebras latibulum suum, in
circuitu eius tabernaculum eius, tenebrosas aquas in nubibus
aetheris. [13]prae fulgore in conspectu eius nubes transierunt,
grando et carbones ignis. [14]et intonuit de caelo dominus,
et altissimus dedit vocem suam, grandinem et carbones ignis.
[15]et emisit sagittas suas et dissipavit eos, fulgura multipli-
cavit et conturbavit eos. [16]et apparuerunt effusiones aqua-
rum, et revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione tua,
domine, ab inspiratione spiritus furoris tui. [17]misit de alto
et accepit me, extraxit me de aquis multis. [18]liberavit me
de inimicis meis potentissimis et de his qui oderant me,
quoniam robustiores me erant. [19]praevenerunt me in die ad-
flictionis meae, et factus est dominus firmamentum meum,
[20]et eduxit me in latitudinem, liberavit me, quia placuit
ei. [21]retribuit mihi dominus secundum iustitiam meam, se-

7 invocavi *γχGRWZ*, invocabo *βμξφ* | 7 et ad dum̄ *γ*: *id est* ad dominum | 7 *ante* exaudiet + et *γWZ* | 7 *post* templo + sancto *βμξφR contra γABCDGWZ* | 8 *post* conquassata + sunt *βγμξφWZ* | 8 *fin* + eis *γφWZ* | 9 de *γξφχGRWZ*, in *βμ* | 9 accensi *βμ* | 10 discendit *R* | 11 cerub *G*, cherubin *γχ* | 11 *post* et volavit + et volavit *βμφ*, + volavit *ξ* | 11 pinnas *RWZ* | 12 tenebrosa aqua *γφABCDRWZ tres codices Gallorum* | 12 aetheris *φABCDGRWZ*, aeris *βμ codices quidam Gallorum*, etheris *γ*, ętheris *ξ* | 13 fulgure *G* | 13 transiverunt *R*[1] | 14 dominus de celo *γ* | 14 de caelo *χGRW*, de celo *γ*, in caelis *β*, in coelis *μ*, in celis *ξ*, in coelo *φ* | 15 emisit *γφχGWZ*, misit *βμξR* | 15 *post* eos *prius* + et *φ* | 15 fulgora *RWZ* | 15 *ante* multiplicavit + et *γ* | 15 *fin* illos *βμξφR* | 17 mittet *φ* | 17 accipiet *φ* | 17 extraxit *ξG duo codices Vallarsii*, et extraxit *γWZ*, et traxit *R*, extrahet *βμ*, et trahet *φ* | 18 liberabit *φ* | 18 me *primum* > *γ* | 18 inimicis meis potentissimis *γξφEFGHKLMNPRWZ duo codices Vallarsii*, inimico meo potentissimo *βμOQ* | 18 iis *ξ*, hiis *R* | 18 oderunt *βγμξφRWZ* | 19 praeveniet *φ* | 19 afflictionis *GWZ* | 20 educet *φ* | 20 liberavit *βγξDGRW*, liberabit *μ*[*sic*]*φ* | 20 quia *γξφ*·*RWZ*, quoniam *βμ* | 20 placuit *γξBGRWZ*, placui *βμφ* | 21 retribuet *φ* | 21 *post* meam + et *γφRWZ* | 21 reddet *φ*

cundum munditiam manuum mearum reddidit mihi, [22] quia custodivi vias domini, et non egi impie a deo meo. [23] omnia enim iudicia eius in conspectu meo, et praecepta eius non amovi a me. [24] et fui inmaculatus cum eo, et custodivi me ab iniquitate mea. [25] restituet mihi dominus secundum iustitiam meam, secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum eius. [26] cum sancto sanctus eris, cum viro innocente innocenter ages, [27] cum electo electus eris et cum perverso pervertes. [28] quia tu populum pauperem salvabis, et oculos excelsos humiliabis. [29] quia tu inluminabis lucernam meam, domine: deus meus, inlustrabis tenebras meas. [30] in te enim curram accinctus, et in deo meo transiliam murum. [31] deus, inmaculata via eius: eloquium domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se. [32] quis est deus praeter dominum? et quis fortis praeter deum nostrum? [33] deus, qui accingit me fortitudine et posuit inmaculatam viam meam, [34] coaequans pedes meos cervis et super excelsa statuens me, [35] docens manus meas ad proelium et conponens quasi arcum aereum brachia mea. [36] dedisti mihi clipeum salutis tuae, et dextera tua confortavit me, et mansuetudo tua multiplicavit me. [37] dilatabis gressus meos subtus me, et non

24 imaculatus *W*, immaculatus *Z* | 25 restituet *G*, et restituit *γξφχ RWZ*, et restituet *βμ* | 25 *post* meam + et *γξφRWZ* | 26 *post* eris + et *γξφRWZ* | 26 agis *γGRWZ* | 27 *praemittunt* et *γξφRWZ* | 27 electa *R* | 27 pervertes *ξχGRWZ*, subverteris *βμ*, perverteris *γφ* | 28 quoniam *γξWZ* | 29 inluminas *R*, illuminas *γξφWZ duo codices Gallorum*, illuminabis *βμ* | 29 domine *ad stichum priorem trahit G* | 29 inlustrabis *G*, illustrabis *aliquot codices Gallorum βμ*, inluminabis *R*, illuminabis *γξWZ*, illumina *φ* | 29 tenebras meas *γφχGRW aliquot codices Gallorum*, tenebram meam *βμξ* | 30 curram *γξφGRWZ duo codices Vallarsii*, curro *βμ* | 30 curram post accinctos *S* | 30 insiliam *χ* | 31 immaculata *WZ* | 31 igne *γξφGRWZ duo codices Vallarsii*, > *βμ* | 32 *ante* quis *prius* + quoniam *βμξ contra γφABCDGRWZ tres codices Gallorum* | 33 qui > *χ* | 33 accinxit *ξ* | 33 immaculatam *WZ* | 34 *post* excelsa + mea *βμ contra duo codices Vallarsii γξφGRWZ* | 35 componens *G*, cōponens *WZ* | 36 clepeum *RW* | 36 meae *χ* | 36 confirmavit *χ* | 36 *post* me *prius „spatiolum vacuum relinquunt exemplaria quatuor mss superius* [?] *laudata, quo denotant abesse in hebraeis voluminibus unum versum, quem nonnullae interpretationes repraesentant“ Martianay* | 36 tua *alterum* > *γ* | 37 *post* dilatabis + me *G* | 37 gressus meos *γξφχGRWZ*, gressum meum *βμ* | 37 *pro* subtus me *γ* et apprehendam, > *WZ* | 37 calli *γ* | 37 mei

deficient tali mei. [38]persequar inimicos meos et adprehendam,
et non revertar donec consumam eos. [39]caedam eos, et non
poterunt resurgere: cadent sub pedibus meis. [40]accinxisti
me fortitudine ad proelium, incurvabis resistentes mihi sub
me. [41]inimicorum meorum dedisti mihi dorsum, et odientes
me disperdidisti. [42]clamabunt, et non erit qui salvet, ad do-
minum, et non exaudiet eos. [43]delebo eos ut pulverem ante
faciem venti, ut lutum platearum proiciam eos. [44]salvabis
me a contradictionibus populi, pones me in caput gentium,
populus quem ignoravi serviet mihi, [45]auditione auris oboe-
diet mihi, filii alieni mentientur mihi, [46]filii alieni defluent
et contrahentur in angustiis suis. [47]vivit dominus et bene-
dictus deus meus, et exaltabitur deus salutis meae: [48]deus,
qui das vindictas mihi et congregas populos sub me, [49]qui
servas me ab inimicis meis et a resistentibus mihi elevas
me, a viro iniquo libera me. [50]propterea confitebor tibi
in gentibus, domine, et nomini tuo cantabo: [51]magnificanti
salutes regis sui, et facienti misericordiam Christo suo, David
et semini eius usque in aeternum.

19

18 [1]Victori canticum, David. [2]Caeli enarrant gloriam dei, et
opus manus eius adnuntiat firmamentum. [3]dies diei eructat
verbum, et nox nocti indicat scientiam. [4]non est sermo et
non sunt verba, quibus non audiatur vox eorum. [5]in univer-
sam terram exivit sonus eorum, et in finibus orbis verba eorum:
soli posuit tabernaculum in eis. [6]et ipse quasi sponsus pro-

> *χ* | 38 adpraehendam *R*, adp̄hendā *W* | 38 *ante* et *alterum* + eos *φ* | 39 cedam *φG*, coedam *R* | 39 potuerunt *γRWZ* | 39 surgere *βγμξφRWZ* | 40 *init* + et *βμ* | 40 subtus *φ* | 42 clamaverunt *γWZ* | 42 *ante* eos + dominus *γ* | 43 *init* comminuam *S* | 44 ponam *γ* | 44 capud *R*, capite *γ* | 44 populum *γ* | 45 obaudiet *βμ*, obędiet *ξ*, obediet *γφ* | 45 fili *γ* | 45 mentiuntur *φRWZ*, menciuntur *γ* | 46 fili *γ* | 47 *ad* deus *prius S* fortis | 47 exaltetur *χ* | 48 *pro* congregas *Z* subdidisti | 49 quoniam servas *ξ* | 49 me *primum* > *R* | 49 libera *γφχGRWZ*, liberabis *βμξ* | 50 *fin* psallam *Ṡ* | 51 magnificans *φ*, magnificant *B* | 51 faciens *φ*, facient *B* | 51 *fin* saeculum *S* | 1 *R* in finem psalmus de adventu christi, per quem reseratur psalmus cxviii. ibi coniungitur novum et vetus testamenti [*sic*] | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφS* | 2 opera manuum *ξφ*, opus manuum *βμ* | 2 eius >*γRWZ* | 3 eructuat *γRW* | 4 *pro* quibus *γ* q'd | 5 universam *βμG*, omnem *γξφRWZ* | 5 finem *βμ* | 5 tabernalum *Z* |

cedens de thalamo suo, exultavit ut fortis ad currendam viam:
[7]a summitate caeli egressus eius, et cursus eius usque ad
summitatem illius, nec est qui se abscondat a calore eius.
[8]lex domini inmaculata, convertens animam: testimonium
domini fidele, sapientiam praestans parvulis: [9]praecepta do-
mini recta, laetificantia cor: mandatum domini lucidum, inlu-
minans oculos. [10]timor domini mundus, perseverans in sae-
cula: iudicia domini vera, iustificata in semetipsis, [11]deside-
rabilia super aurum et lapidem pretiosum multum, et dulciora
super mel et favum redundantem. [12]unde et servus tuus do-
cebit ea: in custodiendis eis fructus multus. [13]errores quis
intellegit? ab occultis meis munda me. [14]a superbis quo-
que libera servum tuum: si non fuerint dominati mei, tunc
inmaculatus ero, et mundabor a delicto maximo. [15]sint pla-
centes sermones oris mei, meditatio cordis mei in conspectu
tuo, domine fortitudo mea et redemptor meus.

20

[1]Victori canticum, David. [2]Exaudiat te dominus in die 19
tribulationis: protegat te nomen dei Iacob: [3]mittat tibi auxi-
lium de sancto, et de Sion roboret te: [4]memor sit omnis sacri-
ficii tui, et holocaustum tuum pingue fiat. SEMPER. [5]det tibi
secundum cor tuum, et omnem voluntatem tuam impleat.
[6]laudabimus in salutari tuo, et in nomine dei nostri ducemus
choros: impleat dominus omnes petitiones tuas. [7]nunc scio

6 procedit *χ* | 6 *fin* semitam *S* | 7 gressus *γ* | 7 occursus *γ*, recursus *χ* | 7 abscondet *γ* | 7 *fin* eius *γξφGRWZ*, illius *βμ* | 8 immaculata *W* | 8 animas *γξφRWZ* | 8 parvulis *γφχGRWZ*, parvulo *βμ* | 9 cor > *γRWZ* | 9 illuminans *WZ* | 10 *ad* saecula *S* aeternum | 10 semetipsa *γξφRWZ* | 11 aurem *R manu scholiastae correctum* | 11 *ad* lapidem pretiosum *S* obrizum | 11 *pro* lapidem *ξ* obrizum | 11 inde *γWZ* | 12 et > *γφRWZ* | 12 tuus > *R* | 12 eis > *R* | 12 retributio multa *φ* | 13 intellig̃ *W* | 13 meis > *βμξφ* | 14 immaculatus *WZ* | 14 emundabor *γξφWZ* | 15 *ante* meditatio + et *βμξφ* | 15 fortitudo meus *Z* | 1 psalmus david. propheta operantem hortatur *R* | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφS* | 2 te *alterum* > *Z* | 3 tueatur *γWZ* | 4 *integrum comma excepto* semper *prima manu in margine inferiori G* | 4 tuum > *χ* | 4 semper *adest in γWZ*, sela *adest in ξ* | 5[2] omne consilium tuum *S* | 6 laudabimur *„plures mss“ Gallorum*, cantabimus *γ* | 6 ducemus choros *ξφBDG „plures mss“ Gallorum*, docemus choros *γRWZ*, deducemus (*omisso* choros) *βμ* | 7 fortitudine *γξφBDGRW*, fortitudinibus *βμ* | 7 salus *ξ* | 7 dextre *γ* | 7 *fin*

quoniam salvabit dominus Christum suum: exaudiet eum de
caelo sancto suo, in fortitudine salutis dexterae suae. 8 hi
in curribus et hi in equis, nos autem nominis domini dei
nostri recordabimur. 9 ipsi incurvati sunt et ceciderunt, nos
autem resurreximus et erecti sumus. 10 domine, salva: rex,
exaudi nos in die qua invocaverimus.

21

20 1 Victori canticum, David. 2 Domine, in fortitudine tua
laetabitur rex, et in salutari tuo exultabit vehementer. 3 desi-
derium cordis eius dedisti ei, et voluntatem labiorum eius non
fraudasti eum. SEMPER. 4 quoniam praevenies eum in benedictio-
nibus bonitatis, pones in capite eius coronam de lapide pretioso.
5 vitam petivit te, et dedisti ei, longitudinem dierum in saecu-
lum et in aeternum. 6 magna gloria eius in salutari tuo:
gloriam et decorem pones super eum. 7 pones enim eum be-
nedictionem sempiternam, et hilarabis eum laetitia apud vultum
tuum. 8 quia rex confidet in domino, et in misericordia excelsi
non decipietur. 9 inveniet manus tua omnes inimicos tuos,
dextera tua inveniet odientes te. 10 pones eos ut clibanum

suae *βμGR²* (*primae manus*), sue *ξ*, eius *γφR¹?WZ* | 8 *utroque loco* hii *RWZ* | 8 nominis *γξφGRWZ codices Gallorum tres*, in nomine *βμ* | 9 incurvati *γξφχGRWZ*, curvati *βμ* | 9 autem *γξφGRWZ*, vero *βμ* | 9 surreximus *βγμξφWZ* | 10 exaudi *GHWZ*, exaudies *ξφR* (*sed* es *prima manu in litura*), exaudiet *βμEFP*, et exaudi *D* | 10 invocaverimus *βγξφDEFGPWZ*, invocarimus *R* | 10 *fin* + eum *βμ exemplaria canonis* [*sed P*?] *Gallorum Q*, + te *γφEFHPRWZ*, *contra ξDGKL* | 1 psalmus david. propheta de christo rege dicit ad patrem *R* | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφS* | 2 tua > *γ* | 2 et > *γRW²Z* | 2 exultavit *γξRWZ* | 3 voluntate *βγμξφG²WZ* | 3 eum *γξφGRWZ* „*quidam mss*“ *Vallarsii*, > *βμ* | 3 semper > *R* „*quidam mss*“ *Vallarsii* | 4 prȩvenies *G*, praevenisti *φHLQR*, p̄venisti *γWZ*, prȩvȩnisti *ξ* | 4 in *prius* > *βμ contra γξφGHLQRWZ* | 4 de lapide pretioso *ABCDGHLWZ duo alii codices Gallorum*, de lapide praetioso *R*, de lapide p̄cioso *γ*, de obrizo *ξφ*, obrizam *βμ* | 5 petiit *ξ* | 5 *ante* te + a *βγμξφ* | 5 te > *D* | 5 et *prius γξφDGRWZ*, > *βμ* | 6 inpones *γ* | 7 eum enim *γ* | 7 benedictionem sempiternam *γABCDGRWZ* „*nonnulli mss*“ *Gallorum*, benedictiones in sempiternum *βμ*, in benedictionem sempiternam *ξφ* | 7 et hilatabis *γ*, et hilarabis *ξφGRWZ*, exhilarabis *βμ* | 7 tuum > *γ* | 8 quoniam *γWZ* | 8 confidit *G¹*, cōfidꝫ *γ* | 9 *init* inveniat *γχ* | 9 tua *prius* > *γ* | 9² inveniat *γ* | 9 *ante* odientes + omnes *γW* (*sed W obelizatum*) *Z* | 10 precipitavit *χ* | 10 devoravit *γχRWZ* | 10 eorum *prius* > *χ*

ignis in tempore vultus tui: dominus in furore suo praecipi-
tabit eos, et devorabit eos ignis. [11]fructum eorum de terra
perdes et semen eorum de filiis hominum. [12]quoniam incli-
naverunt super te malum, cogitaverunt scelus, quod non po-
tuerunt. [13]quoniam pones eos umerum, funes tuos firmabis
contra facies eorum. [14]exaltare, domine, in fortitudine tua:
cantabimus et psallemus fortitudines tuas.

22

[1]Victori pro cervo matutino, canticum. [2]Deus deus meus, 21
quare dereliquisti me? longe a salute mea verba rugitus
mei. [3]deus meus, clamabo per diem, et non exaudies, et
nocte, nec est silentium mihi. [4]et tu, sancte habitator, laus
Israhel. [5]in te confisi sunt patres nostri, confisi sunt et sal-
vasti eos. [6]ad te clamaverunt et salvati sunt: in te confisi
sunt et non sunt confusi. [7]ego autem sum vermis et non
homo, obprobrium hominum et despectio plebis. [8]omnes vi-
dentes me subsannant me, dimittunt labium, movent caput.
[9]„confugit ad dominum, salvet eum, liberet eum, quoniam
vult eum“. [10]tu autem propugnator meus es ex utero, fiducia
mea ab uberibus matris meae: [11]in te proiectus sum ex
vulva, de ventre matris meae deus meus es tu. [12]ne recedas
a me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est adiutor.
[13]circumdederunt me vituli multi, tauri pingues vallaverunt

11 a filiis *γ* | 12 declinaverunt *γWZ* | 13 quia *χG*. *huc pertineat* r[equire] *quod in margine G scriptum est* | 13 humerum *GZ* | 13 fimes *G*, nervos *S* | 14 deus *χ* | 14 psallimus *γRWZ* | 14ª in virtute tua *γWZ* | 14 *fin* fortitudines tuas *γξφχGRWZ*, fortitudinem tuam *βμ* | 1 in finem pro adsumptione matutina, verba christi cum pateretur *R* | 1 cerva matutina „*utrumque exemplar canonis*“ *Benedictinorum Q*, suscepcōe matutina *γ* | 1 canticum *βγμξφGWZ*, psalmus *S*, > *D* | 1 *fin* + david *βγμξφ contra BDGWZ* | 2 *post* deus *prius* + meus *βμξφ* | 2 derelinquisti *R* | 3 meum *R*¹ | 4 *ad* laus *S* laudes | 6 salvati *βμG*, salvi facti *γξφRWZ* | 7 *ad* homo *S* vir | 7 opprobrium *G*² (*prima manu callidissime scriptum*) *Z* | 7 dispectio *R*, abiectio *γWZ* | 7 *ad* plebis *S* populi | 8 subsannabant *χG*, subsanant *γ* | 8 capud *R* | 9 *init* revelat domino *S* | 9 wlt *γ*: *talia deinceps non notabo* | 10 es > *βγμξφRWZ* | 11 *pro* vulva *ξ* utero | 11 es *γξφABCDGRWZ*, > *βμ* | 12 recedas *G*, longe fias *βμξφ*, longe facias *γRWZ codices nonnulli Vallarsii* | 12 *ante* proxima + ibi *codices nonnulli Vallarsii* | 12 est *prius γξφGRWZ codices nonnulli Vallarsii*, > *βμ* | 13 *ad* pingues *S* basan | 13 valluerunt *R*

me. [14] aperuerunt super me os suum quasi leo capiens et rugiens. [15] sicut aqua effusus sum, et separata sunt omnia ossa mea, factum est cor meum sicut cera liquefacta in medio ventris mei. [16] aruit velut testa fortitudo mea, et lingua mea adhaesit palato meo, et in pulverem mortis detraxisti me. [17] circumdederunt me venatores, concilium pessimorum vallavit me, vinxerunt manus meas et pedes meos. [18] numeravi omnia ossa mea, quae ipsi respicientes viderunt in me. [19] diviserunt vestimenta mea sibi, et super vestimentum meum miserunt sortem. [20] tu autem, domine, ne longe fias, fortitudo mea, in auxilium meum festina. [21] erue a gladio animam meam, de manu canis solitariam meam. [22] salva me ex ore leonis, et de cornibus unicornium exaudi me. [23] narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiae laudabo te. [24] qui timetis dominum, laudate eum, omne semen Iacob, glorificate eum, et metuite eum, universum semen Israhel: [25] quoniam non despexit neque contempsit modestiam pauperis, et non abscondit faciem suam ab eo, et cum clamaret ad eum, audivit. [26] apud te laus mea: in ecclesia multa vota mea reddam, in conspectu timentium eum. [27] comedent mites et saturabuntur, laudabunt dominum quaerentes eum: vivet cor vestrum in sempiternum. [28] recordabuntur et convertentur ad dominum omnes fines terrae, et adorabunt coram eo universae cognationes gentium, [29] quia domini est regnum, et dominabitur gen-

14 aperiverunt *R* | 14 quasi *γξφGRW^2Z tres codices Vallarsii*, sicut *W^1*, > *βμ* | 14 rapiens *γξφ* | 15 effusum est *tres codices Vallarsii* | 15 sunt > *γ* | 15 caera *R* | 16 velud *γR* | 16 mea *alterum* > *R* | 16 palato meo *γξφBDGRWZ*, faucibus meis *βμ* | 17 *init* + quoniam *βμ contra γξφBDGRWZ* | 17 venatores *βγμξφ GRWZ*, canes *BDS* | 17 consilium *βγμφR* | 17 valluit *RW^1Z* | 17 me *alterum γξφBDGRWZ*, > *βμ* | 17 vinxerunt *BDGMNOPR et ni fallor L* [*„codex antiquior“*], finxerunt *γWZ*, cinxerunt *E*, fixerunt *βμξφFQ*, dixerunt *H* | 18 numera *R*, numeraverunt *γξ* | 19 sibi vestimenta mea *γWZ* (*in WZ initio novae paginae*) | 20 fias *βμG*, facias *γφχRWZ* | 20 festima *R^1 prima manu correctum* | 21 *ante* de + et *βμ* | 22 unicornorum *RWZ*, iu *G prima manu in litura habet, sed nunquam* or *fuisse certum* | 24 qui timetis *γξφGRWZ tres codices Vallarsii*, timentes *βμ* | 24 et > *γ* | 25 dispexit *R* | 25 exaudivit *βγμξφRWZ* | 27 comedunt *R^1*, comederet *γ* | 27 mices *γ* | 27 *pro* vestrum *γξWZ* eorum | 28 omnes *γξφGRWZ*, universi *βμ* | 28 eo *γξφGRWZ tres codices Vallarsii*, te *βμ* | 29 est *φGRW tres codices Vallarsii*, > *βμ*

tibus. [30] comederunt et adoraverunt omnes principes terrae:
ante faciem eius curvabunt genu universi qui descendunt in pul-
verem, et anima eius ipsi vivet, [31] et semen serviet ei, narra-
bitur domino in generatione. [32] venient et adnuntiabunt iusti-
tias eius populo qui nascetur, quas fecit.

23

[1] Canticum, David. Dominus pascit me, nihil mihi deerit. 22
[2] in pascuis herbarum adclinavit me, super aquas refectionis
enutrivit me, [3] animam meam refecit, duxit me per semitas
iustitiae propter nomen suum. [4] sed et si ambulavero in valle
mortis, non timebo malum, quoniam tu mecum es: virga tua et
baculus tuus, ipsa consolabuntur me. [5] pones coram me men-
sam ex adverso hostium meorum, inpinguasti in oleo caput
meum, calix meus inebrians. [6] sed et benignitas et miseri-
cordia subsequitur me omnibus diebus vitae meae, et habitabo
in domo domini in longitudine dierum.

24

[1] Canticum, David. Domini est terra et plenitudo eius, 23
orbis et habitatores eius, [2] quia ipse super maria fundavit

30 principes *χG*, pingues *βμξφRWZ*, pigroes *γ* | 30 genu *γξφBDGRWZ* (*puncta delentia in R scholiastae sunt*), > *βμ* | 30 universi *γξφBDGRWZ*, omnes *βμ* | 30 discendunt *R* | 30 *pro* eius *altero γWZ* mea | 30 ipsi *γBDGRWZ*, non *βμξφ* | 31 et > *βγμξφ*, *delevit scholiasta in R* | 31 narrabunt *γRWZ* | 31 geratione *W* | 32 adorabunt *γRWZ* | 32 iusticias *ξ*, iustitiam *βμ*, iusticiam *γφ*, iustitia *RW*, iusticia *Z*. „*aliquot mss* iustitias .... quas" *Martianay*. „*sunt e nostris mss qui heic* iustitias ..., *in subsequenti autem versiculo* quem *legant* .... *alii* quas, *et* iustitiam *tamen retineant*" *Vallarsi* | 32 nascitur *RWZ* | 32 quam fecit *βμ*, quem fecit *φ*, quem fecit dominus *γξW* (*sed* dominus *in W obelizatum*) *Z* | 1 canticum *βγμGWZ*, psalmus *ξφRS* | 1 *post* david + vox ecclesiae post baptismum *R* | 1 pastor meus *S*, *quae verba N in orationis continuitatem recepit* | 1 *post* me + et *ξ* | 2 acclinavit *ξφ tres codices Vallarsii*, accubavit *βμ*, colocavit *γ* | 3 deduxit *γRWZ* | 4 *post* valle + umbrae *βμφ contra γξGRWZ tres codices Vallarsii* | 4 es > *βμ* | 4 ipsa me consola ◣◣◣ *Z* | 5 mensam adversus hostes meos *γ* | 5 ex > *WZ* | 5 in > *ξχR* | 5 *ante* calix + et *φ* | 6 subsequetur *φ*, subsequentur *βμξ*, subsequantur *χ* | 1 canticum david *βγμGWZ*, psalmus david *φS*, psalmus david prima sabbati *ξ*, psalmus prima sabbati [.] confirmatio populi credentis porte quas dicit peccata vel inferni [.] vox christi diligentibus se *R* | 2 qui *R* | 2 eum *γξφDGRWZ* „*plures mss*" *Gallorum*, eam *βμ duo codices Vallarsii scholiasta augiensis* | 2 il-

eum, et super flumina stabilivit illum. [3]quis ascendet in montem domini et quis stabit in loco sancto eius? [4]innocens manibus et mundo corde, qui non exaltavit frustra animam suam et non iuravit dolose. [5]accipiet benedictionem a domino, et iustitiam a deo salutari suo. [6]haec est generatio quaerentium eum, quaerentium faciem tuam, Iacob. SEMPER. [7]levate, portae, capita vestra, et elevamini, ianuae sempiternae, et ingrediatur rex gloriae. [8]quis est iste rex gloriae? dominus fortis et potens, dominus fortis in proelio. [9]levate, portae, capita vestra, et erigite, ianuae sempiternae, et ingrediatur rex gloriae. [10]quis est iste rex gloriae? dominus exercituum, ipse est rex gloriae. SEMPER.

25

24 [1]David. Ad te, domine, animam meam levabo: [2]deus meus, in te confisus sum, ne confundar: ne laetentur inimici mei. [3]sed universi qui sperant in te, non confundantur: confundantur qui iniqua gerunt frustra. [4]vias tuas, domine, ostende mihi: semitas tuas doce me. [5]deduc me in veritate tua et doce me: quia tu, deus, salvator meus, te expectavi tota die. [6]recordare miserationum tuarum, domine, et misericordiarum tuarum, quae a sempiterno sunt. [7]peccatorum adolescentiae meae et scelerum meorum ne memineris, secundum misericordiam

lum *γξφGRWZ duo codices Vallarsii*, illam *scholiasta augiensis*, eam *βμ*, eum *D „plures mss" Gallorum* | 3 ascendit *γGRWZ* | 3 et *βγμξφGRWZ*, aut *χ* | 5 iustitiam *βμξφG*, misericordiam *γRWZ* | 6 est > *βμ* | 6 tuam > *γRWZ*, *eius loco* dei *ξ* | 6 semper *non minio sed atramento R*: sela *adest in ξ* | 7 *pro* elevamini *ξ* erigimini | 7 ingredietur *ξφ* | 8 fortis in proelio *GRWZ* (p̄lio *WZ*), potens in praelio *φ*, fortis in praelio *βμ*, fortis in prelio *ξ* | 9 erigite *βγμEFGHKLMNOPQW* (-tę *W*) *Z* (-ri[illegible]- *Z*), eregite *R*, erigimini *ξφ* | 9 ingredietur *ξφ* | 10 exercituum — semper *prima manu in litura G* | 10 semper *hoc loco adest in γWZ* | 1 david *βμGWZ*, psalmus david *γξφ*, psalmus davit canticum *R* | 1 levabo *ξφABCDGRWZ*, levo *βμ*, levavi *γ* | 2 in te *prima manu serius scripta R* | 2 confisus *γξφABCDGRWZ*, fisus *βμ* | 2 non confundar *γφ* | 2 *ad* ne laetentur *S* neque exsultent in me | 2 *post* laetentur + in me *γ*, *idem sed obelizatum WZ* | 2 *fin* + mihi *φ* | 3 *priori loco* confundentur *φ* | 4 *ante* semitas + et *ξφ* | 5 *pro* veritate *Q „solus"* virga | 5 *post* tu + es *γξφχRWZ* | 5 deus > *γ* | 6 quae *γDGRWZ*, quia *βμξφ* | 6 a sempiterno *γφGWZ*, ex sempiterno *ξDR*, a saeculo *βμ* | 6 sunt > *γ* | 7 adoliscentiae *R* | 9 tuam *prius* > *γWZ* | 7 *post* mei + tu *βμξφ contra γχGRWZ*

tuam recordare mei propter bonitatem tuam, domine. [8]bonus
et rectus dominus: propterea docebit peccatores in via. [9]de-
ducet mansuetos in iudicio, et docebit modestos viam suam.
[10]omnes semitae domini misericordia et veritas his qui custo-
diunt pactum eius et testificationem eius. [11]propter nomen
tuum propitiare iniquitati meae, quoniam grandis est. [12]quis
est iste vir timens dominum, quem docebit in via quam ele-
gerit? [13]anima eius in bono commorabitur, et semen eius
hereditabit terram. [14]secretum domini timentibus eum, et
pactum suum ostendet eis. [15]oculi mei semper ad dominum,
quia ipse educet de rete pedes meos. [16]respice in me et
miserere mei, quoniam solus et pauper sum ego. [17]tribulationes
cordis mei multiplicatae sunt: de angustiis meis educ me.
[18]vide afflictionem meam et laborem meum, et porta omnia
peccata mea. [19]vide inimicos meos, quia multiplicati sunt
et odio iniquo oderunt me. [20]custodi animam meam et libera
me: non confundar, quia speravi in te. [21]simplicitas et ae-
quitas servabunt me, quia expectavi te. [22]redime, deus, Isra-
hel ex omnibus angustiis suis.

26

[1]Psalmus, David. Iudica me, deus, quoniam ego in sim- 25
plicitate mea ambulavi, et in domino confidens non deficiam.
[2]proba me, domine, et tempta me, ure renes meos et cor
meum. [3]quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum
est, et ambulabo in veritate tua. [4]non sedi cum viris vanitatis,
et cum superbis non ingrediar. [5]odivi ecclesiam pessimorum,

10 iis *ξ* | 10 testificationes *βγμξφRWZ* [-cacōs *γ*] | 11 *post* tuum + domine *βμξφ* | 11 iniquitatis *γRWZ* | 12 iste > *γ* | 12 elegit *γξφRWZ* | 14 decretum *χ* | 14 ostendit *βγμ* | 14 *fin* ei *γ* | 15 reti *βμφ*, rethe *γ*, rȩti *ξ* | 16 sum > *βμ*: *Vallarsius h id est scholiastam mihi S dictum* sum *addere scribit. sed Martianay de S tacet: legendumne* al = *χ apud Vallarsium*? | 17 multiplicatae *φABCDGRWZ quatuor codices Gallorum*, m̄ltiplicate *γ*, multiplicate *ξ*, amplificatae *βμ* | 18 afflictionem *G*, humilitatem *γξφRWZ* | 18 parca *γ* | 19 quoniam *βγμ* | 19 hodio *R* | 20 quia *ξG*, qua *R*, quoniam *βγμφWZ* | 22 redeme *R* | 23 israhelem *R*, israȩlem *ξ*, hierusalem *G*, israel *βμφ* | 1 *seqq de γZ vide praefationem* | 1 psalmus > *βμφ* | 1 *post* david + profeta de se testatur *R* | 1 deus *ξφχGRW*, domine *βμ* | 1 quia *βμ* | 2 domine *βμξφGRW*, deus *χ* | 2 temta *R* | 2 *ad* ure *S* confla | 3 est *ξφχGRW*, > *βμ* | 3 ambulabam *R* | 4 *pro* superbis *WZ* iniqua gerentibus | 5 *ad* iniquis *S* impiis

et cum iniquis non sedebo. 6 lavabo in innocentia manus
meas et circumdabo altare tuum, domine, 7 ut clara voce prae-
dicem laudem et narrem omnia mirabilia tua. 8 domine, dilexi
habitaculum domus tuae et locum tabernaculi gloriae tuae.
9 ne auferas cum peccatoribus animam meam, cum viris san-
guinum vitam meam, 10 in quorum manibus scelus est, et dextera
eorum repleta est muneribus. 11 ego autem in simplicitate
mea gradiar: redime me et miserere mei. 12 pes meus stetit
in recto: in ecclesiis benedicam domino.

27

26 1 David. Dominus lux mea et salutare meum, quem timebo?
dominus fortitudo vitae meae, quem formidabo? 2 cum adpro-
pinquarent mihi maligni, ut comederent carnem meam, hostes
mei et inimici mei, ipsi inpegerunt et ceciderunt. 3 si steterint
adversum me castra, non timebit cor meum: si surrexerit
contra me bellum, in hoc ego confidam. 4 unum petivi a
domino, hoc requiram, ut habitem in domo domini omnibus
diebus vitae meae, ut videam pulchritudinem domini et ad-
tendam templum eius. 5 abscondet enim me in umbra sua
in die pessima: abscondet enim me in secreto tabernaculi
sui: in petra exaltabit me. 6 nunc quoque exaltabit caput
meum super inimicos meos, qui sunt in circuitu meo, et im-
molabo in tabernaculo eius hostias iubili, cantabo et psallam
domino. 7 audi, domine, vocem meam invocantis, miserere

6 ad manus *S* palmas | 6 circumdabo *G tres codices Vallarsii*, circuibo *βμξφRW* | 7^a *βμξGRW*, ut audiam vocem laudis *φ* | 7 et enarrem *φ* | 9 ne auferas *βμξφGRW*, ne congreges *A*, ne apponas *S* | 9 *post* meam *prius* + et *βμξφ* | 10 est *prius ξφχGRW*, > *βμ* | 10 repletas *R*, *a scholiasta correctum* | 11 in *βμξφGW* (*sed obelizatum W*), > *R*, *in quo scholiasta addidit* | 11 grediar *R*W^1 | 11 redeme *R* | 12 *post* pes + enim *χ* | 12 in *prius* > *RWZ* | 12 recta *WZ* | 12 dominum *R* | 1 david *βμφGW*, psalmus david *ξ*, psalmus david priusquam ungueretur ad eos qui primum ingrediuntur in dominicum legendus ad lectionem esaiae prof [65, 13] ecce qui serviunt ti[bi] bona manducabunt *R* | 2 cum *G*, quum *βμ*, dum *ξφRW* | 2 appropinquarent *W* | 2 inpigerunt *RW*, impegerunt *βμξφ* | 3 steterunt R^1 | 3 adversus *βμξφR* | 3 me *alterum* > *RWZ* | 4 *G* v *alteram vocis* Vnvm *prima manu in litura habet* | 4 petii *βμ* | 4 pulcritudinem *R* | 4 attendam *W* | 4 *ante* templum + in *βμ* | 5 *init* abscondit *φRW* | 5 *med* abscondit *R*, abscond̄ *WZ* | 5 *med* enim > *βμξφ* | 6 exaltabit *χG*, exaltavit *βμξφRW* | 6 hostiam *ξR* | 7 *ante* miserere + et *βμ*

mei et exaudi me. [8]tibi dixit cor meum, quaesivit vultus
meus: faciem tuam, domine, requiram. [9]ne abscondas faciem
tuam a me, ne declines in furore tuo a servo tuo. auxilium
meum fuisti: ne derelinquas me et ne dimittas me, deus sal-
vator meus. [10]pater enim meus et mater mea dereliquerunt
me, dominus autem collexit me. [11]ostende mihi, domine, viam
tuam, et deduc me in semita recta propter insidiatores meos.
[12]ne tradas me, domine, animae tribulantium me: quoniam
surrexerunt contra me testes falsi et apertum mendacium.
[13]ego autem credo quod videam bona domini in terra viven-
tium. [14]expecta dominum, confortare, et roboretur cor tuum,
et sustine dominum.

28

[1]David. Ad te, domine, clamabo, fortis meus, ne obsur- 27
descas mihi, ne forte tacente te mihi conparer his qui descendunt
in lacum. [2]audi, domine, deprecationem meam, cum clamavero
ad te, cum levavero manus meas ad oraculum sanctum tuum.
[3]ne tradas me cum impiis et cum operantibus iniquitatem, qui
locuntur pacem cum amicis suis, et est malum in corde eorum.
[4]da eis secundum opus suum et secundum malum adinven-
tionum suarum: iuxta opus manuum suarum da eis: redde
retributionem suam illis. [5]quoniam non intellegunt opera do-
mini et opus manuum eius, destrues eos et non aedificabis.
[6]benedictus dominus, quia audivit vocem deprecationis meae.
[7]dominus fortitudo mea et scutum meum: in ipso confisum
est cor meum, et habui adiutorium: gavisum est cor meum,

8 *ante* requiram + et ξ*WZ* | 9 a me > *D* | 9 tuo *prius* ξφ*BGRW*, > βμ | 9 relinquas *R* | 9 demittas *R* | 10 collegit βμξφ | 11 *ad* ostende *S* illustra | 11 *ad* insidiatores *S* decantatores | 12 domine *BDGRW*, > βμξφ | 13 nisi ego credidissem quod viderem bona domini *S* | 13 credebam χ | 13 quo *R* | 14 confortare > *RWZ* | 1 david βμξφ*GW*, huic david psalmus legendus ad lèctionem danihelis profetę de iudaeis christo dicit *R* | 1 te *alterum* > *G* | 1 comparer *G*, cōparer *W* | 1 iis ξ | 1 discendunt *R* | 2 domine deprecationem meam ξ*BDGRW*, vocem depraecationis meae φ, vocem deprecationum mearum βμ | 3 tradas ξφχ*GRW*, trahas βμ | 3 loquuntur βμξφG^2*RW* | 3 cum *tertium* > *RW* | 3 *ad* amicis *S* sodalibus | 5 intellegunt opera *GRZ*, intellexerunt opera *tres codices Vallarsii*, intelligunt opera „*alii mss*“ *apud Vallarsium* [*qui quatuor habet*] ξφ *W*, intelligunt in opera βμ | 6 qui ξ*R*, quoniam φ *WZ*

et in cantico meo confitebor illi. [8]dominus fortitudo mea,
et robur salutarium Christi sui est. [9]salva populum tuum et
benedic hereditati tuae et pasce eos et subleva eos usque in
sempiternum.

29

28 [1]Canticum, David. Adferte domino filios arietum, adferte
domino gloriam et imperium. [2]adferte domino gloriam nomini
eius, adorate dominum in decore sancto. [3]vox domini super
aquas, deus gloriae intonuit, dominus super aquas multas.
[4]vox domini in fortitudine, vox domini in decore. [5]vox domini
confringentis cedros, et confringet dominus cedros Libani. [6]et
disperget eas quasi vitulus Libani, et Sarion quasi filius
rinocerotis. [7]vox domini dividens flammas ignis, [8]vox domini
parturire faciens desertum Cades. [9]vox domini obstetricans
cervis et revelans saltus, et in templo eius omnis loquetur
gloriam. [10]dominus diluvium inhabitat, ęt sedebit dominus
rex in aeternum. [11]dominus fortitudinem populo suo dabit,
dominus benedicet populo suo in pace.

30

29 [1]Psalmus cantici pro dedicatione domus, David. [2]Exaltabo te, domine, quoniam salvasti me et non delectasti inimicos meos super me. [3]domine deus meus, clamavi ad te, et
sanasti me. [4]domine, eduxisti de inferno animam meam, vi-

8 mea ξφ*BDGRW*, eorum βμ | 9 haereditati *G* | 9 sava *R* | 9 *ad* sempiternum *S* saeculum | 1 canticum βμ*GW*, psalmus ξφ*RS* | 1 *post* david + in consummatione tabernaculi ad superpositionem diei sabbati paschę postquam consummata est ecclesia christi *R* | 1 *priori loco* afferte G^a, *utroque loco W* | 1 *ad* imperium *S* fortitudinem | 2 afferte G^2*W* | 5^a confringens ξ | 5 *utroque loco* caedros *R*, cędros *W* | 6 vitulus libani ξ*ABCDGLPRW*, vitulum libanum βμ, vitulus libanus φ, *ubi* Libani *cum* vitulus *iungunt* ξ *et codices excepto R, qui ab altera manu ante* Libani *punctum habet*: φ Libanus *ad sequentia trahit ut* βμ Libanum *eodem trahunt* | 6 filius φ*ABCDGLPRW*, filium βμ | 6 rinocerotis *GLPZ*, renocerotis *R*, renocerōtis *W*, rhinocerotis ξφ*ABCD*, rhinocerotum βμ | 8 *pro* parturire faciens *D* turbat | 8 *post* desertum + parturire faciet dominus desertum βμξφ, + turbat dominus desertum *D*, *contra GRWZ* | 8 caddes ξ | 9 cervis ξφχ*GRW*, cervas βμ | 9 loquitur βμ | 9 gloria *R* | 11 *pro* fortitudinem χ legem | 1 ad dedicationem ξφ*R* | 1 *post* david + profeta ad patrem et ad filium dicit de pascha christi futura ecclesia orat cum laude *R* | 2 dilatasti ξφ*RW*, laetificasti *S* | 3 dominus *G* | 4 de βμ*G*, ex ξφ*RW* | 4 discenderem *R*

vificasti me, ne descenderem in lacum. [5] cantate domino, sancti eius, et confitemini memoriae sanctitatis eius. [6] quoniam ad momentum est ira eius, et vita in repropitiatione eius: ad vesperum commorabitur fletus, et in matutino laus. [7] ego autem dixi in abundantia mea „non commovebor in sempiternum“. [8] domine, in voluntate tua posuisti monti meo fortitudinem: abscondisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. [9] ad dominum clamabo, et dominum deprecabor. [10] quae est utilitas in sanguine meo, cum descendero in corruptionem? numquid confitebitur tibi pulvis aut adnuntiabit veritatem tuam? [11] audi, domine, et miserere mei: domine, esto adiutor meus. [12] convertisti planctum meum in chorum mihi, solvisti saccum meum et accinxisti me laetitia, [13] ut laudet te gloria et non taceat: domine deus meus, in sempiternum confitebor tibi.

31

[1] Victori canticum, David. [2] In te, domine, speravi, non 30
confundar in aeternum: in iustitia tua salva me. [3] inclina ad me aurem tuam, velociter libera me, esto mihi in lapidem fortissimum et in domum munitam, ut salves me. [4] quia petra mea et munitio mea tu es, et propter nomen tuum dux meus eris et enutries me. [5] educes me de rete, quod absconderunt mihi, quia tu fortitudo mea es. [6] in manu tua commendabo spiritum meum, redemisti me, domine deus veritatis. [7] odisti custodientes vanitates frustra, ego autem in domino confisus sum.

5 *ad* cantate *S* psallite | 5 *ad* sancti *S* misericordes | 5 memoria *WZ* | 6 et *prius* > *βμ* | 7 habundantia *RW* | 7 movebor *φRW*¹, *sed Z* = *G* | 7 *ad* sempiternum *S* saeculum | 8 posuisti *φχGRW*, statuisti *βμξ* | 8 morti meae *RW* | 8 a me *ξφDGRW*, > *βμ* | 9 *init* ad dominum *ξφDGRW*, ad te domine *βμ* | 9 *post* et + ad *βμ* | 10 cum *ξGR*, quum *βμ*, dum *φW* | 10 discendero *R*, descendo *χW* (*in W* o *prima manu in litura*) *Z* | 10 nunquid *G* | 10 tibi > *R* | 11 meus *χG*, mihi *βμ*, > *ξφRWZ* | 12 accinxisti *βμξφG*, unxisti *RWZ* | 12 me > *G* | 13 psallat tibi *S* | 13 *ad* sempiternum *S* saeculum | 13 confitebitur *R* | 1 victori canticum david *βμGW*, victori psalmus david *ξφS*, in finem psalmus david hic fidei confessio credentium dm̄ huic dd vox christi in passione de iudaeis dicit *R* | 2 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 tua iustitia *R* | 2 *ad* salva *S* eripe | 3 ad me > *RW* | 3 tuam > *G*¹ | 3 et > *βμ* | 4 es *ξφχGRW*, > *βμ* | 4 dux meus eris *ξφDGRW*, deduces me *βμ* | 5 reti *βμξ* | 5 *pro* quod *WZ* quem | 5 es > *βμ* | 6 commendo *χ* | 7 odisti *ξφABCDGRW* „*mss quamplures*“ *Gallorum*, odivi *βμ*

8 exultabo et laetabor in misericordia tua, quia vidisti adflic-
tionem meam, cognovisti tribulationes animae meae 9 et non
conclusisti me in manibus inimici, posuisti in latitudine pedes
meos. 10 miserere mei, quoniam tribulor, caligavit in furore
oculus meus, anima mea et venter meus, 11 quia consumptae
sunt in moerore vitae meae et anni mei in gemitu, infirmata
est in iniquitate mea fortitudo mea, et ossa mea contabuerunt.
12 apud omnes hostes meos factus sum obprobrium et vicinis
meis nimis, et timor notis meis: qui videbant me in plateis,
fugiebant me: 13 oblivioni traditus sum quasi mortuus a
corde. factus sum quasi vas perditum: 14 audivi enim ob-
probrium multorum, congregationem in circuitu, cum inirent
consilium adversum me et ut auferrent animam meam cogi-
tarent. 15 ego autem in te speravi, domine: dixi „deus meus
es tu: 16 in manu tua tempora mea“. libera me de manu
inimicorum meorum et persequentium me. 17 ostende faciem
tuam super servum tuum, salva me in misericordia tua, 18 do-
mine, ne contundar, quia invocavi te: confundantur impii,
taceant in inferno: 19 muta fiant labia mendacii, quae lo-
cuntur contra iustum vetera in superbia et despectione.
20 quia multa est bonitas, quam abscondisti timentibus te,
operatus es sperantibus in te, in conspectu filiorum hominum.
21 abscondes eos in protectione vultus tui a duritia viri, ab-
scondes eos in umbra a contradictione linguarum. 22 bene-
dictus dominus, qui mirabilem fecit misericordiam suam mihi

8 vidisti *βμξφGRW*, audisti *χ* | 8 afflictionem *GW* | 8 *ante* cognovisti + et *ξ* | 9 manibus *ξGRW duo codices Vallarsii*, manu *βμφ* | 9 posuisti *ξDGRW*, statuisti *βμφ* | 10 *post* mei + domine *βμξφ* | 11 merore *GRW* | 11 infirmata est *βμξφGRW*, corruit *D* | 11 in *tertium βμξφDG*, > *RW* | 11 mea *primum* > *ξφG* | 11 fortitudo *βμξDGRW*, virtus *φ* | 12 vicinis nimis meis *RWZ* (*W prima manu* nimis *in litura*) | 12 quia *G* | 12 *post* fugiebant + a *βμφ* | 13 quasi vas *ξφχGRW*, sicut vas *βμ* | 14 congregatione *φ*, congregatorum *WZ* | 14 cum *ξGRW*, quum *βμ*, dum *φ* | 14 cogitarent *χG*, cogitaverunt *βμξφ*, > *RWZ* | 15 dixi > *RWZ* | 15 es > *βμ* | 17 ostende *ξφABCDGRW „aliquot mss“ Gallorum*, illumina *βμ* | 17 me > *D* | 18 ne *ξφχGR* [e *prima manu in rasura*] *W*, non *βμ* | 18 quoniam *φ* | 18 *post* impii + et *ξ* | 18 tacent *RWZ* | 19 *pro* mendacii *WZ* dolosa | 19 loquuntur *βμξφGW* | 19 vetera *βμξGRWZ „omnes mss codices“ Gallorum*, dura *φ*, erecta *D* | 19 dispectione *R* | 20 quia *DG*, quam *βμξφRWZ* | 20 *post* bonitas + tua *βμξφ* | 20 es > *G* | 21 tu *R* | 22 qui *βμξGRW*, quoniam *φ*

in civitate munita. [23] ego autem dixi in stupore meo „pro-
iectus sum de conspectu oculorum eius“. ergone audisti vo-
cem deprecationis meae, cum clamarem ad te. [24] diligite do-
minum, omnes sancti eius: fideles servat dominus et retribuet
his qui satis operantur superbiam. [25] confortamini, et robore-
tur cor vestrum, omnes qui expectatis dominum.

32

[1] David eruditi. Beatus cui dimissa est iniquitas et ab- 31
sconditum est peccatum. [2] beatus homo cui non inputabit
dominus iniquitatem nec est in spiritu eius dolus. [3] quia ta-
cui, adtrita sunt ossa mea, in rugitu meo tota die. [4] die
enim et nocte gravatur super me manus tua: SEMPER: versa-
tus sum in miseria mea, cum exardesceret messis iugiter. [5] pec-
catum meum notum facio tibi, et iniquitatem meam non ab-
scondo. dixi „confitebor scelus meum domino“, et tu dimisisti
iniquitatem peccati mei. [6] pro hoc orat omnis sanctus ad
te, tempus inveniens, ut cum inundaverint aquae multae, ad
illum non accedant. [7] tu es protectio mea, ab hoste custo-
dies me, laus mea salvans, circumdabis me. SEMPER. [8] do-
ceam te, et monstrabo tibi viam per quam ambules, cogitabo
de te oculo meo. [9] nolite fieri sicut equus et mulus, in quibus

23 eius *GRW tres codices Vallarsii*, tuorum βμξφ | 23 exaudisti W^1, $Z = GRW^2$ | 23 dum *WZ* | 24 *ad* sancti *S* misericordes | 24 *„tres mss* retribuet *et* retribuit“ *Vallarsi.* tribuit βμ | 24 iis ξ | 25 nostrum *G* | 1 huic david post babtismum vox paenitentium *R* | 1 eruditi *ABCDGW* *„mss nonnulli“ Gallorum*, erudito βμ, eruditio ξφ | 1 et > βμ | 2 imputabit βμ*GW*, imputavit ξφχ | 3 attrita *GW* | 4 semper > βμ[ξ]φ*R*[*W*] | 4 messis βμξ*GW*, mensis *R*, me aestas *duo codices Gallorum*, aestas φ | 5 fatio R^1, faciam φ | 5 abscondo ξ*ABCDGRW*, abscondi βμφ | 5 scelus meum ξφ*ABCDG*R^2 [*schol*] *W*, sceles meum R^1, scelera mea βμ | 5 *ad* dimisisti *S* abstulisti | 5 *fin* + semper βμ, + sela ξ | 6 hoc orat *ABCDGRW*, hac orat βμξ, hac orabit φ | 6 *ad* sanctus *S* misericors, *pro* sanctus ξφ misericors | 6 ad te > *R* | 6 *ante* tempus + ad βμ*R contra* ξφ*ABCDGW* | 6 veniens *R* | 7 es ξφχ*GRW*, > βμ | 7 semper > *R*, sela *adest in* ξ | 8 doceam *DG*, docebo ξφ*RWZ „plerique cum editis“ apud Vallarsium „mss quamplures“ Gallorum*, erudiam βμ | 8 monstrabo ξφ*DGRW* [*„plerique“? omisso* et?] *„mss quamplures“ Gallorum*, illuminabo βμ | 9 in quibus χ*GRWZ*, quibus βμξφ | 9 intelligentia *W*, *Z = GR* | 9 chamo *G* | 9 eorum constringe ξφ*ABCDGRWZ* *„plures codices mss“ Gallorum*, eius constringis βμ | 9 qui non accedunt ξφ*ABCGRWZ „plures codices mss“ Gallorum*, qui non accedit *D*, ut

non est intellegentia: in camo et freno maxillas eorum con-
stringe, qui non accedunt ad te. 10 multi dolores impii, con-
fidentem autem in domino misericordia circumdabit. 11 laeta-
mini in domino et exultate iusti, et laudate omnes recti.

33

32 1 Laudate iusti dominum, rectos decet conlaudatio. 2 con-
fitemini domino in cithara, in psalterio decachordo cantate
ei. 3 cantate ei canticum novum: diligenter psallite in iubilo.
4 quia rectum est verbum domini, et omne opus eius in fide.
5 diligit iustitiam et iudicium, misericordia domini plena est
terra. 6 verbo domini caeli facti sunt, et spiritu oris eius
omnis ornatus eorum. 7 congregans quasi in utre aquas maris,
ponens in thesauris abyssos. 8 timeat dominum omnis terra,
ipsum formident universi habitatores orbis. 9 quia ipse man-
davit et factus est: ipso praecipiente stetit. 10 dominus dissolvit
consilium gentium, inritas fecit cogitationes populorum. 11 con-
silium domini in aeternum stabit, cogitationes cordis eius in
generatione et generatione. 12 beata gens cuius dominus deus
eius, populus quem elegit in hereditatem sibi. 13 de caelo re-
spexit dominus, vidit omnes filios Adam. 14 de firmissimo
solio suo prospexit ad universos habitatores terrae, 15 fingens
pariter cor eorum, intellegens omnia opera eorum. 16 non
salvatur rex in multitudine exercitus, nec fortis liberabitur
in multiplicatione virtutis. 17 fallax equus ad salutem, et in

non appropinquet *βμ* | 10 autem > *G* | 11 *post* laudate + eum *φRWZ* | 11 *post* recti + corde *βμξφ*. *in W* (*non in Z*) *post* recti *rasura* | 1 *praemittit* psalmus david propheta cum laude dei populum hortatur *R* | 1 collaudatio *χ*, laudatio *βμξφRW* | 2 decacordo *G* | 2 cantate *ξφχGRW*, psallite *βμ* | 3 diligenter *ξφABCD*G^2*RW* „*plures mss*“ *Gallorum*, diligiter G^1, bene *βμ* | 4 quia *βG*, quam *ξRW*, quoniam *φ*, qua *μ* (*errore*) | 4 eius > *ξRWZ* | 6 verbo *ξφχGRWZ*, in verbo *βμ* | 6 firmati *ξφRWZ* | 6 eius > *G* | 7 tesauris *G* | 7 abysos *R* | 8 a domino *χ* | 9^a ipse > *RWZ* | 9 mandavit *ξGRWZ*, dixit *βμφ* | 10 solvit *βμ* | 10 consilia *RW* | 10 irritas *GW* | 10 facit *φRW* | 11 *post* consilium + autem *ξ* | 12 *post* elegit + dominus *B* | 13 prospexit *βμ* | 14 firmissimo solio suo *ξφBGRW*, firmissima sede sua *βμ* | 14 perspexit *φ* | 14 ad > *ξRW* | 15 figens *R* | 15 intelligens *W* | 16 salvatur *φABCDG*R^2*W*, salvabitur R^1? *βμξ* | 16 ne forte *R* | 16 multiplicatione *βμG* (*sed* plicatio *prima manu in litura G*), multitudine *ξφRW* | 17 eqvs G^1, ęquus *W* | 17 roboris sui *βμξGRW*, virtutis suae *φ* | 17 fallabit *R*

multitudine roboris sui non salvabit. [18] ecce oculi domini
super timentes eum et expectantes misericordiam eius, [19] ut
eruat de morte animam eorum et vivificet eos in fame. [20] anima
nostra expectavit dominum: auxilium nostrum et clipeus
noster est. [21] in ipso enim laetabitur cor nostrum, quia in
nomine sancto eius speravimus. [22] sit misericordia tua, domine,
super nos, sicut expectavimus te.

34

[1] David, quando commutavit os suum coram Abimelech, 33
et eiecit eum, et abiit. [2] Benedicam domino in omni tem-
pore, semper laus eius in ore meo. [3] in domino laudabitur
anima mea, audiant mites et laetentur. [4] magnificate domi-
num mecum, et exaltemus nomen eius pariter. [5] quaesivi
dominum, et exaudivit me, et de omnibus angustiis meis li-
beravit me. [6] respicite ad eum et confluite, et vultus vestri
non confundentur. [7] hic pauper clamavit, et dominus exau-
divit, de omnibus tribulationibus salvavit eum. [8] circum-
dat angelus domini in gyro timentes eum, et eruet eos.
[9] gustate et videte quoniam bonus dominus: beatus vir qui
sperat in eo. [10] timete dominum, sancti eius, quoniam non
est inopia timentibus eum. [11] leones indiguerunt et esurierunt,
quaerentibus autem dominum non deerit omne bonum. [12] ve-
nite, filii, audite me, timorem domini docebo vos. [13] quis est
vir qui velit vitam, diligens dies videre bonos? [14] custodi
linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. [15] re-
cede a malo et fac bonum, quaere pacem et persequere eam.
[16] oculi domini ad iustos, et aures eius ad clamores eorum.
[17] vultus domini super facientes malum, ut perdat de terra
memoriam eorum. [18] clamaverunt, et dominus exaudivit,

18 oculus *βμξφ* | 18 et *ξχGRW*, ad *βμφ* | 19 animas *βμξφRW* | 20 clepeus *W* | 22 fiat *φRW* | 22 *ante* te + in *ξφRW* | 1 quando > *R* | 1 commotavit vultum *R* | 1 *ad* os *S* saporem | 1 et eiecit *βμξφGW*, dimisit *R* | 1 *fin* + vox fidei per ieiunium *R* | 2 dominum *βμφ*. *in W* o *altera vocis* domino *in litura* | 3 laetabitur „*exemplaria canonis et aliquot mss codices*“ *Gallorum* | 3 audient *φR* | 3 *pro* mites *ξ* mansuęti | 5 de *ξφGRW*, ex *βμ* | 6 aspicite *φ* | 7 *ante* de + et *βμξφ* | 7 *post* tribulationibus + eius *βμφ contra ABCDGRW* | 7 salvabit *ξW* | 8 circumdat *ABCDGRW*, circundat *ξφ*, circumdabit *βμ* | 8 giro *G* | 11 non deerit > G^1 | 11 *fin* + semper *R* | 12 *ad* venite *S* ambulate | 12 fili *R* | 16 clamorem *ξ* | 17 *ad* super *S* in | 17 mala *ξφRW* | 18 *post* cla-

et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. 19 iuxta
est dominus contritis corde, et confractos spiritu salvabit.
20 multae tribulationes iusti, et ex omnibus illis liberabit eum
dominus. 21 custodit omnia ossa eius: unum ex eis non con-
fringetur. 22 interficiet impium malitia, et odientes iustum
superabuntur. 23 redimet dominus animas servorum suorum,
et non peccabunt omnes sperantes in eo.

35

34 1 David. Iudica domine adversarios meos, pugna contra
pugnantes me. 2 adprehende scutum et hastam, et consurge in
auxilium mihi. 3 evagina gladium et praeoccupa ex adverso
persequentem me: dic animae meae „salus tua ego sum". 4 con-
fundantur et revereantur qui quaerunt animam meam, conver-
tantur retrorsum et confundantur qui cogitant malum mihi.
5 fiant sicut pulvis ante faciem venti, angelus domini inpellat.
6 sit via eorum tenebrae et lubricum, et angelus domini perse-
quatur eos. 7 quia frustra absconderunt mihi insidias retis
sui, sine causa foderunt animae meae. 8 veniat ei calami-
tas quam ignorat, et rete suum quod abscondit conprehendat
eum, et cadat in laqueum. 9 anima autem mea exultabit in
domino, et laetabitur in salute sua. 10 omnia ossa mea dicent
„domine, quis similis tui?, eruens inopem a validiore, et
pauperem et mendicum a violento". 11 surgentes testes iniqui
quae nesciebam interrogabant me. 12 reddebant mihi mala
pro bono, sterilitatem animae meae. 13 ego autem cum infirma-

maverunt + iusti *ξDWZ*, *sed W obelizatum* | 20 *init* multa mala *S* | 20 iusti *ξφχGRW*, iusto *βμ* | 20 liberavit *χRW* | 22 superabuntur *ABCD GRWZ*, culpabuntur *βμξφ* | 23 redemet *RW* | 23 *ad* peccabunt *S* culpabuntur | 1 david *βμξφGW*, huic david vox christi in passione de iudeis dicit *R* | 1 impugnantes *βμξφ* | 2 adprȩhende *R*, apprehende *W* | 2 astam *R*, contum *χ* | 2 surge *βμ* | 2 mihi *χG*, meum *βμξφRW* | 3 praeoccupa *βμξφR*, *sed* eoc *R in litura habet*: prȩocupa *G*, p̄occupa *W* | 3 persequentes *βμξ* | 3 sum *ξφχGRW*, > *βμ* | 4 mihi mala *WZ* | 5 *ante* angelus + et *βμξφW¹* | 5 impellat *GW* | 8 eis *χ* | 8 comprehendat *G*, conpraehendat *R*, comp̄hendat *W* | 8 *fin* in calamitatem *S* | 9 exsultabit *βμ*, exultavit *R* | 9 et > *βμ* | 9 sua *βμξφGW* (*sed in W praecedit liturula*) *Z*, tua *χR* | 10 eripiens *φ* | 10 et *prius* > *WZ* | 10 *pro* et *altero* ac *βμ* | 12 sterelitatem *R* | 13 infirmarer ab eis *ξφGRWZ duo codices Vallarsii quatuor Gallorum*, infirmarentur *βμ* | 13 ad *ξχG*, in *βμφRW* | 13 convertetur *WZ*

rer ab eis induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam,
et oratio mea ad sinum meum revertetur. 14 quasi ad amicum,
quasi ad fratrem meum, sic ambulabam, quasi lugens mater
tristis incurvabar. 15 et in infirmitate mea laetabantur et con-
gregabantur, collecti sunt adversum me percutientes, et nescie-
bam, scindentes, et non tacentes: 16 in simulatione verborum
fictorum frendebant contra me dentibus suis. 17 domine, quanta
aspicies? converte animam meam a calamitatibus suis, a
leonibus solitariam meam. 18 confitebor tibi in ecclesia grandi,
in populo forti laudabo te. 19 non laetentur super me ini-
mici mei mendaces, odientes me frustra, coniventes oculo.
20 non enim pacem loquuntur, sed in rapina terrae verba
fraudulenta concinnant. 21 et dilataverunt super me os suum,
dixerunt „vah vah, vidit oculus noster“. 22 vidisti, domine, ne
taceas; domine, ne elongeris a me. 23 consurge et vigila in
iudicium meum, deus meus et dominus in causam meam.
24 iudica me secundum iustitiam meam, domine deus meus,
et ne insultent mihi. 25 ne dicant in corde suo „vah vah“ ani-
mae nostrae, ne dicant „absorbuimus eum“. 26 confundantur
et revereantur pariter qui laetantur in adflictione mea, in-
duantur confusione et verecundia qui magnificantur super me.
27 laudent et laetentur qui volunt iustitiam meam, et dicant
semper, „magnificetur dominus“ qui volunt pacem servi sui.
28 et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem
tuam.

36

1 Pro victoria, servi domini David. 2 Dixit scelus impii 35

14 *ad* amicum *S* sodalem | 15 in > *RW* | 15 adversus βμ | 15 scindentes βμξφ*GNO*W^2, scidentes *R*W^1 | 15 tacentes βμξφ*GRW*, fundentes sanguinem *N*O^2 | 17 aspicies ξφχ*GRW*, videbis βμ | 17 suis ξφχ*GRW*, eorum βμ | 18 eclesia G^1 | 18 grandi βμξφ*GRW*, magna χ | 19 coniventes *RWZ*, conibentes G^1, conhibentes G^2, cohibentes χ, conniventes βμξφ | 22 sileas ξ | 22 longeris *R* | 23 *ad* consurge *S* expergiscere | 23 evigila ξ, vigilla R^1 | 23 in *prius* > χ*WZ* | 23 dominus *G*, domine βμ, dominus meus ξφχ*RWZ* | 24 meam ξ*GRWZ*, tuam βμφ | 25 *init* ne ξ*G*R^1R^3, nec βμφR^2*W* | 25 vah *prius* > βμφ *contra* ξ*BDGRW* | 25 *post* vah *alterum* + vah *B* | 25 *sticho altero* ne *G*, et ne βμ, nec ξφ*RW* | 25 obsorbuimus *RWZ* | 26 reverentur *RWZ* | 26 afflictione *GW* | 27 *init* gaudeant ξ, gaudent *WZ* | 27 *sticho altero* volunt *GRWZ*, vult βμξφ | 28 meditetur χ | 1 pro victoria ξφ*ABCDGHLPW*, victoria

in medio cordis eius non esse timorem dei ante oculos eius.
[3] quoniam dolose egit adversum eum in oculis suis, ut inve-
niret iniquitatem eius ad odiendum. [4] verba oris eius iniquitas
et dolus, cessavit cogitare bene facere. [5] iniquitatem cogi-
tat in cubili suo, stabit in via non bona, malum non abiciet.
[6] domine, in caelo misericordia tua: fides tua usque ad nubes.
[7] iustitia tua quasi montes, domine, iudicium tuum abyssus multa,
homines et iumenta salvos facies domine. [8] quam pretiosa est
misericordia tua, domine, et filii Adam in umbra alarum tuarum
sperabunt, [9] inebriabuntur de pinguedine domus tuae, et tor-
rente deliciarum tuarum potabis eos. [10] quoniam tecum est
fons vitae: in lumine tuo videbimus lumen. [11] adtrahe mise-
ricordiam tuam scientibus te, iustitiam tuam rectis corde.
[12] ne veniat mihi pes superbiae, et manus impiorum non me
commoveat. [13] ibi ceciderunt operantes iniquitatem, expulsi
sunt et non potuerunt surgere.

37

36 [1] David. Noli contendere cum malignis neque aemuleris
facientes iniquitatem, [2] quoniam sicut herba velociter conte-
rentur et sicut holus viride marcescent. [3] spera in domino
et fac bonum, peregrinare in terra et pascere fide, [4] et dele-
ctare in domino, et dabit tibi petitiones cordis tui. [5] volve

„*duo exemplaria*“ *Gallorum*, victori *βμK* „*ambo exemplaria canonis*“ *Gallorum*, in finem *R* | 1 servi *ABCDGHLPW* „*duo exemplaria canonis*“ *Gallorum*, servo *βμξφKR*, servus „*duo exemplaria canonis*“ *Gallorum* | 1 *fin* + propheta cum laude dei opera ipsius iudeae dicit *R* | 2 esse timorem *ξφABCDGRW*, est timor *βμ* | 3 quia *βμξφRW* | 3 adversus *βμφ* | 3 hodiendum *R* | 4 eius > *R* | 4 bene facere *ξφABCDGRW*, ut bene faceret *βμ* | 5 abięcit *ξ*, abieciet *RW* | 6 *ante* fides + et *WZ* | 7^a domine *ξψχGRW*, deus *βμ* | 7 et iudicia tua *ξ*, iudicia tua *φ* | 7 hominem et iumentum *φ* | 7 salva *ξ* | 8 est > *βμ* | 8 praetiosa *GR*, preciosa *W* | 8 domine *ξψχGRW*, deus *βμ* | 9 pinguidine *R* | 9 delitiarum *G*, diliciarum *RW* | 11 attrahe *GW* | 11 tuam *prius* > *G* | 11 *ante* iustitiam + et *βμξφRW* | 12^1 ne *βμξG*, non *φW*, > *R* | 12^2 non *βμG*, ne *ξφRW* | 13 *pro* et non *WZ* nec | 1 david *βμξφGW*, ipsi david huic hortatur omnes ad fidem demonstrans salutem ecclesiae credentem monet ad fidei firmamentum *R* | 1 ęmuleris *G*, eumlaveris R^1, eumulaveris R^2 [*schol*?], ęmulaveris *ξW* | 2 erba *R* | 3 *ad* peregrinare *S* habitare | 4 et *prius* *βμφGR*^{2} (*primae manus, minio*), > *ξ*R^1*W* | 4 petitionem *RW*^{1}, *ZW*^{2} = *G* | 5 *init* revela domino *S* | 5 *pro* viam *ξ* curam | 5 *post* eo + cor *R*

super dominum viam tuam et confide in eo, et ipse faciet.
6 et educet sicut lumen iustitiam tuam, et iudicium tuum sicut
meridiem. 7 tace domino et expecta eum: noli contendere ad-
versus eum qui proficit in via sua, adversum virum qui facit
quae cogitat. 8 dimitte iram et relinque furorem, noli contendere
ut malefacias. 9 quoniam qui malefaciunt interibunt: expectan-
tes autem dominum, ipsi hereditabunt terram. 10 adhuc enim
modicum, et non erit impius, et cogitabis de loco eius, et non
subsistet. 11 mites autem hereditabunt terram et delectabuntur
in multitudine pacis. 12 cogitat impius de iusto et frendet ad-
versus eum dentibus suis. 13 dominus deridebit eum videns
quod veniet dies eius. 14 gladium evaginaverunt impii, teten-
derunt arcum suum, ut percutiant egenum et pauperem et inter-
ficiant rectos corde in via. 15 gladius eorum ingrediatur in
cor eorum, et arcus eorum confringatur. 16 melius est parvum
iusto quam divitiae peccatorum multae. 17 quoniam brachia im-
piorum confringentur, sublevat autem iustos dominus. 18 novit
dominus diem inmaculatorum, et hereditas eorum aeterna erit.
19 non confundentur in tempore malo, et in diebus famis satura-
buntur: 20 quia impii peribunt, et inimici domini gloriantes ut
monocerotes consumentur sicut fumus consumitur. 21 faenus
accipit impius et non reddit, iustus autem donat et tribuit.
22 quia qui benedicti fuerint ab eo, hereditabunt terram, et
qui maledicti, interibunt. 23 a domino gressus viri firmantur,
et viam eius volet. 24 cum ceciderit, non allidetur, quia do-
minus sustentat manum eius. 25 puer fui, siquidem senui,
et non vidi iustum derelictum neque semen eius quaerens

6 ducet G^1 | 6 iudicium tuum *ξφχGRW*, iudicia tua *βμ* | 7 et > *ξφRWZ* | 7 adversum meum *R* | 7 adversus virum *βμ* | 8 relique G^1, derelinque *βμφ* | 8 *pro* contendere *D* festinare | 8 malefacies *R* | 11 dilectabuntur *RWZ* | 11 multitude *R* | 12 adversum *φRW* | 13 *post* dominus + autem W^1, *non Z* | 13 videns quod *ξφGRW*, quia vidit quoniam *βμ*, videns *etiam B*, quod *etiam D* | 13 venit *βμ*, veniat *φD* | 14 avaginaverunt *G* | 14 intenderunt *ξφ*, tenderunt *RW* | 14 ut dejiciant *S* | 14 pertiant *R* | 14 corde *DGRW*, > *βμξφ* | 15 confringantur *βμξφ*R^1 | 16 parum *βμξφ* | 16 peccatorum *ξφGRW*, impiorum *βμ* | 17 quia *βμ* | 18 diés *βμφ*W^1 | 18 immaculatorum *W* | 18 *ad* aeterna *S* in saeculum | 20 *pro* gloriantes ut monocerotes *D* subvertentur ut montes | 20 sicut *βμξφ*G^2*R*, ut G^1*W* | 20 *fin* consumentur *φ* | 21 fęnus *W* | 21 reddet *βμG* | 21 *ante* donat + et *φ* | 23 firmabitur *ξ* | 25 *ante* senui + et *βμ*

panem. [26]tota die donat et commodat, et semen eius in bene-
dictione. [27]recede a malo et fac bonum, et habita in sempi-
terno. [28]quia dominus diligit iudicium, et non derelinquet
sanctos suos: in aeternum custoditi sunt, et semen inpiorum
peribit. [29]iusti hereditabunt terram, et habitabunt in saeculum
super eam. [30]os iusti meditabitur sapientiam, et lingua eius
loquetur iudicium. [31]lex dei eius in corde eius, non deficient
gressus eius. [32]considerat impius iustum, et quaerit ut occidat
eum. [33]dominus non derelinquet eum in manus eius, et non
condemnabit eum, cum iudicatur. [34]expecta dominum et
custodi viam eius, et exaltabit te ut possideas terram: cum
interibunt impii, videbis. [35]vidi impium robustum et fortissi-
mum sicut indigenam virentem: [36]et transivi et ecce non
erat, et quaesivi eum, et non est inventus. [37]custodi simpli-
citatem et vide rectum, quia erit ad extremum viro pax.
[38]iniqui autem delebuntur pariter, et novissimum impiorum
peribit. [39]salus iustorum a domino, fortitudo eorum in tem-
pore tribulationis. [40]et auxiliabitur eis dominus et salvabit
eos ab impiis, quia speraverunt in eo.

38

37 [1]Canticum, David, in commemoratione. [2]Domine, ne in
ira tua arguas me neque in furore tuo corripias me. [3]quia
sagittae tuae infixae sunt mihi, et tetigit me manus tua. [4]non
est sanitas in carne mea a facie indignationis tuae, non est

26 *fin* + erit *WZ* | 27 inhabita *ξφRW* | 27 sempiternum *βμ*, saeculum *S* | 28 *ad* sanctos *S* misericordes | 28 *ad* in aeternum *S* in saeculum | 28 custodiunt *WZ* | 28 impiorum *GW* | 28 perit *χ* | 29 inhabitabunt *βμφRW* | 29 *ad* in saeculum *S* in aeternum | 29 *post* saeculum + saeculi *R*, + scti *W* | 33 manu *βμξφ* | 33 condempnabit *W* | 33 iudicatur *ξφχGRW*, iudicabitur *βμ* | 34 *post* custodi *duae literulae deletae in R* | 34 possedeas *R* | 34 pereunt *χ* | 36 ecce > *χ* | 36 *fin* + locus eius *sed obelizata W* | 37 semplicitatem *R* | 37 ad *ξφχGRW*, in *βμ* | 38 iniqui *ξGRW tres codices Vallarsii quatuor Gallorum*, praevaricatores *βμφ* | 38 delebuntur *ξφGRW tres codices Vallarsii quatuor Gallorum*, interibunt *βμ* | 39 *post* salus + autem *βμφ* | 40 *pro* salvabit *ξφ* liberabit | 40 *post* eos + eripiet eos *βμ*, + et eruet eos *ξ*, + eruet eos *φ*, *contra ABCDGRW* | 40 *post* impiis + et salvabit eos *βμξφ* | 1 psalmus david in rememorationem diei sabbati hic confessio in sapientiae virtus ad salutem *R* | 1 canticum *βμφGW*, psalmus *ξS* | 2 ne > *WZ* | 2 *ad* ira *S* indignatione | 2 *ad* furore tuo *S* ira tua | 3 quoniam *φWZ* | 3 *ad* tetigit *S* terruit | 4 *ante* ossibus + in *χ*

pax ossibus meis a facie peccati mei. [5] quia iniquitates meae
transierunt caput meum: quasi onus grave adgravatae sunt
super me. [6] conputruerunt et tabuerunt cicatrices meae a facie
insipientiae meae. [7] adflictus sum et incurvatus sum nimis,
tota die moerens ambulabam. [8] quia lumbi mei impleti sunt
ignominia, et non est sanitas in carne mea. [9] evigilavi, et
adflictus sum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei. [10] domine,
in conspectu tuo omne desiderium meum, et gemitus meus a
te non est absconditus. [11] cor meum fluctuabat, dereliquit me
fortitudo mea, et lux oculorum meorum etiam ipsa non est
mecum. [12] cari mei et amici mei quasi contra lepram meam
steterunt, et vicini mei longe steterunt, [13] et inruebant quaerentes
animam meam, et investigantes mala mihi loquebantur insi-
dias, et dolos tota die meditabantur. [14] ego autem quasi surdus
non audiebam, et quasi mutus non aperiebam os meum. [15] et
eram quasi homo non audiens nec habens in ore suo redar-
gutiones. [16] te enim, domine, expectabam, tu exaudies, domine
deus meus. [17] quia dixi „ne forte insultent mihi, et cum
vacillaverint pedes mei, super me magnificentur“. [18] quia ego
ad plagas paratus, et dolor meus contra me est semper. [19] quo-
niam iniquitatem meam ego adnuntio: sollicitus ero pro pec-
cato meo. [20] inimici autem mei viventes confortati sunt, et
multiplicati sunt odientes me mendaciter. [21] et qui reddunt
malum pro bono, adversabantur mihi, quia sequebar bonum.
[22] ne derelinquas me, domine: deus meus, ne elongeris a me.
[23] festina in auxilium meum, domine salutis meae.

5 quoniam φ*WZ* | 5 transiverunt φ*WZ* | 6 computruerunt *GW* | 7 afflictus *GW* | 7 merens ξ*GRWZ* | 7 ambulavi ξφ | 8 quoniam ξφ | 8 lumbi mei repleti sunt βμφ, anima mea impleta est *WZ* | 8 *ad* lumbi mei *S* ilia mea, *pro* lumbi χ renes | 8 *ad* ignominia *S* vilitate | 9 afflictus *GW* | 10 *ad* in conspectu tuo *S* coram te | 11 dereliquid *R* | 12 *ad* amici *S* sodales | 12 quasi ξφ*ABCDGRWZ*, > βμ | 12 *post* meam + et *W*, *non Z* | 12 *ad* vicini *S* propinqui | 13 irruebant *GW* | 14 non aperiebam ξ*ABCDGRWZ*, qui non aperit βμ, non aperiens φ | 14 *fin* meum ξ*ABCDGRZ et in litura W*, suum βμφ | 15 *ad* homo *S* vir | 15 corde *DG* | 17 vacillaverint pedes mei ξφ*ABCDGRWZ*, vacillaverit pes meus βμ | 18 plagas ξφχ*GRWZ*, plagam βμ | 18 *post* paratus + sum βμφ | 18 est ξφχG^2*RWZ*, > βμG^1 | 19 quia βμξφ*RW* | 19 ego χ*GRW*, > βμξφ | 19 sollicitus ero ξ[soli-]φ*GR quatuor codices Gallorum*, et sollicitus ero *WZ*, et contristabor βμ | 21 mala *WZ* | 23 *post* domine + deus χ

39

38 [1]Pro victoria Idithun, canticum, David. [2]Dixi „custodiam
vias meas, ne peccem in lingua mea; custodiam os meum
silentio, donec est impius contra me“. [3]obmutui silentio,
tacui de bono: et dolor meus conturbatus est. [4]incaluit cor
meum in medio mei, in meditatione mea incensus sum igni,
locutus sum lingua mea. [5]ostende mihi, domine, finem
meum, et mensuram dierum meorum quae sit, ut sciam quid
mihi desit. [6]ecce breves posuisti dies meos, et vita mea
quasi non sit in conspectu tuo: omnia enim vanitas, omnis
homo stans. SEMPER. [7]tantum in imagine ambulat homo,
tantum frustra turbatur: congregat, et ignorat cui dimittat ea.
[8]nunc ergo quid expecto, domine? praestolatio mea tu es.
[9]ab omnibus iniquitatibus meis libera me, obprobrium stulto
ne ponas me. [10]obmutui, non aperiam os meum, quia tu feci-
sti: [11]tolle a me plagas tuas: a contentione manus tuae ego
consumptus sum. [12]in increpationibus propter iniquitatem
corripuisti virum et posuisti quasi tineam desiderabilia eius:
verum tamen vanitas omnis homo. SEMPER. [13]audi orationem
meam, domine, et clamorem meum exaudi, ad lacrimam meam
ne obsurdescas: quia advena ego sum apud te et peregrinus
sicut omnes patres mei. [14]parce mihi, ut rideam ante quam
vadam et non subsistam.

1 in finem pro idithun psalmus prophaeta increpat iudaeos qui divitias habent et nestiunt cui dimittunt *R*, in finem idithun canticum david *P* | 1 pro victoria *φABCDGW*, victori *βμ*, victori pro *ξ* | 1 canticum *βμGW*, psalmus *ξφS* | 4 incensum est *RWZ* | 4 igne *βμ* | 4 *ante* lingua + in *βμξφ* | 4 *fin* mea > *G*¹ | 5 ut *ξφχGRW*, > *βμ* | 5 dęsit michi *ξ*, mihi deest *RW* | 6 *post* tuo + semper *R in margine tantum* (*volebat in fine commatis addere*), + sela *ξ* | 6 omnis > *B* | 6 stans *ξφBGRW*, subsistens *βμ* | 6 semper > *R*, diapsalma *B* | 7 in > *WZ* | 7 *ad* homo *S* vir | 7 conturbatur *βμφW* | 7 *ad* dimittat *S* congregat | 8 praestulatio *R*¹ *inter scribendum corr*, pręstulatio *W* | 8 *ad* tu es *S* ad te est | 9 *ad* iniquitatibus *S* erroribus | 10 Abmutui *R* | 10 aperiam *φχGHW*, apperiam *R*, aperui *βμξ* | 11 *ad* plagas *S* lepras | 12 propter iniquitatem *χG*, pro iniquitate *βμξφRW* | 12 *post* eius + semper *R*, *sed in margine tantum* | 12 ueruntamen *R* | 12 semper > *R*, sela *habet* *ξ* | 13 meam *prius* > *ξRWZ* | 13 *ad* exaudi *S* auribus percipe | 13 et *alterum* > *βμ*

40

1 Pro victoria, David, canticum. 2 Expectans expectavi do- 39
minum, et inclinatus est ad me et audivit clamorem meum
3 et eduxit me de lacu famoso, de luto caeni, et statuit supra
petram pedes meos, stabilivit gressus meos. 4 et dedit in ore
meo canticum novum, laudem deo nostro: videbunt multi et
timebunt et sperabunt in domino. 5 beatus vir qui posuit do-
minum confidentiam suam et non est aversus ad superbias
pompasque mendacii. 6 multa fecisti tu, domine deus meus,
mirabilia tua, et cogitationes tuas pro nobis: non invenio
ordinem coram te, si narrare voluero et enumerare: plura
sunt quam ut narrari queant. 7 victima et oblatione non in-
diges (aures fodisti mihi), holocaustum et pro peccato non
petisti. 8 tunc dixi: ecce venio, in volumine libri scriptum est
de me. 9 ut facerem placitum tuum, deus meus, volui, et legem
tuam in medio ventris mei. 10 adnuntiavi iustum in ecclesia
multa, ecce labia mea non prohibebo: domine, tu nosti. 11 iu-
stitiam tuam non abscondi in medio cordis mei, fidem tuam
et salutare tuum dixi: non abscondi misericordiam tuam et
veritatem tuam in ecclesia multa. 12 tu, domine, non prohi-
bebis misericordias tuas a me: misericordia tua et veritas tua
iugiter servabunt me. 13 circumdederunt enim me mala, quo-
rum non est numerus, conprehenderunt me iniquitates meae,
et non potui videre, plures factae sunt quam capilli capitis
mei, et cor meum dereliquit me. 14 placeat tibi, domine, ut
liberes me: domine, ad adiuvandum me festina. 15 confun-

1 in finem psalmus david patientia est populi *R* | 1 pro victoria *ξφABCDGW*, victori *βμ*. „*et inferius constanter in reliquorum psalmorum titulis retinent* [pro victoria *ABCD*] *pro* victori" *Vallarsius, Hieronymi praefationem commentariis in Danielem praemissam laudans* | 1 david canticum *βμGW*, psalmus david *ξφS* | 3 famoso *ξDGRW*, sonitus *βμφ* | 3 super *βμφRW* | 5 mendaces *χ*, mendaci *R* | 6 tu $>$ G^1 | 6 numerare *βμξφRW* | 7 victimam et oblationem non voluisti *φ* | 7 *ad* non indiges *S* non voluisti [*sic*] | 7 *fin* + mihi *RWZ* | 8 *post* ecce + ego *φ* | 9 tuum *χG*, tibi *βμξφRW* | 9 legem meam *φ* | 9 *pro* ventris *χ* cordis | 10 iustitiam *βμφ*, iustum tuum *ξ* | 10 fidem tuam tuam *G* | 12 prohibebis *ξφχGRW*, prohibeas *βμ* | 12 *ad* misericordias *S* pietates | 12 *fin* te G^1 | 13^n me $>$ G^1 | 13 comprehenderunt *G*, cōprehenderunt *W* | 13 dereliquid mihi *R*

dantur et revereantur simul quaerentes animam meam ut auferant eam: convertantur retrorsum et confundantur qui volunt
mihi mala. [16]pereant post confusionem suam qui dicunt mihi
„vah vah". [17]gaudeant et laetentur in te qui quaerunt te, dicant iugiter „magnificetur dominus" qui diligunt salutare
tuum: [18]ego autem sum egens et pauper, dominus sollicitus erit pro me. auxilium meum et salutare meum tu es, deus meus, ne moreris.

41

40 [1]Pro victoria, canticum, David. [2]Beatus qui cogitat de
paupere: in die mala salvabit eum dominus. [3]dominus custodiet eum et vivificabit eum, et beatus erit in terra: et non
tradet eum animae inimicorum suorum. [4]dominus confortabit
eum in lecto infirmitatis: totum stratum eius vertisti in aegrotatione sua. [5]ego dixi „domine, miserere mei, sana animam
meam, quoniam peccavi tibi". [6]inimici mei loquentur malum
mihi „quando morietur et periet nomen eius". [7]et si venerit ut visitet, vana loquetur: cor eius congregabit iniquitatem
sibi et egrediens foras detrahet. [8]simul adversum me murmurabant omnes odientes me, contra me cogitabant malum
mihi. [9]verbum diaboli infundebant sibi „qui dormivit non
addet ut resurgat". [10]sed et homo pacificus meus, in quo habui fiduciam, qui manducavit panem meum, levavit contra
me plantam. [11]tu autem, domine, miserere mei et leva me,
ut reddam eis. [12]in hoc cognovi quod velis me, quia non

15 *init* confundatur *R* | 15 ferant *R*² | 15 mala mihi *βμφR* | 16 suam > *G*¹ | 17 gaudent *RW*, *sed Z = G* | 17 *post* te *prius* + omnes *βμφ* | 18 egenus *βμξφ*, aegens *R* | 18 es > *βμ* | 18 moreris *ξφ BGRW*, memoreris *βμ* | 1 psalmus david legendus ad lectionem esaiae prophetae vox christi de passione sua et de iuda traditore *R* | 1 pro victoria *ξφABCDGW*, victori *βμ* | 1 psalmus *ξφS* | 2 malo *βμ* | 2 salvabit *χG*, liberabit *βμξφR*, liberavit *W* | 3 tradat *χRW* | 4 infirmitans *R* | 6 loquuntur *χ* | 6 peribit *βμφ* | 7 visitet *ξφABCDGNRW* *„ac plures mss" Gallorum*, videat *βμ* | 7 *post* loquetur *distinguunt βμGWZ*, *post* eius *distinguunt ξφ*, *R interpunctione caret* | 7 et *alterum* > *βμφW* | 8 *post* murmurabant *incidunt GWZ, etiam R, sed is fortasse a manu secunda* | 8 me *tertium* > *χGRW* | 9 diabuli *R* | 9 *ad* diaboli *S* belial | 10 manducabat *βμξφR*, manducabit *Z*, manducab *litera* b *linea traducta ornata W* | 11 tu — mei > *RWZ*, et tu domine miserere mei *φ* | 11 eleva *ξφRW* | 11 ut *ξGRW*, et *βμφ* | 12 vellis *R*

insultabit inimicus meus mihi. [13]ego autem in simplicitate
mea adiutus sum a te, et statues me ante faciem tuam in
perpetuum. [14]benedictus dominus deus Israhel a saeculo et
usque in saeculum. amen amen.

42

[1]Pro victoria doctissimi, filiorum Core. [2]Sicut areola prae- 41
parata ad inrigationes aquarum, sic anima mea praeparata est
ad te, deus. [3]sitivit anima mea deum, fortem viventem: quando
veniam et parebo ante faciem tuam? [4]fuerunt mihi lacrimae
meae panes per diem ac noctem, cum diceretur mihi tota die
„ubi est deus tuus?". [5]horum recordatus sum et effudi in me
animam meam, quia veniam ad umbraculum, tacebo usque ad
domum dei, in voce laudis et confessionis multitudinis festa
celebrantis. [6]quare incurvaris, anima mea, et conturbas me?
expecta deum, quia adhuc confitebor ei, salutaribus vultus
eius. [7]deus meus, in memet ipso anima mea incurvatur:
propterea recordabor tui de terra Iordanis et Hermoniim, de
monte minimo. [8]abyssus abyssum vocat, in voce catara-
ctarum tuarum: omnes gurgites tui et fluctus tui super me
transierunt. [9]per diem mandavit dominus misericordiam

13 *ad* perpetuum *S* saeculum | 14 amen et amen *βμ* | 1 in finem intellectus filiis chorę ante babtismum vox christi est *R* | 1 pro victoria *ABCDGW* „*omnes mss codices praeter canonis exemplaria*" *Gallorum*, victori *βμξφ* | 1 doctissimi *ABCDGW*, doctissimo *βμ*, intellectus *ξφ*, erudito *S* | 1 filiorum *βμGW*, filiis *ξφ* | 1 chō *W* | 2 *praemittit D* sicut cervus mugiens ad fontes aquarum ita anima mea rugit ad te deus. „*corruptus legitur iste versiculus in exemplaribus canonis atque in duobus aliis mss ubi vulgata lectio* sicut cervus desiderat ad fontes aquarum *etc substituta est pro hieronymiana quam nos retinuimus quamque canon san-germanensis* [*sic*! *scr* sancti Germani] *habuit prima manu*" *Martianay* | 2 irrigationes *G*² *W* | 2 *ad* praeparata *alterum S* desiderat | 2 est > *βμφ* | 3 mea > *βμ* | 3 *ante* deum + ad *βμφW* | 3 fontem *χ* | 3 vivum *φW* | 3 apparebo *φ* | 3 tuam *ξχGRW*, dei *βμφ* | 4 panis *ξ* | 4 et *φ* | 5 feste *RW* | 6 *pro* deum *R* domini | 6 quoniam *W*¹ | 7 > *W* [*non Z*], *sed prima manu in margine inferiori suppletum* | 7 memet *G*, me *βμξφ RW* | 7 incurbatur *RW* | 7 hermonim *βμG*², chermonim *φ* | 8 abyssus abyssus *R* | 8 invocat *βμξ* | 8 *ad* in *S* ad | 8 vocem *βμ* | 8 supertransierunt *omisso* me *D*. „*ita* [super me transierunt] *mss omnes excepto codice bibliothecae memmianae* [*sic*] *et canone carcassonensi qui legit in sacro contextu* super me ingressi sunt *addens hoc scholion marginale* h transiverunt" *Martianay* | 9 *ante* nocte + in *βμξR* | 9 mecum *ad sequentia trahunt ξGRWZ*

suam, et nocte canticum eius mecum, oratio deo vitae meae.
10 dicam deo „petra mea, quare oblitus es mei? quare tristis
incedo, adfligente inimico?“. 11 cum me interficerent in ossibus
meis, exprobraverunt mihi hostes mei, dicentes tota die „ubi
est deus tuus?“. 12 quare incurvaris, anima mea, et contur-
bas me? expecta dominum, quoniam adhuc confitebor ei,
salutibus vultus mei et deo meo.

43

13 iudica me, deus, et discerne causam meam a gente
non sancta: a viro doloso et iniquo salva me. 14 tu enim,
deus, fortitudo mea: quare proiecisti me? quare tristis incedo,
adfligente inimico? 15 mitte lucem tuam et veritatem tuam,
ipsae ducent me et introducent in montem sanctum tuum et
ad tabernaculum tuum. 16 et introibo ad altare tuum, domine,
ad deum laetitiae et exultationis meae, et confitebor tibi in
cithara, deus, deus meus. 17 quare incurvaris, anima mea, et
quare conturbas me? expecta deum, quoniam adhuc confi-
tebor ei, salutibus vultus mei et deo meo.

44

42 1 Pro victoria, filiorum Core, eruditionis. 2 Deus, auribus

10 *S* el zelai quod interpretatur deus petra mea et est unum de nominibus dei | 10 me *ξ* | 10 affligente *GW* | 11 quum *βμ*, dum *φ* | 11 interfecerint *χ* | 11 ostes *G* | 11 *post* dicentes + ad me *βμ contra ξφ DGRW* | 12 et *prius* > *R* | 12 deum *βμξ* | 12 salutaribus *βμξ* | 13 *praemittit versum unum vacuum G, propter columnas ceteras trium versuum spatium vacuum habent WZ. 42 et 43 continuos scribunt βμ, pro uno carmine habere videntur GWZ, praemittit* psalmus david ad eos qui fidem consecuti sunt *R, idem nisi quod* david *omittit D. duos psalmos faciunt 42 et 43 ξφ* | 13 de gente *βμφW* | 13 *ad* non sancta *S* immisericorde | 13 iniquo et doloso *ξφ*, et iniquo doloso *RW* | 14 *post* enim + es *βμ* | 14 affligente *GW* | 15 emitte *WZ* | 15 ipsae *B*, ipsa *βμξφGRW* | 15 ducent *βμξφBRW*, educent *G*. *G* ipsae ducent *voluisse credo* = *B* | 15 et *secundum* > *βμ* | 15 *post* introducent + me *βμφ contra BDGRW* | 15 ad montem *βμφB* | 15 ad tabernaculum tuum *DG*, in tabernaculum tuum *ξφRW*, ad tabernacula tua *βμ* | 16 tuum domine *DG*, tuum *ξBRW*, dei *βμφ* | 16 et *secundum* > *βμ* | 16 exsultationis *βμ*, exaltationis *R* | 16 citthara *R* | 17 dominum *φRW* | 17 salutibus *φχGRW*, salutaribus *βμξ* | 1 in finem filiis chore ad intellectum hic eximolongensim legendus ad epistolam pauli ad rom pref ad dominum de operibus eius paenitentiam gerens populo iudaico *R* | 1 pro victoria *ξφABCDGW septem libri Gallorum*, victori *βμ* | 1 filiorum *βμABCDGW*

nostris audivimus, patres nostri narraverunt nobis opus, quod
operatus es in diebus eorum, in diebus antiquis. 3 tu manu tua
gentes delesti et plantasti eos, adflixisti populos et emisisti
eos. 4 non enim in gladio suo possederunt terram neque
brachium eorum salvavit eos, sed dextera tua et brachium
tuum et lux vultus tui, quia conplacuisti tibi. 5 tu es rex
meus, deus, praecipe pro salutibus Iacob. 6 in te hostes nostros
ventilabimus, in nomine tuo conculcabimus adversarios nostros.
7 non enim in arcu meo confidam neque gladius meus salva-
bit me. 8 quia salvasti nos de hostibus nostris et eos qui
oderunt nos confudisti. 9 in domino gaudebimus tota die, et
in nomine tuo in aeternum confitebimur. SEMPER. 10 verum
tu proiecisti et confudisti nos, et non egredieris in exercitibus
nostris. 11 vertisti terga nostra hosti, et qui oderunt nos diri-
puerunt nos. 12 dedisti nos quasi gregem ad vorandum,
et in gentibus dispersisti nos. 13 vendidisti populum tuum
sine pretio, nec grandis fuit commutatio eorum. 14 posuisti
nos obprobrium vicinis nostris, subsannationem et inrisum his
qui erant in circuitu nostro. 15 posuisti nos in similitudinem
gentibus, commotionem capitis in tribubus. 16 tota die
confusio mea contra me, et ignominia faciei meae cooperuit
me 17 a voce exprobrantis et blasphemantis, a facie inimici

septem libri Gallorum, filiis *ξφ* | 1 chore *GW* | 1 eruditionis *ABCDGW septem libri Gallorum*, eruditio *βμξφ* | 2 audivmus *R* | 3 dedisti *R*, exheredasti *S* | 3^a eas *χ* | 3 afflixisti *GW* | 3 *ad* populos *S* plebes [*male β hoc* al = *χ habere scribit*] | 3 misisti *W* | 4 possiderunt *R*, posederunt W^1, W^2 = *G* | 4 *post* eorum + non *obelizatum W* | 4 salvabit *RW* | 4 complacuisti *BGW* | 4 tibi *ξBGRW*, in eis *βμ*, eis *φ* | 5 *post* es + ipse *βμξφ contra BDGRW* | 5 praecipuę *R* | 5 pro *ξφ ABCDGRW „plures mss Gallorum,* > *βμ* | 6 *init* ante *G* | 6 *ante* in *alterum* + et *ξ* | 7 arco W^1 | 8 oderant *βμ* | 9 domino gaudebimus *ξφ ABCDGRW quatuor codices Gallorum*, deo laudabimus *βμ* | 9 in nomine *GRW*, nomini *βμξφ* | 9 sela *adest in ξ*, semper *in* W^2 | 10 ingredieris *R* | 10 *post* egredieris + deus *D* | 11 hostis *R* | 11 *fin* nos *BCDGRW*, sibi *βμξφ* | 12 quasi *ξφ GRW*, tamquam *βμ* | 12 *post* et + non *R* | 13 vendedisti *R* | 13^2 et non foenerasti in commutatione eorum *S* | 13 grandi *RW* | 13 commotatio RW^1 | 14 in obprobriuḿ R^1 | 14 irrisum *W* | 14 iis *ξ*, hiis *R* | 15 in *prius GRW*, > *βμξφ* | 15 *ad* similitudinem *S* parabolam | 15 *ante* gentibus + in *βμξφ R contra GW duo codices Vallarsii* | 15 *ad* tribubus *S* plebibus | 16 *pro* confusio *χ* verecundia | 16 *fin* me > G^1 | 17 blasfemantis *G*

et ultoris. [18] omnia haec venerunt super nos, et obliti non
sumus tui nec mentiti fuimus in pacto tuo. [19] non est con-
versum retro cor nostrum nec declinaverunt gressus nostri a
semita tua. [20] quoniam deiecisti nos in loco draconum, et
operuit nos umbra mortis. [21] si obliti sumus nominis dei
nostri et expandimus manus nostras ad deum alienum, [22] num-
quid non deus investigabit istud? ipse enim novit cogitatio-
nes cordis. [23] quoniam propter te mortificati sumus tota die,
reputati sumus ut grex occisionis. [24] consurge, quare dormi-
tas, domine? evigila, quare proiecisti nos in sempiternum?
[25] quare faciem tuam abscondis, obliviseeris adflictiones et
angustias nostras? [26] quoniam incurvata est in pulvere anima
nostra, adhaesit terrae venter noster. [27] surge, auxiliare nobis
et redime nos propter misericordiam tuam.

45

43 [1] Victori pro liliis, filiorum Core, eruditionis, canticum
amantissimi. [2] Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego
opera mea regi, lingua mea stilus scribae velocis. [3] decore
pulchrior es filiis hominum, effusa est gratia in labiis tuis:
propterea benedixit tibi deus in aeternum. [4] accingere gladio
tuo super femur, fortissime, gloria tua et decore tuo. [5] pro-
spere ascende propter veritatem et mansuetudinem et iusti-
tiam, et docebit te terribiliter dextera tua. [6] sagittae tuae
acutae (populi sub te cadent) in corde inimicorum regis.

18 non sumus obliti tui *βμ* | 18 fuimus *GRW*, sumus *βμξφ* | 18 *pro* pacto *RW* conspectu | 20 operuit *ξDGRW*, operuisti *βμφ* | 21 *pro* dei *D* domini | 21 nostri > *D* | 21 *post* et + si *ξφRW* | 22 nunquid *G* | 23 tota die *ad sequentia trahit G, βμξφW ut edidi, non interpungit R* | 24 *ad* consurge *S* expergiscere | 24 vigilia *β*, vigila *μ*, evigilare *RW* | 24 proiecisti *χG* [-j-*χ*], proiecis *RW*, projicis *βμ*, proijcis *ξφ* | 25 afflictiones et angustias nostras *ξφABCDG*, afflictionis nostrae et inopiae nostrae *βμ* | 26 terrae *φχGRW*, in terra *βμ* | 27 redeme *R* | 1 in finem pro his quae commutabuntur f[il]iis chore ad intellegendum cantici pro dilecto legendus ad evang mat de regina austri [12, 42] p̄f pro patre de christo et ecclesia dicit *R* | 1 chore *GW* | 1 amantissimum *ξ* | 2 eructuavit *RW* | 2 vebum *R* | 2 bonum > *G*¹ | 2 stilum *RW* | 2 vorocis *R* | 3 pulchior *R* | 3 diffusa *ξ* | 3 *pro* est *R* es | 4 *pro* super *χ* circa | 4 femor *G*², fęmur *W* | 4 fortissimo *RW* | 5 *ante* prospere + decore tuo *βμRW*, + et decore tuo *φ* | 5 veritatem *βμξGRW*, verbum veritatis *φ* „*mss non pauci*“ *Gallorum* | 5 et iustitiam *ξGRW*, iustitiae *βμ*, iusticiae *φ* | 5 edocebit *D* | 5 terribiliter *DGRW*, terribilia *βμξφ*

[7]thronus tuus, deus, in saeculum et in aeternum, sceptrum
aequitatis sceptrum regni tui. [8]dilexisti iustitiam et odisti ini-
quitatem, propterea unxit te deus, deus tuus, oleo exultationis
prae participibus tuis. [9]myrra et stacte et cassia in cunctis
vestimentis tuis, de domibus eburneis, quibus laetificaverunt te
[10]filiae regum in honore tuo. stetit coniunx in dextera tua in
diademate aureo. [11]audi, filia, et vide et inclina aurem tuam
et obliviscere populi tui et domum patris tui, [12]et concupiscet rex
decorem tuum: quia ipse est dominus tuus, et adora eum.
[13]et, filia fortissimi, in muneribus faciem tuam depreca-
buntur divites populi. [14]omnis gloria filiae regis intrinsecus.
fasceis aureis vestita est, [15]in scutulatis deducetur ad regem,
virgines sequentur eam, amicae eius ducentur illuc, [16]ducentur
in laetitiis et exultatione, ingredientur thalamum regis. [17]pro
patribus tuis erunt filii tibi, pones eos principes in universa
terra. [18]recordabor nominis tui in omni generatione et ge-
neratione, propterea populi confitebuntur tibi in saeculum et
in aeternum.

46

[1]Victori, filiorum Core pro iuventutibus, canticum. [2]Deus 44
nostra spes et fortitudo, auxilium in tribulationibus inventus
es validum. [3]ideo non timebimus, cum fuerit translata terra et

8 *ad* iniquitatem *S* impietatem | 9 smyrra *G*, *sed* s *prima manu in litura*. smyrna *D* | 9 *pro* stacte *D* aloe | 9 casia $\xi\varphi$ | 9 de templis *S* | 10 coniux *RW*, regina *S* | 10 tua > *G* | 10 deademate *R* | 11 domum χG, domus $\beta\mu\xi\varphi RW$ | 12 concupiscit *RW* | 12 *post* dominus + deus $\xi\varphi\chi RW$ | 13 et filia φG „*plures mss*“ *Gallorum*, et o filia $\beta\mu\xi KR$, esto filia *duo libri Gallorum*, filia *W* | 13 fortissimi $\beta\mu\xi GKR$, fortis φW, Tyri *S* | 13 *fin* plebis *W* | 14 gloriae *R*, glorię *W* | 14 *ante* filiae + eius *W* | 14² prae fasciis aureis vestimenta illius *S* | 14 fasciis $\beta\mu\xi$, fascis φ *et a manu recenti G* | 15 ducetur $\beta\mu\xi\varphi R$, ducentur *W* | 15 sequentur *in G* e *alteram habet in litura scriptam*, sequuntur μ [*sic, non* β] | 15 amici *G*, sodales *S* | 15 ducent *G* | 15 illuc $\xi\varphi BCDGRW$, tibi $\beta\mu$ | 16 laetitia *W* | 16 *ad* thalamum *S* templum | 17 filii tibi $\beta\mu GR$, filii tui φS, filiae tibi χ, tibi filii ξW | 18 *altero loco* geratione *W* | 1 in finem filiis chorę pro arcanis psalmus legendus ad lectionem actus apostolorum vox apostolorum *R* | 1 filijs ξ | 1 chore *GW* | 1 psalmus ξ | 2 *ad* nostra *S* nobis | 2 noster species *RW*: *in R* ec *ipsa prima manus minio scripsit* | 2 inventus inventus *R* | 2 validus *R*[1], *prima manu correctum*

concussi montes in corde maris, [4]sonantibus et intumescentibus gurgitibus eius et agitatis montibus in potentia eius. SEMPER. [5]fluminis divisiones laetificant civitatem dei, sanctum tabernaculum altissimi. [6]dominus in medio eius: non commovebitur. auxiliabitur ei deus in ipso ortu matutino. [7]conturbatae sunt gentes, concussa sunt regna: dedit vocem suam, prostrata est terra. [8]dominus exercituum nobiscum, protector noster deus Iacob. SEMPER. [9]venite et videte opera domini, quantas posuerit solitudines in terra: [10]conpescuit bella usque ad extremum terrae: arcum confringet et concidet hastam, plaustra conburet igni. [11]cessate et cognoscite quoniam ego sum deus, exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. [12]dominus exercituum nobiscum, fortitudo nostra deus Iacob. SEMPER.

47

45 [1]Victoria filiorum Core, canticum. [2]Omnes populi, plaudite manibus, iubilate deo in voce laudis. [3]quoniam dominus altissimus terribilis, rex magnus super omnem terram. [4]congregavit populos subter nos, et tribus sub pedibus nostris. [5]elegit nobis hereditatem nostram, gloriam Iacob, quam dilexit. SEMPER. [6]ascendit deus in iubilo, dominus in voce

3 concisi *RW* | 3 cor *ξRW* | 4 intumescentibus *ξφABCDGRW* *„mss aliquot“ Gallorum*, tumentibus *βμ* | 4 et *alterum* > *βμ contra ξGRW „mss aliquot“ Gallorum* | 4 agitati *M*, a◣gi◣tatis *R* | 4 *ante* montibus + in *βμM contra φGRW unum reginae „aliquot mss“ Gallorum* | 4 semper > *R*, sela *adest in ξ* | 5 *post* divisiones + eius *βμ contra ξφDGRW* | 5 laetificat *ABCDN „plures alii mss codices“ Gallorum* | 5 *post* dei + semper *RW* | 5 sanctum tabernaculum *ξφABCDGNRW „plures alii mss codices“ Gallorum*, sancti tabernacula *βμ* | 6 *init* dominus *ξABCDGRW*, deus *βμφ* | 6 ipso *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 6 ornatu *W* | 8 *fin* sela *adest ξ* | 9 *ad* quantas *S* quot | 10 compescuit *ξφGW*, compescit *βμ* | 10 hastas *χ*G^2 | 10 comburet *GW* | 11 sum > *φ* | 11 et *alterum* > *βμφ* | 12 *ad* fortitudo nostra *S* susceptor noster | 12 nostra > *W* | 12 semper > *R*. sela *adest ξ* | 1 in finem filiis chorę psalmus legendus ad lect actus apost psstquam [*sic*] ascendit christus ad patrem *R* | 1 victoria *DGW*, victoriam *B*, victori *βμξφ*: *„nullus e nostris* victori“ *Vallarsi* [*sed quid AC*?] | 1 filijs *ξ* | 1 chore *W* | 1 psalmus *ξφS* | 2 gentes *χ* | 3 deus *χ* | 3 magus *R* | 4 *init* subiecit *MNO „duo alia mss“ Gallorum* | 4 *ad* tribus *S* plebes | 5 *ad* gloriam *S* superbiam | 5 quem *R* | 5 sela *adest in ξ*, semper *in* W^2 | 6 ascendet *W* | 6 dominus *βμξφR*, deus *χGW*

bucinae. 7 canite deo, canite, canite regi nostro, canite. 8 quia
rex universae terrae deus, canite erudite. 9 regnavit deus
super gentes, deus sedet super thronum sanctum suum.
10 principes populorum congregati sunt, populus dei Abraham,
quoniam dii scuta terrae vehementer elevati sunt.

48

1 Canticum, psalmus filiorum Core. 2 Magnus dominus et 46
laudabilis nimis in civitate dei nostri, in monte sancto suo.
3 specioso germini, gaudio universae terrae, monti Sion, lateribus
aquilonis, civitatulae regis magni. 4 deus in domibus eius
agnitus est in auxiliando. 5 quia ecce reges congregati sunt,
venerunt simul. 6 ipsi videntes sic obstipuerunt, conturbati
sunt, admirati sunt: 7 horror possedit eos, ibi dolor quasi
parturientis: 8 in vento uredinis confringes naves maris.
9 sicut audivimus, ita vidimus in civitate dei exercituum, in
civitate dei nostri: deus fundavit eam usque in aeternum.
SEMPER. 10 aestimavimus, deus, misericordiam tuam in medio
templi tui. 11 secundum nomen tuum, deus, sic et laus tua
usque ad extremum terrae: iustitia repleta est dextera tua.
12 laetetur mons Sion et exultent filiae Iudae propter iudicia
tua. 13 circumdate Sion et circumite eam, numerate turres
eius. 14 ponite cor vestrum in moenibus eius, separate pa-

6 bucine *R* | 7 8 *ad* canite *S quinquiens* psallite | 7 *post* deo + nostro *obelizatum W* | 7 *init* cantate *R*¹ | 9 *init* dominus *R* | 10 populis dei *ξ*, populos dei *W* | 10 quo *R* | 10 elevati *ξφχGR*, elevata *βμW* | 1 psalmus cantici filiis chorae secunda sabbati legendus ad apocalipsin iohannis figura ecclesiae hierusalem futurae *R* | 1 psalmus cantici filijs *ξ* | 1 psalmus *ABCDW*, psal *G*, psalmi *βμφ* | 1 chore *W* | 2 in *alterum* > *ξR* | 2 suo *βμG*, eius *ξφRW* | 3 spicioso *W* | 3 germine *ξφGW* | 3 monte *ξ*, montis *G*, montes *W* | 3 civitatula *ξ* | 5 *post* reges + terre *R* | 5 *ad* venerunt *S* transierunt | 6 sic > *R in litura* | 6 obstupuerunt *βμξφ* | 7 possedet *R*, possidet *W* | 7 ibi *initium stichi faciunt ξGRW, ad praecedentia trahunt scholiasta augiensis βμφ* | 7 dolores *χR* | 8 huredinis *W* | 8 confringens *D* | 8 maves *G*¹ | 8 maris *ABCDGRW*, tharsis *βμξφ* | 9 *init* sic *ξ* | 9 dei exercituum *ξφ*[*ABC*?]*DGRW*, domini exercituum *βμ* | 9 ea *W* | 9 *ad* aeternum *S* saeculum | 9 semper *habet W, sed a correctore* . sela *ξ* | 10 avestimavimus *R* | 11 et > *βμξφW* | 11 ad *ξφχGRW*, in *βμ* | 11 iustitia◣ *R* | 12 et > *βμφW* | 12 *fin* + domine *W* | 13 circuite *βμξφ* | 14 corda vestra *W* | 14 *ad* in moenibus *S* in virtute | 14 eius *prius φχGR*, > *βμξW* | 14 separata *G*, sperate *R* | 14 palacia *φ·W*, palicia *R*

latia eius, ut narretis in generatione novissima [15] quia ipse
deus, deus noster in saeculum et in perpetuum: ipse erit
dux noster in morte.

49

47 [1] Victori, filiorum Core, canticum. [2] Audite haec, omnes
populi, auribus percipite, universi habitatores occidentis, [3] tam
filii Adam quam filii singulorum, simul dives et pauper. [4] os
meum loquetur sapientias et meditatio cordis mei prudentias.
[5] inclino ad parabolam aurem meam, aperiam in cithara
aenigma meum. [6] quare timebo in diebus mali? iniquitas
calcanei mei circumdabit me, [7] qui fiduciam habent in forti-
tudine sua, et in multitudine divitiarum suarum superbiunt.
[8] fratrem redimens non redimet vir, nec dabit deo propitia-
tionem pro eo [9] neque pretium redemptionis animae eorum,
sed quiescet in saecula [10] et vivet ultra in sempiternum et
non videbit interitum. [11] cum viderit sapientes morientes,
simul insipiens et indoctus peribunt, et derelinquent alienis di-
vitias suas, [12] interiora sua, domus suas in saeculo, taberna-
cula sua in generatione et generatione. vocaverunt nominibus
suis terras suas, [13] et homo in honore non commorabitur, adsimi-
latus est iumentis et exaequatus est. [14] haec est via insi-
pientiae eorum, et post eos iuxta os eorum current. SEMPER.
[15] quasi grex in inferno positi sunt, mors pascet eos, et su-

14 enarretis *βμξφR* | 15 quoniam *ξ* | 15 *init* ipse *ξG*, iste *βμ*, ipse est *φχRW* | 15 deus *prius* > *W*¹, dominus *R* | 15 lux *R* | 15 *fin* in saecula *S* | 15 mortem *βμ* | 1 in finem filii chorę psalmus hic divites increpat qui ad inferna discendunt cum mortui fuerint vox ecclesiae super lazaro et divite purpurato *R qui in margine imaginem bene delineatam presbyteri habet* | 1 filiis *ξ* | 1 chore *W* | 1 psalmus *ξφS* | 2 haec *φχG*, hęc *W*, hoc *βμξR* | 2 *ad* occidentis *S* orbis | 3 quam si filii *R* | 3 *ad* singulorum *S* viri | 4 loquitur *R* | 4 sapientiam *χ* | 4 prudentiam *χ* | 5 inclino *χGRW*, inclinabo *βμξφ* | 5 parabulam *R* | 5 mea *R* | 5 cythara *GW* | 5 enigma meum *GW*, aenigmam meam *R* | 7 superbient *W* | 8 frater *B* | 8 *pro* redimet vir *G* redimetur | 9 neque *ξφGRW*, et *βμ* | 9 saeculo *βμ* | 10 *fin* in aeternum *χ* | 11 relinquent *βμ* | 12 domos *βμ* | 12 nominis sui *RW* | 12 terras suas *ξφχG*, terras *βμ*, in terris suis *RW* | 13 hom *G*¹ | 13 commorabitur *βξφBDEFG²W*, comorabitur *G*¹, commovebitur *μ*, conminorabitur *R* | 13 assimilatus *βμξG²*, et similatus *φ*, et simulatus *RW* | 13 est *prius φξχGRW*, > *βμ* | 13 et *alterum* > *W* | 14¹ via eorum *S* | 14 insapientiae *R* | 14 semper > *R*, sela *adest in ξ* | 15 *ad* grex *S* oves | 15 *fin* eorum *W*

bicient eos recti in matutino, et figura eorum conteretur in
inferno post habitaculum suum. [16] verumtamen deus redimet
animam meam de manu inferi, cum adsumpserit me. SEMPER.
[17] noli timere cum ditatus fuerit vir, cum multiplicata fuerit
gloria domus eius. [18] neque enim moriens tollet omnia, nec
descendet post eum gloria eius: [19] quia animae suae in vita
sua benedicetur: laudabunt (inquient) te, cum bene feceris
tibi. [20] intrabunt usque ad generationes patrum suorum, usque
ad finem non videbit lucem. [21] homo cum in honore esset,
non intellexit, comparavit se iumentis et silebitur.

50

[1] Canticum, Asaph. Fortis, deus dominus locutus est, et 48
vocavit terram ab ortu solis usque ad occasum eius. [2] de
Sion perfecto decore deus apparuit. [3] veniet deus noster et
non tacebit, ignis coram eo vorabit et in circuitu eius tem-
pestas valida. [4] vocavit caelum de sursum et terram, ut
iudicet populum suum. [5] „congregate mihi sanctos meos, qui
feriunt pactum mecum in sacrificio“. [6] et adnuntiabunt caeli
iustitiam eius, quia deus iudex est. SEMPER. [7] audi, po-
pule meus, et loquar, Israhel, et contestabor te: deus deus
tuus ego sum. [8] non propter victimas tuas arguam te, et ho-
locaustomata tua coram me sunt semper. [9] non accipiam de

16 redimet > G^1, redemit *RW* | 16 *post* meam + semper W^2 | 16 inferni *βμφRW* | 16 assumpserit *GW* | 16 sela *adest in ξ* | 17 groria *R* | 18 *prima manu in margine inferiori W* | 19 benedicet *βμξφRW* | 19 laudabit *unus reginae* | 19 inquient *GRW unus reginae*, > *βμξφ* | 19 feceris *ξφDGRW*, fuerit *βμ* | 20 intrabunt *ξχGRW*, intrabit *βμφ* | 20 generationem *βμξφRW* | 20 videbunt *βμξφRW* | 20 lumen *ξ*: c *vocis* lucem *in litura R* | 21 *pro* intellexit *EF* commorabitur | 21 comparabit se *G*, conparatus est *R*, comparatus est *ξφOW*, assimilatus est *EF* | 21 et > *EF* | 21 *pro* silebitur *O* similis factus est illis, exaequatus est *EF* | 1 in finem psalmus filiis chorę legendus ad evangelium mathei de adventu christi propheta dicit et iudicio futuro increpatio iudaeorum *R* | 1 psalmus *ξφS* | 2 perfecta *βμ* | 2 deus > *χ* | 3^a ante eum ardebit „*tres canones*“, coram eo ardebit „*duo alii mss*“ *Gallorum* | 4 vocabit *βμφ* | 4 ut iudicet *βμξφG*, videret RW^1, videre W^2 | 5 congregatae G^1 | 5 *ad* sanctos *S* misericordes | 5 mecum *G*, meum *βμξφRW* | 6 caeli > *G* | 6 *post* est + ipse *βμ* | 6 semper *adest in* W^2, sela *in ξ* | 7 popule *ξφχGRW*, populus *βμ* | 7 israhel > *G* | 7 contestabor te *βμξGR*, testificabor te *W*, testificabor in te *φ* | 8 holocautomata *βμ*

domo tua vitulum neque de gregibus tuis hircos. [10]mea sunt enim omnia animalia silvarum, pecudes in montibus milium. [11]scio omnes aves montium, et universitas agri mecum est. [12]si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis et plenitudo eius. [13]numquid comedam carnes taurorum aut sanguinem hircorum bibam? [14]immola deo laudem et redde altissimo vota tua. [15]et invoca me in die tribulationis: liberabo te, et glorificabis me. [16]impio autem dixit deus: quid tibi est cum narratione praeceptorum meorum, et ut adsumas pactum meum in ore tuo? [17]qui odisti disciplinam et proiecisti verba mea post te. [18]si videbas furem, consentiebas ei, et cum adulteris erat pars tua. [19]os tuum dimisisti ad malitiam, et lingua tua concinnavit dolum. [20]sedens adversum fratrem tuum loquebaris, et adversum filium matris tuae fabricabaris obprobrium. [21]haec fecisti, et tacui: existimasti futurum me similem tui. arguam te et proponam ante oculos tuos. [22]intellegite hoc, qui obliviscimini deum, ne forte capiam, et non sit qui liberet. [23]qui immolat confessionem, glorificat me, et qui ordinate ambulat, ostendam ei salutare dei.

51

[1]Victori, canticum, David, [2]cum venisset ad eum Nathan
49 propheta, quando ingressus est ad Bersabee. [3]Miserere mei,

9 vitulos χ, taurum *S* | 9 hyrcos G^1 | 10 sylvae *S* | 10 pecodes *RW*, beemoth *S* | 11 *ad* universitas *S* ziz' dicitur: nomen est avis | 11 *post* agri + mei $\beta\mu$ *contra* $\xi\varphi$*BGRW* | 12 *post* orbis + terrę *R* | 13 carnes χ*G*, carnem $\beta\mu\xi\varphi$*RW* | 13 hyrcorum G^2 [*sic*] | 14 Ymmola *R* | 14 retde *R* | 14 vota > χ | 15 et invoce et invoca *R* | 15 *fin* + semper RW^2 | 16 enarratione φ | 16 et > φ*RW* | 16 ut > *G* | 16 assumas G^2, assumes *W* | 17 *ad* qui *S* et tu | 18 erat $\xi\varphi$*GRW* *duo codices Vallarsii*, > $\beta\mu$ | 19 dimisisti $\xi\varphi$*DGRW*, misisti $\beta\mu$ | 19 concinnavit $\xi\varphi$*DGRW*, concinnabit $\beta\mu$ | 20 *utroque loco* adversum *G*, *utroque* adversus $\xi\varphi$*W*, *priori* adversus $\beta\mu$*R*, *altero* in *omisso* et (χ *ut edidi*) $\beta\mu$ [*de R vide mox*] | 20 fratrem — adversum > *R* | 21 me > χ, *ante* futurum *ponunt* $\xi\varphi$*RW* | 21 *post* proponam + te $\xi\varphi$*RW* | 22 intelligite *W* | 22 hęc ξ | 22 capiam $\xi\varphi\chi$*GRW*, rapiam $\beta\mu$ | 23 confessiones *R* | 23 ordinate ambulat *BGRW*, ordinat viam $\beta\mu\xi\varphi$ | 23 dei $\beta\mu\xi\varphi$*G*, meum *RW* | 1 2 in finem psalmus dd quando venit ad eum nathan propheta quando intravit ad bersabe. legendus ad lectionem esaiae prophetę et lectionem actus apostolorum ubi paulus elegitur vox christi pro populo paenitente et vox pauli ad paenitentiam *R* | 1 psalmus *S* | 2 quum venisset

deus, secundum magnam misericordiam tuam, iuxta multitu-
dinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. 4 multum
lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me.
5 quoniam iniquitates meas ego novi, et peccatum meum contra
me est semper. 6 tibi soli peccavi et malum contra te feci,
ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaberis.
7 ecce enim in iniquitate conceptus sum, et in peccato peperit me
mater mea. 8 ecce enim veritatem diligis, absconditum et ar-
canum sapientiae tuae manifestasti mihi. 9 adsparges me ysopo,
et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. 10 audi-
tum mihi facies gaudium et laetitiam, et exultent ossa quae
confregisti. 11 absconde faciem tuam a peccatis meis, et
omnes iniquitates meas dele. 12 cor mundum crea mihi, deus,
et spiritum stabilem renova in visceribus meis. 13 ne pro-
icias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas
a me. 14 redde mihi laetitiam Iesu tui, et spiritu potenti
confirma me. 15 docebo iniquos vias tuas, et peccatores ad
te revertentur. 16 libera me de sanguinibus, deus, deus salutis
meae: laudabit lingua mea iustitiam tuam. 17 domine, labia
mea aperies, et os meum adnuntiabit laudem tuam. 18 non
enim vis ut victimam feriam, nec holocaustum tibi placet.
19 sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et hu-
miliatum, deus, non despicies. 20 bene fac, domine, in volun-
tate tua Sion, et aedificentur muri Hierusalem. 21 tunc susci-

βμ, quando venit ξφ | 2 cum intravit ξ | 2 bethsabee βμφ, bersabae *G*, bersabeae *W* | 3 magnam > βμξφ | 3 *pro* tuarum *R* tuam | 5 *ad* iniquitates meas *S* errores meos. iniquitatem meam *duo libri Vallarsii* | 5 ego novi > *W*¹ | 5 novi *GRW*² *duo libri Vallarsii*, cognovi βμξφ | 6 contra te *G*, coram te βμξφ*RW*, in oculis tuis *S* | 6 cum φ*GRW*, quum βμ, dum χ | 6 iudicaveris βμ, iudicabis *H*, iudicaris *LK*¹ *canones*, iudicatus fueris *S* | 7 enim > βμξφ*RW* | 8 in abscondito et in arcano *N*, in abscondito *etiam EF* | 8 *fin* sapientiam manifestabimus *S*, sapientiam manifestabis mihi *EF*, *N ut edidi* | 8 tuae > βμ | 9 asperges *GW*, purificabis *S* | 9 hysopo *R*, hyssopo βμξφ | 9 dealvabor *R* | 10 facias ξ | 10 et *alterum* > βμ, ut „*plures mss*“ *Vallarsii* | 13 et > *R* | 14 iesu ξφ*ABCD*, ihsu *G*, hiesu *RW*, salutaris βμ. „h habet iesu“ *S* | 15 convertentur φ | 18 vis > *W*¹ | 18 ut > *R* | 18 feriam ξφ*ABCDGRW* „*plures mss*“ *Gallorum*, feram βμ | 19 sacrificia *S* | 19ª dei βμξφ*RW* | 19 *ad* contribulatus *S* contritus | 19 dispicet *R*, despiciet *W* | 20 benigne ξφ*RSW* | 20 domine ξχ*GRW*, > βμφ | 20 *post* in + bona *G* | 20 Sion > *G*¹ | 20 et ξφχ*GRW*, > βμ

pies sacrificium iustitiae, oblationes et holocausta, tunc inponent super altare tuum vitulos.

52

50 1 Victori erudito, David, 2 cum venisset Doech Idumaeus et adnuntiasset Saul, dicens ei „venit David in domum Abimelech“. 3 Quid gloriaris in malitia, potens? misericordia dei tota est die. 4 insidias cogitat lingua tua quasi novacula acuta faciens dolum. 5 dilexisti malum magis quam bonum, mendacium magis quam loqui iustitiam. SEMPER. 6 dilexisti omnia verba ad devorandum, linguam dolosam. 7 sed deus destruet te, in sempiternum terrebit te et evellet de tabernaculo, et eradicabit te de terra viventium. 8 videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt. 9 „ecce vir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, confortatus est in insidiis suis“. 10 ego sicut oliva virens in domo dei, speravi in misericordia dei in saeculum sempiternum. 11 confitebor tibi in saeculo, quoniam fecisti, expectabo nomen tuum, quoniam bonum, in conspectu sanctorum tuorum.

53

51 1 Victori pro choro intellegenti David. 2 Dixit stultus in

21 imponent *GW* | 21 *fin* tauros *S* | 1 2 in finem intellectus david cum venit dohaec idumeus adnuntiavit saul et dixit venit david in domo abime *sequitur versus unus pumice deletus R* | 1 victori erudito *GW*, victori eruditio *βμξφ*, victoria de erudito *B* | 2 *init* venit *ξφ* | 2 doech *χG*, dohec *W*, doec *βξB* *„cum plerisque aliis“ Vallarsii* [*qui quatuor habuit*], doeg *μφ* | 2 nuntiasset *W*, annuntiasset *βμ*, annunciavit *ξφ* | 2 saul *ξφχGW*, sauli *βμ* | 2 dicens *βμGW*, et dixit *ξφ* | 2 illi *ξ* | 2 domo *ξ* | 2 abimelech *ξχG*, abimeł *W*, achimelech *φB* *„cum plerisque aliis“ Vallarsii*, ahimelech *βμ* | 3 est > *ξφW* | 4 cogitavit *ξφRW* | 4 lingua tu *G* | 4 fecisti *χ* | 5 loqui > *χ* | 5 sela *ξ*, semper W^2 | 6 deorandum *R* | 6 linguam dolosam *ξφχG tres codices Gallorum*, lingua dolosa *βμRW* | 7 distruet *R* | 7 torrebit *ξRW* | 7 te *secundum ξφχGRW*, > *βμ* | 7 *post* evellet + te *βμ*W^1 | 7 *post* tabernaculo + tuo *ξRW* | 7 *fin* + semper *βμφ*W^2, + sela *ξ* | 9 non > *β* | 10 go *vocis* Ego *in litura G* | 10 *post* ego + autem *βμφW* | 10 sempiternum *βμξφGHLPRW speculum Augustini benedictinum*, et in aeternum *„alii“ codices Gallorum* | 11 saeculum *βμξφR*, scl̄m *W* | 11 *post* fecisti + et *βμξφRW* | 11 *ad* sanctorum *S* misericordium | 1 in finem pro mehlech intellegentia david legendus ad eu[a]ngelium mathei increpat iudęos incredulos operibus negantes deum *R* | 1 pro choro *DGHW*, per chorum *βμξφ* | 1 intelligenti *DH*,

corde suo „non est deus“. corrupti sunt et abominabiles
facti sunt in iniquitate, non est qui faciat bonum. [3]deus de
caelo prospexit super filios hominum, ut videret si esset intel-
legens, requirens deum. [4]omnes aversi sunt, pariter adhae-
serunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
[5]numquid non cognoverunt qui operantur iniquitatem, qui
comedunt populum meum ut cibum panis, deum non invoca-
verunt? [6]ibi timuerunt timore, ubi non est timor, quoniam
deus dispersit ossa circumdantium te: confunderis, quia deus
proiecit eos. [7]quis dabit ex Sion salutare Israhel? cum re-
duxerit deus captivitatem populi sui, exultabit Iacob et laeta-
bitur Israhel.

54

[1]Victori in psalmis, eruditi David, [2]quando venerunt Ziphaei 52
et dixerunt Saul „nonne David absconditus est apud nos?“.
[3]Deus, in nomine tuo salva me, et in fortitudine tua ulciscere
me. [4]deus, exaudi orationem meam, auribus percipe verba
oris mei: [5]quia alieni insurrexerunt adversum me, et fortes
quaesierunt animam meam, et non proposuerunt deum in con-
spectu suo. SEMPER. [6]ecce deus auxiliatur mihi, dominus susten-
tans animam meam. [7]redde malum insidiatoribus meis, in ve-
ritate tua disperde eos. [8]voluntarie sacrificabo tibi, confitebor
nomini tuo, domine, quoniam bonum est: [9]quoniam ex omni
tribulatione liberavit me, et inimicos meos dispexit oculus meus.

eruditi „*alii*“ *Vallarsii*, eruditio *βμξφ* | 2 abhominabiles *GW* | 2 in *alterum* > *R*, *obelizatum habet W* | 3 videat *ξ* | 3 est *βμ* | 3 intelligens *W* | 3 *ante* requirens + aut *obelizatum W* | 4 non — unum > *RW* | 5 nunquid *G* | 5^1 non > *G* | 6 est *ξφχGRW*, erat *βμ* | 6 te > *GW* | 7 exion *R* | 7 salutare *βμξφEFGHKLMOPRW*, salutaria *NQ* | 7 exultavit *RW* | 7 et > *βμξφRW* | 1 2 in finem in carminibus intellectus dd cum venissent zifei et dixissent ad saul nonne dd absconditus est apud nos vox christi ad patrem *R* | 1 eruditi *ABCDGW*, eruditio *βμξφ* | 2 cum venissent *ξ* | 2 ziph· *G*, ziphei *ξW* | 2 dixissent *ξ* | 3 salvum me fac *χ* | 3 tua > *G* | 5 adversus *ξRW* | 5 et non proposuerunt *ξφABCDGRW*, non posuerunt *βμ* | 5 semper > *R*, sela *adest in ξ* | 6 auxiliabitur *ξφRW*, auxiliator *βμ* | 6^2 dominus *in litura W* | 7 redde *ξφχG*, reddet *βμ*, reddit *RW* | 7 *ad* insidiatoribus *S* decantatoribus | 7 veritate *βμξφG*, virtute *RW* | 7 tua > *χ* | 8 est > *βμRW* | 9 *post* et + super *W* | 9 inimicus meus *R* | 9 dispexit *ABCDGRW*, vidit *βμξφ* | 9 oculos meos *RW*

55

53 1 Victori in psalmis, eruditi David. 2 Exaudi, deus, ora-
tionem meam, et ne despicias deprecationem meam: 3 adtende
mihi et audi me. humiliatus sum in meditatione mea et
conturbatus 4 a voce inimici, a facie persequentis impii: quo-
niam proiecerunt super me iniquitatem et in furore adversa-
bantur mihi. 5 cor meum doluit in vitalibus meis, et terrores
mortis ceciderunt super me. 6 timor et tremor venit super
me, et operuit me caligo. 7 et dixi: quis dabit mihi pennas
columbae, ut volem et requiescam? 8 ut procul abeam, et
commorer in deserto? SEMPER. 9 festinabo, ut salver a spiritu
tempestatis et turbinis. 10 praecipita, domine, divide linguas
eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civi-
tate, 11 die et nocte circumeuntes muros eius: scelus et dolor
in medio eius, 12 insidiae in vitalibus eius, et non recedit de
plateis eius damnum et fraudulentia. 13 non enim inimicus
exprobravit mihi, ut sustineam, neque is qui me oderat super
me magnificatus est, ut abscondar ab eo: 14 sed tu, homo
unanimis meus, dux meus et notus meus: 15 qui simul habui-
mus dulce secretum, in domo dei ambulavimus cum terrore.
16 veniat mors super eos, et descendant in infernum viventes:
quia nequitiae in congregatione eorum et in medio eorum.
17 ego ad deum clamabo, et dominus salvabit me. 18 vespere
et mane et meridie loquar et resonabo, et exaudiet vocem
meam. 19 redimet in pace animam meam ab adpropinquan-

1 in finem intellectus in carminibus dd vox christi adversus magnatos iudęorum et iuda traditore *R*, victori intellectus in carminibus david *ξ* | 1 eruditi *GW* „*alii*“ *ex mss Vallarsii* „*plures*“ *Gallorum*, eruditio *βμφ*, canticum „*alii*“ *ex mss Vallarsii* | 1 david david *W* | 2 dispicias *GR* | 3 attende *W* | 3 exaudi *βμξφRW* | 4 impii > W^1 | 6 venerunt *χ* | 7 pinnas *R* | 8 sela *adest in ξ*, semper *in W* | 9 festina *S* | 9 ab spiritu *ξRW* | 9 turbidinis *ξRW* | 11 dolorem *RW* | 12 in civitatibus suis *W* | 12 recedet *G* | 12 dampnum *R* | 12 fraudolentia *G* | 13 susteneam *R* | 13 me *prius* > *φW* | 13 odorat *W* | 13 me *alterum* > G^1R | 14 unianimis *RW* | 14 meus *primum* > *χW* | 15 cum *βμG*, in *ξφRW* | 16 et *prius* > *βμξφRW* | 16 discendant RW^2 | 16 ad infernum G^1, in interitum *ξ* | 16 quoniam *W* | 16 et *alterum* > *βμ* | 17 *post* ego + autem *ξ* | 17 deum *βμξG*, dominum *φRW* | 19 redimet *ξφGW* „*alii e mss*“ *Vallarsii* „*quamplures*“ *Gallorum*, redemet *R*, redime „*alii e mss*“ *Vallarsii*, redemit *βμ* | 19 appropinquantibus *W*

tibus mihi: multi enim fuerunt adversum me. [20]exaudiet
deus et humiliabit eos, qui iudex est ab initio. SEMPER. non
enim mutantur, neque timent deum, [21]extendit manum suam
ad pacifica sua, contaminavit pactum suum, [22]nitidius bu-
tyro os eius, pugnat autem cor illius: molliores sermones
eius oleo, cum sint lanceae. [23]proice super deum caritatem
tuam, et ipse enutriet te: non dabit in aeternum fluctuatio-
nem iusto. [24]tu autem, deus, deduces eos in puteum interi-
tus. viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos:
ego autem fiduciam habebo tui.

56

[1]Victori pro columba muta, eo quod procul abierit David 54
humilis et simplex, quando tenuerunt eum Palaestini in Geth.
[2]Miserere mei, deus, quoniam conculcavit me homo: tota die
pugnans tribulavit me. [3]conculcaverunt me insidiatores mei
tota die: multi enim qui pugnant contra me, altissime. [4]qua-
cumque die territus fuero, ego in te confidam. [5]in deo lau-
davi verbum, in deo speravi: non timebo: quid faciat mihi
caro? [6]tota die sermonibus me adfligebant: contra me omnes
cogitationes eorum in malum. [7]congregabuntur abscondite,
plantas meas observabunt, expectantes animam meam: [8]quia
nullus est salvus in eis: in furore populos detrahet deus.
[9]secretiora mea numerasti: pone lacrimam meam in con-

20 audivit *χ* | 20 humiliavit *G* | 20 semper > *R*, *adest in W*, sela *adest in ξ* | 20 immutantur *W* | 21 manum suam *ξφχGRW*, manus suas *βμ* | 21 et pacifica *RW* | 21 sua > *φ* | 21 contaminabit *ξφRW*, contaminaverunt *B* | 22 *pro* pugnat *ξ* appropinquat | 22 mollieres *R* | 22 mollierunt sermones suos oleo *B* | 22 *ante* oleo + ab *βμ contra ξφBGRW „alios“ e codicibus Vallarsii* | 23 proiece *R* | 23 dominum *βμξφRW* | 23 charitatem *μξφ*, tribulationem *D*, al cogitationem *margo D* | 23 te enutriet *βμ* | 24 dolisi *R* | 24 habeo *βμξφRW* | 1 in finem populo quia sanctis longe factus est dd in tituli inscriptione cum timuerunt eum allophili in get vox christi ad patrem *R* | 1 *pro* muta *χ* vitae | 1 *pro* quando *ξ* cum | 1 palestini *GW*, allophyli *ξφ* | 3 *ad* insidiatores *S* decantatores | 3 altissime *ad* 4 *trahit ξ* | 4 ego > *χ* | 5 laudabo *βμξφ* | 5 *post* verbum + eius *βμφ contra ξχGRW* | 5 caro mihi *ξφRW* [michi *ξ*] | 6 affligebant *G* | 7 *ante* plantas + ipsi *βμ contra ξφχGRW* | 7 *ad* plantas meas *S* calcaneos meos | 8 qui *β* | 8 detrahe *βμ duo codices Vallarsii* | 9 *init* motum meum tu *S*, *quod EFQ in orationis continuitatem receperunt* | 9 repone *EFQ* | 9 *ad* conspectu *S* utre, *pro* con-

spectu tuo, sed non in narratione tua: 10 tunc convertentur
inimici mei retrorsum. in quacumque die invocavero, hoc scio
quia deus meus es. 11 in deo laudabo verbum et in deo
praedicabo sermonem: 12 in deo speravi: non timebo: quid fa-
ciat mihi homo? 13 in me sunt, deus, vota tua, reddam gra-
tiarum actiones tibi. 14 quia liberasti animam meam de morte,
et pedes meos de lapsu, ut ambulem coram deo in luce vi-
ventium.

57

55 1 Pro victoria ut non disperdas David humilem et sim-
plicem, quando fugit a facie Saul in spelunca. 2 Miserere
mei, deus, miserere mei, quoniam in te sperat anima mea,
in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeant insidiae.
3 invocabo dominum altissimum, deum ultorem meum. 4 mittet
de caelo et salvabit me, exprobrabit conculcantibus me. SEMPER.
mittet deus misericordiam suam et veritatem suam: 5 anima
mea in medio leonum dormivit ferocientium. filii hominum,
dentes eorum lanceae et sagittae, et lingua eorum gladius
acutus. 6 exaltare super caelos, deus: in omni terra gloria
tua. 7 rete paraverunt gressibus meis ad incurvandam ani-
mam meam, foderunt ante me foveam, ceciderunt in medium eius.
SEMPER. 8 paratum cor meum, deus, paratum cor meum, can-
tabo et psallam. 9 surge, gloria mea, surge, psalterium et

spectu *EFQ* utre | 9 *pro* sed — tua *EFNQ* aut in numero tuo | 9 *ut edidi etiam HKLOP* | 9 ęnarratione ξ | 10 *post* invocavero ◣◣ *R* | 10 *fin* + tu χ | 11 et *DG*, > βμξφ*RW* | 11² deo *DG*, domino βμξφ*RW* | 11 praedicabo βμξφ*DG*, deprecabor *RW*, laudabo *S* | 12 homo mihi ξφ | 14 liberasti βμ*G*, eripuisti ξφ*RW* | 14 ambulem βμξφ*G*, placeam *RW* | 14 lumine ξφ*RW* | 1 in finem psalmus dd cum fugisset a facie saul in spelunca vox pauli post insurrectionem *R*, in finem ne disperdas david in tituli inscriptione quum fugeret a facie saul in spelunca *P* | 1 pro victoria *BGW* „*cum plerisque aliis mss*“ *Vallarsii* (*qui praeter BD duo habuit*) *sex codices Gallorum* [*nam quod Martianay scripsit* pro victori aut *cum Vallarsio typographi gallici errori adtribuo*], pro victori *D*, victori βμξφ | 1 speluncam βμξφ, spel̃ *W* | 2 sperat ξχ*G*, speravit βμφ*RW* | 2 *post* mea + et βμ | 3¹ dominum *GRW*, deum βμξφ | 3² deum > *R* | 4 exprobravit *DGR* | 4 conculcantes *D*, culcantibus *W*¹ | 4 semper *prima manu in litura G*, > *D*, *adest in W*, sela ξ | 5 ferotientium *R* | 5 lancaeae *R* | 5 et lingua eorum gladius acutus > *RW* | 7 incurvata est anima mea *S* | 7 medio βμ | 7 sela *adest in* ξ, semper *in W* | 9 *ad utrumque* surge *S* expergescere [*sic*]

cithara: surgam mane. [10]confitebor tibi in populis, domine,
cantabo tibi in gentibus: [11]quia magna usque ad caelos mi-
sericordia tua, et usque ad nubes veritas tua. [12]exaltare super
caelos, deus: in omni terra gloria tua.

58

[1]Victori ut non disperdas David humilem et simplicem. 56
[2]Si vere utique iustitiam loquimini, recte iudicate, filii ho-
minum. [3]etenim in corde iniquitates operamini in terra, ini-
quitates manus vestras appendite. [4]alienati sunt peccatores
a vulva: erraverunt ab utero, loquentes mendacium. [5]furor
eorum sicut furor serpentis, sicut reguli surdi, obdurantis
aurem suam. [6]ut non audiat vocem murmurantium nec in-
cantatoris incantationes callidas. [7]deus, excute dentes eorum
ex ore eorum: molas leonum confringe, domine. [8]dissol-
vantur quasi aquae quae defluunt: [9]intendet arcum suum, donec
conterantur. [9]quasi vermes tabefactus pertranseant, quasi
abortivum mulieris, quod non vidit solem. [10]antequam cre-
scant spinae vestrae in ramnum, quasi viventes, quasi in ira
tempestas rapiet eas. [11]laetabitur iustus, cum viderit ultio-
nem: pedes suos lavabit in sanguine impii. [12]et dicat homo:
vere fructus est iusto, vere est deus iudicans in terra.

59

[1]Victori ut non disperdas David humilem et simplicem, 57
quando misit Saul, et custodierunt domum eius ut occideret

9 cythara *GRW* | 9 *ad* surgam *S* expergescar | 10 *ad* cantabo *S* psallam | 12 *ante* in + et *RW* | 1 in finem ne disperdas david in tituli inscriptione prof de senioribus iudęorum dicit *R* | 1 *pro* ut non *ξ* ne | 1 et > *ξ*, ac *βμφ* | 2 utique utique *RW* | 2 loquemini *R* | 2 recta *βμφRW* | 3[1] *ad* iniquitates *S* holocausta | 3 tera *R* | 3[2] iniquitates > *D*, iniquitatis *RW* | 3 manus vestras *GRW* „*quidam mss*“ *Vallarsii quinque Gallorum*, manus vestrae *ξφ* [-re *ξ*], manuum vestrarum *βμ* | 3 nus vestras appendite *prima manu in litura W* | 3 appendunt *ξφ* | 5 furor *alterum ξφABCDGRW*, similitudo furoris *βμ* | 5 obturantis *βμξφ* | 6 incantatoribus incantationes *R*, *sed* bus *et* i *ultima prima manu in litura* | 7 molas *χG*, molares *βμξφRW* | 8 intendit *φRW* | 8 *ad* arcum suum *S* sagittam suam | 9 vermis *βμξφRW* | 9 pertranseant *ξφχGRW*, pertranseat *βμ* | 9 videt *χ* | 10 tempestatis *D* | 10 eas *DG*, eos *βμξφRW* | 12 dicat *χG*, dicet *βμξφRW* | 12 est fructus *βμφ* | 1 in finem ne disperdas david in tituli inscriptione quando misit saul et custodivit domum eius ut eum interficeret vox christi de iudeis ad patrem *R* | 1 *pro* ut non *ξ* ne | 1 custodivit *ξ* | 1 eius > *βμφ* | 1 occideret

eum. 2 Erue me de inimicis meis, deus meus, et a resisten-
tibus mihi protege me. 3 libera me ab operantibus iniquitates,
et a viris sanguinum salva me. 4 quia ecce insidiati sunt
animae meae: congregantur adversus me fortissimi, absque
iniquitate mea et absque peccato meo, domine. 5 non egi
inique, et illi currunt et praeparantur: surge ex adverso pro
me, et respice. 6 et tu, domine, deus exercituum, deus Israhel,
evigila ut visites omnes gentes: non miserearis universis qui
operantur iniquitatem. SEMPER. 7 revertantur ad vesperam et
latrent ut canes et circumeant civitatem. 8 ecce loquuntur in
ore suo (gladii in labiis eorum) quasi nemo audiat. 9 tu
autem, domine, deridebis eos: subsannabis omnes gentes.
10 fortitudinem meam ad te servabo: quoniam tu, deus, ele-
vator meus. 11 dei mei misericordia praeveniet me: deus,
ostende mihi insidiatores meos. 12 ne occidas eos, ne forte
obliviscantur populi mei: disperge eos in fortitudine tua et
destrue eos, protector meus, domine, 13 in peccato oris sui,
in sermone labiorum suorum, et capiantur in superbia sua
maledictionem et mendacium narrantes. 14 consume in furore,
consume ut non subsistant, et sciant quoniam deus dominator
Iacob finium terrae. SEMPER. 15 et convertantur ad vesperam
et latrent ut canes et circumeant civitatem. 16 ipsi vagabuntur
ut comedant, et cum saturati non fuerint, murmurabunt. 17 ego
autem cantabo imperium tuum et laudabo mane misericordiam

eum *χG*, occiderent eum *βμφW*, eum interficeret *ξ* | 2 eripe *ξ* | 2 *ad* deus meus *S* domine | 3 operantibus iniquitates *χG*, operaris iniquitatis *R*, operariis iniquitatis *βμξφW* | 4 adversum *ξ* | 4 *ad* fortissimi *S* crudelissimi | 5 cucurrerunt *χ* | 5 *ad* surge *S* expergescere [*sic*] | 6 miseriaris *R* | 6 semper *adest in W*² | 7 et *prius* > *βμ* | 7 canes *ξφχGRW*, canis *βμ* | 7 circuibunt *χ*, circueant *W* | 8 loquuntur *ξφχW*, loquntur *R*, loquentur *βμG* | 8 *ante* gladii + et *ξ* | 8 labis *R* | 9 domine > *χ* | 11 dei mei misericordia *ξφGRW tres codices Vallarsii „aliquot" Gallorum*, deus misericordia mea *βμ* | 11 ostende *G tres codices Vallarsii*, ostendet *βμ*, ostendit *ξφRW* | 11 in insidiatoribus meis *βμ*, pro insidiatoribus meis *ξ* | 11 *ad* insidiatoribus *S* decantatoribus | 12 distrue *R* | 12 meus *ξG*, noster *βμφRW* | 12 *fin* deus *χ* | 13 *init* in *ξφχGRW*, > *βμ* | 13 in sermone *ξφχGRW*, sermone *βμ* | 14 scient *φRW* | 14 dominatur *βμ*, dominabitur *χ* | 14 finium *G*, finibus *RW*, in finibus *βμξφ* | 14 semper *adest in W*² | 15 et *primum* > *ξφRW* | 15 convertentur *φRW* | 15 et *secundum* > *βμ* | 15 canes *φχGRW*, canis *βμξ* | 15 circueant *W*

tuam, quoniam factus es fortitudo mea et refugium meum in
die tribulationis meae. [18]tibi cantabo, quoniam deus adiutor
meus, fortitudo mea, deus misericordia mea.

60

[1]Victori pro liliis testimonium humilis et perfecti David 58
ad docendum, [2]quando pugnavit adversum Syriam Mesopotamiae et adversum Syriam Sobal, et reversus est Ioab et percussit Edom in valle salinarum III.
[3]Deus, proiecisti nos et scidisti, iratus convertisti nos.
[4]commovisti terram et disrupisti eam: sana contritiones eius, quoniam commota est.
[5]ostendisti populo tuo duritiam, potasti nos vino consopiente.
[6]dedisti timentibus te signum, ut fugerent a facie arcus.
SEMPER. [7]ut liberentur amici tui: salva dextera tua, et exaudi
me. [8]deus locutus est in sanctuario suo „laetabor, dividam
Sicimam, et vallem Sochot dimetiar. [9]meus est Galaad et
Manasses, et Ephraim fortitudo capitis mei: Iudas legifer meus.
[10]Moab olla lavacri mei: super Idumaeam incedam calciamento meo: mihi Palaestina foederata est“. [11]quis deducet
me ad civitatem munitam? quis deducet me usque ad Idumaeam? [12]nonne tu, deus, qui proiecisti nos et non egredieris,

17 *ad* fortitudo mea *S* susceptor meus | 17 meum *DG*, *obelizat W*, > *βμφR* | 18 *praemittunt* virtutem meam *βμφ contra ξBDGRW „alios“ apud Vallarsium* | 18¹ fortitudo mea tibi psallam *S* | 18 *ad* adiutor *S* susceptor | 18 *post* meus + es *ξ* | 18 fortitudo mea *ξBDGRW*, > *βμφ* | 1 2 in finem pro his qui aecommotabuntur testimonium in tituli inscriptione david in doctrina cum succendit mesopotamiam syriae sabaa et convertit ioab et percussit in valle salinarum xii m̄ vox apostolorum quando christus passus est *R* | 1 perfecti *ABCDGW sex codices Gallorum*, simplicis *βμξφ* | 1 ad docendum > *ξ* | 2 *utroque loco* adversus *βμξφW* | 2 mesopotamiae et adversus syriam > *unus reginae* | 2 soba *βμφ* | 2 *fin* III *G*, IIII *W*, duodecim millia *βμ*, xii milia *ξ*, duodecim milia *φ* | 3 et > *βμφ* | 3 *post* scidisti + nos *φ* | 3 *post* iratus + es *ξφRW* | 4 dis◣rupisti *R*, diripuisti *φDG* | 4 mota *ξφRW* | 5 itiam *vocis* duritiam *ab alia manu G*, i *prior in litura* | 5 *pro* consopiente *„aliquot mss“ Gallorum* moeroris | 6 timentibus *χG*, metuentibus *βμξφRW* | 6 semper *adest in W* | 8 *ante* dividam + et *obelizatum W* | 8 siccimam *ξ*, sicmam *R*, sicimām *W* | 8 sochot *G*, soccot *ξφRW*, soccoth *βμ* | 8 dęmętiar *ξ*, deminar *R* | 9 est > *W* | 9 glalaad *R* | 9 manasses *G*, meus est manasse *βμξφ*, meus manase *R*, meus est manase ◣ *W* | 9 effraim *ξGRW* | 9 iuda *βμφ* | 10 *„exemplaria canonis et alia duo vel tria* [*Gallorum*] olla pelvis meae“ | 10 incidam *RW*

deus, in exercitibus nostris? [13] da nobis auxilium in tribulatione: vana est enim salus ab homine. [14] in deo faciemus virtutem, et ipse conculcabit tribulantes nos.

61

59 [1] Victori in psalmis, David. [2] Exaudi, deus, laudationem
meam, intende orationi meae. [3] de novissimo terrae ad te
clamabo, cum triste fuerit cor meum: cum fortis elevabitur
adversum me, tu eris ductor meus. [4] fuisti spes mea, turris
munitissima a facie inimici. [5] habitabo in tabernaculo tuo
iugiter, sperabo in protectione alarum tuarum. SEMPER. [6] tu
enim, deus, exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem
timentibus nomen tuum. [7] dies super dies regis adicies, an-
nos eius, donec est generatio et generatio. [8] sedebit semper
ante faciem dei: misericordia et veritas servabunt eum. [9] sic
canam nomini tuo iugiter, reddens vota mea per singulos dies.

62

60 [1] Victori pro Idithun canticum, David. [2] Attamen apud
deum silebit anima mea: ex eo salus mea. [3] attamen ipse
est scutum meum et salus mea, fortitudo mea: non commo-
vebor amplius. [4] usque quo insidiamini contra virum, inter-
ficitis omnes, quasi murus inclinus et maceria corruens? [5] par-
tem enim eius cogitaverunt expellere: placuerunt sibi in men-
dacio, ore suo singuli benedicunt et corde suo maledicunt. SEM-
PER. [6] verumtamen deo retice, anima mea: ab ipso enim prae-
stolatio mea. [7] ipse est fortitudo mea et salus mea, susceptor
meus: non timebo. [8] in deo salutare meum et gloria mea, robur

13 in *ξχGRW*, de *βμφ* | 14 concucabit *R*^{1}, conculcavit *W* | 1 in finem psalmus david vox pauli apostoli de christo dicit *R* | 3 doctor *RW* | 4 *praemittunt* quoniam *βμ contra ξφχGRW* | 5 *init* peregrinabo *S* | 5 tarbernaculo *R* | 5 *ad* iugiter *S* in saeculum | 5 *ad* semper *S* in saeculum | 5 sela *adest in ξ*, semper *in W* | 9 *ad* canam *S* psallam | 1 in finem pro idithun psalmus dd vox ecclesię *R* | 1 pro *ξφDGW*, per *βμ* | 1 idithum *ξ* | 1 psalmus *ξS* | 3 *ad* scutum meum *S* fortitudo mea | 3 *ad* fortitudo mea *S* susceptor meus | 4^2 sicut maceria inclinata sepis corruens *EFN* | 4 quasi *ξφDGRW*, sicut *βμ* | 4 inclinatus *βμξφ* | 4 et maceria corruens > *B* | 4 macheria *RW* | 5 singuli *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 5 *ad* corde suo *S* intrinsecus | 5 sela *adest in ξ*, semper *in W*^{2} | 6 retice *ξφχGRW*, tace *βμ* | 6^2 > *RW*, ab eo ipsò enim salutare meum *B* | 7 *praemittunt* sed *φR* | 7 est *ξφχGRW*, enim *βμ* | 7 *fin* movebor *S* | 8 robor *R*, deus robor *W*

fortitudinis meae: salus mea in deo. 9 sperate in eo omni
tempore, populi: effundite coram illo cor vestrum: deus spes
nostra est. SEMPER. 10 verumtamen vanitas filii Adam, menda-
cium filii viri: in stateris dolosis fraudulenter agunt simul.
11 nolite confidere in calumniam, et in rapina ne frustremini:
divitiae si fluxerint, ne adponatis cor. 12 unum locutus est
deus, duo haec audivi, quia imperium dei est. 13 et tibi, do-
mine, misericordia: quia tu reddes unicuique secundum opus
suum.

63

1 Canticum, David, cum esset in deserto Iudaeae. 2 Deus, 61
fortitudo mea tu es: de luce consurgam ad te. sitivit te
anima mea, desideravit te caro mea, in terra invia et confi-
ciente ac sine aqua. 3 sic in sancto apparui tibi, ut videam
fortitudinem tuam et gloriam tuam. 4 melior est misericor-
dia tua quam vita, et labia mea laudabunt te. 5 sic bene-
dicam tibi in vita mea: in nomine tuo levabo manus meas.
6 quasi adipe et pinguedine inplebitur anima mea, et labiis
laudantibus canet os meum. 7 recordans tui in cubili meo
per singulas vigilias meditabor tibi, 8 quia fuisti auxilium
meum, et in umbra alarum tuarum laudabo. 9 adhaesit anima
mea post te, me suscepit dextera tua. 10 ipsi vero interficere
puaerunt animam meam: ingrediantur in extrema terrae: 11 con-
gregentur in manus gladii: pars vulpium erunt. 12 rex autem

8 *ante* salus + et *βμξφRW* | 9 illo *G*, eo *βμξφRW* | 9 est > *βμ* | 9 semper *βμφG*, diabsalma *R*, diaps̄ *W*, sela *ξ* | 10 *pro* viri *χ* hominum | 10[2] impositi stateris vanitas ipsi simul *S* | 11 calumnia *βμξφRW* | 11 frustemini *GR* | 11 fluxerint *χGRW* „*omnes fere mss*" *Gallorum*, affluxerint *βμξφ* | 11 apponatis *GW* | 12 duo *G* dō *scribit* | 12 *ad* imperium *S* fortitudo | 13 reddis *RW* | 1 psalmus *ξφRS* | 1 iudaee *ξ*, iudae *G*, iudeae *W*, idumeae *R*, iuda *βμ* | 1 *fin* + vox ecclesiae de christo *R* | 2[1] deus deus meus tu *S* | 2 fortudo *G* | 2 te *secundum* > *RW*, *habent* „*omnes libri editi et scripti*" *Gallorum* | 2 *pro* invia *D* sitiente | 2 conficiente *G*, consitiente *βμξφ*, in conficiente *RW* | 2 *pro* ac *W* et | 4 *post* est + enim *βμξφRW* | 4 tua > *W* | 4 vita *χG*, vitae *βμφRW*, vite *ξ* | 4 et > *βμξφRW* | 5 tibi *ξφχGRW*, te *βμ* | 5 *post* mea + et *ξ* | 5 *ad* manus *S* palmas | 6 pinguidine *R* | 6 implebitur *GW*, satiabitur *S* | 6 *ad* canet *S* laudabit | 8 et > *RW* | 8 laudabo *βμξφGRW*, cantabo *D* | 9 suscipit *RW*[2] | 10 *ad* interficere *S* ad calamitatem | 10 quaesierunt *B* | 10 *ad* in extrema *S* inferiora | 11 congentur *W*

laetabitur in deo: laudabitur omnis qui iurat in eo: quia
obstruetur os loquentium mendacium.

64

62 [1] Victori canticum, David. [2] Audi, deus, vocem meam lo-
quentis: a timore inimici serva animam meam. [3] absconde
me a concilio malignorum, a tumultu operantium iniquitatem,
[4] qui exacuerunt quasi gladium linguam suam, tetenderunt
sagittam suam, verbum amarissimum, [5] ut sagittarent in abs-
conditis simplicem: subito sagittabunt eum, et non timebunt.
[6] confortaverunt sibi sermonem pessimum: narraverunt, ut ab-
sconderent laqueos: dixerunt „quis videbit nos?“. [7] scrutati
sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio cogitationibus
singulorum et corde profundo. [8] sagittabit ergo eos deus
iaculo repentino: inferentur plagae eorum. [9] et corruent in
semetipsos linguis suis, et fugient omnes qui viderint eos.
[10] et timebunt omnes homines, et adnuntiabunt opus dei, et
opera eius intellegent. [11] laetabitur iustus in domino et spe-
rabit in eo, et exultabunt omnes recti corde.

65

63 [1] Victori carmen, David. de profectione. [2] Tibi silens laus,
deus, in Sion, et tibi reddetur votum. [3] exaudi orationem,
donec ad te omnis caro veniat. [4] verba iniquitatum praeva-
luerunt adversum me: sceleribus nostris tu propitiaberis
[5] beatus quem elegeris et susceperis: habitabit enim in atriis
tuis: replebimur bonis domus tuae, sanctificatione templi tui.

12 quia *seqq* > *RW* | 1 in finem psalmus dd vox pauli passionem christi *R* | 1 > *D* | 1 psalmus *ξφS* | 2 deus > *W* | 2^2 pavore *S* | 2 animam *DG*, vitam *βμξφRW* | 3 consilio *βμξφRW* | 4 quia *βμξφRW* | 4 tenderunt *RW* | 6 nos *ξABCDGR*, eos *βμφW* | 7 cogitationibus *ξGRW*, et cogitationibus *βμ*, et cogitatione *φ* | 8 sagittabunt *W* | 9 et *prius* > *ξ* | 9 linguis *ξφABCDGRSW*, plagis *βμ* | 9 et *alterum* > *βμξφRW* | 9 fugent *R* | 9 videreriint *W* | 10 *pro* opera *ξ* opus | 10 intelligent *W* | 11 iustos *R* | 11 speravit *R* | 1 in finem psalmus david canticum hieremiae et aggei de verbo peregrinationem quando incipiebant proficisci vox ecclesię ante baptismum paschalis [h *super versum*] matum *R* | 1 carmen *βμGW* *tres codices Gallorum*, psalmus *ξφS* | 1 *post* david + cantici *βμξφG*, + canticum *tres codices Gallorum* | 1 de profectione > *βμξφ* | 2 silens *ABCDGLPR*, siliens *W*, silet *βμ*, silentium *ξφ* | 3 exaudiens *EFNQ* | 3 donec > *EFNQ* | 4 iniquorum *W* | 5 susciperis *R* | 5 atriis *βμξφG*, tabernaculis *RW* | 5 replebitur *RW* | 5 *ante* bonis + in *ξφRW*

[6]terribilis in iustitia, exaudi nos, deus salvator noster, con-
fidentia omnium finium terrae et maris longinqui. [7]praeparans
montes in virtute tua, accinctus fortitudine: [8]compescens so-
nitum maris, fremitum fluctuum eius, et multitudinem gentium.
[9]et timebunt qui habitant in extremis a signis tuis: egressus
matutinos et vespere laudantes facies. [10]visita terram et in-
riga eam, ubertate dita eam. rivus dei plenus aqua: prae-
parabis frumentum eorum, quia sic fundasti eam. [11]sulcos
eius inebria, multiplica fruges eius: pluviis inriga eam et ger-
mini eius benedic. [12]volvetur annus in bonitate tua, et ve-
stigia tua rorabunt pinguedine. [13]pinguescent pascua deserti,
et exultatione colles accingentur. [14]vestientur agnis greges,
et valles plenae erunt frumento, coaequabuntur et canent.

66

[1]Victori canticum psalmi. Iubilate deo, omnis terra, [2]can- 64
tate gloriam nominis eius, date gloriam laudi eius. [3]dicite
deo „quam terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis
tuae mentientur tibi inimici tui: [4]omnis terra adoret te et
canat tibi, cantet nomini tuo“. SEMPER. [5]venite et videte
opera dei: terribilia consilia super filios hominum. [6]con-
vertet mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi

6 *ante* exaudi + et *G* | 6 condentium *R*, considentium *W* | 6 *ante* maris + in *W* | 7 qui praeparas *χ* | 7 sua *βμφ* | 8 concupiscens *RW* | 8 multitudine *βμ* | 8 *ad* gentium *S* plebium | 9 matutinos *BCDG*, matutino *βμRW*, matutini *ξφMO* | 9 *pro* et *altero R* ad | 9 vespere *BCDGRW*, vesperi *βμξφO*, vesperis *M* | 9 facies > *W* | 10 visitasti *βμξφ* | 10 irriga *GW*, irrigasti *βμ* | 10 eam dita *β* [*μ ut ego*] | 10 *ad* fundasti *S* praeparabis | 11 *ad* multiplica fruges eius *S* educ accinctos eius | 11 irriga *GW* | 11 et > *βμ* | 12 *init* coronasti annum *S* | 12[a] ubertate *RW* | 12 roborabuntur *G* [*signum syllabae* ur *fortasse serius additum, post vocem litura duorum elementorum capax*], roborabunt *RW* | 12 pinguidine *R* | 13 *init* rorabunt *S* | 13 pascuae *φR*, pascuę *W*, pascue *ξ* | 14 plene *G*, planae *RW* | 14 erunt > *ξφRW* | 14 coequabuntur *GRW* | 1[a] psalmus david vox apostolorum ad populum *R* | 1 psalmi *βμξφG*, david *W* | 2 *init* psallite *S* | 2 nominis *χG*, nomini *βμξφRW* | 3 terribilia opera tua „*aliquot mss*“ *Gallorum* | 4 canat *ξφ*, canet *GRW*, cantet *βμ*, psallat *S* | 4 cantet *βμG*, canet *RW*, canat *ξφ*, psallat *S* | 4 suo *φ* | 4 sela *adest in ξ*, semper *atramento scr in W* | 5 *init* ite *S* | 5 terribile consilium „*aliquot mss*“ [*ad* 3 *laudati*] *Gallorum* | 5 filiis *ξφRW* | 5 *fin* Adam *S* | 6 convertet *ξχGRW*, convertit *βμφ*

laetabimur in eo. [7] qui dominatur in fortitudine sua saeculo, oculi eius gentes aspiciunt: qui increduli sunt, non exaltentur in semetipsis. SEMPER. [8] benedicite, populi, deo nostro, et auditam facite vocem laudis eius: [9] qui posuit animam nostram in vitam, et non dedit in commotionem pedes nostros. [10] probasti enim nos, deus: igne nos conflasti, sicut conflatur argentum. [11] introduxisti nos in obsidione, posuisti stridorem in dorso nostro: [12] inposuisti homines super caput nostrum, transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. [13] ingrediar in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, [14] quae promiserunt labia mea et locutum est os meum, cum tribularer. [15] holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, faciam boves cum hircis. SEMPER. [16] venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis deum, quanta fecerit animae meae. [17] ipsum ore meo invocavi, et exaltavi in lingua mea. [18] iniquitatem si vidi in corde meo, non exaudiat dominus. [19] ideo exaudivit deus et adtendit vocem deprecationis meae. [20] benedictus deus, qui non abstulit orationem meam et misericordiam suam a me.

67

65 [1] Victor in psalmis, canticum carminis. [2] Deus misereatur nostri et benedicat nobis: inlustret faciem suam super nos. SEMPER. [3] ut nota fiat in terra via tua, in universis gentibus salus tua. [4] confiteantur tibi populi, deus, confiteantur tibi po-

6 laetabitur *RW* | 7 *ante* saeculo + a *βμ*, + in *RW* | 7 eius in gentes *unus reginae* | 7 semetipso *G* | 7 semper *atramento scribit G*, *ita W prima manu sed serius* | 9 ad vitam *φRW*, in vita *ξ* | 9 commotione *RW* | 10 igne > *codices Gallorum ad* 3 5 *laudati* | 11 obsidionem *βμξφ*, rete *χ* | 11 *fin* lumbis nostris *S* | 12 imposuisti *βμξG*, posuisti *φW* | 12 capita nostra *φ*, caput nostrom *R* | 12 induxisti *ξ* | 13 in *prius χG*, > *βμξφRW* | 13 holocautis *R* | 14 *ad* promiserunt *S* distinxerunt | 14 *ante* labia + tibi *unus reginae* | 14 *fin* in tribulatione mea *φ* [quum *βμ*] | 15 incenso *βμφ*$G^2$$W^2$, incesso G^1, incensu *R*W^1 | 15 et arietibus *MO* | 15 *post* faciam + tibi *W* | 15 hyrcis *GR* | 15 semper *non miniatum G*, > *R*, *adest in* W^2, sela *adest in ξ* | 16 *init* ite *S* | 16 anmae *G* | 17 in > *RW* | 18 exaudiet *ξφ* | 19 orationis *S* | 1 in finem in ymnis psalmus david propheta monet credentes vox apostolica *R* | 1 victori *βμξφ* | 1 carminibus *S* | 1 psalmus *S* | 2 miseraeatur R^1 | 2 nobis *χG*, nos *βμξφRW* | 2 semper *atramento G*, > *R*, sela *adest in ξ* | 4^2 tibi > R^1

puli omnes. [5]laetentur et laudent gentes, quoniam iudicas populos in aequitate, et gentium quae in terra sunt ductor es sempiternus. [6]confiteantur tibi populi, deus, confiteantur tibi populi omnes. [7]terra dedit germen suum. benedicat nobis deus, deus noster, [8]benedicat nobis deus, et timeant eum omnes fines terrae.

68

[1]Victori, David, psalmus cantici. [2]Exurgat deus, et dis- 66
pergantur inimici eius et fugiant qui oderunt eum a facie eius. [3]sicut deficit fumus, deficiant: sicut tabescit cera a facie ignis, pereant impii a facie dei. [4]iusti autem laetentur et exultent in conspectu dei et gaudeant in laetitia. [5]cantate deo et canite nomini eius, praeparate viam ascendenti per deserta: in domino nomen' eius: exultate coram eo. [6]patri pupillorum et defensori viduarum: deus in habitaculo sancto suo. [7]deus habitare facit solitarios in domo, educit vinctos in fortitudine: increduli autem habitaverunt in siccitatibus. [8]deus, cum egredereris ante populum tuum et ambulares per desertum: SEMPER. [9]terra commota est et caeli stillaverunt a facie tua, deus, hoc est in Sinai, a facie dei, dei Israhel. [10]pluviam voluntariam elevasti, deus: here-

5 *ad* gentes *S* plebes | 5 *ad* gentium *S* plebium | 5 doctor *R* | 5 sempiternus *ξφABCDGRW*, semper *βμ* | 7 *pro* germen *χW* fructum | 8 *praemittunt* et *RW* | 8 metuant *φ* | 1 in finem david psalmus cantici propheta adventum christi adn[un]tiat *R* | 2 exsurgat *GRW* | 2 dispergantur *χG*, dissipentur *βμξφRW* | 3 defecit *GRW* | 3 tabescetera *R* *addita* c *super versum*, tabescet caera *W* | 3 *ante* pereant + sic *βμξφ* *contra DGRW* | 3 *altero loco* faciae *G* | 4 et *prius* > *RW* | 5 et canite G^2, et cantate G^1, psallite *βμ*, et benedicite *D*, canite *ξφBRW* | 5 ascendenti in occasum *NQ* | 5 *ad* deserta *S* araboth quod est superius coelum | 5 *ante* exultate + et *βμξφRW* | 6 patre *ξφ*, iudici *S* | 6 defensore *ξφ* | 7 inhabitare *ξφRW* | 7 solotarios *R* | 7 educit *ξχGRW*, educet *βμφ* | 7^2 incredulitatem habitaverunt *γWZ* | 8 egredieris *GRW* | 8 *ad* ambulares *S* gradieris | 8 semper *atramento prima manu in margine G*, *adest in* W^2, sela *adest in ξ* | 9 et > *RW* | 9 distillaverunt *ξφRW* | 9 a facie tua deus hoc est in sinai *ξφBGRW duo codices Gallorum nisi quod* synai *G*, a facie tua deus et sinai *H*, a facie dei et sinai *O*, a facie dei sinai istius *K*, a facie dei hoc est sinai *βμ*. *de M in additamentis se dicturum promisit Martianay, sed pag* 1716 *promissis non stetit* | 9 dei *alterum* > *βμξφRW*, deus *D*

ditatem tuam laborantem tu confortasti. [11] animalia tua ha-
bitaverunt in ea: praeparasti in bonitate tua pauperi, deus.
[12] domine, dabis sermonem adnuntiatricibus fortitudinis plu-
rimae. [13] reges exercituum foederabuntur: foederabuntur, et
pulchritudo domus dividet spolia. [14] si dormieritis inter me-
dios terminos, pennae columbae deargentatae, et posteriora
eius in virore auri. [15] cum divideret robustissimus reges in
ea, nive dealbata est in Selmon: [16] mons dei mons pinguis,
mons excelsus, mons pinguis: [17] quare contenditis, montes ex-
celsi, adversum montem, quem dilexit deus ut habitaret in eo?
siquidem dominus habitabit. SEMPER. [18] currus dei innume-
rabiles, milia abundantium: dominus in eis, in Sina, in sancto.
[19] ascendisti in excelsum, captivam duxisti captivitatem, ac-
cepisti dona in hominibus: insuper et non credentes habitare
dominum deum. [20] benedictus dominus per singulos dies:
portabit nos deus salutis nostrae. SEMPER. [21] deus noster
deus salutis, et domini dei mortis egressus. [22] verumtamen
deus confringet capita inimicorum suorum, verticem crinis
ambulantis in delictis suis. [23] dixit dominus „de Basan con-
vertam, convertam de profundis maris, [24] ut calcet pes tuus
in sanguine, lingua canum tuorum ex inimicis a temetipso“.
[25] viderunt itinera tua, deus, itinera dei mei, regis mei in
sancto. [26] praecesserunt cantatores eos qui post tergum psal-
lebant, in medio puellarum tympanistriarum. [27] in ecclesiis
benedicite deo, domino de fontibus Israhel. [28] ibi Beniamin

10 *ante* laborantem + et *φ* | 12 *fin* exercitum plurimum *S* | 13 regis *RW* | 14 penne *G*, pinnae *R*, pinnę *W* | 14 *fin* gemmae *duo codices Gallorum* | 15 dum discernit omnipotens reges in ea, nive dealbabuntur in selmon *quatuor codices Gallorum* | 15 robustissimos *χG* | 15 regis *RW* | 15 deablata *R* | 16 *bis ad* pinguis *S* basan | 17 adversus *βμξφ* | 17 siquidem *etiam* W^2, etenim W^1 | 17 semper *φABCDRW*, *atramento G*, in sempiternum *βμ*, confidenter „*mss nonnulli*“ *Gallorum* | 18 innumerabilis *βμξφ* | 18 decem millia millium *D* | 18 habundantium *R* | 18 in *secundum* > *βμ*, *habet etiam χ* | 18 sina *ξχRW*, sinai *βμφ*, syna *G* | 19 altum *W* | 19 accipisti *R* | 19 in *alterum* > *B* | 19 et > G^1 | 19 inhabitare *βμξφ* | 20 semper *in W*, sela *in ξ* | 21 *ad* noster *S* nobis | 21 salutum *S* | 22 carnis *W* | 22 ambulantium *RW*, perambulantium *ξφ* | 22 deliciis *χ* | 24 linguam *R* | 25 *altero loco* itenera *R* | 26 cantores *χ* | 26 eos > W^1 | 26 postergum *GRW* | 27 fontibus *ξφχGRW*, fonte *βμ* | 28 *post* beniamin + in *R*

parvulus continens eos, principes Iuda in purpura sua, prin-
cipes Zabulon, principes Neptalim. [29]praecipe, deus, de for-
titudine tua, conforta, deus, hoc quod operatus es nobis.
[30]de templo tuo, quod est in Hierusalem, tibi offerent reges
munera. [31]increpa bestiam calami, congregatio fortium, in
vitulis populorum calcitrantium contra rotas argenteas: disperge
populos, qui bella volunt. [32]offerant velociter ex Aegypto,
Aethiopia festinet dare manus deo. [33]regna terrae, can-
tate deo, canite deo. SEMPER. [34]qui ascendit super caelum
caeli a principio, ecce dabit voci suae vocem fortitudinis:
[35]date gloriam deo: super Israhel magnificentia eius, et for-
titudo eius in caelis. [36]terribilis deus in sanctuario suo:
deus Israhel, ipse dabit fortitudinem et robur populo. bene-
dictus deus.

69

[1]Victori pro liliis, David. [2]Salva me, deus, quoniam ve- 67
nerunt aquae usque ad animam meam. [3]infixus sum in limo
profundi, et non possum consistere: veni in profundum aqua-
rum, et flumen operuit me. [4]laboravi clamans, exasperatum
est guttur meum: defecerunt oculi mei, expectantes deum meum.
[5]multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me
gratis: confortati sunt qui persequebantur me, inimici mei in-
iuste: quae non rapueram, tunc reddebam. [6]deus, tu scis

28 parvulis *W* | 28 *ad* continens eos *S* fecit descendere | 28 *ad* in purpura sua *S* lapidabunt eos | 28 principes Zabulon > *R*^{1} | 28 neptali *φR*, nephthali *βμ*, nephthalim *ξ* | 29 praecipe *DG*, praecepit *βμφR*, praecipit *W*, pręcipit *ξ* | 29^{1} *post* deus + tuus *βμξφRW contra DG* | 29 de *ξφBGRW*, > *βμD* | 29 *ante* nobis + in *βμξφ* | 30 ierusalem *R* | 31 *pro* rotas *χ* portas | 32 *init* veniant legati *S* | 32 offerantur *ξφRW* | 32 *pro* velociter *D* pingui *aut* pinguia | 32 dare *ξφABCDGHKLOQRW*, > *EF* „*tria exemplaria canonis*“ *Gallorum βμ* | 32 munus *RW* | 32 *fin* + suas *EF* | 33 reges *D* | 33^{2} psallite *βμ*. *D ut ego* | 33^{2} deo *G*, domino *βμξφRW* | 33 semper *atramento G*, > *R*, sela in *ξ* | 34 a principio *ξφABCDGRSW*, ab oriente *βμ* | 34 voci suae *ξφBGRW*, vocis suae *D*, vocem suam *βμ* | 35 *ad* gloriam *S* fortitudinem | 35 eius *alterum* > *W* | 35 *fin* + terribilis *R a manu seriori, quae ipsa delevit* | 36 in *G*, de *βμξφRW* | 36 sanctuario suo *ξφABCDGRW nisi quod* suo > *W*^{1}, sanctuariis suis *βμ* | 1 in finem pro his quae commotabuntur psalmus david legendus ad lectionem ionę prophetae ad evangelium iohannis vox christi cum pateretur *R* | 2 *pro* venerunt *D* introierunt | 2 meam *ξφBGRW*, > *βμ* | 3 *ad* flumen *S* fluctus | 5 rapuebar *G*

stultitiam meam, et peccata mea a te non sunt abscondita.
7 non confundantur in me qui expectant te, domine deus
exercituum: non confundantur in me qui quaerunt te, deus
Israhel. 8 quia propter te portavi obprobrium: operuit con-
fusio faciem meam. 9 alienus factus sum fratribus meis, et
peregrinus filiis matris meae. 10 quia zelus domus tuae co-
medit me, et obprobrium exprobrantium tibi cecidit super
me. 11 et flevi in ieiunio animam meam, et factum est in
obprobrium mihi. 12 et posui vestimentum meum saccum, et
factus sum eis in parabolam. 13 contra me loquebantur qui
sedebant in porta, et cantabant bibentes vinum. 14 mea autem
oratio ad te, domine: tempus reconciliationis est: deus, in
multitudine misericordiae tuae exaudi me, in veritate salutaris
tui. 15 erue me de luto, ut non infigar: libera me ab his qui
oderunt me, et de profundis aquis. 16 ne operiat me flu-
vius aquae, et ne absorbeat me profundum, et non coronet
super me puteus os suum. 17 exaudi me, domine, quoniam
bona est misericordia tua: secundum multitudinem misera-
tionum tuarum respice ad me. 18 et ne abscondas faciem
tuam a servo tuo, quoniam tribulor: cito exaudi me. 19 ac-
cede ad animam meam et redime eam: propter inimicos meos
libera me. 20 tu scis obprobrium meum et confusionem meam
et ignominiam meam: coram te sunt omnes hostes mei.
21 obprobrio contritum est cor meum, et disperatus sum: et
expectavi qui contristaretur, et non fuit, et qui consolaretur,

7 qui expectant *φξχ*[-sp-]*GRW*, exspectantes *βμ* | 7^2 „*multi codices* et non revereantur *vel sine copula* non revereantur“ *Martianay*. non revereantur super me *M* | 7^3 te > *RW* | 7^2 deus > *G* | 8 quapropter *G* | 8 te > *G* | 9 filius *χ*, filii R^1 | 10 et opprobria .... ceciderunt „*mss duo exemplaria*“ *Gallorum*. „*in aliis omnibus* [*Gallorum*] *singularis est numerus*“ | 12 parabulam *RW* | 13 cantantes *R* | 13 *fin* siceram *S* | 14^1 ego autem orationem meam ad te domine *EFN* | 14 *ad* reconciliationis *S* placiti | 14 tuae > R^1 | 14 salutaris tui *ABCD*, salutaris tuae *ξG* [tue *ξ*], salustui *R*, salutis tui *W*, salutis tuae *βμφ* | 15 eripe *ABCD* | 15 ijs *ξ* | 15 aquarum *βμ* | 16 fluvius *ξφGRW duo codices Vallarsii*, fluctus *βμ* | 16 et *prius* *ξφGRW duo codices Vallarsii*, > *βμ* | 16 *pro* non *W* ne | 18 triburor *G* | 18 *ad* cito *S* festina | 19^1 intende animae meae et redime eam *MO* | 19 et > *βμξφRW* | 19 redeme *R* | 19 *fin* redime me *MO* | 20 *pro* ignominiam *RW* reverentiam | 21 desperatus *W*

et non inveni. 22 et dederunt in esca mea fel, et in siti mea
potaverunt me aceto. 23 sit mensa eorum coram eis in la-
queum et in retributiones ad corruendum. 24 contenebrentur
oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva.
25 effunde super eos indignationem tuam, et ira furoris tui
conprehendat eos. 26 fiat commoratio eorum deserta, et in
tabernaculis eorum non sit qui habitet. 27 quoniam quem tu
percussisti persecuti sunt, et ut adfligerent vulneratos tuos,
narrabant. 28 da iniquitatem super iniquitatem eorum, et non
veniant in iustitia tua. 29 deleantur de libro viventium, et
cum iustis non scribantur. 30 ego autem pauper et dolens:
salus tua, deus, suscipiet me. 31 laudabo nomen dei in can-
tico, et magnificabo eum in confessione: 32 et placebit domino
super vitulum novellum, cornua efferentem et ungulas. 33 vi-
dentes mansueti laetabuntur: qui quaeritis deum, vivet anima
vestra: 34 quoniam exaudivit pauperes dominus, et vinctos
suos non dispexit. 35 laudent eum caeli et terra, maria et
omne quod movetur in eis. 36 quia deus salvabit Sion et
aedificabit civitates Iuda, et habitabunt ibi et possidebunt
eam. 37 et semen servorum eius possidebit eam, et qui dili-
gunt nomen eius, habitabunt in ea.

70

1 Victori David ad recordandum. 2 Deus, ut liberes me, 68
domine, ut auxilieris mihi festina. 3 confundantur et erube-
scant qui quaerunt animam meam, convertantur retrorsum et
erubescant qui volunt malum mihi. 4 revertantur ad vestigium
confusionis suae qui dicunt „vah vah“. 5 gaudeant et lae-

22 escam meam *βμξφRW* | 22 me > *G* | 22 acceto *R* | 23 *pro* et *RW* ad, *quod in R prima manu serius scriptum* | 23 curruendum *R* | 24 *ad* dorsum *S* lumbos | 25 comprehendat *G*, cōp̄hend̄ *W* | 26 commemoratio *W* | 26 et > *βμξφRW* | 27 *ante* persecuti + ipsi *W* | 27^2 et super plagam vulneratorum tuorum narrabant *D* „*cum ipso etiam impresso et ut videtur quasi eius glossema*“ | 27 affligerent *W* | 27 narrabunt *βμ* | 30 suscipiet *ABCDG*, suscepit *βμξφRW* | 32^1 *fin* bovem taurum *S* | 33 *fin* cor vestrum *S* | 34 despexit *βμξφ* | 35 eum > *R* | 35 mare *ξφRW* | 35 omnia quae moventur *ξφRW* | 36 quoniam *W* | 36 possedebunt *R* | 37 possedebit *R* | 1 in finem psalmus david in rememoratione quod salvum fecit eum dominus vox ecclesiae ad dominum *R* | 2 auxiliaris *G* | 3 mihi malum *φ*, mihi mala *W* | 4 *post* dicunt + mihi *G*^{1} | 5 dominus *ξφ*

tentur in te omnes qui quaerunt te, et dicant semper „ma-
gnificetur deus qui diligunt salutare tuum“. [6] ego autem ege-
nus et pauper: deus, festina pro me: auxilium meum et sal-
vator meus tu: domine, ne moreris.

71

69 [1] In te, domine, speravi: non confundar in aeternum:
[2] in iustitia tua erue me et libera me. inclina ad me aurem
tuam et salva me. [3] esto mihi robustum habitaculum, ut in-
grediar iugiter: praecepisti ut salvares me, quia petra mea et
fortitudo mea es tu. [4] deus meus, salva me de manu impii, de
manu iniqui et nocentis. [5] quia tu es expectatio mea, domine
deus, fiducia mea ab adolescentia mea. [6] a te sustentatus sum
ex utero: de ventre matris meae tu es protector meus. in te
laus mea. SEMPER. [7] quasi portentum factus sum multis, et tu
spes mea fortissima. [8] impleatur os meum laude tua, tota die
magnitudine tua. [9] ne proicias me in tempore senectutis: cum
defuerit fortitudo mea, ne derelinquas me. [10] quia dixerunt
inimici mei mihi, et qui observabant animam meam inierunt
consilium pariter, [11] dicentes „deus dereliquit eum, persequimini
et conprehendite eum, quia non est qui eruat“. [12] deus, ne
elongeris a me: deus meus, ad auxiliandum mihi festina.
[13] confundantur et consumantur adversarii animae meae: ope-
riantur obprobrio et confusione qui quaerunt malum mihi.

1 *praemittit versum vacuum G*, in finem psalmus david filiorum ionabab [*non* ionadab] priorum capiorum [*sic*] vox christi ad patrem *R*, psalmus david filiorum ionatha prior … captivo *D*. 71 *cum* 70 *conectunt* $\beta\mu$ | 1 *fin* in saeculum *S* | 3[a] *„additur“ in D* esto mihi in deum protectorem ut *etc*, *„tum* praecipe salvare me *sed et impressi versus una retinentur“* | 3 *fin* et refugium meum es tu *M*, et refugium meum tu *N „cum tribus aliis mss“ Gallorum* | 5 quoniam *W* | 5 mea *primum* > *R* | 5 deus dominus *LP*, domine domine *N* | 5 adulescentia *RW* | 6 A *a miniatore G praetermissum* | 6 sustenta *R* | 6 semper $\xi\varphi$*BGRW*, iugiter $\beta\mu$ | 7 fortissima $\xi\varphi$*DGRW „mss plures“ Gallorum*, fortissime $\beta\mu$ | 9 proiecias *R* | 9 defuerit χ*G*, defecerit $\beta\mu\xi\varphi$*RW* | 9 delinquas *R*, derelinguas W^1 | 10 observabunt *R* | 10 consilium inierunt *W* | 10 pariter concilium ξ | 11 dereliquid *R* | 11 comprehendite *G*, cōprehendite *W* | 11 *fin* + eum *D* | 12 ad auxiliandum mihi *BDG „alii“ apud Vallarsium*, ad auxilium meum $\beta\mu$, in auxilium meum φ, in auxilium michi ξ, auxilium mihi *RW* | 13 et *prius* > $\beta\mu$ | 13 consummantur *GRW*

14ego autem iugiter expectabo, et adiciam super omnes lau-
dationes tuas. 15os meum narrabit iustitiam tuam, tota die
salutare tuum, quia non cognovi literaturas. 16ingrediar in
fortitudine domini dei, recordabor iustitiae tuae solius. 17deus,
docuisti me ab adolescentia mea, et usque nunc adnuntiabo
mirabilia tua: 18insuper et usque ad senectutem et canos, deus,
ne derelinquas me, donec adnuntiem brachium tuum genera-
tioni cunctisque qui venturi sunt fortitudines tuas 19et iusti-
tiam tuam, deus, usque in excelsum: quanta fecisti ma-
gnalia: deus, quis similis tibi? 20qui ostendisti mihi tribula-
tiones plurimas et adflictiones, conversus vivificabis nos et
de abyssis terrae rursum educes nos. 21multiplicabis ma-
gnitudinem meam, et conversus consolaberis me. 22ego autem
confitebor tibi in vasis psalterii veritatem tuam, deus meus:
cantabo tibi in cithara, sancte Israhel. 23laudabunt labia
mea, cum cantavero tibi, et anima mea, quam redemisti.
24insuper et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam:
quia confusi sunt et dehonestati quaerentes malum mihi.

72

1Salomonis. Deus, iudicium tuum regi da et iustitiam tuam 70
filio regis. 2iudicabit populum tuum in iustitia et pauperes tuos
in iudicio. 3adsument montes pacem populo et colles iusti-
tiam. 4iudicabit pauperes populi, salvabit filios pauperis et
confringet calumniatorem. 5et timebunt te, quamdiu erit sol,
et ultra lunam, in generatione generationum. 6descendet ut

14 omnes laudationes tuas *ξφBDG*, laudationes tuas *RW*, omnem laudem tuam *βμ* | 15 narravit *RW* | 15 litteraturas *RW* | 16 fortitudines *βμ* | 17 aduliscentia *R* | 18 insuper > *W in fine paginae, post* et *ponit φ* | 18 ad *βμG*, in *ξφRW* | 18 cunctis *D* | 18 fortitudines tuas *ξφDGW*, fortitudinis tuas *R*, fortitudinem tuam *βμ* | 19 *pro* tuam deus *D* dei | 19 *ad* quanta *S* quae | 19 qui *R* | 19 *fin* tui *χ* | 20 quia *βμ* | 20 mihi *φABCDGRW*, michi *ξ*, nobis *βμ* | 20 afflictiones *ABCDGW*, malas *βμξφ* | 20 *ante* conversus + et *βμ contra ξφBGRW* | 20 vivificasti me *W* | 21 maultiplicabis *G*, multiplicasti *W* | 21 tuam *W* | 22 *ad* cantabo *S* psallam | 22 cythara *G* | 22 scæ *G* | 23 psallero *S* | 1 salomonis *ABCDGW*, salomoni *βμξ*, solomoni *φ*, salomonis versus *EF*, psalmus in salamone vox ecclesię de christo ad dominum *R* | 3 assument *W* | 4 *ante* salvabit + et *φW* | 4^2 pauperis *βμξφG*, pauperum *χ*, pauperes *RW* | 5 quandiu *R* | 5 *fin* generationem *R* | 6 discendit *RW*

pluvia super vellus et ut stillae inrorantes terram. 7 germinabit
in diebus eius iustitia et multitudo pacis, donec non sit luna.
8 et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque
ad terminos terrae. 9 ante eum procident Aethiopes, et ini-
mici eius pulverem lingent. 10 reges Tharsis et insulae mu-
nera offerent: reges Arabiae et Saba tributum conferent:
11 et adorabunt eum omnes reges: universae nationes servient
ei: 12 quia eruet pauperem a potente, et inopem, cui non est
adiutor: 13 parcet inopi et pauperi, et animas pauperum salva-
bit. 14 ab uŝura et iniquitate redimet animam eorum, et pre-
tiosus erit sanguis coram oculis eius. 15 et vivet et dabitur
ei de auro Saba, et orabunt de eo iugiter: tota die benedi-
cent ei. 16 erit memorabile triticum in terra, in capite mon-
tium elevabitur sicut Libani fructus eius, et florebunt de civi-
tate sicut foenum terrae. 17 erit nomen eius in aeternum:
ultra solem perseverabit nomen eius, et benedicentur in eo
omnes gentes et beatificabunt eum. 18 benedictus dominus
deus, deus Israhel, qui facit mirabilia solus: 19 et benedictum
nomen gloriae eius in sempiternum: et implebitur gloria eius
universa terra. amen, amen. 20 completae sunt orationes David
filii Iesse.

73

71 1 Canticum, Asaph. Attamen bonus est Israhel deus, his
qui mundo sunt corde, 2 mei autem pene vacillaverunt pedes,
pene effusi sunt gressus mei. 3 quia aemulatus sum contra
iniquos, pacem impiorum videns, 4 quod non recogitaverint de

6 et *χG*, > *βμξφRW* | 7 iustus *φS* | 8 *post* terminos + orbis *B* | 9 coram illo *W* | 9 pullverem *R* | 10 offerunt *R* | 10 *ad* Arabiae *S* Saba | 14 redemet *R* | 14 animam *χGRW*, animas *βμξφ* | 14 p̄tiosus *GW*, praetiosus *R* | 14 *post* sanguis + eorum *βμξφ contra DGRW* | 15 adorabunt *RW*[1] | 16 memorale *R* | 16 *ad* elevabitur *S* fluctuabitur | 16 fenum *R* | 17 *ad* aeternum *S* saeculum | 17 *ad* ultra *S* ante | 17 perseveravit *R*[1] *inter scribendum correctum* | 17 et *alterum* > *βμφ* | 18 deus deus > *R* | 18 deus *alterum* > *ξ* | 18 fecit *tres codices Vallarsii* | 19 *ad* sempiternum *S* saeculum | 19 amen et amen *βμφ* | 20 *cum* 73, 1 *conectunt ξGW*: defecerunt laudes david filii ięssę *R cum* 73, 1 *conexa* | 20 iesse *ξφABCDGR*[ę]*W*, isai *βμ* | 1 *init* psalmus asaph vox christi ad patrem de iudaeis *R* | 1 psalmus *S* | 1 deus > *RW* | 1 hiis *R*, ijs *ξ* | 1 qui in mundo *RW* | 2 *utroque loco* paene *R* | 4 non > *RW* | 4 recogitaverunt *GRW*

morte sua, et firma sint vestibula eorum. 5 in labore hominum
non sunt et cum hominibus non flagellabuntur: 6 ideo nutriti
sunt ad superbiam: circumdederunt iniquitatem sibi. 7 pro-
cesserunt a pinguedine oculi eorum, transierunt cogitationes
cordis. 8 inriserunt, et locuti sunt in malitia calumniam, de
excelso loquentes. 9 posuerunt in caelum os suum, et lingua
eorum deambulavit in terra. 10 propterea convertetur populus
eius hic: et quis plenus invenietur in eis? 11 et dixerunt
„quomodo novit deus, et si est scientia in excelso?“. 12 ecce
isti impii et abundantes in saeculo multiplicaverunt divitias.
13 ergone frustra mundavi cor meum, et lavi in innocentia
manus meas? 14 et fui flagellatus tota die, et increpatio mea
in matutinis? 15 dixi „si narravero sic, ecce generationem
filiorum tuorum reliqui“. 16 et cogitavi ut intellegerem istud:
labor est in oculis meis, 17 donec veniam ad sanctuaria dei,
intellegam in novissimo eorum. 18 verumtamen in lubrico
posuisti eos: deiecisti eos ad interitum. 19 quo modo vastati
sunt subito? defecerunt, consumpti sunt quasi non sint,
20 quasi somnium evigilantis: domine, in civitate tua imaginem
eorum ad nihilum rediges, 21 quia contractum est cor meum,
et lumbi mei velut ignis fumigans: 22 et ego insipiens et ne-
scius: quasi iumentum factus sum aput te: 23 et eram semper
tecum, et tenebas manum dexteram meam. 24 in consilium
tuum deduces me, et postea in gloria suscipies me. 25 quid
mihi est in caelo? et tecum nolui in terra. 26 consumpta est

6^a ideo suffocavit eos superbia *D* *„exesis vetustate literis“* | 7 pinguidine R^1, pinguine R^2 | 7 *post* transierunt + in *ξ* | 8 irriserunt *W* | 8 calumniam calumniam *G* | 8 calumniam *ad sequentia trahit ξ* | 9 terram *ξ* | 10 eius *βμξφG*, meus *RW* | 10 huc *φ* | 12 habundantes *R* | 12 multi caverunt *R* | 13 lavavi *R* | 13 in > *R* | 15 *praemittunt* et *βμ* | 15 tuorum > *R* | 16 intelligerem *W* | 16 istud *cum sequentibus iungunt ξW* | 17 sanctuarium *ξχ* | 17 *post* dei + semper *RW*, + et *„editi ac mss libri“ Gallorum* | 17 intelligam *W* | 17 novissimos *χ* | 19 subito *cum seqq iungit ξ* | 19 *post* quasi + qui *D* | 20 somnum *G* | 20 tua *ξφBDGRW*, > *βμ* | 21 et renes mei resoluti sunt *MO*. renes *pro* lumbi, *cetera ut edidi N „alia duo exemplaria“ Gallorum* | 21 mei > *W* | 21 velud *R* | 22 et *alterum* > *RW*, *sequitur hos post* nescius *incidere non debere, quod faciunt* | 22 *pro* sum *χ* eram | 22 apud *GW* | 22 te > *W* | 23 eram *ξφGRW*, ego *βμ* | 24 me *prius* > *ξ* | 25 nolui *μφχGRW*, o lui *βξ*

caro mea et cor meum: robur cordis mei et pars mea deus
in aeternum. [27]quia ecce qui elongant se a te, peribunt:
perdidisti omnem fornicantem a te. [28]mihi autem adpropin-
quare deo bonum est: posui in domino deo spem meam, ut
narrem omnes adnuntiationes tuas.

74

72 [1]Eruditionis Asaph. Ut quid, deus, reppulisti in finem?
fumavit furor tuus in gregem pascuae tuae? [2]recordare con-
gregationis tuae, quam possedisti ab initio et redemisti virgam
hereditatis tuae, montis Sion, in quo habitasti. [3]sublimitas
pedum tuorum dissipata est usque in finem: omnia mala egit
inimicus in sanctuario tuo. [4]fremuerunt hostes tui in medio
pacti tui, posuerunt signa sua in tropaeum, [5]manifesta desuper
in introitu: in saltu lignorum secures. [6]et nunc scalpturas eius
pariter bipenne et dolatoriis deraserunt. [7]miserunt ignem in
sanctuarium tuum, in terra contaminaverunt habitaculum
nominis tui. [8]dixerunt in cordibus suis posteri eorum simul,
incenderunt omnes solemnitates dei in terra. [9]signa nostra
non vidimus, non est ultra propheta, et non est nobiscum qui
sciat usque quo. [10]usque quo, deus, exprobrabit adversarius,
blasphemabit inimicus nomen tuum in finem? [11]quare con-
vertis manum tuam et dexteram tuam? ad medium sinum tuum

26 *fin* saeculum *S* | 27 perdisti *W* | 27 *fin* abs te *ξ* | 28 propinquare *βμ*, appropinquare *ξηχW* | 28 *fin* omnia imperia tua *NQ*, praedicationes tuas *L*. *quae NQ praebent, alii in margine habere videntur scholium* | 1 *init* in finem pro idithun psalmus asaph vox christi ad patrem *R* | 1 eruditionis *GW* „*aliquot mss*“ *Gallorum*, eruditio *βμφ*, eruditus *N*, eruditiones *tres codices Vallarsii*, oratio *F*, intellectus *ξ* | 1 repulisti *R* | 1 fumavit *ξχG*, fumabit *βμφRW* | 2 et *ξφGRW* „*quidam mss*“ *Vallarsii*, > *βμ* | 2 *ad* virgam *S* sceptrum | 2 montis *GRW* „*quidam mss*“ *Vallarsii*, montem *βμξφ* | 3 ad in finem *G*, *sed* ad *punctis deletum*, ad finem *βμξφRW* | 3 tuo *G* „*quidam mss*“ *Vallarsii*, > *βμξφRW* | 4 pacti tui *radendo deleta in R, sed ita ut legi adhuc possint* | 4^{2} „*quattuor aut quinque exemplaria mss* posuerunt signa sua signa. *hoc retinet memmianus etiam codex, et sic dividit* Signa manifesta *etc*“ *Martianay* | 4 tropheum *G*, tropeum *RW* | 5 in introitu desuper *βμξφRW* | 6 scalpturas *χG*, sculturas *R*, sculpturas *βμξφW* | 6 bipinnae *G*, bipinnę *RW* | 6 dolatoris G^{1} | 7 terram *βμ* | 7 habitaculum *ABCDG*, tabernaculum *βμξφW*, tarbernaculum *R* | 7 sollemnitates *R* | 10 exprobravit *χG* | 10 *post* adversarius + irritat *W* | 10 blasphemavit *χG* | 11 ad medium sinum tuum *ABCDGKLPRW*, a medio sinu tuo *βμ*, in medio

consume. [12] deus autem rex meus ab initio: operatus est salutes
in medio terrae. [13] tu dissipasti in fortitudine tua mare, con-
trivisti capita draconum in aquis. [14] tu confregisti capita
Leviathan: dedisti eum in escam populo Aethiopum. [15] tu disru-
pisti fontes et torrentes: tu exiccasti flumina fortia [16] tua
est dies et tua est nox: tu ordinasti luminaria et solem. [17] tu
statuisti omnes terminos terrae: aestatem et hiemem tu pla-
smasti. [18] memento huius: inimicus exprobravit domino, et
populus insipiens blasphemavit nomen tuum. [19] ne tradas be-
stiis animam eruditam lege tua: vitae pauperum tuorum ne
obliviscaris in perpetuum. [20] respice ad pactum: quia repletae
sunt tenebris terrae, habitationes iniquae subrutae. [21] ne re-
vertatur confractus et confusus: egenus et pauper laudabunt
nomen tuum. [22] surge, deus, iudica causam tuam: memento
obprobrii tui ab insipiente tota die. [23] ne obliviscaris vocis
hostium tuorum: sonitus adversariorum tuorum ascendit iugiter.

75

[1] Victori ut non disperdas. psalmus Asaph cantici. [2] Con- 73
fitebimur tibi, deus, confitebimur, et iuxta nomen tuum narra-
bunt mirabilia tua. [3] cum accepero tempus, ego iustitias iudi-
cabo. [4] dissolvetur terra cum omnibus habitatoribus suis:
ego adpendi columnas eius. SEMPER. [5] dixi inique agentibus
„nolite inique agere“ et impiis „nolite exaltare cornu“. [6] nolite
extollere in excelsum cornu vestrum, loquentes in cervice veteri.
[7] quia nec ab oriente neque ab occidente neque a solitudine

sinu tuo ξ, de medio sinu tuo φ | 11 consume *βμGKLPRW*, consumens *ξφ tres codices Gallorum* | 12 meus *radendo deletum in R* | 12 operatus est *χG*, operatus *R*, operatur *βμξφW* | 14 *ad* confregisti *S* fregisti | 14 in *ξφχGRW*, > *βμ* | 15 dirupisti *βμφ* | 15 fontes et torrentes *χG*, fontem et torrentem *βμξφRW* | 15 exsiccasti *GRW* | 16 *init* tuus *φW* | 16 luminaria *ξφχGRW*, luminare *βμ* | 17 terminos > *G* | 20 *post* pactum + tuum *ξ* | 20 repleti *W* | 20 subrutae *ξ*[-ę]*φR duo codices Vallarsii*, subrute *G*, subruptae *W*, > *βμ* | 21 et *prius ξφχGRW*, > *βμ* | 22 voces *βμξφRW* | 1 in finem ne corrumpas psalmus asaph vox christi de iudicio futuro *R* | 1 ut *ξφGW duo codices Vallarsii „quamplurimi“ Gallorum*, > *βμ* | 1 canticum *„alii“ codices Gallorum* | 3 accipero *RW* | 3 *ad* tempus *S* condictum | 3 iustitias *BGRW*, iusti iustitias *D*, recta *βμξφ* | 4 desolvetur *RW* | 4 habitationibus *γWZ* [-c- *γ*] | 4 o *vocis* columnas *in litura G* | 4 semper *adest in W*², sela *in ξ* | 5ª dixi laetantibus nolite laetari *D* | 6 exaltare *βμ* | 7 nec *G*, neque

montium, 8 sed deus iudex: hunc humiliabit, et hunc exalta-
bit. 9 quia calix in manu domini est et vino meraco usque ad
plenum mixtus, et propinabit ex eo: verumtamen faeces eius epo-
tabunt bibentes omnes impii terrae. 10 ego autem adnuntiabo
in sempiternum, cantabo deo Iacob. 11 et omnia cornua im-
piorum confringam, et exaltabuntur cornua iusti.

76

74 1 Victori in psalmis canticum Asaph carminis. 2 Cogno-
scetur in Iudaea deus: in Israhel magnum nomen eius. 3 et
erit in Salem tabernaculum eius, et habitatio eius in Sion.
4 ibi confringet volatilia arcus, scutum et gladium et bellum.
SEMPER. 5 lumen tu es, magnifice, a montibus captivitatis:
spoliati sunt superbi corde: 6 dormitaverunt somnum suum,
et non invenerunt omnes viri exercitus manus suas. 7 ab in-
crepatione tua, deus Iacob, consopitus est et currus et equus.
8 tu terribilis es, et quis stabit adversum te? ex tunc ira tua.
9 de caelo adnuntiabis iudicium: terra timens tacebit. 10 cum
surrexerit ad iudicandum deus, ut salvos faciat omnes mites
terrae. 11 quia moeror hominis confitebitur tibi: reliquiis moe-
roris accingeris. 12 vovete, et reddite domino deo vestro:
omnes qui in circuitu eius, offerent dona terribili, 13 auferenti
spiritum ducum, terribili regibus terrae.

βμξφRW | 9 est *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 9 et *prius βμABCDG*, > *ξφRW* | 9 usque *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 9 propinavit *G* | 9 feces *GW* | 9 epotabunt *ξφχGRW*, potabunt *βμ* | 10 *ad* cantabo *S* psallam | 11 et *alterum* > *βμ* | 1 in finem in laudibus psalmus asaph caticum [*sic*] ad assirium vox christi ecclesiae ad christum *R* | 1 psalmis canticum *ABCDGHLP*, psał cantici *W*, carminibus psalmus *ξφS*, psalteriis psalmus *βμ*, psalmus canticum *quatuor codices Gallorum* | 1 carminis *ABCDGW*, cantici *βμ*, canticum *ξφ* | 2 cognoscetur *DG*, cognoscitur *βμξφRW* | 3 Ierusalem *D* „*nonnulli codices*“ *Gallorum* | 3 tabernalum *R* | 4 confringet *ξφBDGRW*, confregit *βμ* | 4 *ad* volatilia arcus *S* diaboli arcum [*Abbacuc* 3, 5 *vel* 15 *laudat Martianay*] | 4 sela *adest in ξ*, semper *in* W^2 | 5 manifice *R* | 6 superbia GRW^1, superbi a W^2 | 7 et *prius ξχGRW*, > *βμφ* | 8 qui *GR* | 9 *ad* adnuntiabis *S* auditum fecisti | 9 *pro* adnuntiabis *B* annuntiaverunt | 9 *post* timens + et *βμ contra ξφBGRW* „*plerosque alios*“ *Vallarsii* | 10 iudicandum *ξφBGRW*, iudicium *βμ* | 10 *fin* + semper $βμφRW^2$, + sela *ξ* | 11^1 moeror *DHLMOP*, meror *G*, ira *βμξφRW* | 11 reliquus *G*, reliquis *R* | 11^2 moeroris *DHLMOP*, meroris *G*, irarum *βμ*, ire *ξ*, irae *φBRW* | 12 *post* eius + sunt *βμξφRW* | 13 auferent *RW*, auferentis *G*, auferet *φ* | 13 terribilia R^1

77

1 Victori per Idithun psalmus, Asaph. 2 Voce mea ad 75
deum clamavi, voce mea ad deum, et exaudivit me. 3 in die
tribulationis meae dominum exquisivi: manus mea nocte ex-
tenditur et non quiescit: noluit consolari anima mea. 4 recor-
dans dei conturbabar: loquebar in memetipso, et deficiebat
spiritus meus. SEMPER. 5 prohibebam suspectum oculorum
meorum, stupebam et non loquebar. 6 recogitabam dies anti-
quos, annos pristinos. 7 recordabar psalmorum meorum in
nocte: cum corde meo loquebar et scrobebam spiritum meum.
8 ergone in aeternum proiciet deus et non repropitiabitur
ultra? 9 ergone conplebit usque in finem misericordiam suam?
consummabit verbum de generatione in generationem? 10 num-
quid oblitus est misereri deus? aut conplebit in furore mise-
ricordias suas? SEMPER. 11 et dixi „inbecillitas mea est haec,
commutatio dexterae excelsi: 12 recordabor cogitationum do-
mini, reminiscens antiqua mirabilia tua: 13 et meditabor in
omni opere tuo, et adinventiones tuas loquar". 14 deus, in
sanctuario via tua: quis deus magnus ut deus? 15 tu es deus
faciens mirabilia, ostendens in populis potentiam tuam: 16 re-
demisti in brachio populum tuum, filios Iacob et Ioseph.

1 in finem pro idithun psalmus asaph vox christi ad patrem *R*, eruditionis asaph psalmus asaph *W* | 1 per *BGP*, pro *ξφD duo codices Gallorum*, super *βμ* | 1 iduthun *φ* | 2^1 deum *βμG*, dominum *ξφRW* | 2 clamavi *ξGRW*, exclamavi *φ*, et clamavi *βμ* | 2^2 dominum *φ* | 2 *fin* et praebuit mihi aurem *S* | 3^1 deum *φRW* | 3 requisivi *βμ* | 3 Soluit *R* | 4 semper > *R*, *adest in W*, sela *adest in ξ* | 5 *init* comprehendisti *S* | 5 supectum *R* | 6 pristinos *GRW tres codices Vallarsii*, saeculorum *βμξφ* | 7 recogrdabar R^1, recordabor *φ* | 7 carminis mei *S* | 7 *GW* cum corde meo *cum praecedentibus iungunt* | 7 scobebam *ξRW*, scopebam *φL tres codices Vallarsii*, scrutabar *βμ „septem antiquiores ac melioris notae codices" Gallorum*, abscondebam *P* | 8 ergo *R* | 8^1 in saecula *S* | 8 proieciet *R*, projicet *β*, projiciet *μ*, proijciet *ξφ* | 8 dominus *βμξφ* | 8 propiciabitur *φ* | 9 ergo G^1 | 9 complebit *ξφDGW*, complevit *βμ* | 9 consumabit *D*, consummabitur *βμξφ* | 9 in generationem *ξφDEFGKLMNOPQ*, in generatione *RW*, et generatione *βμH* | 10 complebit *GW* | 10 *ad* misericordias *S* pietates | 10 misericordiam suam *φW* | 10 sela *adest in ξ*, semper *in W* | 11 inbicillitas *R* | 11 commotatio *R*, annos *S* | 11 dextere *G*, dextera *R* | 12 recordabar *γWZ* | 14 sanctuario *ABCDGRW*, sancto *βμξφ* | 15 *ad* ostendens *S* innotescens | 16 redimisti *W*

SEMPER. [17]videntes te aquae, deus, videntes te aquae partu-
rierunt, et commotae sunt abyssi. [18]excusserunt aquas nu-
bila: vocem dederunt nubes, et sagittae tuae discurrebant.
[19]vox tonitrui tui in rota: apparuerunt fulgura tua orbi: con-
cussa est et commota est terra. [20]in mari via tua, et semitae
tuae in aquis multis: et vestigia tua non sunt agnita. [21]de-
duxisti quasi gregem populum tuum in manu Moysi et Aaron.

78

76 [1]Eruditionis Asaph. Ausculta, populus meus, legem meam:
inclinate aurem vestram in verba oris mei: [2]aperiam in pa-
rabola os meum, loquar aenigmata antiqua: [3]quae audivimus
et cognovimus, et patres nostri narraverunt nobis: [4]non sunt
abscondita a filiis eorum, a generatione sequenti. narrantes
laudes domini et potentiam eius et mirabilia eius, quae fecit.
[5]statuit contestationem Iacob, et legem posuit in Israhel:
quae mandavit patribus nostris, ut docerent filios suos: [6]ut
cognosceret generatio subsequens: filii nascituri surgent et
narrabunt filiis suis, [7]ut ponant in deo spem suam, et non
obliviscantur cogitationum eius, et mandata eius custodiant,
[8]ut non sint sicut patres eorum, generatio declinans et pro-
vocans, generatio, quae non praeparavit cor suum, et non
credidit deo spiritus eius. [9]filii Ephraim intendentes et mit-
tentes arcum terga verterunt in die belli. [10]non custodierunt
pactum dei sui, et in lege eius noluerunt ingredi, [11]et obliti sunt
commutationum eius et mirabilium eius, quae ostendit eis. [12]co-
ram patribus eorum fecit mirabilia in terra Aegypti, in re-

16 sela *in* ξ, semper *in* *W* | 17 te *alterum* > χ*G* | 17 parturiverunt ξ*R* | 17 commota *RW* | 19 tui > *R* | 19 *ad* apparuerunt *S* illuxerunt | 19 fulgora *RW* | 19 est *prius* ξφ*DGRW*, > βμ | 19 *fin* et peperit terra *D* | 21 *ad* gregem *S* oves | 21 mosi βμ, moisi ξ | 21 aron *R*, *ubi* o *in litura* | 1 *init* intellectus asaph vox christi de iudęis *R* | 1 eruditiones χ, eruditio φ, intellectus ξ | 1 in *G*, ad βμξφ*RW* | 2 aperiam *R* | 2 parabula *R*, parobolis *W* | 2 enigmata *GRW* | 4 narrante χ | 5 constationem *RW* | 5 *ante* Iacob + in βμφ *contra* ξχ*GRW* | 6 Filii *stichi initium faciunt GRW* | 7 *ad* cogitationum *S* adinventionum | 7 eius *prius GRW tres codices Vallarsii*, dei βμξφ | 8 ut ξχ*GRW*, et βμφ | 8 sicut > *W* | 9 effraim *G*, effrem *RW* | 9 et mittentes ξφχ*GRW*, emittentes βμ | 10 sui ξφ*GRW tres codices Vallarsii*, > βμ | 11 commotationum *RW*, cogitationum βμ, adinventionum *S*. *sed tres codices Vallarsii* = ξφ*G*

gione Taneos. 13 divisit mare, et transduxit eos: et stare fecit
aquas quasi acervum. 14 et duxit eos in nube per diem, et
tota nocte in lumine ignis. 15 scidit petram in deserto, et
potum dedit quasi de abyssis magnis. 16 et eduxit rivos de
petra, et elicuit quasi flumina aquas. 17 et addiderunt ultra
peccare ei, ut provocarent excelsum in invio. 18 et temptaverunt deum in cordibus suis, petentes cibum animae suae:
19 et loquentes contra deum dicebant „numquid poterit deus
ponere mensam in solitudine? 20 ecce percussit petram, et
fluxerunt aquae et torrentes inundaverunt: numquid et panem
poterit dare, aut praeparare carnem populo suo?“. 21 ideo audivit deus, et non distulit: et ignis succensus est in Iacob, et
furor ascendit in Israhel: 22 quia non crediderunt deo, nec
habuerunt fiduciam in salutari eius. 23 et praecepit nubibus
desuper, et portas caeli aperuit. 24 et pluit super eos man ut
comederent, et triticum caeli dedit eis. 25 panem fortium comedit vir: cibaria misit eis in saturitatem. 26 abstulit eurum
de caelo, et induxit in fortitudine sua africum. 27 et pluit
super eos quasi pulverem carnes, et quasi harenam maris
volatilia pennata. 28 et ceciderunt in medio castrorum eius,
in circuitu tabernaculorum eius, 29 et comederunt, et saturati
sunt nimis: et desiderium eorum attulit eis: 30 non indiguerunt
de cupiditate sua, cum adhuc cibus esset in ore eorum.
31 furor ergo dei ascendit super eos, et occidit pingues eorum,

13 *init* disrupit *S* | 13 *fin* in utre *S* | 14 in *prius* > *RW* | 14 in lumine *βμξφG*, inluminatione *RW* | 15 quasi abyssus magnus *G* | 16 duxit *RW* | 17 et provocaverunt *OM* | 18 suis > *G* | 18 petententes *G* | 19 ponere *ξφGRW tres codices Vallarsii*, parare *βμ* | 19 solitudinem *tres codices Vallarsii* | 20 parare *βμ* | 21 dominus *βμξφRW* | 21 non > *EFQ „exemplaria tria canonis“ ξ, sed Faber in margine „sunt qui habent* non distulit“ | 21 accensus *βμξφR*, ascensus *W* | 22 *ante* deo + in *βμξφRW contra ABCDG* | 22 i *vocis* salutari *in litura R*, salutare W^1 | 22 fidutiam *R* | 23 praecipit *βμRW. ut edidi etiam nescio quis e testibus Vallarsii* | 24 man *G unus reginae*, mān *R*, manna *βμξφW* | 25 *pro* comedit vir *RW* comeditur | 25 cibariam *RW* | 25 illis *βμ* | 25 saturitate *G* | 26 virtute *D* | 26 affricum *R* | 27 carnes *ξφDGRW*, carnem *βμ* | 27 harenas *G*, arenam *βμξφ* | 27 pinnata *R* | 28 *utroque loco* eius *GRW codices Vallarsii „minori numero“*, eorum *βμξφ* | 29 nimis > G^1 | 30^1 nondum expleverunt desiderium suum *QS. ut S margo N, HKLMP ut edidi* | 30 indeguerunt *RW* | 30 cupitate *R* | 30 *pro* esset *NQ* eorum | 31 ego G^1

et electos Israhel incurvavit. 32 in omnibus his peccaverunt
ultra, et non crediderunt mirabilibus eius. 33 et consumpsit
in vanitate dies eorum, et annos eorum velociter. 34 si occi-
debat eos, tunc requirebant eum et convertebantur et diluculo
consurgebant ad deum 35 et recordabantur quia deus fortitudo
eorum, et deus excelsus redemptor eorum est. 36 et lactave-
runt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei: 37 cor
autem eorum non erat firmum cum eo, nec permanserunt in
pacto eius. 38 ipse vero misericors propitiabitur iniquitati, et
non disperdet: multumque avertit iram suam, et non suscita-
vit totum furorem suum: 39 sed recordatus est quia caro essent,
spiritus vadens et non revertens. 40 quotiens provocaverunt
eum in deserto? adflixerunt eum in solitudine? 41 et conversi
sunt et temptaverunt deum, et sanctum Israhel concitaverunt.
42 non sunt recordati manus eius, diei qua redemit eos a tri-
bulante. 43 qui fecit in Aegypto signa sua, et ostenta sua in
regione Taneos. 44 qui convertit in sanguinem fluvios eorum,
et rivos eorum, ut non biberent. 45 qui misit eis omne genus
muscarum, ut comederent eos, et ranas, ut disperderent eos.
46 qui dedit brucho germen eorum, et laborem eorum locustae.
47 qui occidit in grandine vineas eorum, et sycomoros eorum
in frigore. 48 qui tradidit grandini pascua eorum, et iumenta
eorum volucribus. 49 qui misit in eos iram furoris sui, indigna-
tionem et comminationem et angustiam, inmissionem angelorum
malorum. 50 munivit semitam furoris sui, non pepercit a morte
animae eorum, et animantia eorum pesti tradidit. 51 et per-

31 israhel > *RW* | 32 *post* crediderunt + in βμφ | 32 mirabibus *W* | 33 consumsit *R* | 34 requirebant ξφχ*GRW*, quaerebant βμ | 34 deluculo *R* | 34 *fin* ad eum ξ | 35 recordabuntur *R* | 35 *post* eorum *prius* + est ξ | 35 est > *R in fine paginae* | 36 et allectaverunt χ | 36 *ante* lingua + in ξφ | 37 *init* os *RW* | 38 *post* disperdet + eos *obelizatum W* | 39 sed ξφ*DGRW*, et βμ | 39 caro > *R*, *in margine crux rubra* | 40 quoties βμξ*R* | 40 afflixerunt *W* | 42 diei ξφχ*RW*, die βμ*G* | 42 a ξφ*GRW*, de βμ | 43 *ad* fecit *S* posuit | 43 aegipto *R* | 44 eorum *prius* > *D* | 44 ut non βμξ*GRW*, ne φ | 45 misit *DG*, inmisit *RW*, immisit βμξφ | 45 eis ξ*DG*, in eis φ*RW*, in eos βμ | 46 bruco *G* | 47 sicomoros *G* | 48 tradit *W* | 48 pascuam *RW* | 48 *fin* diabolis *S* | 49 eis *RW* | 49 cominationem RW^1 | 49 inmisionem *R* | 50 furoris sui *DG*, furori suo βμξφ*W*, furore suo *R* | 50 a morte βμξφ*RW*, morti *DG*

cussit omne primogenitum in Aegypto, principium partus in
tabernaculis Cham. 52 et tulit velut oves populum suum, et
minavit eos sicut gregem in deserto. 53 et eduxit eos cum
fiducia et absque timore, inimicos autem eorum operuit mare.
54 et adduxit eos ad terminum sanctificatum suum, montem
istum, quem possedit dextera eius. 55 et eiecit a facie eorum
gentes, et possidere eos fecit in funiculo hereditatem, et con-
locavit in tabernaculis eorum tribus Israhel. 56 et temptave-
runt et provocaverunt deum excelsum, et testimonia eius non
custodierunt. 57 et aversi sunt et praevaricati sunt ut patres
eorum, incurvati sunt quasi arcus inutilis. 58 et provocaverunt
eum in excelsis suis, et in sculptilibus suis ad aemulandum
concitaverunt. 59 audivit deus, et non distulit, et proiecit vehe-
menter Israhel. 60 et reliquit tabernaculum Silo, tentorium,
quod conlocavit inter homines. 61 et tradidit in captivitatem
gloriam suam, et decorem suum in manu hostis. 62 et con-
clusit in gladio populum suum, et in hereditate sua non di-
stulit. 63 iuvenes eius devoravit ignis, et virgines eius nemo
luxit. 64 sacerdotes eius gladio ceciderunt, et viduae eius non
sunt fletae. 65 et evigilavit quasi dormiens dominus, quasi
fortis post crapulam vini. 66 et percussit hostes suos retror-
sum, obprobrium sempiternum dedit eos. 67 et proiecit taber-
naculum Ioseph, et tribum Ephraim non elegit. 68 sed elegit
tribum Iuda, montem Sion quem dilexit. 69 et aedificavit in
similitudine monoceroton sanctuarium suum, quasi terram
fundavit illud in saeculum. 70 et elegit David servum suum,
et tulit eum de gregibus ovium. 71 sequentem foetas adduxit
eum, ut pasceret Iacob populum eius et Israhel hereditatem

51 aegipto *R* | 51 primitium *W* | 51 *ad* partus *S* doloris | 53 duxit ξ | 53 fidutia *W* | 55 possedere *R* | 55 collocavit *GW* | 56 custodiverunt *R* | 57 et *prius* > *RW* | 58 scultilibus *R* | 58 suis *alterum* > *R* | 58 *ante* concitaverunt + eum βμ | 60 reliquid *R* | 60 zelo *RW* | 60 collocavit *GW* | 61 et *prius* > ξφ*RW* | 61 gloriam ξφ*ABCDGRW*, virtutem βμ | 62 in medio ξ | 62 in *alterum* > *RW* | 62 haereditatem suam βμξφ | 63 *pro* eius *W* eorum | 64 *ante* gladio + in βμ | 64 „*quattuor mss scholiis vitiati* et viduae eorum *vel* eius non ploraverunt“ *Martianay* | 66 sempitenum *R* | 66 eos *BG*, eis βμξφ*RW* | 67 effraim *GRW* | 69 solitudine *RW* | 69 monoceronton χ*G*, monocerotis βμξφ | 71 *ante* Iacob *et ante* Israhel + in βμ *contra* ξφ*GRW tres codices Vallarsii* | 71 *fin* eius βμξ*GR*, suam φ*W*

eius. 72 qui pavit eos in simplicitate cordis sui, et in prudentia
manuum suarum dux eorum fuit.

79

77 1 Canticum, Asaph. Deus, venerunt gentes in hereditatem
tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem
in acervis lapidum. 2 dederunt cadavera servorum escas vo-
latilibus caeli, carnes sanctorum tuorum bestiis terrae. 3 effu-
derunt sanguinem eorum quasi aquam in circuitu Hierusalem,
et non erat qui sepeliret. 4 facti sumus obprobrium vicinis
nostris, subsannatio et derisio his qui in circuitu nostro sunt.
5 usque quo, domine, irasceris in finem? ardebit quasi ignis
zelus tuus? 6 effunde furorem tuum super gentes, quae non
cognoverunt te, et super regna, quae nomen tuum non invo-
caverunt, 7 quia comederunt Iacob et decorem eius desolave-
runt. 8 ne recorderis iniquitatum nostrarum veterum, cito occu-
pent nos misericordiae tuae, quia attenuati sumus nimis.
9 auxiliare nobis, deus Iesus noster, propter gloriam nominis
tui et libera nos et propitiare peccatis nostris propter nomen
tuum. 10 quare dicunt gentes „ubi est deus eorum?“. nota
fiat in gentibus ante oculos nostros ultio sanguinis servorum
tuorum, qui effusus est. 11 ingrediatur coram te gemitus vin-
ctorum. in magnitudine brachii tui relinque filios interitus.
12 et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum, obprobrium
suum, quod exprobraverunt tibi, domine. 13 nos enim populus
tuus et grex pascuae tuae: confitebimur tibi in sempiternum,
in generatione et generatione narrabimus laudes tuas.

72 cordi sui *R* | 1 *init* in finem psalmus david cum fugisset a facie saul in spelunca vox pauli post resurrectionem *R* | 1 psalmus *S* | 1 hereditem *R* | 1 *med* puluerunt *R* | 1 acervis *ξφχGRW*, acervos *βμ* | 1 lapidum *βμξφG*, custodiam *RW* | 2 *post* servorum + tuorum *βμξφRW* | 2 escas *χG*, escam *βμξφRW* | 2 *ad* sanctorum *S* misericordium | 4 dirisio *R* | 4 ijs *ξ* | 6 te > *W* | 7 qui *R* | 8 *ad* cito *S* festina | 8 iniquitatem *R* [*sic*] | 8 nos > *RW* | 8 sunt *G* | 9 IHC *G*, hiesus *RW*, salvator *quatuor libri Gallorum*, Iesus salvator *OM* | 9 propter verbum gloriae *EFN* | 9 et *prius ξφχG*, > *βμRW* | 10 *init* quia *RW* | 10 dicunt *ξφABCDGRW*, dicent *βμ* | 10 sanguinum *φRW* | 11 brachi *R* | 13 grex *ξφABCDGRW*, oves *βμ* | 13 sempiternum *ξφABCDGRW*, saeculum *βμ* | 13 et *alterum* > *R* | 13 laudabimus laudes tuas *ABCD*, narrabimus audem tuam *βμ*

80

1 Victori pro liliis testimonii Asaph, canticum. 2 Qui pascis 78
Israhel, ausculta, qui ducis quasi gregem Ioseph, qui sedes
super cherubim, ostendere 3 ante Ephraim et Beniamin et
Manasse. suscita fortitudinem tuam et veni, ut salvos facias
nos. 4 deus, converte nos et ostende faciem tuam, et salvi
erimus. 5 domine deus exercituum, usque quo fumabis ad
orationem populi tui? 6 cibasti nos pane flebili, et potasti
nos in lacrimis tripliciter. 7 posuisti nos in contentionem vi-
cinis nostris, et inimici nostri subsannaverunt nos. 8 deus
exercituum, converte nos et ostende faciem tuam, et salvi
erimus. 9 vineam de Aegypto tulisti, eiecisti gentes et plan-
tasti eam. 10 praeparasti ante faciem eius et stabilisti radices
eius, et implevit terram. 11 operti sunt montes umbra eius,
et rami illius cedri dei. 12 expandit comas suas usque ad
mare et usque ad flumen germina sua. 13 quare dissipasti mace-
riam eius, et vindemiaverunt eam omnes qui transeunt per
viam? 14 vastavit eam aper de silva, et omnes bestiae agri
depastae sunt eam. 15 deus exercituum, revertere, obsecro:
respice de caelo et vide et visita vineam hanc 16 et radicem
quam plantavit dextera tua, et filium quem confirmasti tibi:
17 succensam igni et deramatam: ab increpatione faciei tuae
pereant. 18 fiat manus tua super virum dexterae tuae et super
filium hominis quem confirmasti tibi. 19 et non recedimus a te:
vivificabis nos et nomini tuo vocabimur. 20 domine deus

---

1 in finem pro his quae commotabuntur testimonium asaph vox apos de ecclē ad dominum *R* | 1 filiis *„heic atque alibi mss aliquot“ Vallarsii* | 1 testimonii *BGW*, testimonium *βμξφ* | 1 asaph > *W* | 1 *fin* psalmus *S* | 2¹ pastor israel auribus percipe *S* | 2 dęducis *ξ* | 2 *ad* gregem *S* oves | 2 cherubin *RW* | 3 effraim *GRW* | 6 cibabis *W et aut E aut N* | 6 nos *ξφEGNRW duo codices Vallarsii*, eos *βμ* | 7 in > *βμξφ* | 7 contradictionem *χ*, contradictione *RW* | 7 subsanaverunt *R* | 7 *fin* eos *R* | 8 *ad* ostende *S* illustra | 10 abstulisti *RW* | 10 replevit *ξφRW* | 11 Aperti *G* | 11 *ante* umbra + sub *χ* | 11 rami *βμG*, ramis *ξφχRW* | 11² eius *R* | 11 caedri *R* | 12 *fin* eius *χ* | 13 macheriam *R* | 13 *ad* maceriam *S* sepes | 13 *pro* eius *χ* suam | 13 vindemiant *W* | 16 formasti *R* | 17 succensa *W* | 17 et > *βμ* | 17 deramatam *ξφABCDGRW*, diramatam *L*, dirutam *βμ* | 18 formasti *R* | 19 recedimus *ξφDGRW*, recedemus *βμ* | 19 vivificabimus *alter reginae* | 19 nomini *GW*, nomine *ξφR*, in nomine *βμ*

exercituum, converte nos et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

81

79 1 Victori in torcularibus, Asaph. 2 Laudate deum fortitu-
dinem nostram, iubilate deo Iacob. 3 adsumite carmen et date
tympanum, citharam decoram cum psalterio. 4 clangite in
neomenia bucina, et in medio mense, die solemnitatis nostrae.
5 quia legitimum Israhel est et iudicium dei Iacob. 6 testimo-
nium in Ioseph posuit, cum egrederetur de terra Aegypti:
labium, quod nesciebat, audivit. 7 amovit ab onere umerum
eius: manus eius a cofino recesserunt. 8 in tribulatione invo-
casti me, et erui te: exaudivi te in abscondito tonitrui: probavi
te super aquam contradictionis. SEMPER. 9 audi, populus meus,
et contestor te: Israhel, si audieris me. 10 non sit in te deus
alienus, et non adores deum peregrinum. 11 ego enim sum
dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti: dilata os
tuum, et implebo illud. 12 et non audivit populus meus vocem
meam, et Israhel non credidit mihi. 13 et dimisi eum in pra-
vitate cordis sui: ambulabunt in consiliis suis. 14 utinam
populus meus audisset me, Israhel in viis meis ambulasset.
15 quasi nihilum inimicos eius humiliassem, et super hostes
eorum vertissem manum meam. 16 qui oderunt dominum ne-
gabunt eum: et erit tempus eorum in saeculo. 17 et cibavit
eos de adipe frumenti, et de petra mellis saturavit eos.

20 et *prius* > *βμφ* | 20 *ad* ostende *S* illumina | 1 in finem pro torcularibus psalmus asaph ad pentecosten vox apostolorum *R* | 1 in *βμGW*, pro *ξφ* | 1 *ante* asaph + psalmus *ξ* | 1 cantate deo fortitudini nostrae *S* | 3 assumite *W* | 3 carnem *R* | 3 cytharam *G*, cytheram *R* | 4 Plangite *G* | 4 neomenio G^1 | 4 *ad* in medio *S* in throno | 4 mense [*vulgo* mensae *scriptum in codd*] > *ξ* | 4 sollempnitates *R* | 4 *fin* vestre *ξ* | 5 et *ξφDGRW*, > *βμ* | 5 iuditium R^1 | 5 dei *DG*, deo *βμξφRW* | 6 *ad* Ioseph *S* iohezeph: *falsavit Vallarsius* | 6 *post* posuit + eum *φ* | 6 terram *omisso* de *tres codices Gallorum* | 6 nesciebat audivit *ξGRW*, nesciebam audivi *βμφ* | 7 amovi *βμφ*, movit *W culpa miniatoris* | 7 honere *R* | 7 humerum *βμξφGRW* | 7 cophino *βμξφ* | 8 me *χG*R^1, > *βμξφ*R^2*W* | 8 exaudivit *R*, et exaudivi *φ* | 8 probavit *R* | 8 semper > *R*, sela *in ξ*, semper *atramento in W* | 9 contestor *ξχGRW*, contestabor *βμφ* | 10 *fin* extraneum *S* | 11 enim > *βμξφRW* | 11 tuus > *χ* | 11 os suum *R* | 12 *ad* credidit *S* consensit | 16 saeculum *βμξφ* | 17 *pro* eos *N* eum | 17 ex adipe *βμ* | 17 mellis *φGNRW duo codices Vallarsii „alii" apud Gal-*

82

[1]Canticum, Asaph. Deus stetit in coetu dei, in medio 80
deos iudicat. [2]usque quo iudicatis iniquitatem, et facies impiorum suscipitis? SEMPER. [3]indicate pauperi et pupillo, egeno et inopi iuste facite. [4]salvate inopem et pauperem, de manu impiorum liberate. [5]non cognoscunt nec intellegunt, in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terrae. [6]ego dixi „dii estis, et filii excelsi omnes vos. [7]ergo quasi Adam moriemini, et quasi unus de principibus cadetis“. [8]surge, domine, iudica terram: quoniam tu hereditabis omnes gentes.

83

[1]Canticum psalmi, Asaph. [2]Deus, ne taceas nec sileas, 81
et non quiescas, deus: [3]quia ecce inimici tui tumultuati sunt, et qui oderunt te elevaverunt caput. [4]contra populum tuum nequiter tractaverunt, et inierunt consilium adversum arcanum tuum. [5]dixerunt „venite, et conteramus eos de gente, et non sit memoria nominis Israhel ultra“. [6]quoniam tractaverunt pariter, contra te foedus pepigerunt. [7]tabernacula Idumaeae et Hismahelitarum, Moab et Aggareni, [8]Gebal et Ammon et Amalec, Palaestina cum habitatoribus Tyri. [9]sed et Assur venit cum eis: facti sunt brachium filiorum Lot. SEMPER. [10]fac illis sicut Madian et Sisarae, sicut Iabin in torrente Cison. [11]contriti sunt in Endor, fuerunt quasi sterquilinium terrae. [12]pone duces eorum sicut Oreb et Zeb et

los, melle *βμξ* | 1 *init* in finem psalmus asaph vox ecclesię de iudęis *R* | 1 psalmus *ξφS* | 1 *fin* ds̄ = deus *RW* | 1 diiudicat *ξφW* [-j-*φ*] | 2 semper > *R*, *adest in W*, sela *in ξ* | 3 *fin* iustificate *B* | 6 *post* estis + vos *βμ* | 6 *fin* vos *cum* 7 *init iungit D*, > *B* | 8 domine *prima manu in litura G*, deus *βμR* | 8 tu > *B* | 8 *ante* omnes + in *βμ contra ξφBGRW* | 1 *pro* psalmi *ξφ* psalmus | 1 *fin* + vox ecclesiae ad dominum de iudęis etivitiis [*sic*] hominum *R* | 2[1] domine *RW* | 2 *post* taceas + tibi *βμ contra ξφBDGRW* | 2 nec *DG*, ne *βμξφRW* | 3 *post* qui + te *R* | 3 elevaverunt *ξφχGRW*, levaverunt *βμ* | 4 adversus *βμξφ* | 4 archanum *G* | 5 nomini *R*[2]*W* | 6 *ante* pariter + corde *βμφ contra ξABCDGRW* | 7 ismahelitarum *RW*, ismaelitarum *βμξ*, hismaelitarum *φ* | 7 aggaré *R*, agareni *βμξφ* | 8 amalech *GRW* | 8 palestina *GRW* | 9 asur *G* | 9 *ad* venit *S* iunxit se | 9 loth *GRW* | 9 sela *adest in ξ*, semper *in W* | 10 et *ξφχGRW*, sicut *βμ* | 10 sisare *G*, sisarrae *R* | 10 cisson *ξ* | 11 sterquilium *R* | 12 pones *χ* | 12 oreb ◣◣◣◣ *G* |

Zebee et Salmana, omnes principes eorum, [13]qui dixerunt
„possideamus nobis pulchritudinem dei“. [14]deus meus, pone
illos ut rotam, quasi stipulam ante faciem venti. [15]quo modo
ignis conburit silvam, et sicut flamma devorat montes, [16]sic
persequere eos in tempestate tua, et in turbine tuo conturba
eos. [17]imple facies eorum ignominia, et quaerent nomen
tuum, domine. [18]confundantur et conturbentur usque in saeculum, et erubescant et pereant. [19]et sciant quia nomen
tuum est dominus: solus tu excelsus super omnem terram.

84

82 [1]Victori pro torcularibus filiorum Core, canticum. [2]Quam
dilecta tabernacula tua, domine exercituum. [3]desiderat et
deficit anima mea in atria domini: cor meum et caro mea
laudabunt deum viventem. [4]siquidem avis invenit domum,
et passer nidum sibi, ubi ponat pullos suos, altaria tua, domine exercituum, rex meus et deus meus. [5]beati qui habitant in domo tua: adhuc laudabunt te. SEMPER. [6]beatus
homo cuius fortitudo est in te: semitae in corde eius. [7]transeuntes in valle fletus fontem ponent eam: benedictione quoque amicietur doctor: [8]ibunt de fortitudine in fortitudinem,
parebunt apud deum in Sion. [9]domine deus exercituum,
exaudi orationem meam, ausculta, deus Iacob. SEMPER. [10]clipeus noster, vide, deus, et adtende faciem Christi tui. [11]quo-

12 ceb *R* | 12 et *secundum* *ξφχGRW*, sicut *βμ* | 12 zebeae *G*, zebeę *W* | 13 possedeamus *R* | 13 pulcritudinem *R* | 14 illos *G*, eos *βμξφRW* | 14 ante faciem > *D* | 15 comburit *βμξφGW*, comburet *D* | 15 devorans *RW* | 16 persequere *ξφBDGRW*, persequeris *βμ* | 16 turbine tua *G* | 16 conturba *ξφBDGRW*, conturbabis *βμ* | 17 querent *G*, quęrent W^1, quęrunt *R* W^2 | 18 *ad* saeculum *S* aeternum | 18 et *secundum* > *φRW* | 19 tu > *RW* | 1 in finem pro torcularibus filiis chore legendus ad evangelium mathei ad eos qui fidem sunt consecuti vox christi ad patrem decclesiae [*sic*] *R* | 1 torculari *ABCD* | 1 filijs *ξ* | 1 chore *GW* | 1 psalmus *ξφS* | 3 defecit *W* | 3 *ante* in *lacuna septem literarum capax G* | 3 deum *ξφDGRW*, deum deum *βμMO* | 4 siquidem avis *χGRW*, siquidem passer *βμξφ* | 4 et passer *χGRW*, et avis *βμξφ* | 4 ubi *βμξ GRW „alii“ Maurinorum*, ut *φQ* | 4 reponat *Q „alii“ Maurinorum* | 5 sela *in ξ*, semper *in W* | 6 fortitudo est in te *βμG*, in te est fortitudo *ξRW*, fortitudo in te est *φ* | 7 benedictionem *βμ* | 8 de *βμξφG*, in *RW* | 9 meam > *RW* | 9 *ad* ausculta *S* auribus percipe | 9 sela *in ξ*, semper *in W* | 10 clippeus G^1, clepeus *R* | 10 vide vide *B* | 10 attende G^2

niam melior est dies in atriis tuis super milia: elegi abiectus
esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis
impietatis. 12 quia sol et scutum dominus deus: gratiam et
gloriam dabit dominus: nec prohibebit bonum ab his qui am-
bulant in perfectione. 13 domine exercituum, beatus homo qui
confidit in te.

85

1 Victori, filiorum Core, canticum. 2 Placatus es, domine 83
terrae tuae, reduxisti captivitatem Iacob. 3 dimisisti iniqui-
tatem populo tuo, operuisti omnes iniquitates eorum. SEMPER.
4 continuisti omnem indignationem tuam, conversus es ab ira
furoris tui. 5 converte nos, Iesus noster, et solve iram tuam
adversum nos. 6 noli in aeternum irasci nobis, extendens
iram tuam a generatione in generationem. 7 nonne tu rever-
tens vivificabis nos, et populus tuus laetabitur in te? 8 ostende
nobis, domine misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis.
9 audiam quid loquatur dominus deus: loquetur enim pacem
ad populum suum et ad sanctos suos, ut non convertantur
ad stultitiam. 10 verumtamen prope est his qui timent eum
salutare eius, ut habitet gloria in terra nostra. 11 misericordia
et veritas occurrerunt, iustitia et pax deosculatae sunt.
12 veritas de terra orta est, et iustitia de caelo prospexit.
13 sed et dominus dabit bonum, et terra nostra dabit germen
suum. 14 iustitia ante eum ibit, et ponet in via gressus suos.

86

1 Oratio, David. Inclina, domine, aurem tuam et exaudi 84
me, quia egenus et pauper sum. 2 custodi animam meam,
quia sanctus sum: salva servum tuum, deus meus, qui confidit

11 *post* dies + una *B* | 11 atris *R* | 11 habitarem *R* | 12 ijs *ξ* | 1 in finem filiis chore psalmus vox ◣◣ apostolica ad novellum populum *R* | 1 chore *W* | 1 psalmus *ξφ S* | 3 semper > *R*, *adest in W*, sela *in ξ* | 4 contrivisti *G* | 5 *ante* Iesus + deus *βμξφ RW* | 5 IHC *G*, hiesus *RW*, salutaris *S* | 6 a generatione in generationem *χG*, in generationem et generationem *βμξφRW* | 8 domine nobis *G*, *sed* nobis *super versum* | 9 deus dominus *βμ* | 9 ut convertantur ab stultitia *D* | 10 ijs *ξ* | 10 inhabitet *W* | 1 *post* david + per ieiunium vox christi ad patrem *R* | 1 domine > *R* | 1 et *prius* > *βμξφRW* | 1 qui *R* | 1 sum *G*, ego *βμ*, sum ego *ξφ*, ego sum *RW*. *χ aut* = *ξφ aut* = *RW* | 2 quoniam *W* | 2 *ad* sanctus *S* misericors | 2 *pro* sum *βμ* ego | 2 *ante* deus + tu *βμξφRW contra χG*

in te. [3] miserere mei, domine, quoniam ad te clamabo tota
die. [4] laetifica animam servi tui, quia ad te animam meam
levo. [5] tu enim es, domine, bonus et propitiabilis et multus
misericordia omnibus qui invocant te. [6] exaudi, domine, ora-
tionem meam, et ausculta vocem deprecationum mearum.
[7] in die tribulationis meae invocabo te, quia exaudies me.
[8] non est similis tui in diis, domine, et non est iuxta opera
tua. [9] omnes gentes quas fecisti venient et adorabunt coram
te, domine, et glorificabunt nomen tuum. [10] quia magnus tu
et faciens mirabilia, tu deus solus. [11] doce me, domine, viam
tuam, ut ambulem in veritate tua: unicum fac cor meum, ut
timeat nomen tuum. [12] confitebor tibi, domine deus meus, in
toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in sempiternum:
[13] quia misericordia tua magna super me, et eruisti animam
meam de inferno extremo. [14] deus, superbi surrexerunt ad-
versum me, et coetus robustorum quaesivit animam meam,
et non posuerunt te in conspectu suo. [15] tu autem, domine
deus, misericors et clemens, patiens et multae misericordiae
et verus. [16] respice ad me et miserere mei: da fortitudinem
tuam servo tuo et salva filium ancillae tuae. [17] fac mecum
signum in bonitate, et videant qui oderunt me et confundan-
tur: quia tu, domine, auxiliatus es mihi et consolatus es me.

87

85 [1] Filiorum Core, psalmus cantici. Fundamentum eius in
montibus sanctuarii. [2] diligit dominus portas Sion super
omnia tabernacula Iacob. [3] gloriosa dicta sunt in te, civitas

3 clamavi *B* | 4 *post* te + domine *βμφ contra ξDGRW* | 5 propitiabis *RW* | 5 multum *RW* | 6 *init* auribus percipe *S* | 6 vocem > *W* | 6 depraecationem meam *R* | 8 *pro* tui *ξ* tibi | 8 domine > *RW* | 8 et *et* est *alterum* > *D* | 9 *fin* + domine *χ* | 10 quoniam *φ* | 10 *post* magnus + es *βμξφRW* | 11 *init* illumina mihi *S* | 11 ut *prius* > *βμ* | 12 *fin* aeternum *W*, saeculum *S* | 13 *post* magna + est *φRW* | 13 *fin* inferiori *S* | 14 insurrexerunt *χ* | 14 adversus *ξRW* | 14 superborum *RW* | 14 quaesivit *χG*, quaesierunt *βμξφRW* | 14 proposuerunt *φRW* | 14 *ante* conspectu + te *R* | 15 domine > G^1 | 15 *ad* patiens *S* tardus ad furorem | 15 verax *W* | 16 ancillę tuae *minio R: librarii mater ad vitam monasticam se convertisse videatur* | 17 *pro* et *primo* ut *ξχ* | 17 vident *R* | 1 *init* in finem filiis chore psalmus cantici vox apostolica decclesia *R ubi atramento* e *super* dec *scripta* | 1 chore *GW* | 1 fundamentum *χG*, fundamenta *βμξφRW*

dei. SEMPER. [4] commemorabo superbiae et Babylonis scientes
me. ecce Palaestina et Tyrus cum Aethiopia: iste natus est
ibi. [5] ad Sion autem dicetur „vir“, et vir natus est in ea,
et ipse fundavit eam excelsus. [6] dominus numeravit scribens
populos, ipse natus est in ea. SEMPER. [7] et cantabunt quasi
in choris „omnes fontes mei in te“.

88

[1] Canticum carminis, filiorum Core: victori per chorum ad 86
praecinendum: eruditionis, Heman Ezraitae. [2] Domine deus
salutis meae, per diem clamavi, et nocte coram te. [3] ingre-
diatur ante te oratio mea: inclina aurem tuam ad laudatio-
nem meam. [4] quia repleta est malis anima mea, et vita mea
ad infernum descendit. [5] reputatus sum cum descendentibus
in lacum, factus sum quasi homo invalidus, [6] inter mortuos
liber, sicut interfecti et dormientes in sepulchro, quorum non
recordaris amplius et qui a manu tua abscisi sunt. [7] posuisti
me in lacu novissimo, in tenebrosis et in profundis. [8] super
me confirmatus est furor tuus, et cunctis fluctibus tuis adfli-
xisti me. SEMPER. [9] longe fecisti notos meos a me, posuisti
me abominationem eis, clausum et non prodeuntem. [10] oculus
meus infirmatus est ab adflictione: invocavi te, domine, tota
die, expandi ad te palmas meas. [11] numquid mortuis facies
mirabilia, aut gigantes resurgent et confitebuntur tibi? SEMPER.

3 sela *in* ξ, semper *in* *W* | 4 commemorabo βμ*BGRW*, commemorabor ξφ*D* „*plures mss*“ *Gallorum* | 4 babyllonis *G*¹?, babilonis *G*² | 4 scientes me *BG*, scientis me *D* „*alii*“ *Maurinorum*, scientibus te *RW*, scientibus me βμ, scientium me ξφ | 4 palestina *GRW* | 4 aethyopia *G*² | 6² ξφ*ABCDGRW*, natus ipse natus est in ea *R*, iste natus est ibi βμ | 6 semper > *R*, *adest in* *W*, sela *in* ξ | 7 cantabunt ξφ*D GRW* „*aliquot libri*“ *Gallorum*, cantabit *B*, principes *MO*, cantores βμ | 7 fortes ξφ*GRW* | 1 in finem pro melech ad responendum hememan israhelite vox christi de passione sua dicit ad patrem canticum psalmi filiis chorę *R* | 1 *ad* carminis *S* psalmi | 1 chore *GW* | 1 ad > ξ | 1 *pro* eruditionis ξ intellectus | 1 eman βμξφ | 3 te > *R* | 4 discendit *R*, usque pervenit *S* | 5 Deputatus *W* | 5 discendentibus *R* | 6 *pro* qui *duo codices Gallorum* ipsi | 7 *ad* novissimo *S* subteriori | 7 tenebrosis ξφχ*GRW*, tenebris βμ | 7 et > βμ | 8 consummatus *MO* | 8 afflixisti *GW* | 8 semper > *R*, *adest in* *W*, sela *in* ξ | 9 me *alterum* > *R* | 9 abhominationem *G* | 10 afflictione *G* | 10 invocavi ξφχ*GRW*, vocavi βμ | 11 *post* mirabilia + mea *R*, + mea semper *W* | 11 gygantes *W* | 11 resurgent ξφχ*G*, resurgunt *RW*, surgent βμ | 11 semper >

12 numquid narrabitur in sepulchro misericordia tua, et veritas
tua in perditione? 13 numquid noscentur in tenebris mirabilia
tua, et iustitia tua in terra quae oblivioni tradita est? 14 ego
autem ad te, domine, clamavi, et mane oratio mea praeveniet
te. 15 quare, domine, abicis animam meam, abscondis faciem
tuam a me? 16 pauper ego et aerumnosus ab adolescentia:
portavi furorem tuum et conturbatus sum. 17 per me transie-
runt irae tuae, et terrores tui obpresserunt me. 18 circumde-
derunt me quasi aquae tota die, vallaverunt me pariter.
19 longe fecisti a me amicum et sodalem, notos meos abstulisti.

89

87 1 Eruditionis, Ethan Ezraitae. 2 Misericordias domini in
aeternum cantabo, in generatione et generationem adnuntiabo
veritatem tuam in ore meo. 3 quia dixisti „sempiterna mise-
ricordia aedificabitur“: caelos fundabis, et veritas tua in eis.
4 „percussi foedus cum electo meo, iuravi David servo meo
5 „„usque in aeternum stabiliam semen tuum, et aedificabo in
generatione et generatione thronum tuum“.“.“. SEMPER. 6 confite-
buntur caeli mirabilia tua, domine, et veritatem tuam in ecclesia
sanctorum. 7 quis enim in nubibus aequabitur domino? adsi-
milabitur domino de filiis dei? 8 deus inclitus in arcano
sanctorum nimio et terribilis in cunctis qui circum eum sunt.
9 domine deus exercituum, quis similis tui? fortissime domine,

R[*W*], sela *adest in* ξ | 12 et ξφχ*GRW*, > βμ | 13 cognoscentur ξφ*R* [-æ-*R*¹]*W* | 14 *ad* clamavi *S* deprecatus sum | 16 adulescentia *GR*¹ | 16 *post* adolescentia + mea ξφ | 16² tuum > *R* | 16 et *alterum* > βμ | 17 per ξ*DGRW*, super βμφ | 17 et χ*G*, > βμξφ*RW* | 17 oppresserunt *GR* | 18 valluerunt *RW* | 19 *fin* prae tenebris *S* | 1 *DGW*, intellectum theman israhelitę vox christi ad patrem de iudęis *R* | 1 eruditio βμ, intellectus ξφ | 1 etham ξ | 2 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 generationem βμξφ*G*, generatione *RW* | 2 *ad* adnuntiabo *S* innotescam | 3 dixisti ξφ*EFGKLNPQRW* „*plerique omnes mss*“ *Vallarsii*, dixi βμ*HMO* | 3 semperterna *R* | 3 *ad* sempiterna *S* saeculum | 3 caelo *RW*, in caelos „*plerique omnes mss*“ *Vallarsii*, sicut coelos *NQ* | 3 veritatem tuam *omisso* et *NQ* | 4 david > *W* | 5 stabilio *RW* | 5 semper > *R*, *adest in W*, sela *in* ξ | 6 *praemittunt* et βμ *contra* φχ*GRW* | 7 enim > *R* | 7 nubibus ξφχ*GR*[i *super versum*]*W*, nube βμ | 7 assimilabitur *W* | 7 de ξφχ*GRW*, in βμ | 8 inclytus *GW*, robustus *S* | 8 arcana *W* | 8 *fin* super omnes qui in circuitu eius *S* | 8 circum eum *GRW*, cum eo *D*, circa eum βμξφ | 9 qui *R* | 9 tui ξφ*DGRW*, tibi βμ

et veritas tua in circuitu tuo. 10 tu dominaris superbiae maris,
et elationes gurgitum eius tu conprimis. 11 tu confregisti quasi
vulneratum superbum, et in brachio forti tuo dispersisti inimicos
tuos. 12 tui sunt caeli et tua est terra: orbem et plenitudinem
eius tu fundasti: 13 aquilonem et dexteram tu creasti: Thabor
et Hermon nomen tuum laudabunt. 14 tuum brachium cum
fortitudine: roboretur manus tua, et exaltetur dextera tua:
15 iustitia et iudicium firmamentum throni tui, misericordia et
veritas praecedent faciem tuam. 16 beatus populus qui novit
iubilum: domine, in lumine vultus tui ambulabunt: 17 in no-
mine tuo exultabunt tota die, et in iustitia tua exaltabuntur.
18 quia gloria fortitudinis eorum tu es, et in voluntate tua
elevabis cornu nostrum: 19 quia a domino est protectio nostra,
et a sancto Israhel rege nostro. 20 tunc locutus es per visio-
nem sanctis tuis, et dixisti „posui adiutorium super robustum,
exaltavi electum de populo meo. 21 inveni David servum meum,
oleo sancto meo unxi eum. 22 cum quo manus mea firma erit,
et brachium meum roborabit eum. 23 non decipiet inimicus
eum, et filius iniquitatis non adfliget eum. 24 sed concidam
ante faciem eius hostes illius, et qui eum oderunt percutiam.
25 veritas autem mea et misericordia mea erit cum eo, et in
nomine meo exaltabitur cornu eius. 26 et ponam in mari ma-
num eius, et in fluminibus dexteram eius. 27 ipse invocabit
me „„pater meus es tu, deus meus, et fortitudo salutis meae“ “.
28 ego autem primogenitum ponam eum et excelsum regibus
terrae. 29 in aeternum custodiam ei misericordiam meam, et
pactum meum fidele erit ei. 30 et ponam perpetuum semen

9 et > *ξ* | 10 gurgium *W* | 10 comprimis *W*, magnificas [*deleto* tu?] *S* | 11 et *DGRW*, > *βμξφ* | 11 fortitudo *G* [*sic*], fortitudinis tuae *βμξ*[-e *ξ*] | 12 eius > *φ* | 12 *fin* + ea *βμ contra ξφDGRW* | 13 dextrum *ξφDLP*: *vide Lagardium ad Proverb* 27, 16 | 13 ermon *R* | 14 *init* tibi *S* | 16 novit *βφDG*, noluit *μ* „*mss aliquot*“ *Vallarsii*, scit *ξRW* | 18 fortitudinis *in litura G* | 18 voluntate *βμξφG*, misericordia *χRW* | 18 elevabitur *RW* | 19 protectore nostro *S* | 19 a *alterum* > *RW* | 20 est *R* | 20 *ad* sanctis *S* misericordibus, *pro* sanctis *RW* filiis | 20 *ante* exaltavi + et *ξφRW* | 20 meo *ξDGRW*, > *βμφ* | 22 roboravit *φG²*, probavit *RW* | 23 *praemittunt* et *RW* | 23 affliget *GW* | 24 *fin* fulminabo *S* | 25 erit *ξφχGRW*, > *βμ* | 27 muocauit *R* | 28 *ad* ponam *S* dabo | 28 et *χG*, > *βμξφRW* | 29 *ad* aeternum *S* saeculnm | 29 erit *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 30 *ante* perpetuum + in *ABCD*

eius, et thronum eius sicut dies caeli. 31 si autem dereliquerint filii eius legem meam, et in iudiciis meis non ambula-
verint: 32 si caeremonias meas profanaverint, et praecepta
mea non custodierint, 33 visitabo in virga scelera eorum,
et in plagis iniquitatem eorum. 34 misericordiam autem meam
non auferam ab eo, nec mentiar in veritate mea: 35 non vio-
labo pactum meum, et quod egressum est de labiis meis non
mutabo. 36 semel iuravi in sancto meo, ne David mentiar:
37 semen eius in sempiternum erit, et thronus eius sicut sol in
conspectu meo: 38 sicut luna stabilietur in sempiternum, et testis
in caelo fidelis". SEMPER. 39 tu autem reppulisti et proiecisti,
iratus es adversum Christum tuum. 40 attenuasti pactum servi
tui, profanasti in terra diadema eius. 41 dissipasti omnes ma-
cerias eius, posuisti munitiones eius pavorem. 42 diripuerunt
eum omnes qui transeunt per viam, factus est obprobrium
vicinis suis. 43 elevasti dexteram hostium eius, laetificasti
omnes inimicos illius. 44 avertisti robur gladii eius, et non
sublevasti eum in proelio. 45 quiescere fecisti munditiam eius,
et thronum illius in terra detraxisti. 46 adbreviasti dies ado-
lescentiae eius, operuisti eum ignominia sempiterna. 47 usque
quo, domine, absconderis in finem? succendetur quasi ignis
indignatio tua? 48 memento mei de profundo: alioquin quare
frustra creasti filios hominum? 49 quis est vir qui vivat et
non videat mortem, salvans animam suam de manu inferi?
SEMPER. 50 ubi sunt misericordiae tuae antiquae, domine, quas
iurasti David in veritate tua? 51 recordare, domine, obprobrii

31 autem *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 32 ceremonias *G*, caerimonias *φW* | 32 non > *G*¹ | 33 scelus *S* | 33 iniquitatem *χGRW*, iniquitates *βμξφ* | 34 nec > *R* | 35 motabo *RW* | 36 ne *βμξG*, si *φBRSW* | 37 aeternum *βμ*, saeculum *S* | 37 *fin* coram me *S* | 38 aeternum *βμ*, saeculum *S* | 38 *ad* caelo *S* nube | 38 semper > *RW*¹, sela *adest in ξ* | 39 repulisti | *R* 39 adversus *βμξφRW* | 41 *init* disrupisti *S* | 41 macherias *GW*, sepes *S* | 43 omnes > *D* | 44 *praemittunt* nam et *βμ contra ξφDGRW* | 44 praelio *βφ*, prȩlio *ξ*, proelium *RW* | 45 *init* deficere *S* | 45 mundiciam *R* | 45 terram *χ* | 46 adulescentiae *G*, adoliscentia *R* | 46 *post* eius + semper *W* | 46 sempiterna *GRW tres codices Vallarsii*, semper *βμφ*, sela *ξ* | 47 succenditur *ξφRW* | 48 *pro* profundo *MN „et tres pedissequi eius“* [*scil N*] terra | 48 alioqui *ξ* | 49 meam *R* | 49 semper > *R*, *habet W*, diapsalma *B*, sela *ξ* | 50 priscae *S* | 50 quasi *R* | 51 obproprii *R*¹

servorum tuorum, quia portavi in sinu meo omnes iniquitates
populorum, 52 quas exprobraverunt inimici tui, domine, quibus
exprobraverunt vestigia Christi tui. 53 benedictus dominus in
sempiternum. amen amen.

90

1 Oratio, Moysi viri dei. Deus, habitaculum factus es 88
nobis in generatione et generatione. 2 ante quam montes na-
scerentur et parturiret terra et orbis, a saeculo et usque in
saeculum tu es, deus. 3 convertes hominem usque ad contri-
tionem, et dices „revertimini, filii Adam“. 4 quia mille anni
ante oculos tuos sicut dies hesterna quae pertransiit, et vigilia
nocturna. 5 percutiente te eos, somnium erunt, mane quasi
herba pertransiens: 6 mane floruit et abiit, ad vesperam con-
teretur atque siccabitur. 7 consumpti enim sumus in furore
tuo, et in indignatione tua conturbati sumus. 8 posuisti ini-
quitates nostras coram te, neglegentias nostras in luce vultus
tui. 9 omnes enim dies nostri transierunt in furore tuo, con-
sumpsimus annos nostros quasi sermonem loquens. 10 dies
annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem multum,
octoginta anni, et quod amplius est, labor et dolor: quoniam
transivimus cito et avolavimus. 11 quis novit fortitudinem irae
tuae et secundum timorem tuum indignationem tuam? 12 ut nu-
merentur dies nostri, sic ostende, et veniemus corde sapienti.
13 revertere, domine: usque quo? et exorabilis esto super servis

51 tuorum > *G in fine paginae* | 51 quia *φξGRW „quidam“ e codicibus Vallarsii „nonnulli“ Gallorum,* > *βμFN* | 51 *pro* omnes — populorum *FN* multarum gentium | 52 quas *φGRW „quidam“ e codicibus Vallarsii,* quibus *βμξ* | 53 *ad* sempiternum *S* saeculum | 53 amen et amen *βμ* | 1 mosi *βμ*, moisi *ξ* | 1 hominis *R* | 1 *post* dei + vox apostolica ad dominum *R* | 1 deus *G*, domine *βμξφRW* | 1 *ante* factus + tu *β[non μ]ξφABCDRW* | 2 parturiretur *βμξφRW* | 3 convertens *ξφRW*, convertis *S* | 3 dicens *ξφ*, dicis *S* | 3 convertimini *χ* | 4 in oculis tuis *βμξφRW* | 4 pertransit *R* | 4 *fin puncto omisso cum* 5 *init iungunt RW* | 5 te > *GRW* | 5 *ante* somnium + ut *ξφ* | 5 somniaverunt *RW* | 6 vesperum *ξφRW* | 9 consumsimus *R*, consumpti sumus *G* | 10 *numerus primus* lxxx R^1, lxx R^2 | 10 *priori loco* annis *ξφ*G^1*RW* | 10 multum *etiam HLP*, in potentatibus [*sic*] *quinque codices Gallorum* [*qui decem habebant*] | 10 lxxx *R*, octoaginta *W* | 10 est *BG*, > *βμξφRW* | 10 transibimus *φ* | 12 *init* et *RW* | 12 innumerentur R^1 | 13 servos tuos *βμξφ*W^1

tuis. 14 imple nos matutina misericordia tua, et laudabimus et
laetabimur in cunctis diebus nostris. 15 laetifica nos pro diebus
quibus adflixisti nos, et annis in quibus vidimus mala. 16 ap-
pareat apud servos tuos opus tuum, et gloria tua super filios
eorum. 17 et sit decor domini dei nostri super nos, et opus
manuum nostrarum fac stabiliri super nos, et opus manuum
nostrarum confirma.

91

89 1 Qui habitat in abscondito excelsi, in umbraculo domini
commorabitur, 2 dicens domino „spes mea et fortitudo mea,
deus meus, confidam in eo“. 3 quia ipse liberabit te de laqueo
venantium, de morte insidiarum. 4 in scapulis suis obumbrabit
tibi, et sub alis eius sperabis: scutum et protectio veritas
eius. 5 non timebis a timore nocturno, a sagitta volante per
diem, 6 a peste in tenebris ambulante, a morsu insidiantis
meridie. 7 cadent a latere tuo mille, et decem milia a dextris
tuis, ad te autem non adpropinquabit. 8 verumtamen oculis
tuis videbis, et ultionem impiorum cernes. 9 tu enim es, do-
mine, spes mea: excelsum posuisti habitaculum tuum. 10 non
accedet ad te malum, et lepra non adpropinquabit tabernaculo
tuo. 11 quia angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in
omnibus viis tuis. 12 in manibus portabunt te, ne forte offen-
dat ad lapidem pes tuus. 13 super aspidem et basiliscum
calcabis, conculcabis leonem et draconem. 14 „quoniam mihi
adhaesit, et liberabo eum: exaltabo eum, quoniam cognovit

14 *init* satia *S* | 14 laudavimus *R* | 14 in > ξ | 15 secundum dies *S* | 15 in > ξ | 15 quibus *prius* > *RW* | 15 afflixisti *GW* | 16² decor tuus *S* | 17¹ pulchritudo *S* | 17 et *secundum* — nos *alterum* > *RW* | 17 stabilire *DG*¹, stabile βμξφ | 17 *pro* confirma *MO* dirige | 1 *cum* 90 *conectunt* βμ | 1 *praemittit* laus david christi *D*, *praemittit* laus cantici david vox ecclesiae ad christum legendus ad evanḡ marci ubi temtatur christus *R* | 3 quoniam *W* | 3 liberavit χ*GR*¹ | 3 me *G* | 4 *ad* scutum *S* hasta | 6² a morsu daemonis meridiani insidiantis meridie *MO* | 6 mursu *R* | 6 insanientis φ*BRW* *quatuor codices Gallorum*, daemonis *DEFN* | 6 meridiae *GW*, meridiani *DEFN* | 7 decim *R* | 7 autem ad te *R* | 8 *ad* videbis *S* conspicies | 8 *ad* ultionem *S* expletionem | 9 *pro* enim χ autem | 9 posuisti > *G*¹ | 11 quoniam ξ | 11 suis > *RW*² | 11 costodiant *R*¹ | 12 *ad* manibus *S* palmis | 13 *pro* calcabis *B* ambulabis | 13 *ante* conculcabis + et *D* | 14 *ante* exaltabo + et *G*

nomen meum. 15 invocabit me, et exaudiam eum: cum ipso
ero in tribulatione: eruam eum et glorificabo. 16 longitudine
dierum implebo eum, et ostendam illi salutare meum".

92

1 Psalmus cantici, in die sabbati. 2 Bonum est confiteri 90
domino, et psallere nomini tuo, altissime, 3 ad adnuntiandum
mane misericordiam tuam, et fidem tuam in nocte, 4 in deca-
chordo et in psalterio, in cantico et in cithara. 5 quoniam
laetificasti me, domine, in opere tuo: in facturis manuum tua-
rum laudabo. 6 quam magnificata sunt opera tua, domine:
satis profundae factae sunt cogitationes tuae. 7 vir insipiens
non cognoscet, et stultus non intelleget istud. 8 germinaverunt
impii quasi foenum, et floruerunt omnes qui operantur iniqui-
tatem, ut contererentur usque in sempiternum: 9 tu autem ex-
celsus in aeternum, domine. 10 ecce inimici tui, domine, ecce
inimici tui peribunt, et dissipabuntur omnes qui operantur ini-
quitatem. 11 et exaltabitur quasi monocerotis cornu meum, et
senecta mea in oleo uberi. 12 et despiciet oculus meus eos
qui insidiantur mihi: de his qui consurgunt adversum me ma-
lignantibus audit auris mea. 13 iustus ut palma florebit, ut
cedrus in Libano multiplicabitur. 14 transplantati in domo
domini, in atriis dei nostri germinabunt. 15 adhuc fructifica-
bunt in senectute, pingues et frondentes erunt, 16 adnuntiantes
quia rectus dominus, fortitudo mea, et non est iniquitas in eo.

93

1 Dominus regnavit, gloria indutus est: indutus est domi- 91

15 invocavit *GW* | 15 ero *ξφABCDGRW*, ego *βμ* [*procul dubio typographi mendum in μ*] | 15 *fin* + eum *βμφ* | 16 *ad* implebo *S* satiabo | 16 ei *ξR* | 1 laus cantici david vox ecclesiae *R* | 2 sallere *R* | 3 per noctem *FNQ* | 4 decacordo *GR* | 4 *ad* cantico *S* carmine | 4 et *alterum* > *βμ* | 4 in *quartum* > *ξφ W* | 4 cythara *GRW* | 6 sunt *alterum* > *R* [*in rasura in qua* sunt *fuisse non videtur*] *W* | 7 intellegit *G* | 8 quum germinaverint .... floruerint *FNQ* | 8 conterantur *βμξφRW* | 9 *ad* aeternum *S* saeculum | 10 *post* ecce *prius* + enim *φχ* | 10 *ad* dissipabuntur *S* dividentur | 11 senectus *βμφ W* | 11 ubere *βμ* | 12 despiciet *ABCDGW*, dispiciet *R*, respiciet *βμξφ* | 12 oculos *R*[1] | 12 eos qui insidiantur *ξφABCDGRW*, insidiantes *βμ* | 12 ijs *ξ* | 12 audiet *βμξφ*, aurit *R* | 13 caedrus *R* | 13 in > *βμRW* | 14 *in margine prima manu W* | 14 *post* atriis + domus *RW* | 15 16 *serius sed manu coaeva scripta in W* | 15 fructificabuntur *RW* | 15 pingui *D* | 1 *praemittit* laus cantici

nus fortitudine et accinctus est: insuper appendit orbem, qui
non commovebitur. 2 firmum solium tuum ex tunc, ab aeterno
tu es. 3 levaverunt flumina, domine, levaverunt flumina voces
suas, levaverunt flumina gurgites suos. 4 a vocibus aquarum
multarum grandes fluctus maris: grandis in excelso dominus.
5 testimonia tua fidelia facta sunt nimis: domum tuam decet
sanctitas, domine, in longitudine dierum.

94

92 1 Deus ultionum, domine, deus ultionum, ostendere. 2 ele-
vare qui iudicas terram, redde vicissitudines superbis. 3 usque
quo impii, domine, usque quo impii exultabunt? 4 fluent lo-
quentes antiquum, garrient omnes qui operantur iniquitatem?
5 populum tuum, domine, conterent, et hereditatem tuam adfli-
gent? 6 viduam et advenam interficient, et pupillos occident.
7 et dixerunt „non videbit dominus, et non intelleget deus Ia-
cob“. 8 intellegite, stulti in populo, et, insipientes, aliquando
discite. 9 qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit
oculum, non videbit? 10 qui erudit gentes, non arguet? qui
docet hominem scientiam? 11 dominus novit cogitationes ho-
minum quia vanae sunt. 12 beatus vir quem erudieris, domine,
et de lege tua docueris eum, 13 ut quiescat a diebus adfli-
ctionis, donec fodiatur impio interitus. 14 non enim derelinquet
dominus populum suum, et hereditatem suam non deseret.
15 quoniam ad iustitiam revertetur iudicium, et sequentur illud
omnes recti corde. 16 quis stabit pro me adversus malos?

david *D*, *praemittit* laus cantici david die ante sabb quando inhabitata est terra eius *R* | 1 *cum* 92, 16 *conectunt* *βμ* | 1 et > *N* | 2 ab aeterno *φχGRW*, a saeculo *βμ* | 3 voces tuas *χ* [*sic*], vocem suam *βμ* | 3 *tertio loco* ęlevavęrunt *ξ* | 4[1] grandis *RW* | 5 longetudine *R* | 1 *cum praecedentibus conectunt* *βμ* | 1 *praemittit* psalmus david quarta sabbati vox ecclesiae ad dominum de iudęis *R* | 2 qui iudicas terram *ξφGRW tres codices Vallarsii*, iudex terrae *βμ* | 2 vicissitudines *G tres codices Vallarsii*, vicissitudinem *βμξφW*, vicisitudinem *R* | 3 exaltabuntur *ξ* | 5 affligent *G* | 6 occiderunt *W* | 7 et *alterum* > *χ* | 7 intellegit *RW*, intelliget *βμξφ* | 8 aliquando discite *βμξφGRW*, quando discedent *M*, quando erudimini *N* | 9 *fin* respiciet *S* | 10 *ad* erudit *S* castigat | 12 *post* quem + tu *βμξφRW contra GM speculum augustinianum* | 12 *ad* erudieris *S* castigaveris | 13 afflictionis *GW* | 13 foedeatur *R* | 14 deserit *GRW* | 15 *fin* sela + *ξ* | 16 *utroque loco* qui *R* | 16 *utroque loco* adversum *φRW*

quis stabit pro me adversus operarios iniquitatis? 17 nisi quia
dominus auxiliator meus, paulo minus habitasset in inferno
anima mea. 18 si dicebam „commotus est pes meus“, miseri-
cordia tua, domine, sustentabat me. 19 in multitudine cogita-
tionum mearum, quae sunt in me intrinsecus, consolationes
tuae delectabunt animam meam. 20 numquid particeps erit tui
thronus insidiarum, fingens laborem in praecepto? 21 copula-
buntur adversus animam iusti, et sanguinem innocentem con-
demnabunt. 22 erit autem dominus mihi in refugium, et deus
meus quasi petra spei meae. 23 et restitues super eos iniqui-
tatem suam, et in malitia sua perdes eos: perdet eos dominus
deus noster.

95

1 Venite, laudemus dominum, iubilemus petrae Iesu nostro. 93
2 praeoccupemus vultum eius in actione gratiarum, in canticis
iubilemus ei. 3 quoniam fortis et magnus dominus et rex
magnus super omnes deos. 4 in cuius manu fundamenta terrae,
et excelsa montium ipsius sunt. 5 cuius est mare, ipse enim
fecit illud, et siccam manus eius plasmaverunt. 6 venite ado-
remus et curvemur, flectamus genua ante faciem domini fa-
ctoris nostri: 7 quia ipse est deus noster, et nos populus pa-
scuae eius et grex manus eius. hodie si vocem eius audieritis,
8 nolite indurare corda vestra, sicut in contradictione, sicut in
die temptationis in deserto, 9 ubi temptaverunt me patres vestri,
probaverunt me, et viderunt opus meum. 10 quadraginta an-

18 discedam *R*[1], discebam *R*[2] | 18 commotus *χG*, motus *βμξφRW* | 18 sustentabat *ξφχGRW*, sustentabit *βμ* | 19 cosolatione *R* | 19 delectabant *ξ*, dilectabunt *R* | 20 qui fingis *ξ*, fugiens *RW* | 20 laborem *ξφDGRW*, dolorem *βμ* | 21 copolabuntur *RW* | 21 adversum *ξφRW* | 21 condempnabunt *GR* | 22 mihi dominus *φ* | 23 restitues *DGRW*, restituet *βμξφ* | 23 *ad* iniquitatem suam *S* dolorem suum | 23 suam > *D* | 23 *priori loco* perdes *DGRW*, perdet *βμξφ* | 23 perdet eos > *B*, perdes eos *DG et fortasse W*[1] | 1 *cum* 94 *fin conectunt βμ* | 1 *praemittit* laus cantici david *D*, laus catici [*sic*] david vox christi ad apostolos *R* | 1 *ad* petrae iesu *S* forti salutari | 1 ihu *G*, hiesu *RW* | 1 *pro* nostro *D* christo | 2 agnitione *RW*, confessione *S* | 2 *ad* canticis *S* psalmis | 3 *ad* fortis *S* deus | 3 *fin* deus deos *R* | 4 manus *R* | 5 sicca *R* | 6 curvemus et flectamus *duo codices Vallarsii* | 6 ienua *G* | 7 est *ξφDGRW*, > *βμ* | 7 *ad* grex *S* oves | 8 obdurare *βμ* | 9 me *alterum* > *R* | 9 uderunt *G*

nis displicuit mihi generatio illa, et dixi „populus errans
corde est et non cognoscens vias meas". [11]et iuravi in
furore meo, ut non introirent in requiem meam.

96

94 [1]Cantate domino canticum novum, cantate domino, omnis
terra. [2]cantate domino, benedicite nomini eius, adnuntiate
de die in diem salutare eius. [3]narrate in gentibus gloriam
eius, in universis populis mirabilia eius. [4]quia magnus do-
minus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.
[5]omnes enim dii populorum sculptilia, dominus autem caelos
fecit. [6]gloria et decor ante vultum eius, fortitudo et exultatio
in sanctuario eius. [7]adferte domino, familiae populorum, ad-
ferte domino gloriam et fortitudinem. [8]adferte domino gloriam
nomini eius, levate munera et introite in atria eius. [9]adorate
dominum in decore sanctuarii, paveat a facie eius omnis terra.
[10]dicite in gentibus „dominus regnavit", siquidem appendit
orbem inmobilem, iudicabit populos in aequitate. [11]laetamini,
caeli, et exultet terra, tonet mare et plenitudo eius. [12]gau-
deat ager et omnia quae in eo sunt. tunc laudabunt uni-
versa ligna saltus [13]ante faciem domini, quoniam venit, quo-
niam venit iudicare terram, iudicare orbem terrae in iusto
et populos in fide sua.

97

95 [1]Dominus regnavit: exultabit terra, laetabuntur insulae
multae. [2]nubes et caligo in circuitu eius, iustitia et iudicium
firmamentum solii eius. [3]ignis ante faciem eius ibit, et exuret

10 illa *ξφABCDGRW*, > *βμ* | 10 populis *W* | 11 quibus iuravi *φ* | 11 uti non *R*, utin *W* | 1 *cum* 95 *fin conectunt βμ* | 1 *praemittit* quando domus aedificabatur post captivitatem canticum huic david vox ecclesiae evocantis *R* | 1^2 canite *RW* | 2^1 canite *βμφRW* | 2 *pro* die *G* diem | 3 in *alterum* > *RW* | 4 dominus > *R* | 5 dii > G^1 | 5 *ad* sculptilia *S* idola | 7 8 afferte *W* | 9 a facieius *R* | 10 appendit *ξφGRW duo codices Vallarsii*, appendet *βμ* | 10 immobilem *G* | 10 iudicavit R^1 | 10 aequitate *ξφABCDGRW*, aequitatibus *βμ* | 12 *post* ager + meus *βμ* | 13 quoniam venit *alterum* > *R* | 13 *altero loco* iudicare *DG*, iudicabit *βμφ*, iudicavit *ξRW* | 13 terrae > *βμφ* | 13 iusto *ξφDGRW alter reginae*, iustitia *βμ* | 1 *cum* 96 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* huic david quando terra eius restituta est ad confessio [*sic*] prophę̄ vox ecclesiae ad adventum christi *R* | 1 regnabit *DGR* | 1 exultabit *DG* [-xs- *D*?], exsultavit *B*, exultet *ξφRW*, exsultet *βμ* | 2 iustitias R^1

per circuitum hostes eius. [4]apparuerunt fulgura eius orbi,
vidit et contremuit terra. [5]montes sicut cera tabefacti sunt
a facie domini, a facie dominatoris orbis terrae. [6]adnuntiaverunt caeli iustitiam eius, et viderunt omnes populi gloriam eius. [7]confundantur universi qui serviunt sculptili, qui
gloriantur in idolis: adorate eum, omnes dii. [8]audivit et
laetata est Sion, et exultaverunt filiae Iudae, propter iudicia
tua, domine. [9]tu enim dominus excelsus super omnem terram: vehementer elevatus es super universos deos. [10]qui
diligitis dominum, odite malum: custodit animas sanctorum
suorum, de manu impiorum eruet eos. [11]lux orta est iusto,
et rectis corde laetitia. [12]laetamini, iusti, in domino, et confitemini memoriae sanctae eius.

98

[1]Cantate domino canticum novum, quia mirabilia fecit: 96
salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. [2]notum
fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium revelavit
iustitiam suam. [3]recordatus est misericordiae suae et veritatis suae domui Iacob: viderunt omnes fines terrae salutare
dei nostri. [4]iubilate deo, omnis terra, vociferamini et laudate et cantate. [5]cantate domino in cithara, in cithara et voce
carminis, [6]in tubis et clangore bucinae: iubilate coram rege
domino. [7]tonet mare et plenitudo eius, orbis et habitatores
eius. [8]flumina plaudent manu simul, montes laudabunt [9]ante
dominum, quia venit iudicare terram, iudicare orbem in iustitia
et populos in aequitatibus.

99

[1]Dominus regnavit, commoveantur populi, sessor cherubim, 97

4 *init* illuxerunt *S* | 4 fulgora *RW* | 5 caera *W* | 5 orbis *G*, orbi *χ*, omnis *βμξφRW* | 7 sculptiliabus *R*, sculptilia *W* | 8 filii R^1 | 8 iudeae *R* | 9 universos *χG*, omnes *βμξφRW* | 10 *ad* sanctorum *S* misericordium | 11 *ad* orta *S* seminata | 1 *praemittunt* psalmus *φS*, canticum *βμ*, psalmus david vox eccl ad dominum et apostolos *R* | 1 salvabit *χR* | 2 *ad* conspectu *S* oculis | 2 revelabit $χG^1$ | 3 iacob *ξABCDGRW*, israel *βμφ* | 4 domino *βμ* | 4 *fin* canite $βμξφG^2RW$, psallite *S* | 5 *init* canite *βμφRW*, psallite *S* | 5 cythara *utroque loco G*, *priori R* | 5 in cithara *alterum* > *RW* | 5 *ad* carminis *S* psalmi | 6 *pro* tubis *G* labiis | 8 plandent *R* | 8 manus *ξRW*, palma *S* | 9 *altero loco* iudicare *DG*, iudicabit *βμξφRW* | 1 *cum* 98 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* psalmus david vox apostolorum ad populum *R* | 1 regnabit $βGR^2$ [*μ ut edidi*] | 1 che-

concutiatur terra. 2 dominus in Sion magnus, et excelsus est
super omnes populos. 3 confiteantur nomini tuo magno et
terribili sanctoque. 4 imperium regis iudicium diligit: tu fundasti aequitates, iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti.
5 exaltate dominum deum nostrum, et adorate scabellum pedum eius, quia sanctum est. 6 Moyses et Aaron in sacerdotibus eius, et Samuhel in his qui invocant nomen eius: invocabant dominum, et ipse exaudivit eos: 7 in columna nubis
loquebatur ad eos. custodiebant testimonia eius et praeceptum quod dedit illis. 8 domine deus noster, tu exaudisti eos:
domine, propitius fuisti eis et ultor super commutationibus
eorum. 9 exaltate dominum deum nostrum, et adorate in
monte sancto eius: quia sanctus dominus deus noster.

100

98 1 Canticum in gratiarum actione. Iubilate deo, omnis
terra, 2 servite domino in laetitia, ingredimini coram eo in
laude. 3 scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit
nos, et ipsius sumus, populus eius et grex pascuae eius.
4 ingredimini portas eius in gratiarum actione, atria eius in
laude: confitemini ei, benedicite nomini eius: 5 quia bonus
dominus: in sempiternum misericordia eius, et usque ad generationem et generationem fides eius.

101

99 1 David canticum. Misericordiam et iudicium cantabo,
tibi, domine, psallam. 2 erudiar in via perfecta, quando venies
ad me: ambulabo in simplicitate cordis mei in medio domus
meae. 3 non ponam coram oculis meis verba Belial: facien-

rubym *G*, cherubin *RW* | 1 concutiat *G* | 3 magne et terribilis sanctum nomen eius et fortitudo *S* | 4 *praemittunt* et *βμ* | 5 sanctum *χG*, sanctus *βμξφRW* | 6 moses *βμ*, moises *ξ* | 6 samuel *R* | 6 ijs *ξ*, hiis *R* | 6 exaudiebat *ξχR* | 7 custodiebant *χG*, custodierunt *βμξφRW* | 7 quod > *χRW* | 7 *fin* eis *βμξφRW* | 8 commotationibus *RW*, adinventionibus *S* | 9 *pro* sancto eius *WZ* scs [*γ ut edidi*] | 9 sanctus > *WZ* | 1 *init* psalmus in confessione *ξφ*, psalmus pro confessione *S*, psalmus david vox apostolu rum [*sic*] ad populum *R* | 1 domino *ξ* | 3 deus > G^1 | 3 *ad* grex *S* oves | 4 *ad* in gratiarum actione *S* in confessione | 5 *ad* sempiternum *S* saeculum | 1 *init* psalmus david *ξφ*, psalmus david vox christi ad patrem de requie sanctorum *R* | 1 *ad* canticum *S* psalmus | 1 *fin* psallam *ad stichum sequentem trahunt ξW* | 2 *praemittunt* et *ξRW* | 2 meis *R* | 3 proponebam *RW* | 3 verba *GM speculum Augustini*, ver-

tem declinationes odivi nec adhaesit mihi. [4] cor pravum re-
cedet a me, malum nesciam. [5] loquentem in abscondito contra
proximum suum, hunc interficiam: superbum oculis et altum
corde, cum hoc esse non potero. [6] oculi mei ad fideles terrae,
ut habitent mecum: ambulans in via simpliciter, hic ministra-
bat mihi. [7] non habitabit in medio domus meae faciens dolum:
loquens mendacium non placebit in conspectu oculorum meo-
rum. [8] mane perdam omnes impios terrae, ut interficiam de
civitate domini universos qui operantur iniquitatem.

102

[1] Oratio pauperis, quando sollicitus fuerit et coram do- 100
mino fuderit eloquium suum. [2] Domine, exaudi orationem
meam, et clamor meus ad te veniat. [3] ne abscondas faciem
tuam a me: in die tribulationis meae inclina ad me aurem
tuam. in quacumque die invocavero te, velociter exaudi me.
[4] quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei, et ossa mea
quasi frixa contabuerunt. [5] percussum est quasi foenum et
arefactum est cor meum, quia oblitus sum comedere panem
meum: [6] a voce gemitus mei adhaesit os meum carni meae.
[7] adsimilatus sum pellicano deserti, factus sum quasi bubo
solitudinum. [8] vigilavi et fui quasi avis solitaria super tectum.
[9] tota die exprobrabant mihi inimici mei, exultantes per me
iurabant. [10] quia cinerem sicut panem comedi, et potum meum
cum fletu miscui, [11] a facie indignationis et irae tuae, quia
elevasti me et allisisti me. [12] dies mei quasi umbra inclinati

bum *βμξφRW „aliquot mss“ Gallorum*, superbum *B* | 3 belial > *RW*, *habent etiam BM*, diaboli *„aliquot mss“ Gallorum* | 4 nec > *R* | 4 cor pravum *a praecedentibus aptum RW* | 4 Recede *RW* | 5 *init* detrahentem *S* | 5 *ad* proximum suum *S* sodalem suum | 5 potero *ξφBGRW*, poteram *βμ* | 6 ministrabit *βμξφ* | 7 *pro* dolum *speculum Augustini* malum | 1 *R clare significat psalmum* 102 *tertiae quinquagenae* (*ut dici solebat*) *primum esse* | 1 quando sollicitus *βμ* [soli-*μ*] *GW*, cum anxius *ξφ*, cum anxiatus *R* | 1 in conspectu domini *S* | 1 effuderit *φRW* | 1 *pro* eloquium suum *RW* precem suam | 1 *fin* + constanter vox christi et ecclesiae cum ascendisset christus ad patrem *R* | 2 exaudi *ξφχGRW*, audi *βμ* | 2 oratione *G* | 2 *ad* clamor meus *S* deprecatio mea | 3 *init* non *ξφRW* | 3 te *ξφGRW „quidam mss“ Vallarsii*, > *βμ* | 3 *ad* velociter *S* festina | 5 faenum *RW* | 7 sum *prius* > *G* | 7 pelicano *ξφ* | 7 solitudinem *W* | 8 quasi *G*, sicut *βμξφRW* | 9 *ad* exultantes *S* insultantes mihi | 11 *post* indignationis + tuae *βμφ* | 11 elevasti *ξφχGRW*, levasti *βμ* | 12 sicut umbra inclinata *FNQ*

sunt, et ego quasi foenum arui. 13 tu autem, domine, in
aeternum permanes, memoriale tuum in generatione et gene-
ratione. 14 tu suscitans misereberis Sion, quia tempus est ut
miserearis eius, quoniam venit tempus, quoniam venit pactum.
15 quoniam placitos fecerunt servi tui lapides eius et pulverem
eius miserabilem. 16 et timebunt gentes nomen domini, et uni-
versi reges terrae gloriam tuam, 17 quia aedificavit dominus
Sion, apparuit in gloria sua: 18 respexit ad orationem vacui,
et non despexit orationem eorum. 19 scribatur hoc in gene-
ratione novissima, et populus qui creabitur laudabit dominum.
20 quoniam prospexit de excelso sanctuario suo, dominus de
caelo terram contemplatus est, 21 ut audiret gemitum vincti,
ut solveret filios mortis, 22 ut narretur in Sion nomen domini,
et laudatio eius in Hierusalem: 23 cum congregati fuerint po-
puli simul, et regna ut serviant domino. 24 adflixit in via
fortitudinem meam, adbreviavit dies meos. 25 dicam „deus
meus, ne rapias me in dimidio dierum meorum: in generatione
generationum anni tui“. 26 a principio terram fundasti, et opus
manuum tuarum caeli. 27 ipsi peribunt, tu autem stabis, et
omnes quasi vestimentum atterentur et quasi pallium mutabis
illos, et mutabuntur: 28 tu autem ipse es, et anni tui non de-
ficient. 29 filii servorum tuorum habitabunt, et semen eorum
ante faciem eorum perseverabit.

103

101 1 David. Benedic, anima mea, domino, et omnia viscera

12 fęnum *R*, faenum *W* | 13 *ante* memoriale + et *βμφ* | 13 memorabile *ξ* | 13 in geratione [*sic*] et generationem *W* | 14 *ad* suscitans *S* surgens | 14 est *ξφχGRW*, > *βμ* | 14 *ad* tempus *alterum S* condictum | 14 quoniam venit pactum *ξABCDGK¹LMPRW*, > *βμφ* | 15 quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et pulveri eius miserebuntur *FNQ*, *nisi quod* suis *N* | 15 placito *RW* | 15 mirabilem *χ* | 17 aedificabit *GRW* | 17 apparuit > *R in litura* | 18 *ad* vacui *S* effossi | 18² dispexit *R* | 19 scribantur hec *ξ*, scribantur hoc *R¹*, *R² ut edidi* | 23 cum > *RW* | 23 et regnavit serviant *WZ* | 24 afflixit *G* | 24 adbreviabit *W* | 25 *ante* deus + domine *B* | 25 dimidio *DG*, medio *βμξφRW* | 25 ◣◣ generationum *G*, et generationem *W* | 26 *ante* caeli + sunt *ξ* | 27 et *secundum* > *βμξφ* | 27 *ad* pallium *S* vestimentum | 27 illos *ξGRW*, eos *βμφ* | 28 es *ξφχGRW*, > *βμ* | 29 eorum *alterum χGRW*, tuam *βμξφ* | 29 *fin* dirigetur *S* | 1 david *βμφGW*, ipsi david *D*, psalmus david *ξ*, insi [*sic*] david vox ecclesię ad populum suum *R* | 1 benedi-

mea, nomini sancto eius. 2 benedic, anima mea, domino, et
noli oblivisci omnium retributionum eius. 3 qui propitiatur
cunctis iniquitatibus tuis et sanat omnes infirmitates tuas.
4 qui redimit de corruptione vitam tuam et coronat te miseri-
cordia et miserationibus. 5 qui replet bonis ornamentum tuum:
innovabitur sicut aquilae iuventus tua. 6 faciens iustitias do-
minus, et iudicia cunctis qui calumniam sustinent. 7 notas
fecit vias suas Moysi, filiis Israhel cogitationes suas. 8 mise-
ricors et clemens dominus, patiens et multae miserationis.
9 non in sempiternum iudicabit neque in aeternum irascetur.
10 non secundum peccata nostra fecit nobis neque secundum
iniquitates nostras retribuit nobis. 11 quantum enim excelsius
est caelum a terra, tantum confirmata est misericordia eius
super timentes eum. 12 quantum longe est oriens ab occidente,
tantum longe fecit a nobis scelera nostra. 13 sicut miseretur
pater filiorum, misertus est dominus timentibus se. 14 ipse
enim novit plasmationem nostram, recordatus est quoniam
pulvis sumus. 15 homo, quasi herba dies eius, sicut flos agri
florebit. 16 quia spiritus pertransiet eum et non subsistet, et
non cognoscet eum ultra locus eius. 17 misericordia autem
domini ab aeterno et usque in aeternum super timentes eum,
et iustitia eius in filios filiorum, 18 his qui custodiunt pactum
eius et recordantur praeceptorum eius ad facienda ea. 19 do-
minus in caelo stabilivit thronum suum, et regnum illius om-
nium dominatur. 20 benedicite domino, angeli eius, fortes ro-
bore, facientes verbum eius, oboedientes voci sermonis eius.
21 benedicite domino, omnes exercitus eius, ministri eius, qui

cam *D* | 1 mea *prius φχGRW*, > *βμ* | 3 propitiabitur *D* | 3 et *φDGRW*, qui *βμξ* | 4 redemit *RW* | 4 viam *G* | 4 et *prius ξφDGRW*, qui *βμ* | 4 *post* te + in *βμφ* | 5 *ad* replet *S* satiat | 5 *fin* mea *MNQ* | 6 calumnias *ξφRW* | 7 mosi *βμ*, moisi *ξ* | 7 *ad* cogitationes *S* adinventiones | 8 *ad* patiens *S* tardus ad furorem | 8 miserationes *R* | 9 iudicavit *R*, litigabit *S* | 9 *fin* in saeculum perseverabit *S* | 10 retribuet *G* | 11 a *χG*, > *βμξφRW* | 11 confortata *βμ* | 11 est *alterum* > *R* | 11 timentibus *χ* | 14 *ad* plasmationem *S* cogitationem | 14 quia *βμξφRW* | 14 pulvisumus *G* | 15 *post* agri + sic *βμξφRW contra DG* | 15 efflorebit *ξ* | 16 pertransiit *βμ*, pertransivit *D*, pertransiens *R* | 16 *ante* eum *prius* + in *D* | 17 *ad* ab aeterno *S* a saeculo | 17 *ad* in aeternum *S* in saeculum | 18 iis *ξ* | 18 facienda *ξφχGRW*, faciendum *βμ* | 19 dominabitur *ξB* | 20 sermonum *RW*

facitis placitum illius. [22] benedicite domino universa opera
eius in omnibus locis potestatis eius: benedic, anima mea,
domino.

104

102 [1] Benedic, anima mea, domino: domine deus meus, magni-
ficatus es nimis, gloria et decore indutus es, [2] amictus luce
quasi vestimento, extendens caelos ut pellem, [3] qui tegis aquis
cenacula eius, qui ponis nubes currum tuum, qui ambulas
super pennas venti, [4] qui facis angelos tuos spiritus et mini-
stros tuos ignem urentem. [5] qui fundasti terram super basem
suam: non commovebitur in saeculum et in saeculum. [6] abysso
quasi vestimento operuisti eam: super montes stabunt aquae.
[7] ab increpatione tua fugient, a voce tonitrui tui formidabunt.
[8] ascendunt montes et descendunt campi ad locum quem fun-
dasti eis. [9] terminum posuisti, quem non pertransibunt, nec
revertentur ut operiant terram. [10] qui emittis fontes in con-
vallibus, ut inter medios montes fluant, [11] ut bibant omnia
animalia regionum, et reficiat onager sitim suam. [12] super ea
volucres caeli morabuntur: de medio nemorum dabunt vocem.
[13] qui inrigas montes de cenaculis tuis: de fructu operum tuo-
rum implebitur terra. [14] germinans herbam iumentis et foenum
servituti hominum, ut educat panem de terra. [15] et vinum laeti-
ficat cor hominis: ad exhilarandam faciem oleo: panis autem

21 illius > G^{1} | 1 *cum* 103 *conectunt* βμ | 1 *praemittunt* david *DW*, *praemittit* ipsi david vox ecclesiae ad populum suum *R* | 2 pullem R^{1} | 3 texit *S* | 3 caenacula *RW* | 3 pones *GRW*, ponis *etiam D*, posuit *S* | 3 nubem ξ*D* | 3 tuum ξφ*BDGRW*, suum βμ | 3 ambulat *S* | 3 pinnas *RW* | 4 facit angelos suos *S* | 4 et > βμξφ*RW* | 4 *ad* tuos *alterum S* suos | 5 fundavit *S* | 5 basem suam ξφχ*GRW*, bases suas βμ | 5 ut non commoveatur *S* | 5 cogmovebitur *R* | 5 *fin* et ultra *S* | 6 abyssum χ, abyssos R^{1} | 7 tronitrui *R* | 7 tui > *BRW* | 8 ascendunt ξφ*DGRW*, ascendent βμ | 8 descendunt ξφ*DG*, discendunt *RW*, descendent βμ | 9 *post* posuisti + eis *RW* | 9 ut > *W* | 9 operient W^{1} | 10 emittit *F* „*exemplaria canonis*“ *Gallorum*, inmittis *RW* | 10 *pro* montes *G* fontes | 10 fluant ξφ*ABCDGRW*, ambulent βμ | 11 reficiat onager ξφ*ABCDG*, reficiad onager *R*, reficiant onager *W*, reficiant onagri βμ | 12 voces R^{1} | 13 irrigas *GW* | 13 caenaculis *R* | 13 satiabitur *S* | 14 san *S*. „*quid notare voluerit scholiastes noster non possumus divinare, quia nullum est verbum hebraicum in his versibus quod* san *scribatur vel legatur*“ *Martianay* | 14 faenum *R* | 14 ducat *RW* | 14 panem βμξφ*G*, faenum *R*, foenum *W* | 15 laetificet βμ | 15 oleo ξ*GR*, in oleo βμφ*W*,

cor hominis roborat. 16 saturabuntur ligna domini, cedri Libani
quas plantasti: 17 ibi aves nidificabunt, milvo abies domus eius:
18 montes excelsi cervis, petra refugium ericiis. 19 fecit lunam
per tempora, sol cognovit occubitum suum. 20 posuisti tenebras,
et facta est nox: in ipsa moventur omnes bestiae silvae. 21 leo-
nes rugientes ad praedam, et quaerentes a deo escas sibi.
22 oriente sole recedent, et in speluncis suis cubabunt. 23 egre-
dietur homo ad opus suum, et ad servitutem suam usque ad
vesperam. 24 quam multa sunt opera tua, domine: omnia in
sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua. 25 hoc
mare magnum et latum manibus: ibi reptilia innumerabilia,
animalia parva cum grandibus: 26 ibi naves pertranseunt: Le-
viathan istum plasmasti, ut inluderet ei. 27 omnia in te spe-
rant, ut des cibum eis in tempore suo. 28 dante te illis colli-
gent: aperiente te manum tuam implebuntur bono. 29 ab-
scondes vultum tuum et turbabuntur, auferes spiritum eorum
et deficient et in pulverem suum revertentur. 30 emittes spiri-
tum tuum et creabuntur, et instaurabis faciem terrae. 31 sit
gloria domini in sempiternum: laetabitur dominus in operibus
suis. 32 qui respicit terram, et tremet: tangit montes, et fu-
mabunt. 33 cantabo domino in vita mea, psallam deo meo
quamdiu sum. 34 placeat ei eloquium meum: ego autem lae-
tabor in domino. 35 deficiant peccatores de terra, et impii
ultra non sint: benedic anima mea domino. alleluia.

105

1 Confitemini domino, invocate nomen eius, notas facite 103

super oleo *S* | 16 caedri *R* | 16 plantasti *ξABCDGRW*, plantavit *βμφ* | 18 ericiis *G*, *sed* iciis *prima manu in litura*, erenacis *R*, erenaces *W*, ęrinacijs *ξ*, herinacijs *φ*, hericiis *βμ*, cuniculi *FHMN* | 19 occubitum *ξφGRW duo codices Vallarsii*, cubitum *βμ* | 20 movebuntur *ξφRW*, repunt *S* | 21 ęscas *G*, escas *χ*, escam *βμξφRW* | 22 in cubilibus *S* | 23 egreditur *DRW* | 23 vesperum *βμξφRW* | 24 ◣◣ possessione *R* | 26 pertransibunt *D* | 26 blasmasti *R* | 26 *fin* ut luderes in eo *FN* | 26 illuderetur G^2, illuderet *βμξφM „mss quamplures“ Gallorum* | 28 aperiante *R* | 28 replebuntur *βμξφRW*, saturabuntur *S* | 29 et *primum et secundum* > *βμ* | 30 emitte *R* | 31 in saeculum *S* | 32 *ante* terram + in *R* | 32 tremit *χ* | 32 tanget *RW* | 32 famabunt *RW* | 33 meo > RW^2 | 34 autem *ξφχGRW*, > *βμ* | 35 dominum *χ* | 35 alleluia > *R*, *utrum ad* 105 *an ad* 104 *trahant GW incertum.* halleluia *φ* | 1 *cum* 104 *fin conectunt βμ* | 1 *praemittit* hallelu ia *ξ*, *praemittit* alleluia vox

populis cogitationes eius. 2 canite ei et psallite ei, loquimini
universis mirabilia eius. 3 exultate in nomine sancto eius:
laetetur cor quaerentium dominum. 4 quaerite dominum et
virtutem eius, quaerite faciem eius iugiter. 5 recordamini mi-
rabilium eius quae fecit, signorum et iudiciorum oris eius,
6 semen Abraham, servi eius, filii Iacob, electi eius. 7 ipse
dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. 8 recor-
datus est in aeternum pacti sui, verbi quod praecepit in mille
generationes, 9 quod pepigit cum Abraham, et iuramenti sui
cum Isaac. 10 et firmavit illud cum Iacob in lege, cum Israhel
in pactum sempiternum, 11 dicens „tibi dabo terram Chanaan,
funiculum hereditatis vestrae". 12 cum essent viri pauci, mo-
dici et advenae in ea: 13 et transierunt de gente in gentem,
de regno ad populum alterum. 14 non dimisit hominem ut
noceret eis, et corripuit pro eis reges. 15 „nolite tangere chri-
stos meos, et prophetas meos nolite adfligere". 16 et vocavit
famem super terram: omnem virgam panis contrivit. 17 misit
ante faciem eorum virum: in servum venumdatus est Ioseph.
18 adflixerunt in conpedes pedes eius: in ferrum venit anima
eius: 19 usque ad tempus donec veniret sermo eius, eloquium
domini probavit eum: 20 misit rex, et solvit eum, princeps
populorum, et dimisit illum. 21 posuit eum dominum domus
suae, et principem in omni possessione sua. 22 ut erudiret
principes eius secundum voluntatem suam, et senes eius sa-

christi ad apostolos de iudaeis *R* | 1 *ante* invocate + et *R*[1] | 1 *ad* cogitationes *S* adinventiones | 2 cantate *βμφ* | 2 *pro* ei *altero* *βμ* illi | 2 loquemini *R* | 2 *ante* universis + in *βμξφRW* *contra GHM duo codices Vallarsii* | 2 universa *FN* | 2 mirabilia *FGHMN*, mirabilibus *βμξφRW* | 3 *praemittunt* et *ξRW* | 3 *init* laudamini *S* | 5[1] eius > *RW* | 5 *ad* signorum *S* prodigiorum | 5 iuditiorum *R* | 8 *ad* aeternum *S* saeculum | 8 verbum praecepit *S* | 8 praecipit *R* | 9 quo *W* | 9 sui ad isaac *ξ* | 10 *ad* firmavit *S* statuit | 10 *ut edidi etiam D nisi quod* israel, *utrumque* cum > *βμ* | 10[1] in praeceptum *S* | 10 gele *R* | 10 *ante* sempiternum + in *R* | 11 *prima manu in margine inferiori W* | 11 channan *R* | 13 ambulaverunt *S* | 13 *post* gentem + et *βμξφRW* | 14 *ad* noceret *S* calumniaretur | 15 affligere *GW* | 16 *ad* virgam *S* baculum | 17 veunndatus *GW* | 18 afflixerunt *GW* | 18 compede *βμξφW*[2], compedes *GW*[1] | 20 regem *S* | 20 *ad* princeps *S* dominatorem | 20 *ad* dimisit *S* solvit | 21 *ad* dominum *S* dominatorem | 21 *ad* principem *S* dominatorem | 21 in > *W* | 22 *init* Et *R* | 22 *ad* erudiret *S* castigaret |

pientiam doceret. 23 et ingressus est Israhel in Aegyptum, et
Iacob advena fuit in terra Cham, 24 et crescere fecit populum
suum nimis, et roboravit eum super hostes eius. 25 convertit
cor eorum, ut odio haberent populum eius, ut dolose agerent
contra servos illius. 26 misit Moysen servum suum, Aaron,
quem elegit sibi. 27 posuit in eis verba signorum suorum et
portentorum in terra Cham. 28 misit tenebras et contenebravit,
et non fuerunt increduli verbis eius. 29 conmutavit aquas
eorum in sanguinem, et occidit pisces eorum. 30 ebullivit terra
eorum ranas in cubilibus regum eorum. 31 dixit, et venit
musca omnimoda, scinifes in universis terminis eorum. 32 de-
dit pluvias eorum grandinem, ignem flammantem in terra
eorum. 33 et percussit vineam eorum et ficum eorum, et con-
fregit lignum finium eorum. 34 dixit, et venit locusta, et bru-
chus cuius non erat numerus, 35 et comedit omne foenum ter-
rae eorum, et devoravit fructum terrae eorum. 36 et percussit
omne primogenitum in terra eorum, primitias universi partus
eorum. 37 et eduxit eos cum argento et auro, et non erat in
tribubus eorum infirmus. 38 laetata est Aegyptus, cum egre-
derentur: quoniam inruerat terror eorum super eos. 39 ex-
pandit nubem in tentorium, et ignem, ut luceret nocte. 40 pe-
tierunt, et adduxit ortygometram, et pane caelesti saturavit
eos. 41 aperuit petram, et fluxerunt aquae: cucurrerunt in
aridis flumina. 42 quia recordatus est verbi sancti sui cum
Abraham servo suo. 43 et eduxit populum suum in laetitia,
laudantes electos suos. 44 et dedit eis terras gentium, et la-
bores tribuum possederunt, 45 ut custodirent caeremonias eius
et leges eius servarent. alleluia.

23 egresus *R*, egressus *W* | 23 in *prius* χ*G*, > βμξφ*RW* | 23 ham *RW* | 25 *praemittunt* et *duo codices Vallarsii* | 25 dolos *unus reginae* | 26 mosen βμ, moisen ξ | 26 *ante* aaron + et χ | 27 ham *RW* | 29 commotavit *RW* | 30 cubiculis χ | 31 scynifes *G*, senifes *R*, pediculi *S* | 31 terminis *prima manu in litura G* | 34 brucus *G* | 35 fenum *G*, fęnum *R* | 36 paratus *RW*, doloris *S* | 38 irruerat *G* | 40 ortigometram *GR*, ortigometran *W*, coturnicem *S* | 40 cęlesti *G*, coelesti μ, cęli *R*, caeli ξ*W*, coeli φ | 41 concurrerunt φ*W* | 43 suum > *R* | 43 cum gaudio *S* | 43 laudantes ξφ*GRW duo codices Vallarsii „aliquot" Gallorum*, in laude βμ | 44 terram χ | 44 labores χ*G*, laborem βμξφ*RW* | 44 *ad* tribuum *S* plebium | 45 cerimonias *G* | 45 legem *RW* | 45 alleluia *utrum ad psalmum sequentem an huc pertineat non liquet in G*, > ξ*RW*, balleluia φ |

106

104 [1] Alleluia. Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius. [2] quis loquetur fortitudines domini, auditas faciet omnes laudes eius? [3] beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. [4] recordare mei, domine, in repropitiatione populi tui, visita me in salutari tuo, [5] ut videam bona electorum tuorum et laeter in laetitia gentis tuae et exultem cum hereditate tua. [6] peccavimus cum patribus nostris, inique fecimus, impie egimus. [7] patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non sunt recordati multitudinis misericordiae tuae, et ad iracundiam provocaverunt super mare, in mari rubro. [8] salvavit autem eos propter nomen suum, ut ostenderet fortitudinem suam. [9] et comminatus est mari rubro, et aruit, et transduxit eos per abyssos quasi in deserto. [10] et salvavit eos de manu odientis, et redemit eos de manu inimici. [11] et operuit aqua hostes eorum: unus de ipsis non superfuit. [12] et crediderunt verbis eius cecineruntque laudes eius. [13] cito obliti sunt operum illius, nec expectaverunt voluntatem eius. [14] et desideraverunt desiderium in deserto, et temptaverunt deum in solitudine. [15] dedit ergo eis petitionem ipsorum, et misit tenuitatem in animam eorum. [16] et zelati sunt Moysen in castris et Aaron sanctum domini. [17] aperta est terra, et devoravit Dathan, et operuit synagogam Abiram. [18] et succensus est ignis in synagoga eorum: flamma exussit impios. [19] fecerunt vitulum in Horeb, et adoraverunt conflatile. [20] et mutaverunt gloriam suam in similitudinem bovis comedentis foenum. [21] obliti sunt dei salvatoris sui, qui fecit

1 alleluia > *G* [*sed vide ad* 105 *fin*], halelu ia halelu ia *ξ*, halleluia *φ*. *post* alleluia + vox christi ecclesię ad apostolos legendus ad exodum *R* | 1 contemini G^1 | 1 *ad* aeternum *S* saeculum | 3 et *ξφχGRWZ*, > *βμ* | 3 iustitias *ξ* | 4 repropitione G^1 | 7^1 sunt eruditi mirabilibus tuis *S* | 7^3 et irritaverunt super mare „*etc solus*" *N* | 9 cominatus *R* | 11 operuit aqua *ξφDGRWZ*, operuerunt aquae *βμ* | 11 de *βμξφGR*, ex *γWZ* | 12 laudes *χG*, laudem *βμξφRWZ* | 13 *init* festinato *S* | 13 *ad* voluntatem *S* consilium | 15 dedit ergo *βμG*, et dedit *ξφ*, et dedit ergo *RWZ* | 15 anima *R* | 16 mosen *βμ*, moisen *ξ* | 16 et *alterum χG*, > *βμξφRWZ* | 17 datham G^1 | 17 sinagogam RZ^1 | 17 abyram *βμφ*, abiron *ξ* | 18 successus *R* | 18 sinagogam *RWZ* | 18 exusit RWZ^2 | 18 *fin* montes *S* | 19 choreb *ξR* | 20 motaverunt *RWZ* | 20 similitudine *ξφRZ*, simitudine *W* | 20 faenum *R* | 21 salutaris *RWZ*

magnalia in Aegypto, 22 mirabilia in terra Cham, terribilia
super mare rubrum. 23 dixit ergo ut contereret eos, nisi Moy-
ses electus eius stetisset medius contra faciem illius, ut con-
verteret indignationem eius et non interficeret. 24 et despexe-
runt terram desiderabilem, nec crediderunt sermoni eius.
25 et murmuraverunt in tabernaculis suis: non audierunt vocem
domini. 26 et elevavit manum suam super eos, ut deiceret
eos in deserto 27 et ut deiceret semen eorum in gentibus et
dispergeret eos in terris. 28 et consecrati sunt Belphegor, et
comederunt victimas mortuorum. 29 et concitaverunt eum in
studiis suis, et percussit eos plaga. 30 stetit autem Finees
et diiudicavit, et est retenta percussio. 31 et reputatum est
ei in iustitiam in generationem et generationem usque in
aeternum. 32 et provocaverunt super aquam contradictionis,
et adflictus est Moyses propter eos, 33 quia provocaverunt spi-
ritum eius. et praecepit labiis suis. 34 non exterminave-
runt populos quos dixit dominus eis. 35 et commixti sunt
gentibus, et didicerunt opera eorum, 36 et servierunt sculptili-
bus eorum, et factum est eis in scandalum. 37 et immolave-
runt filios suos, et filias suas daemoniis. 38 et effuderunt san-
guinem innocentem, sanguinem filiorum suorum et filiarum
suarum, quos immolaverunt sculptilibus Chanaan: et polluta
est terra sanguinibus. 39 et coinquinati sunt in operibus suis,
et fornicati sunt in studiis suis. 40 iratus est itaque furor

22 mirabia *R* | 22 ham *RWZ* | 22 mari rubro *WZ* | 23 conteret *RWZ*, disperderet *S* | 23 moses *βμ* | 23 et *βμG*, ut *ξφRWZ* | 24 dispexerunt *RWZ* | 25 exaudierunt *ξφRWZ* | 26 deieret *R* | 27 deieceret *RW* | 27 se semen *WZ* | 28 beelpheor *βμ*, beelphegor *ξφDRWZ* | 29 eum *ξφDGRWZ*, > *βμ* | 30 autem *etiam M*, > *N* „*alii duo*“ *Gallorum* | 30 diiudicabit *G*¹, exoravit *MN* „*alii duo*“ *Gallorum* | 31 iustitia *RWZ* [-cia *Z*] | 31 generatione et generatione *ξφ*, generatione et generationem *βμRWZ* | 31 *fin* saeculum *S* | 32 condictionis *Z*¹ | 32 afflictus *GWZ* | 32 moses *βμ*, moises *ξ* | 33 p̄cepit *G*, praecipit *R*, p̄cipit *WZ*, protulit *S* | 33 *ante* labiis + in *βμ* | 34 *fin* illis *Z* | 35 *post* sunt + inter *WZ* | 35 dedicerunt *R* | 36 scultilibus *R*, idolis *S* | 37 imolaverunt *G*¹ | 37 demonibus *RZ*, daemonibus *βμξφW* | 38 scultilibus *R*, idolis *S* | 38 channan *R* | 38 et *tertium* > *HM* | 38 pulluta *R*, contaminata *S*, adulterata *N*, adultera *HM* | 38 *ante* sanguinibus + in *χ* | 38 sanguine *N*, per sanguinem *HM* | 39 *ad* studiis *S* adinventionibus

domini in populum suum, et abominatus est hereditatem suam.
41 et dedit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum qui
oderant eos. 42 et adflixerunt eos inimici sui, et humiliati
sunt sub manu eorum. 43 multis vicibus liberavit eos, ipsi
vero provocabant in consiliis suis, et humiliati sunt propter
iniquitates suas. 44 et vidit tribulationem eorum, cum audiret
eos rogantes. 45 et recordatus est pacti sui cum eis, et poe-
nituit eum secundum multitudinem misericordiae suae. 46 et
dedit eos miserabiles coram omnibus qui ceperant eos. 47 salva
nos, domine deus noster, et congrega nos de gentibus, ut con-
fiteamur nomini sancto tuo et canamus laudantes te. 48 bene-
dictus dominus deus Israhel ab aeterno et usque in aeternum,
et dicet omnis populus „amen amen alleluia“.

107

105 1 Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeter-
num misericordia eius. 2 dicant qui redempti sunt a domino,
quos redemit de manu hostis 3 et de terris congregavit eos,
ab oriente et ab occidente, ab aquilone et mari. 4 erraverunt
in solitudine, in deserta via: civitatem quae habitaretur, non
repperierunt. 5 esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis
defecit. 6 et clamaverunt ad dominum in tribulatione sua,
et de adflictione eorum eripuit eos. 7 et duxit eos per viam
rectam, ut venirent in civitatem habitabilem. 8 confiteantur

40 abhominatus *RWZ* | 41 manu *βμξϙR* | 41 oderunt *βμξϙRWZ* | 42 afflixerunt *GZ* | 42 *pro* sui *ξ* eorum | 43 vocibus *WZ* | 43 iniquitates suas *ϙχGRWZ*, iniquitatem suam *βμξ* | 44 exaudiret *WZ* | 45 penituit *G¹R*, paenituit *WZ* | 45 eum *ξϙχGRWZ*, > *βμ* | 45 *fin* tuae *R* | 46 coeperant *φG¹RWZ* | 47 tuo sancto *R* | 47 laudantes te *βμξGR*, laudantes *M*, laude tua *W*, laudem tuam *Z*, in laude tua *φ* | 48 a saeculo et usque in saeculum *S* | 48 et *alterum* > *R¹* | 48 amen amen alleluia *G sed* alleluia *fortasse titulus sequentis psalmi*, amen alleluia *βμφ* [ha-*ϙ*], amen *R*, amen amen *ξ*, fiat fiat aᵗ *W sed* aᵗ *fortasse ad psalmum* 107 *pertinet*, fiat fiat *Z*, *in quo* alleluia *certe ad* 107 *trahi debet* | 1 *vide ad* 106 *fin. cum* 106 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* halelu ia *ξ*, alleluia vox christi de iudęis legendus ad iudicum et numeri libros *R* | 1 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 qui redempti sunt *ξϙχ* [-mti] *GR* [-mti] *WZ*, redemti *βμ* | 3 ab *secundum* > *βμξφRWZ* | 4 haberetur *WZ* | 4 repererunt *βμ*, reppererunt *ξϙG²* | 5 deficiebat *βμξφRWZ* | 6 et *alterum* > *βμξϙRWZ* | 6 afflictione *GZ*, angustiis *S* | 7 et > *M* | 7 eduxit *DM* | 7 eos *DGM*, illos *βμξφRWZ* | 7 ut venirent > *M*, ut irent *N*, *ceteri codices Gallorum ut edidi*

domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum,
9 quia saturavit animam vacuam, et animam esurientem im-
plevit bonis, 10 habitantes in tenebris et umbra mortis, alli-
gatos inopia et ferro. 11 quia provocaverunt sermones dei, et
consilium excelsi blasphemaverunt. 12 et humiliavit in labore
cor eorum, ceciderunt, et non erat qui adiuvaret. 13 et clama-
verunt ad dominum in tribulatione eorum, et de angustia
eorum liberavit eos, 14 et eduxit eos de tenebris et umbra
mortis, et vincula eorum disrupit. 15 confiteantur domino mise-
ricordiae eius, et mirabilia eius in filios hominum, 16 quia
contrivit portas aereas et vectes ferreos confregit, 17 stultos
propter viam sceleris eorum, et propter iniquitates adflictos.
18 omnem cibum abominata est anima eorum, et accesserunt
ad portas mortis. 19 et clamaverunt ad dominum in tribula-
tione sua, et de angustiis eorum salvavit eos. 20 misit ver-
bum suum, et sanavit eos et salvavit de interitu. 21 confi-
teantur domino misericordiae eius, et mirabilia eius in filios
hominum. 22 et immolent hostias gratiarum, et narrent opera
eius in laude 23 qui descendunt in mare navibus, facientes
opus in aquis multis. 24 ipsi viderunt opera domini, et mira-
bilia eius in profundo. 25 dixit, et surrexit ventus tempestatis
et elevavit gurgites eius. 26 ascendunt in caelum et descen-
dunt in abyssos: anima eorum in adflictione consumitur.
27 obstipuerunt et intremuerunt quasi ebrius, et universa sa-

8 misericordiae *DG* „*mss aliquot*“ *Gallorum*, misericordiam *βμξ* „*antiquiores mss*“ *Gallorum*, misericordias *φHRWZ* | 8 filiis „*aliquot mss*“ *Gallorum* | 12 ceciderunt *ξφDGRWZ*, corruerunt *βμ* | 13 *pro* in *Z* cum | 13 eorum *prius G*, sua *βμξφRWZ* | 13 et *alterum ξφDGRWZ*, > *βμ* | 13 angustiis *βμξφDRWZ* | 13 liberavit *DG*, salvavit *βμξφRWZ* | 15 misericordias *φRWZ*, misericordiam *βμ*, mīaȝ *ξ*. *D* = *G* | 15 filiis *χ* | 16 *ad* portas aereas *S* ostia aerea | 17 de via *S* | 17 de iniquitatibus suis *S* | 17 afflictos *GZ* | 18 abhominata G^2*WZ* | 18 *ante* ad + usque *χ* | 19 et *alterum χG*, > *βμξφRWZ* | 20 salvabit G^1 | 20 *ante* de + eos *ξ* | 20 *fin* + eorum *βμφ* | 21 misericordias *φRWZ*, misericordiam *βμ*, mīaȝ *ξ*. *D* = *G* | 21 filiis *χ*G^1 | 22 ymmolent G^1 | 22 *ad* gratiarum *S* confessionum | 23 discendunt *R* | 23 in mare *GRWZ quatuor codices Gallorum*, mare in *βμξφ* | 23 operationes *χ* | 25 *praemittunt* et *βμ* | 25 *ad* surrexit *S* statuit | 26 discendunt *R* | 26 afflictione *GZ*, malo *S* | 27 obstupuerunt *βμξφWZ*

pientia eorum absorpta est. [28]clamabunt autem ad domi-
num in tribulatione sua, et de angustiis educet eos. [29]sta-
tuet turbinem in tranquillitatem, et silebunt fluctus eius.
[30]laetabuntur quoniam quieverunt, et deducet eos ad portum
quem voluerunt. [31]confiteantur domino misericordiae eius,
et mirabilia eius in filios hominum. [32]et exaltent eum in
ecclesia populi, et in cathedra seniorum laudent eum. [33]po-
net flumina in desertum, et fontes aquarum in sitim, [34]terram
fructiferam in salsuginem, prae malitia habitatorum eius.
[35]ponet desertum in paludes aquarum, et terram inviam in
fontes aquarum. [36]et collocavit ibi esurientes, et fundabunt
urbem ad habitandum. [37]et serent agros et plantabunt vineas,
et facient fruges genimina. [38]et benedicet eis, et multipli-
cabuntur nimis, et pecora eorum non inminuet. [39]inminuta
sunt autem et adflicta propter angustiam mali et doloris.
[40]et effundet despectionem super principes, et errare eos fa-
ciet in solitudine devia. [41]et sublevabit pauperem de inopia,
et ponet quasi gregem familias. [42]videbunt recti et laeta-
buntur, et omnis iniquitas contrahet os suum. [43]quis sapiens?
et custodiet haec, et intelleget misericordias domini.

108

106 [1]Canticum psalmi, David. [2]Paratum cor meum, deus:
cantabo et psallam, sed et gloria mea. [3]consurge, psalte-
rium et cithara: consurgam mane. [4]confitebor tibi in populis,

27 absorta *G*, obsorbta *RWZ* | 28 clamabunt *ξφDGRWZ*, clamaverunt *βμ* | 28 angustia *ξφRWZ* | 28 *ante* educet + eorum *βμφ contra ξDGRWZ* | 28 eduxit *βμD* | 29 statuit *WZ*, suscitabit *S* | 29 turbidinem *R* | 29 fructus *G* | 30 quierunt *RWZ* | 31 misericordiae *D*, misericordia *G*, misericordias *φRWZ*, misericordiam *βμξ* | 31 in > *G* | 31 filiis *G* | 33 ponent *G*, pone *RWZ* | 33 *ad* fontes *S* exitus | 34 habitorum W^1, habitatorium *Z* | 35^2 > *R* | 35 in *alterum* > *ξWZ* | 35 *ad* fontes *S* exitus | 36 formabunt *ξφRWZ* | 37 genimina *χGRWZ*, germina *βμξφ* | 38 peccora *W*, iumenta *S* | 38 imminuet *D*, minuet *ξφRWZ*, imminuentur *βμ* | 39 imminuta *WZ* | 39 afflicta *GZ* | 39 pro angustiam *R* | 40 effudet *WZ* | 40 *ad* solitudine *S* inani | 40 de via *ξ* | 41 sublevavit *RZ* | 41 quasi > *G* | 41 *ad* gregem *S* oves | 42 laetibuntur *R* | 43 qui *RWZ* | 1 canticum [n *super versum*] psalmi david vox ecclesiae ad superpositionem *R* | 1 psalmus *ξφ* | 2 canto *B* | 2 et *alterum* > *R* | 3 *init* consurgens *D*, expergiscere *S* | 3 cythara *GR* | 3 *fin* expergescar [*sic*] diluculo *S* | 4^2 psallam tibi in plebibus *S* |

domine, et cantabo te in nationibus. [5] quoniam magna super
caelos misericordia tua, et usque ad aethera veritas tua.
[6] exaltare super caelos, deus, et super omnem terram gloria
tua. [7] ut liberentur dilecti tui, salva dextera tua, et exaudi
me. [8] deus locutus est in sanctuario suo „gaudebo, dividam
Sychem, et vallem Socchoth dimetiar. [9] meus est Galaath et
meus est Manasse, et Ephraim hereditas capitis mei. Iuda
dux meus, [10] Moab lebes pelvis meae: super Idumaeam proi-
ciam calciamentum meum: cum Philisthim foederabor". [11] quis
deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in
Idumaeam? [12] nonne tu, deus, qui proieceras nos, et non exie-
ras, deus, in exercitibus nostris? [13] da nobis auxilium de
tribulatione: vana est enim salus ab homine. [14] in deo erimus
fortes, et ipse conculcabit hostes nostros.

109

[1] Pro victoria David, canticum. Deus laudabilis mihi, ne 107
taceas, [2] quia os impii et os dolosi contra me apertum est. lo-
cuti sunt de me lingua mendacii, [3] verbis odii circumdederunt
me et expugnaverunt me frustra. [4] pro eo quod eos diligebam,
adversabantur mihi: ego autem orabam. [5] et posuerunt contra
me malum pro bono, et odium pro dilectione mea. [6] constitue
super eum impium, et Satan stet a dextris eius. [7] cum fuerit
diiudicatus, exeat condemnatus, et oratio eius sit in pecca-
tum. [8] fiant dies eius parvi, et episcopatum eius accipiat

8 sicimam *χ*, sichem *βμξφ* | 8 soccoth *βμφ*, socchot *G*, sochot *ξR* | 8 demetiar *ξRWZ* | 9 galaath *G* [th = ר *non duratae ut saepe, vide onomastica sacra Lagardii*], galaad *βμξφRWZ* | 9 et *prius* > *βμ* | 9 est *alterum* > *R* | 9 maneasse G^1, *serius* manases G^2 [*sic*], manase *Z* | 9 effraim *GRWZ* | 9 *ad* hereditas *S* fortitudo | 9 *pro* capitis mei *WZ* mea | 9 rex *G*, legifer *S* | 10 idumeam *GWZ*, idumea *R* | 10 meum > *R* | 10 *fin* mihi palaestina foederabitur *S* | 10 philistim *ξGRWZ*, philistiim *φ* | 10 *fin* foedabor *obelizatum RW*, fedabor *Z* | 12 *init* non *Z* | 12 proiecisti *N* | 12 exibis *N*, exierat *Z* | 13 de *G*, in *βμξφRWZ* | 13 salus hominis *N* | 14^1 faciemus virtutem *S* | 14 conulcavit *R* [*sic*] | 1 *init* in finem psalmus david vox christi de iudaeis *R* | 1 pro victoria *ABCDGWZ* „*plures mss*" *Gallorum*, victori *βμξφ* | 1 psalmus *ξφS* | 1 deus laudem meam ne tacueris *F* „*ambo exemplaria canonis*" *Gallorum* | 2 os *alterum* > *φRWZ* | 2 mendaci *RWZ* | 3 *praemittunt* et *βμ* | 3 et > *ξR* | 3 *fin* gratis *Z* | 5 pro bono > *Z* | 6 constitues *ξ*R^2 | 6 sathan *ξ*, satanan *RWZ* | 7 iudicatus *βμξφRWZ* | 8 pauci *βμ* | 8 et > *βμξφRWZ*

alter. 9 sint filii eius pupilli, et uxor eius vidua. 10 instabiles
vagentur liberi eius et mendicent et quaerantur in parietinis
suis. 11 scrutetur exactor universa quae habet, et diripiant
alieni labores eius. 12 non sit qui eius misereatur nec qui
clemens sit in pupillos eius. 13 fiat novissimum eius interitus:
in generatione altera deleatur nomen eius. 14 redeat in me-
moriam iniquitas patrum eius apud deum, et iniquitas matris
eius ne deleatur. 15 sit contra deum semper, et intereat
de terra memoria eorum, 16 eo quod non est recordatus facere
misericordiam, et persecutus est virum inopem et pauperem
et conpunctum corde, ut interficeret. 17 et dilexit maledictio-
nem, quae veniet ei, et noluit benedictionem, quae elongabitur
ab eo. 18 et indutus est maledictione quasi vestimento suo,
et ingredietur quasi aqua in viscera eius et quasi oleum in
ossa eius. 19 sit ei quasi pallium quo circumdatur, et quasi
cingulum quo semper accingitur. 20 haec est retributio his
qui adversantur mihi a domino, et qui locuntur malum contra
animam meam. 21 tu autem, domine deus, fac mecum propter
nomen tuum, quoniam bona est misericordia tua: libera me,
22 quoniam egenus et pauper sum, et cor meum vulneratum
est intrinsecus. 23 quasi umbra cum declinatur, abductus sum,
et excussus quasi locusta. 24 genua mea vacillaverunt a ieiu-
nio, et caro mea mutata est absque oleo. 25 et ego factus
sum obprobrium eis: videntes me moverunt caput suum.
26 adiuva me, domine deus meus, salva me secundum miseri-

10 liberi *βμG*, filii *ξφRWZ* | 10 quaerantur *ξφGRWZ*, *ita vel* querantur *codices Vallarsii*, quaerant *βμ* | 11 diripiantur ab alienis *RWZ* [allienis *R*¹] | 11 deripiant *G* | 11 laborem *βμ* | 12 pupillo *RWZ* | 13 fiant *WZ* | 13 *fin* eorum *N et „codd mss quae scholiis marginalibus vitiata deprehenderunt“ Galli* | 14 *init* commemoretur *S* | 14 i *R* | 14 dominum *βμ* | 14 *ad* iniquitas *S* peccatum | 14 ne *G*, non *βμξφRWZ* | 15 sint *βμξφ* | 15 dominum *βμξφRWZ* | 17 *pro* quae *priori χS* et, *ubi χ errori Vallarsii deberi videatur* | 17 et *alterum* > *G*¹ | 18 *pro* aqua in *W* aquam, *Z* aquā | 18 visceribus *R*¹*WZ* | 19 *ad* pallium *S* vestimentum | 19 circumcidatur *Z* | 20 his *φχGRWZ*, ijs *ξ*, eorum *βμ* | 20 loquuntur *WZ* | 21 deus > *RWZ*, *ante* domine *conlocat D, eius loco* domine *N* | 21 libera *novi stichi initium faciunt GRWZ* | 23 *praemittunt* et *RWZ* | 23 inclinatur *βμξφRWZ* | 23 et > *βμ* | 24 vacellaverunt *R* | 24 inmutata *WZ*, immutata *φ*, macilenta *S* | 25 opprobrium *G*² | 25 *post* me + et *WZ*

cordiam tuam. 27 et sciant quoniam manus tua haec: tu, domine, fecisti eam. 28 maledicent illi, et tu benedices: restiterunt, et confundentur: servus autem tuus laetabitur. 29 induantur adversarii mei confusione, et operiantur quasi indumento confusione sua. 30 confitebor domino vehementer in ore meo, et in medio populorum laudabo eum. 31 quoniam stabit a dextris pauperis, ut salvet a iudicibus animam meam.

110

1 David, canticum. Dixit dominus domino meo „sede a 108
dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum“. 2 virgam fortitudinis tuae emittet dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. 3 populi tui spontanei erunt in die fortitudinis tuae: in montibus sanctis quasi de vulva orietur tibi ros adolescentiae tuae. 4 iuravit dominus, et non poenitebit eum „tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedec“. 5 dominus a dextera tua percussit in die furoris sui reges. 6 iudicabit in gentibus, implebit valles: percutiet caput in terra multa. 7 de torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

111

1 Alleluia. Confitebor domino in toto corde meo, in con- 109
silio iustorum et congregatione. 2 magna opera domini, ex-

27 *init* ut *χ* | 27 ea *ξRWZ* | 28 restiterunt et confusi sunt *S* | 29 *post* confusione + sua *D* | 29 et > *ξ* | 29 indumento *DG*, vestimento *ξφRWZ*, pallio *βμ* | 30 *ad* populorum *S* multorum | 31 *ad* pauperis *S* egeni | 31 iudicantibus *S* | 31 meam *DGRZ*, eius *βμξφW* | 1 david canticum *βμξGWZ*, psalmus david *φ*, psalmus david vox ecclesię de patre et filio *R* | 1 psalmus *S* | 1 tuos > *R*, *obelizatum W* | 2 *init* baculum *S* | 3 tui > *N* | 3 spontanei *βμφGHNRWZ*, iudices *DM*, duces *F*, duces spontanei *ξLP* „*alii mss*“ *Vallarsii* | 3 erunt > *FN* | 3¹ suae *RWZ* | 3 *ad* montibus *S* splendoribus | 3 sancti *N* | 3 quasi > *F*, *habent ceteri libri Gallorum* | 3 adoliscentiae *R* | 3 *fin* suae *RWZ* | 4 penitebit *GW*, penetebit *R*, pęnitebit *Z* | 4 melchisedech *ξGRW*, melchisedehc *Z*, melchisedek *φ* | 5 a dextera tua *φχGRWZ*, ad dexteram tuam *βμ* | 6 iudicavit *WZ* | 6 implevit *βμφRWZ* | 6 *ad* valles *S* cadaveribus | 6 percussit *φ* | 1 alleluia *βμGWZ*, halelu ia *ξ*, halleluia *φ*, reversio aggei et zacharię [c *super versum*] vox ecclesię de christo cum laude *R* | 1 *seqq literarum hebraicarum nomina in margine codicum non nullorum notata hic ut ubique missa facio* | 1 meo > *βμξφ* | 1 concilio *ξ* | 1 *ad* iustorum *S* rectorum

quirenda in cunctis voluntatibus suis. 3 gloria et decor opus eius, et iustitia eius perseverans semper. 4 memoriam fecit mirabilium suorum, clemens et misericors dominus. 5 escam dedit timentibus se. memor erit in sempiternum pacti sui: 6 fortitudinem operum suorum adnuntiavit populo suo, ut det eis hereditatem gentium. 7 opus manuum eius veritas et iudicium: fidelia omnia praecepta eius, 8 firmata in sempiternum iugiter, facta in veritate et aequitate. 9 redemptionem misit populo suo, mandavit in aeternum pactum suum: sanctum et terribile nomen eius. 10 principium sapientiae timor domini, doctrina bona cunctis qui faciunt eam: laus eius perseverat iugiter.

112

110 1 Alleluia. Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis. 2 potens in terra erit semen eius: generatio iustorum benedicetur. 3 substantia et divitiae in domo eius, et iustitia eius perseverans semper. 4 ortum est in tenebris lumen iustis: clemens et misericors et iustus. 5 bonus vir clemens et fenerans: dispensabit verba sua in iudicio: 6 quia in aeternum non commovebitur. in memoria sempiterna erit iustus: 7 ab auditu malo non timebit. paratum cor eius, confidens in domino. 8 firmum cor eius, non timebit, donec aspiciat in hostibus suis. 9 dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius permanet in aeternum: cornu eius exaltabitur in gloria. 10 impius videbit, et irascetur: dentibus suis frendet, et tabescet: desiderium impiorum peribit.

1 exquisita *D*, exquiranda *R in litura pr m* | 1 in *ξφDGRWZ* „*mss quamplures*“ *Gallorum*, > *βμ* „*canonis exemplaria cum aliquot aliis mss*“ *Gallorum* | 1 voluntatibus suis *ξφDGRWZ* „*mss quamplures*“ *Gallorum*, voluntatibus eius „*alii*“ *apud Vallarsium*, volentibus eum *βμ* „*canonis exemplaria cum aliquot aliis mss*“ *Gallorum* | 3 semper *in litura R* | 4 deus *χ* | 5 *ad* sempiternum *S* saeculum | 6 *praemittunt* et *RWZ* | 6 adnuntiabit *RW*, annuntiabit *βμZ*, annunciabit *ξφ* | 6 illis *W*¹? *R* | 8 *ad* sempiternum *S* saeculum | 8 facte *R* | 9 *ad* aeternum *S* saeculum | 10 *ad* doctrina *S* eruditio | 10 qui faciunt *ξφGRWZ*, facientibus *βμ* | 10 ea *βμ* | 10 *fin* + alleluia *RWZ* | 1 halelu ia *ξ*, halleluia *φ* | 1 *post* alleluia + reversio aggei et zacharię [za *manu recenti super versum*] vox ecclesię de christo *R* | 2 *ad* iustorum *S* rectorum | 4 *ad* iustis *S* rectis | 4 miserator *ξφRWZ*, pius *S* | 5 *post* vir + et *ξ* | 5 fenerans *GRWZ* | 5 dispensavit *ABCD*, dispersavit *μ vitio typothetae* | 6 *ad* aeternum *S* saeculum | 9 corn *R*¹

113

1 Alleluia. Laudate, servi, dominum, laudate nomen do- 111
mini. 2 sit nomen domini benedictum a modo et usque in
aeternum. 3 ab ortu solis usque ad occasum eius laudabile
nomen domini. 4 excelsus super omnes gentes dominus: super
caelos gloria eius. 5 quis ut dominus deus noster qui in ex-
celsis habitans 6 humilia respicit in caelo et in terra? 7 su-
scitans de terra inopem, et de stercore elevat pauperem, 8 ut
eum sedere faciat cum principibus, cum principibus populi sui.
9 qui conlocat sterilem in domo, matrem filiorum laetantem.
alleluia.

114

1 Cum egrederetur Israhel de Aegypto, domus Iacob 112
de populo barbaro, 2 factus est Iudas in sanctificatione eius,
Israhel potestas eius. 3 mare vidit et fugit; Iordanis con-
versus est retrorsum. 4 montes subsiluerunt quasi arietes,
colles quasi filii gregis. 5 quid tibi est, mare, quia fugisti?
Iordanis, quia conversus es retrorsum? 6 montes, sussultastis
quasi arietes et colles quasi filii gregis? 7 a facie domini
contremescit terra, a facie dei Iacob. 8 qui convertit petram
in paludes aquarum, silices in fontes aquarum.

115

9 non nobis, domine, non nobis, sed nomini tuo da glo-
riam, propter misericordiam tuam et veritatem tuam, 10 ne di-
cant gentes „ubi est deus eorum?“. 11 deus autem noster in

1 halelu ia ξ, halleluia φ | 1 *post* alleluia + vox ecclesię quam dicit de fidelibus suis *R* | 2 et > *RWZ* | 2 usque > *Z*¹ | 2 *ad* aeternum *S* saeculum | 4 super coelos μ, supra coelum φ, super celos *G*, supra caelum ξ*RWZ* | 6 respiciet *D* | 7 *ad* terra *S* pulvere | 8 cum principibus *alterum* > *R* | 9 collocat *GWZ* | 9 sterelem *R* | 9 alleluia > ξ, *ad* 114 *trahit D, quo in GRWZ pertineat non ausim affirmare.* halleluia φ | 1 *cum* 113 *conectunt* βμ | 1 *praemittit* halelu ia ξ, vox apostolica cum iudeis increpat idola *R* | 1 egrederet *WZ* | 2 facta est iudaea *N* „*cum suis pedissequis*“ | 2 sanctificationem βμξ | 2 *fin* illius βμ | 3 conreversus ξ | 4 subsilierunt βμξφ | 4 aerietes *R* | 4 *ad* gregis *S* ovium | 5 quid est tibi *WZ* | 5 *pro* quia *priori* βμ quod | 5 quia *alterum* ξφ*GRWZ duo codices Vallarsii*, > βμ | 6 subsultastis βμξφ, exsultastis *duo codices Vallarsii* | 6 et > βμξφ*RWZ* | 6 filii > *G*¹ | 6 *ad* gregis *S* ovium | 7 contremiscat *B*, contremescet *R*, contremiscet *WZ*, contremiscit βμφ | 8 silicem βμξφ*RWZ* | 9 *cum* 8 *conectunt* βμξφ *GRWZ* | 10 *ad* ne *S* quare

caelo: universa quae voluit, fecit. 12 idola gentium argentum
et aurum, opus manuum hominum. 13 os habent, et non lo-
quentur: oculos habent, et non videbunt: 14 aures habent, et
non audient: nasum habent, et non odorabunt: 15 manus ha-
bent, et non palpabunt: pedes habent, et non ambulabunt:
nec sonabunt in gutture suo. 16 similes illis fiant qui faciunt
ea, et omnes qui confidunt in eis. 17 Israhel confidet in do-
mino: auxiliator et protector eorum est. 18 domus Aaron con-
fidet in domino: auxiliator et protector eorum est. 19 timentes
dominum confidunt in domino: auxiliator et protector eorum
est 20 dominus recordatus nostri benedicet: benedicet domui
Israhel: benedicet domui Aaron: 21 benedicet timentibus do-
minum, parvis et magnis. 22 addat dominus super vos, super
vos et super filios vestros. 23 benedicti vos domino, qui fecit
caelos et terram. 24 caelum caelorum domino, terram autem
dedit filiis hominum. 25 non mortui laudabunt dominum nec
omnes qui descendunt in silentium: 26 sed nos benedicimus
domino, a modo et usque in aeternum.

116

113 1 Alleluia. Dilexi, quoniam audies, domine, vocem depre-
cationis meae. 2 inclinavit aurem suam mihi, et in diebus meis
invocabo. 3 circumdederunt me funes mortis, et munitiones in-
ferni invenerunt me. angustiam et dolorem repperi, 4 et nomen
domini invocavi. obsecro, domine, salva animam meam.
5 clemens dominus et iustus, et deus noster misericors. 6 cu-
stodit parvulos dominus: attenuatus sum, et salvavit me. 7 re-

12 *ad* gentium *S* eorum | 12 manuum > *Z* | 13 loquetur *R* | 13 oculus G^1 | 14 odorabuntur *R* | 15 nec *ξφχGRWZ*, non *βμ* | 15 t *prior vocis* gutture *in litura G* | 16 et > *RWZ* | 17 *et* 18 confidet *DGRWZ*, confidit *βμξφ* | 19 auxiator *R* | 20 *post* recordatus + est *ξφD* | 20 *post* nostri + et *ξD* | 22 et > *RWZ* | 23 *post* vos + a *βμξφ*R^1 | 23 cęlos *G*, caelum *βξ*, coelum *μφ* | 25 discendunt *R* | 26 benedicemus *ξφRWZ* | 26 et > *RWZ* | 26 *fin* + alleluia *βμ*, + halleluia *φ contra BGRWZ* | 1 *cum* 115 *conectunt βμ* | 1 alleluia *DGRWZ*, halelu ia *ξ*, > *βμφ* | 1 *post* alleluia + vox christi est *R* | 1 exaudies *tres codices Gallorum ξ*, exaudivit *KM*, exaudiet *βμφ*, audiet *χ* | 1 dominus *βμφKM*: domine *etiam tres codices Gallorum* | 2 *praemittunt* quoniam *βμ* | 2 invocavi *D* | 3 mutiones G^1 | 4 et > *RWZ* | 4 invocabo *βμ* | 4 salva *βμG*, libera *ξφRWZ*, eripe *S* | 5 dominus > *RWZ* | 3 *ad* misericors *S* pius | 6 salvabit *R*

vertere, anima mea, in requiem tuam, quia dominus reddet
tibi, [8]quia eruet animam meam de morte, oculos meos a la-
crimis, pedes meos ab offensa. [9]deambulabo coram domino
in terris viventium. alleluia.

[1]Credidi, propter quod locutus sum: ego adflictus sum 114
nimis. [2]ego dixi in stupore meo „omnis homo mendacium“.
[3]quid reddam domino pro omnibus quae tribuit mihi? [4]cali-
cem salutis accipiam, et nomen domini invocabo. [5]vota mea
domino reddam coram omni populo eius. [6]gloriosa in con-
spectu domini mors sanctorum eius. [7]obsecro, domine, quia
ego servus tuus, ego servus tuus, filius ancillae tuae. dissol-
visti vincula mea, [8]tibi immolabo hostiam laudis, et in nomine
domini invocabo. [9]vota mea domino reddam in conspectu
omnis populi eius: [10]in atriis domus domini, in medio tui,
Hierusalem. alleluia.

117

[1]Laudate dominum, omnes gentes, conlaudate eum, uni- 115
versi populi: [2]quia confortata est super nos misericordia eius,
et veritas domini manet in aeternum. alleluia.

118

[1]Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in aeternum 116
misericordia eius. [2]dicat nunc Israhel quoniam in aeternum
misericordia eius. [3]dicat nunc domus Aaron quoniam in

7 animam meam R^1 | 8 meam > *D* | 8 meos *prius* > R^1 | 9 alleluia > *βμξφR neque de GWZ certum utrum* alleluia *huc an ad sequentis psalmi initium pertineat* | 1 *praemittit* alleluia *D novi psalmi initium*, alleluia vox pauli apostoli *R*. *cum praecedentibus eodem quo ego modo conectit φ* | 1 *ad* propter *S* quia | 1 loquutus *G* | 1 *post* ego + autem *ξ* | 1 afflictus *WZ* | 2 me *R* | 2 *fin* mentitur *S* | 3 retribuit *βμξφRWZ* | 4 salutis *χGR*, salutaris *βμξφWZ* | 5 domino > *RWZ* | 5 coram coram *WZ* [*sic*] | 6 praetiosa in oculis domini *S* | 6 *ad* sanctorum *S* misericordium | 7 *ante* filius + et *Z* | 7 desolvisti *RWZ* | 8 *ad* laudis *S* confessionis | 10 atris *R* | 10 tui > *D* | 10 alleluia *ad seqq pertinere videtur in GWZ*, > *ξR*, halleluia *φ* | 1 *cum* 116 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* halelu ia *ξ*, alleluia vox apostolorum *R* | 1 collaudate *βμξφ*, et laudate *D* | 1 *ad* populi *S* plebes | 2 confirmata *D* | 2 manet *DG*, > *βμξφRWZ* | 2 alleluia *utrum huc an ad* 118 *pertineat in codicibus nescio*, > *ξR*, halleluia *φ* | 1 *cum* 117 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* halelu ia *ξ*, alleluia vox christi de se dicentis *R* | 1 *ad* aeternum *S* saeculum. *ita* 2 3 4 | 2 *ad* nunc *S* obsecro. *ita* 3 4 | 2 misecordia *G*

aeternum misericordia eius. 4 dicant nunc qui timent dominum
quoniàm in aeternum misericordia eius. 5 cum tribularer, in-
vocavi dominum, et exaudivit me in latitudine dominus. 6 do-
minus meus es, non timebo: quid faciat mihi homo? 7 domi-
nus mihi auxiliator, et ego despiciam odientes me. 8 melius
est sperare in domino quam sperare in homine. 9 melius est
sperare in domino quam sperare in principibus. 10 omnes
gentes circumdederunt me, et in nomine domini ultus sum eas.
11 circumdederunt me et obsederunt me, set in nomine domini
ultus sum eas. 12 circumdederunt me quasi apes: extinctae
sunt quasi ignis spinarum, in nomine domini, quia ultus sum
eas. 13 inpulsus pellabar ut caderem, et dominus sustentavit
me: 14 fortitudo mea et laus mea dominus, et factus est mihi
in salutem. 15 vox laudis et salutis in tabernaculis iustorum:
dextera domini fecit fortitudinem. 16 dextera domini excelsa,
dextera domini fecit fortitudinem. 17 non moriar, sed vivam,
et narrabo opera domini. 18 corripiens arguit me dominus,
et morti non tradidit me. 19 aperite mihi portas iustitiae, in-
gressus eas confitebor domino. 20 haec est porta domini:
iusti intrabunt in eam. 21 confitebor tibi quoniam exaudisti
me et factus es mihi in salutem. 22 lapis quem reprobave-
runt aedificantes, factus est in caput anguli. 23 a domino
factum est istud, et hoc est mirabile in oculis nostris. 24 haec
est dies quam fecit dominus: exultemus et laetemur in ea.
25 obsecro, domine, salva: obsecro: obsecro, domine, prosperare:
obsecro. 26 benedictus qui venit in nomine domini. benedixi-
mus vobis de domo domini. 27 deus dominus, et apparuit no-

4 nunc > *G* | 6 es *ξφGRW*, est *χ*, > *βμ* | 7 inter auxiliatores *S* | 7 dispiciam *R*, aspiciam *S* | 8 9 *ad* sperare *prius S* confidere | 10 et > *βμ* | 10 *ante* ultus + quia *βμ contra φDGRWZ* | 10 *fin* contrivi eas *S* | 10 *fin* eos DW^1, in eas *βμ* | 11 set *Lagarde*, et G^1, sed *βμξφ* G^2RWZ | 11 *ante* ultus + quia *βμφ contra ξDGRWZ* | 11 12 *fin* contrivi eas *S* | 11 12 *fin* in eas *βμ* | 13 inpullus G^1 | 13 pellabar *G*, pellebar *βμξφRWZ* | 13^2 et dominus auxiliatus est mihi *S* | 14 laudatio *ξφRWZ* | 15 fecit > *R* | 15 *fin* virtutem *S* | 16 *fin* virtutem *SWZ* | 18 *init* castigans castigavit *S* | 19 iustitaę *G* | 19 ingresus *R* | 19 *ante* eas + in *βμ* | 20 est > *βμξφRWZ* | 21 *post* tibi + domine R^1 | 22 lapis *χG*, lapidem *βμξφRWZ* | 22 in > R^1 | 23 factus G^1 | 23 istut *R* | 23 est *alterum* > *χ* | 24 est > R^1 | 25 obsecro *secundum* > *ξ* | 25 *ante* prosperare + et *RWZ* | 25 obsecro *quartum* > *WZ* | 27 *ad* apparuit

bis: frequentate sollemnitatem in fronduosis usque ad cornua
altaris. 28 deus meus es tu, et confitebor tibi: deus meus es
tu, et exaltabo te. 29 confitebor domino quoniam bonus, quo-
niam in aeternum misericordia eius.

119

1 Alleluia. Beati inmaculati in via, qui ambulant in lege 117
domini. 2 beati qui custodiunt testimonia eius, in toto corde
requirent eum. 3 nec enim qui operantur iniquitatem in viis
eius ambulaverunt. 4 tu mandasti praecepta tua custodiri
nimis. 5 utinam dirigantur viae meae ad custodienda prae-
cepta tua. 6 tunc non confundar, cum respexero ad omnia
mandata tua. 7 confitebor tibi in directione cordis, cum didi-
cero iudicia iustitiae tuae. 8 praecepta tua custodiam: ne de-
relinquas me nimis. 9 in quo corrigit iuvenis semitam suam?
cum custodierit verba tua. 10 in toto corde meo exquisivi te:
ne errare me facias a mandatis tuis. 11 in corde meo abscondi
eloquium tuum, ut non peccem tibi. 12 benedictus tu, domine:
doce me praecepta tua. 13 in labiis meis narravi omnes iusti-
tias oris tui. 14 in via testimoniorum tuorum laetatus sum
quasi in omnibus divitiis. 15 in praeceptis tuis meditabor, et
contemplabor semitas tuas. 16 in iustitiis tuis delectabor: non
obliviscar verba tua. 17 tribue servo tuo ut vivam, et custo-
diam verba tua. 18 revela oculos meos, et videbo mirabilia
in lege tua. 19 advena ego sum in terra: ne abscondas a me

S illuxit | 27 *ad* frequentate *S* obligate | 27 solemnitatem *W* | 27 o *altera vocis* fronduosis *prima manu in litura G*, frondosis βμξφ | 27 cornu *G* | 29 domine *Z* | 29 *ad* aeternum *S* saeculum | 1 *cum praecedd conectunt* βμ | 1 alleluia *DGRWZ*, halelu ia ξ, > βμφ | 1 *post* alleluia + vox christi ad patrem et apostolorum de adversario ęt de iudęis et de passione sua et de adventu suo et de iudicio eius et regnoialeph *R*. *literarum hebraicarum nomina me missa facere iam supra dixi: hoc loco* aleph *cum praecedentibus conexum omittere non poteram. in archetypo erat* regno I aleph | 2 requirent χ*G*, requirunt βμξφ*RWZ* | 3 *init* non βμ | 4 custodire *G* | 5 custodiendam pręcepta *G* | 9 *praemittit* vox novelli populi et iuvenum credentium in deum *R* | 9[1] mundabit puer *S* | 9[2] ut custodiat *S* | 10 exquisi *R* | 10 me > *G* | 11 eloquia tua ξφ*RWZ* | 12 *ante* tu + es χ | 13 omnia iudicia *S* | 14 laetatus βμ*G*, delectatus ξφ*WZ*, dilectatus *R*, gavisus *S* | 16[1] praeceptis *S* | 16 dilectabor *R* | 17 retribue φ | 17 ut *DG*, > βμξφ*RWZ* | 17 viam *RWZ* | 18 aspiciam *S* | 18 in χ*G*, de βμξφ*RWZ* | 19[2] praecepta *S*

mandata tua. 20 desideravit anima mea desiderare iudicia tua
in omni tempore. 21 increpasti superbos: maledicti qui rece-
dunt a mandatis tuis. 22 aufer a me obprobrium et contem-
ptum, quoniam testimonia tua custodivi. 23 etenim sedentes
principes adversum me loquebantur, servus autem tuus medi-
tabatur praecepta tua. 24 sed et testimonia tua voluntas mea,
quasi viri amicissimi mei. 25 adhaesit pulveri anima mea:
vivifica me iuxta verbum tuum. 26 vias meas exposui, et exau-
disti: doce me iustitiam tuam. 27 viam praeceptorum tuo-
rum fac me intellegere, et loquar in mirabilibus tuis. 28 de-
stillavit anima mea prae stultitia: serva me iuxta eloquium
tuum. 29 viam mendacii aufer a me, et legem tuam dona mihi.
30 viam fidei elegi: iudicia tua proponebam. 31 adhaesi testi-
moniis tuis: domine, ne confundas me. 32 viam mandatorum
tuorum curram, quoniam dilatasti cor meum. 33 ostende mihi,
domine, viam praeceptorum tuorum, et custodiam eam per
vestigium. 34 doce me, et observabo legem tuam: et custo-
diam eam in toto corde. 35 deduc me in semita mandatorum
tuorum, quia ipsam volui. 36 inclina cor meum in testimonia
tua, et non in avaritiam. 37 averte oculos meos, ne videant
vanitatem: in via tua vivifica me. 38 suscita servo tuo elo-
quium tuum in timorem tuum. 39 averte obprobrium meum,
quod reveritus sum iudicia tua bona. 40 ecce desideravi prae-
cepta tua: in iustitia tua vivifica me. 41 et veniant mihi mise-
ricordiae tuae, domine, et salus tua iuxta eloquium tuum.
42 et respondebo exprobrantibus mihi sermonem quia speravi

20[1] meditari anima mea desideravit *S* | 21 malecdicti *R* | 22 custodivi *βμξφG*, exquisivi *RWZ* | 23 sedentes *ξBDG* *sed* ntes *in litura G*, sederunt *βμq RWZ* | 23 eloquebantur *R* | 23 meditabatur in praeceptis tuis *NS* | 24 voluptas *B*, delectatio *S* | 24 *ad* viri *S* consilii | 25 *fin* meum *R* | 26[1] narravi *S* | 26 *post* exaudisti + me *βμξφ contra χGRWZ* | 26 *fin* praecepta tua *S* | 27[1] peccatorum *R*, mandatorum *S* | 28 distillavit *βμξφ* | 28 *ad* serva *S* confirma | 29 *fin* miserere mei *S* | 30 praeponebam *WZ* | 33 *init* illumina me *S* | 34 *fin* + meo *Z*, *serius deletum* | 35 praeceptorum *S* | 36 ad testimonia *βμξφRWZ* | 36 in avaritiam G^1, ad avaritiam *βμξφ*[-ci-]G^2*WZ*, avaritiam *omissa praepositione* *R* | 38 39 40 *prima manu in margine inferiori WZ* | 38 timore tuo *Z* | 39 *ante* iudicia + quia *βμξφ contra χGRWZ* | 40[1] mandata *S* | 40[2] tua > *R* | 41 veniat *Z* | 41 pietates tuae *NS* | 42 exprobranti mihi sermonem *NS* | 42 exprobarantibus R^1

in sermone tuo. 43 et ne avertas de ore meo verbum veri-
tatis usque nimis, quoniam iudicia tua expectavi. 44 et custo-
diam legem tuam iugiter, in sempiternum et ultra. 45 et am-
bulabo in spatioso, quia praecepta tua quaesivi. 46 et loquar
in testimoniis tuis coram regibus, et non confundar. 47 et de-
lectabor in mandatis tuis, quae dilexi. 48 et levabo manus
meas ad mandata tua, quae dilexi et loquebar in praeceptis
tuis. 49 memento sermonis servo tuo, quem me sperare fecisti.
50 haec est consolatio mea in adflictione mea quia eloquium
tuum vivificavit me. 51 superbi deridebant me nimis: a lege
tua non declinavi. 52 recordatus sum iudiciorum tuorum a
saeculo, domine, et consolatus sum. 53 horror obtinuit me ab
impiis, qui dereliquerunt legem tuam. 54 carmina erant mihi
praecepta tua in domo peregrinationis meae. 55 recordatus sum
in nocte nominis tui, domine, et custodivi legem tuam. 56 hoc
factum est mihi, quia praecepta tua custodivi. 57 pars mea,
domine, dixi „custodiam verbum tuum“. 58 deprecatus sum
vultum tuum in toto corde: miserere mei secundum eloquium
tuum. 59 recogitavi vias meas, et converti pedes meos ad
testimonia tua. 60 festinavi et non neglexi custodire mandata
tua. 61 funes impiorum inplicaverunt me: legem tuam non
sum oblitus. 62 medio noctis surgebam ad confitendum tibi
super iudicia iustificationis tuae. 63 particeps ego sum omnium
timentium te, et custodientium praecepta tua. 64 misericordia
tua, domine, conpleta est terra: praecepta tua doce me.

43 avertas *DG*, auferas *βμξφRWZ* | 44 in saeculum et ultra *NS* | 45 ambulalo *G* | 45 mandata tua quaesivi *NS* | 46 łoquebar *DZ* *„plerique alii editi latini libri“ apud Vallarsium* | 46 regebus *R* [*sero corr*], regum *WZ* | 47 dilectabor *RWZ* | 47 in praeceptis tuis *NS* | 48 levavi *RWZ* | 48 palmas meas *NS* | 48 loquebar *DGRWZ* *„plerique alii editi latini libri“ apud Vallarsium*, loquar *βμξφ* | 50 afflictione *Z* | 52 suorum *R* | 53 obtenuit *W* [*Z ut edidi*], ettenuit *R* | 53 quia *RWZ* | 53 dereliquærunt *R* | 54 mihi > *G* | 55 tui domine *βμξφG*, domini *RWZ* | 55 custodiam *RWZ* | 56 quia mandata tua *NS* | 57 mea > *RWZ* | 57 ut custodiam verba tua *NS* | 57 *post* dixi + ut *βμξφRWZ* | 58 *post* corde + meo *RWZ* | 59 convertisti *RW* [*Z ut edidi*] | 60 festinavi et non tardavi *NS* | 61 implicaverunt *GW*Z^2, implicuerunt Z^1 | 62 media nocte surgebam *NS* | 62 surgam *βμξφRWZ* | 62 iustificationis *χG*, iustitiae *βμξ*[-e]*φ*[-ci-]*RWZ* | 63 sum ego *φ* | 63 et custodientium mandata tua *NS* | 64 domine > *ξRWZ* | 64 completa *RW*, cōpleta *Z* | 64² tua > *RWZ*

65 bene fecisti cum servo tuo, domine, secundum verbum tuum.
66 bonum sermonem et scientiam doce me, quia mandatis tuis
credidi. 67 ante quam audirem ego ignoravi, nunc autem elo-
quium tuum custodivi. 68 bonus tu et beneficus: doce me prae-
cepta tua. 69 adplicabant mihi mendacium superbi, ego autem
in toto corde servabam praecepta tua. 70 incrassatum est ve-
lut adeps cor eorum, et ego in lege tua delectabar. 71 bonum
mihi quia adflictus sum, ut discerem praecepta tua. 72 melior
est mihi lex oris tui super milia auri et argenti. 73 manus
tuae fecerunt me et firmaverunt me: doce me et discam man-
data tua. 74 qui timent te videbunt me, et laetabuntur quia
sermonem tuum expectavi. 75 scio, domine, quia iustum iudi-
cium tuum, et vere adflixisti me. 76 sit obsecro misericordia
tua in consolatione mea, sicut locutus es servo tuo. 77 veniant
mihi misericordiae tuae, et vivam, quia lex tua delectatio
mea. 78 confundantur superbi, quoniam inique contriverunt
me: ego autem loquar in praeceptis tuis. 79 revertantur ad
me qui timent te et qui sciunt testimonium tuum. 80 fiat cor
meum perfectum in praeceptis tuis, ut non confundar. 81 de-
fecit in salutare tuum anima mea: verbum tuum expectavi.
82 consumpti sunt oculi mei in verbum tuum, dicentes „quando
consolaberis me?“. 83 et cum essem quasi uter in pruina,
praecepta tua non sum oblitus. 84 quot sunt dies servi tui?
quando facies in persequentibus me iudicium? 85 foderunt

65 cum > *ξφRWZ* | 66 bonum saporem *NS* | 66 *pro* sermonem *D* sapere | 66 *pro* et *R* ut | 66 quia praeceptis tuis credidi *NS* | 67 antequam humiliarer *NS* | 68 *post* bonus + es *βμφRWZ* | 68 beneficiis *WZ* | 69 applicabant *Z*, applicaverunt *NS* | 69 servabo mandata tua *NS* | 69 deservabam *R*¹ | 70 velud adips *R*, velud *etiam Z*¹ | 70 eorum *βμξφG*, meum *RWZ* | 70 dilectabar *R*, delectabor *WZ*, delectatus sum *NS* | 71 *ante* mihi + est *χ* | 71 afflictus *GZ* | 71 discederem *R* | 73 me *secundum* > *χ* | 73 *pro* firmaverunt *ξ* plasmavęrunt | 73 et *alterum* > *RWZ* | 73 praecepta tua *NS* | 74 *init* quia *φ* | 75 iusta iudicia tua *NS* | 75 afflixisti *Z* | 76 obsecratio *WZ* | 76 secundum eloquium tuum cum servo tuo *NS* | 77 delectationes meae *NS* | 77 dilectatio *R*, meditatio *B* | 78 quoniam mendaciter iniquitatem fecerunt in me *NS* | 80 perrectum *RWZ* | 81 defecit in salutari tuo *S* | 81 *ante* verbum + in *βμφRWZ contra ξG „manuscriptos“ Gallorum* | 82 consum[illegible]ti *Z* | 82 in eloquium tuum *S* | 83 quia factus sum sicut uter in fumario *S* | 84 des *R*¹

mihi sūperbi foveas, quae non erant iuxta legem tuam. 86 omnia
mandata tua vera: falso persecuti sunt me, auxiliare mihi.
87 paulo minus consumpserunt me in terra, ego autem non di-
misi praecepta tua. 88 secundum misericordiam tuam vivifica
me, et custodiam testimonium oris tui. 89 in aeternum, domine,
verbum tuum perstat in caelo. 90 in generatione et genera-
tione fides tua: fundasti terram, et stat. 91 iudicio tuo stant
usque hodie, quia omnia serviunt tibi. 92 nisi quod lex tua
delectatio mea, forte perissem in pressura mea. 93 in sempi-
ternum non obliviscar praeceptorum tuorum, quia per ipsa vi-
vificasti me. 94 tuus ego sum, salva me, quoniam praecepta
tua quaesivi. 95 me expectaverunt impii ut perderent me: te-
stimonium tuum considerabo. 96 omni consummationi vidi finem:
latum mandatum tuum nimis. 97 quam dilexi legem tuam: tota
die haec meditatio mea. 98 super inimicos meos instruis me
mandata tua, quia in sempiternum hoc est mihi. 99 super
omnes qui docebant me eruditus sum, quia testimonia tua
meditatio mea. 100 super senes intellexi, quia praecepta tua
servavi. 101 ab omni semita mala prohibui pedes meos, ut
custodiam verba tua. 102 a iudiciis tuis non recessi, quia tu
inluminasti me. 103 quam dulce gutturi meo eloquium tuum,
super mel ori meo. 104 praecepta tua considerabam, propterea
odivi omnem semitam mendacii. 105 lucerna pedi meo verbum
tuum, et lux semitae meae. 106 iuravi (et perseverabo) ut custo-
diam iudicia iustitiae tuae. 107 adflictus sum usque nimis:
domine, vivifica me iuxta verbum tuum. 108 voluntaria oris mei
conplaceant tibi, domine, et secundum iudicia tua doce me.

88 sæcundum *R* | 88 tuam tuam *Z* | 88 testimonium *ξφDGR*, testimonia *βμWZ* | 89 *ad* aeternum *S* saeculum | 89 perstat verbum tuum *D*, verbum tuum permanet *βμ* | 90 et generatio *R* | 91 quia omnes servi tui *S* | 92 dilectatio *R* | 92 perijssem *ξ* | 92 præssura *R* | 94 cepta G^1 | 95 consideravi *WZ* | 96 omni consummationi vidi finem *S* | 96 omnis consummationis *βμξφ* | 96² praeceptum *S* | 97 haec > *φ* | 98 super inimicos meos instruunt me mandata tua *S* | 98 instruis me mandata tua *DG*, instruis me mandato tuo *φRW* [mandato tuo *prima manu in litura W*]*Z*, instruxisti me mandato tuo *βμξ* | 101 custodiam *χG*, custodirem *βμξφRWZ* | 102 illuminasti *Z* | 103 t *prior vocis* gutturi *in litura G* | 106 iuravi et statui *S* | 106 *pro* ut *R* et | 107 afflictus *G*, affilictus *Z* | 108 complaceant tibi obsecro domine *S* | 108 cōplaceant *W*, complaceant *Z*

109 anima mea in manu mea semper, et legis tuae non sum
oblitus. 110 posuerunt impii laqueum mihi, et a praeceptis tuis
non aberravi. 111 hereditas mea testimonia tua in sempiter-
num, quia gaudium cordis mei sunt. 112 inclinavi cor meum
ut facerem iustitias tuas propter aeternam retributionem.
113 tumultuosos odivi, et legem tuam dilexi. 114 protectio mea
et scutum meum tu es: verbum tuum expectavi. 115 recedite
a me, maligni, et custodiam mandata dei mei. 116 confirma
me secundum verbum tuum, et vivam, et noli me confundere
ab expectatione mea. 117 auxiliare mihi, et salvus ero, et de-
lectabor in praeceptis tuis iugiter. 118 abiecisti omnes qui
aversantur praecepta tua, quia mendax cogitatio eorum.
119 quasi scoriam conputasti omnes impios terrae, propterea
dilexi testimonia tua. 120 horripilavit a timore tuo caro mea,
et iudicia tua timui. 121 feci iudicium et iustitiam: ne dere-
linquas me his qui calumniantur me. 122 sponde pro servo
tuo in bonum, ne calumnientur me superbi. 123 oculi mei de-
fecerunt in salutare tuum et in eloquium iustitiae tuae. 124 fac
cum servo tuo iuxta misericordiam tuam, et praecepta tua
doce me. 125 servus tuus ego: instrue me, et cognoscam testi-
monia tua. 126 tempus est ut facias, domine: praevaricati sunt
legem tuam. 127 propterea dilexi mandata tua super aurum
et topazion. 128 propterea in universa praecepta tua direxi,
omnem semitam mendacii odio habui. 129 mirabilia testimonia
tua: idcirco custodivit ea anima mea. 130 ostium sermonum
tuorum lucidum: doce parvulos. 131 os meum aperui et respi-
ravi, quia mandata tua desiderabam. 132 respice ad me et
miserere mei iuxta iudicium diligentium nomen tuum. 133 gres-

109 in palma mea *S* | 111 tua > *RWZ* | 111 sunt > G^1 | 116 secundum eloquium tuum „*vel*“ secundum iudicium tuum *S* | 116 secundum *R* | 117 sustenta me „*etc*“ *S* | 117 dilectabor *R* | 118 aversantur *βμφ*G^2, adversantur *ξ*G^1*RWZ* | 118 congregatio *D* | 119 computasti *W*, cōputasti *Z* | 121 ijs *ξ* | 122 pro servum tuum in bono *RWZ*, pro servo tuo in bono *S* | 122 bono *ξ* | 122 calumniantur G^1 | 123 *post* eloquium + tuum *R* | 125 *ante* ego + sum *βμξφ* | 126 tempus faciendi domine vacare fecerunt legem tuam *S* | 127 topazium *βμφ*, topaziom *R*. z *prima manu in litura G* | 128 propterea universa mandata tua dilexi *S* | 128 *pro* in *χ* ad | 128 semita *R* | 128 hodio *G*, h *linea tenuissima inducta* | 129 idcorco *G*, ideo *ξ* | 130 docens *βμφ*, docet *χ* | 131² praecepta *S* | 132 misere *G*

sus meos confirma in sermone tuo, et non des potestatem in
me universae iniquitati. [134] redime me a calumniis hominum,
ut custodiam praecepta tua. [135] vultum tuum ostende servo
tuo, et doce me praecepta tua. [136] rivi aquarum fluebant de
oculis meis, quia non custodierunt legem tuam. [137] iustus es,
domine, et rectum iudicium tuum. [138] praecepisti iustitiam
testimonii tui et veritatem tuam nimis. [139] consumpsit me zelus
meus, quia obliti sunt verborum tuorum hostes mei. [140] pro-
batus sermo tuus nimis, et servus tuus dilexit illum. [141] par-
vulus ego sum et contemptibilis, sed praecepta tua non sum
oblitus. [142] iustitia tua iustitia sempiterna, et lex tua veritas.
[143] tribulatio et angustia invenerunt me: mandata tua voluntas
mea. [144] iusta testimonia tua semper: doce me, et vivam.
[145] clamavi in toto corde, exaudi me, domine: praecepta tua
custodiam. [146] invocavi te, salvum me fac, et custodiam testi-
monia tua. [147] surgebam adhuc in tenebris et clamabam,
verbum tuum expectans. [148] praeveniebant oculi mei vigilias,
ut meditarer in sermonibus tuis. [149] vocem meam audi iuxta
misericordiam tuam, domine, et secundum iudicium tuum vivi-
fica me. [150] adpropinquaverunt persecutores mei sceleri, et a
lege tua procul facti sunt. [151] prope es tu, domine, et omnia
mandata tua veritas. [152] a principio novi de testimoniis tuis
quod in aeternum fundaveris ea. [153] vide adflictionem meam
et eripe me, quia legis tuae non sum oblitus. [154] iudica cau-
sam meam et redime me, in sermone tuo vivifica me. [155] longe
ab impiis salus, quia praecepta tua non quaesierunt. [156] mise-

133 confirma *χG*, firma *βμξφRWZ* | 133 in *prius* > *RWZ* | 133 eloquio *S* | 133 in me > *RWZ* | 134 redeme *R* | 134 calumniis *GWZ*, calumnis *R*, calumnia *βμξφD* | 134 hominum *ξφDGWZ*, hominis *βμR* | 134 ut *DGRWZ*, et *βμξφ* | 134 mandata *S* | 135 vultum tuum illumina super servum tuum *S* | 137 iustus tu domine et recta iudicia tua *S* | 138 iustitiam > *WZ* | 138 tuam *ξφDG*, > *βμRWZ* | 140 probatum eloquium tuum ..... dilexit illud *S* | 140 illud *WZ* | 142 veritas *βμξφG*² *RWZ*, equitas *G*¹ | 144 *ad* semper *S* saeculum | 147 surgebam adhuc in tenebris et deprecabar *S* | 148 mei > *RWZ* | 148 ut meditarer in eloquiis tuis *S* | 149 exaudi *βμφ* | 149 et > *βμξφRWZ* | 149 secundum iudicia tua *S* | 150 appropinquaverunt *G*²*Z* | 150 mei > *NQ*, *habent etiam FM* | 150 sceleris *βμFMNQR*¹, usque scelus *D* | 151 praecepta tua veritas *S* | 153 afflictionem *GWZ* | 154 redeme *R* | 154 in > *RWZ*

ricordiae tuae multae, domine: iuxta iudicia tua vivifica me.
157 multi qui persecuntur me et adfligunt me: a testimoniis
tuis non declinavi. 158 vidi praevaricatores tuos, et moerebam
quia verbum tuum non custodierunt. 159 vide quoniam prae-
cepta tua dilexi, domine: iuxta misericordiam tuam vivifica
me. 160 caput verborum tuorum veritas, sempiternum omne
iudicium iustitiae tuae. 161 principes persecuti sunt me
sine causa, verba autem tua timuit cor meum. 162 gaudens
ego sum in eloquio tuo sicut qui invenit spolia multa.
163 mendacium odio habui et detestatus sum, legem autem tuam
dilexi. 164 septies in die laudavi te super iudiciis iustitiae
tuae. 165 pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis
scandalum. 166 expectavi salutare tuum, domine, et mandata
tua feci. 167 custodivit anima mea testimonia tua, et dilexi
ea nimis. 168 custodivi praecepta tua et testimonia tua, quia
omnes viae meae in conspectu tuo. 169 ingrediatur laus mea
coram te, domine: secundum verbum tuum doce me. 170 ve-
niat deprecatio mea ante vultum tuum: secundum eloquium
tuum libera me. 171 fundant labia mea ymnum: docebis enim
me praecepta tua. 172 loquetur lingua mea sermonem tuum,
quia omnia mandata tua iusta. 173 sit manus tua auxiliatrix
mea, quia praecepta tua elegi. 174 desideravi salutare tuum,
domine, et lex tua voluntas mea. 175 vivet anima mea et lau-
dabit te, et iudicia tua auxiliabuntur mihi. 176 erravi quasi
ovis perdita: quaere servum tuum, quia mandatorum tuorum
non sum oblitus.

120

118 1 Canticum graduum. Ad dominum in tribulatione mea

156 miserationes tuae *S* | 157 multi persequutores mei et afflictores mei *S* | 157 affligunt *GWZ* | 158 praevaricatores et moerebam *S* | 158 merebam *GRWZ* | 158 qui *WZ* | 159 vidi *G* | 160 caput verbi tui veritas et in saeculum „*etc*“ *S* | 160 *ante* sempiternum + et in *βμξφ*, + et *RWZ* | 163 autem *ξχGRWZ*, > *βμφ* | 165 *ante* illis + in *ξRWZ* | 165 scandulum *W* | 166 et praecepta tua feci *S* | 166 tua > *RWZ*² | 167 dilexit *βμφWZ sed verba* et dilexit ea *in litura Z* | 168 custodivit *Z*¹ | 168 coram te *S* | 169 *init* appropinquet *S* | 169 in conspectu tuo *S* | 170 depraecatio *R* | 171 fundent *ξ* | 172 respondebit lingua mea eloquium tuum *S* | 172 loquatur *B* | 172 omnia eloquia tua iusta *S* | 173 mandata tūa elegi *S* | 174 et lex tua delectatio mea *S* | 176 praeceptorum *S* | 1 *post* graduum + vox christi ecclesiae *R* | 1 in *βμξφG*, cum *RWZ* |

clamavi, et exaudivit me. [2] domine, libera animam meam
a labio mendacii, lingua dolosa. [3] quid detur tibi aut quid
adponatur tibi ad linguam dolosam? [4] sagittae potentis acu-
tae cum carbonibus iuniperorum. [5] heu mihi quia peregrinatio
mea prolongata est, habitavi cum tabernaculis Cedar. [6] mul-
tum peregrinata est anima mea cum odientibus pacem. [7] ego
pacifica loquebar, et illi bellantia.

121

[1] Canticum graduum. Levavi oculos meos ad montes: 119
unde veniet auxilium mihi? [2] auxilium meum a domino,
factore caeli et terrae. [3] non det in commotionem pedem tuum,
nec dormitet qui custodit te. [4] ecce non dormitabit neque
dormiet qui custodit Israhel. [5] dominus custodiet te, dominus
protectio tua super manum dexteram tuam. [6] per diem sol
non percutiet te neque luna per noctem. [7] dominus custodiet
te ab omni malo: custodiat animam tuam. [8] dominus custo-
diat exitum tuum et introitum tuum a modo usque in aeternum.

122

[1] Canticum graduum. Laetatus sum eo quod dixerint 120
mihi „in domum domini ibimus“. [2] stantes erant pedes nostri
in portis tuis, Hierusalem. [3] Hierusalem, quae aedificaris ut
civitas cuius participatio eius simul. [4] quia ibi ascenderunt
tribus, tribus domini, testimonium Israhel ad confitendum no-
mini domini. [5] quia ibi sederunt sedes in iudicio, sedes domui
David. [6] rogate pacem Hierusalem: sit bene his qui diligunt
te. [7] sit pax in muris tuis, abundantia in domibus tuis.

2 lingua *G*, a lingua *βμξφRWZ*, et lingua *χ* | 3 apponatur *GWZ* | 3 a lingua dolosa *D*, lingua dolosa *omissa praepositione FNQ* | 4 potentes *RWZ* | 5 hei *ξ*, haeu *G*, heum *R* | 6 peregrinata *ABCDG*, peregrina *βμξφRWZ* | 6 cum *stichi initium faciunt RWZ* | 7 *fin* et illi debellabant ea *Augustinus in speculo [Benedictinorum]* | 1 *post* graduum + vox ecclesiae ad apostolos *R* | 1 ad *G*, in *βμξφRWZ* | 1 *fin* meum *ξ* | 3 commotione *R* | 3 neque *Z* | 4 neque obdormiet *D* | 4 custodiet *DG* | 5 custodit *βμξφWZ* | 6 percutet *W*, uret *ξ* | 7[1] custodit *ξφ*. et *vocis* custodiet *in litura W* | 8 *ante* usque + et *βμξφRWZ* | 1 gard *W* | 1 *post* graduum + david *βμφ*, + vox ecclesiae ad apostolos *R* | 1 *ante* eo + in *χFM* | 1 dixerunt *FM* | 3 aedificaris *DG*, aedificatur *βμξφR WZ* | 3 participartio *R* | 4 tribus *prius* > *R* | 5 sederunt sedis *RWZ* | 5 domus *χ* | 6 7 interrogate pacem jerusalem abundantia his qui diligunt te sit pax in virtute tua sit abundantia „*etc*“ *FN*. *ita Q nisi*

[8] propter fratres meos et amicos meos loquebar pacem tibi.
[9] propter domum domini dei nostri quaeram bona tibi.

123

121 [1] Canticum graduum. Ad te levavi oculos meos, qui ha-
bitas in caelis. [2] ecce sicut oculi servorum ad manum domi-
norum suorum, sicut oculi ancillae ad manum dominae suae,
sic oculi nostri ad dominum deum nostrum, donec misereatur
nostri. [3] miserere nostri, domine, miserere nostri, quoniam
multum repleti sumus despectione. [4] multum repleta est anima
nostra obprobrium abundantium et despectione superborum.

124

122 [1] Canticum graduum. Nisi dominus fuisset in nobis, di-
cat nunc Israhel, [2] nisi dominus fuisset in nobis, cum exur-
gerent super nos homines, [3] forsitan vivos absorbuissent nos,
cum irasceretur furor eorum super nos: [4] forsitan aquae cir-
cumdedissent nos, torrens transisset super animam nostram:
[5] forsitan transissent super animam nostram aquae superbae.
[6] benedictus dominus qui non dedit nos in praedam dentibus
eorum. [7] anima nostra quasi avis erepta est de laqueo venan-
tium: laqueus contritus est, et nos liberati sumus. [8] auxilium
nostrum in nomine domini, qui fecit caelum et terram.

125

123 [1] Canticum graduum. Qui confidunt in domino, quasi
mons Sion. immobilis, in aeternum habitabilis [2] Hierusalem:
montes in circuitu eius, et dominus in circuitu populi sui, a
modo et usque in aeternum. [3] quia non requiescet virga im-

quod habet abundantiam his *„etc“* | 6 ijs *ξ* | 8 loquar *βμξφRWZ* | 9 dei > *RWZ* | 1 *post* graduum + david *φ*, + vox christi ad patrem *R* | 2 sic *βμξφG*, sicut *RWZ* | 2 miseatur *W* | 3 quia *βμφZ* | 3 dispectione *R* | 4 opprobrium *ABCD*, opprobrio *βμξφ* | 4 dispectione *G*, dispectionis *R*, despectionis *WZ*, dispectio *„in recto“ ABCD* | 1 *pro* canticum graduum *Z* alleluia | 1 *post* graduum + david *βμφ*, + vox apostolorum *R* | 1 nobis ◣◣◣◣◣ *G* | 2 exsurgerent *GRW* [*Z ut ego*] | 3 obsorbuissent *RWZ* | 4 forsitan aquae inundassent super nos *FNQ* | 4 torrentem *RWZ* | 5 transisset *GWZ* | 5 superbiae *βμξ*[-e]*φ W*[-ę]*Z* | 1 *post* graduum + vox ecclesię *R* | 1 immolabilis *R* | 1 immobilis in aeternum inhabitabilis jerusalem *speculum Augustini Benedictinorum*, non commovebitur in saeculum habitabit *N „et eius sequax“* | 2 hierusalem *ad finem* 1 *referunt GRWZ* | 2 et *alterum* > *RWZ*[2] | 2 usquae *R*[1] | 3 requiescit *χRW* [*Z ut edidi*] | 3 virgam pietatis *W*, *ubi* m *satis re-*

pietatis super sortem iustorum, ut non mittant iusti in iniqui-
tatem manus suas. 4 benefac, domine, bonis et rectis corde.
5 qui autem declinant ad pravitates suas, deducet eos dominus
cum his qui operantur iniquitatem. pax super Israhel.

126

1 Canticum graduum. Cum converteret dominus captivi- 124
tatem Sion, facti sumus quasi somniantes. 2 tunc implebitur
risu os nostrum et lingua nostra laude. tunc dicent in gen-
tibus „magnificavit dominus facere cum istis". 3 magnificavit
dominus facere nobiscum, facti sumus laetantes. 4 converte,
domine, captivitatem nostram sicut rivum in austro. 5 qui
seminant in lacrimis, in exultatione metent. 6 qui ambulans
ibat et flebat, portans ad seminandum sementem, veniens ve-
niet in exultatione, portans manipulos suos.

127

1 Canticum graduum, Salomonis. Nisi dominus aedifica- 125
verit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam: nisi
dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.
2 frustra vobis est de mane consurgere: postquam sederitis,
qui manducatis panem dolorum, sic dabit diligentibus se
somnum. 3 ecce hereditas domini filii, merces fructus ventris.
4 sicut sagittae in manu potentis, ita filii iuventutis. 5 beatus
vir qui implevit pharetram suam ex ipsis: non confundentur
cum loquentur inimicis suis in porta.

128

1 Canticum graduum. Beati omnes qui timent dominum, 126

centi tempore radendo in in *mutatum*, virgā pietatis *Z* | 3 in inquitatem G^1, iniquitatem *RW* [*Z ut edidi*] | 5 ijs *ξ* | 1 *post* graduum + vox apostolorum de impiis iudęis et de infidelibus convertentibus se peccatis *R* | 1 converterit *FNQ* | 1 erimus *FNQ* | 2 magnificabit *GR* | 3 magnificabit G^1 | 3 *ante* laetantes + sicut *βμφ* | 4 domine > *W* [*non Z: de W e notatis non certus sum,* > *omisi*] | 4 rivum *ABCDG LP*, rivus *ξφMRWZ*, rivos *βμ* | 1 salomonis > *DRWZ*, salomoni *ξ*, solomoni *φ* | 1 *post* graduum + vox christi ad futuram ecclesiam *R* | 1 quia ędificant *R* | 1 vigilabit *B* | 2 est vobis *φ* | 2 consurgere *ξφχG* RW^2Z, surgere *βμ*W^1 | 3 mercis *ξRWZ* | 4 iuventis *Z in rasura foedissima* | 5 faretram *RW* [*Z* = *G*] | 5 suis > *RW* [*non Z*] | 1 *post* graduum + de christo et de ecclesia dicit profeta *R* | 1 beati omnes qui timent *DGWZ*, beatus omnis qui timet *βμξφR*

qui ambulant in viis eius. [2]laborem manuum tuarum cum comederis, beatus tu, et bene tibi erit. [3]uxor tua sicut vitis fructifera in penetrabilibus domus tuae, filii tui sicut germina olivarum in circuitu mensae tuae. [4]ecce sic benedicetur viro qui timet dominum: [5]„benedicat tibi dominus ex Sion, et videas bona Hierusalem omnibus diebus vitae tuae, [6]et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israhel“.

129

127 [1]Canticum graduum. Saepe expugnaverunt me ab adolescentia mea, dicat nunc Israhel: [2]saepe expugnaverunt me ab adolescentia mea: sed non potuerunt mihi. [3]super cervicem meam arabant arantes, prolongaverunt sulcum suum. [4]dominus iustus concidet laqueos impiorum. [5]confundantur et revertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion. [6]fiant sicut foenum tectorum, quod statim ut viruerit, arescet: [7]de quo non implebit manum suam messor, et sinum suum manipulos faciens, [8]de quo non dixerunt transeuntes „benedictio domini super vos, benediximus vobis in nomine domini“.

130

128 [1]Canticum graduum. De profundis clamavi ad te, domine: [2]domine, exaudi vocem meam, fiant aures tuae intendentes ad vocem deprecationis meae. [3]si iniquitates observabis, domine, domine, quis sustinebit? [4]quia tecum est propitiatio, cum terribilis sis. [5]sustinui dominum, sustinuit anima mea, et verbum eius expectavi. [6]anima mea ad dominum a vigilia matutina usque ad vigiliam matutinam. [7]expectet Israhel dominum, quia apud dominum misericordia et multa apud eum redemptio. [8]et ipse redimet Israhel de omnibus iniquitatibus eius.

1 ambulant [*D*]*GWZ*, ambulat *βμξφR* | 2 *ad* manuum *S* palmarum | 2 cum > *φG*, quum *βμ* | 2 commederis *R*, comedes *φ* | 3 penetralibus *βμξφ*, petrabilibus *Z* | 3 circumitu *φ* | 4 timenti *S* | 5 vide *S* | 6 pax *S* | 1 *post* graduum + vox ecclesiae *R* | 1 2 sepe *GRWZ* | 1 2 adulescentia *G*, adoliscentia *R* | 1 mea > *G* | 3 supra *βμξφ* | 3 cervicem meum *Z* | 3 *fin* meum *W* [*Z* = *G*] | 5 revereantur *βμφGRWZ* | 6 fęnum *G*, faenum *RW* | 6 arescit *βμ* | 7 implevit *R* | 7 *ante* manipulos + qui *WZ* [*sic*] | 8 beneximus *W* | 1 *pro* graduum *W* dd | 1 *post* graduum + legendus ad lectionem ionae profetae *R* | 2 depraecationis *R* | 3 qui *W* [*Z* = *G*] | 5 sustenui dominum sustenuit *R* | 6 *med* viglia *R*[1] | 6 *fin* viligiliam *G* | 7 israhel in domino *WZ* | 8 redemet *R* | 8 de *G*, ex

131

[1] Canticum graduum. Domine, non est exaltatum cor 129
meum, neque elati sunt oculi mei, et non ambulavi in magnis
et in mirabilibus super me. [2] si non proposui et silere feci
animam meam: sicut ablactatus ad matrem suam, ita
ablactata ad me anima mea. [3] expectet Israhel dominum a
modo et usque in aeternum.

132

[1] Canticum graduum. Memento, domine, David et omnis 130
adflictionis eius, [2] qui iuravit domino, votum vovit deo Iacob
[3] „si intravero in tabernaculum domus meae, si ascendero
super lectum straminis mei, [4] si dedero somnum oculis meis
et palpebris meis dormitationem, [5] donec inveniam locum do-
mino, tabernaculum deo Iacob“. [6] ecce audivimus illum in
Ephrata, invenimus illum in regione saltus. [7] intremus in ta-
bernacula eius, adoremus scabellum pedum eius. [8] surge,
domine, in requiem tuam, tu et arca fortitudinis tuae. [9] sa-
cerdotes tui induantur iustitia, et sancti tui laudent. [10] pro-
pter David servum tuum ne avertas faciem Christi tui. [11] iu-
ravit dominus David veritatem nec avertetur ab ea „de fructu
ventris tui ponam super sedem tuam, [12] si custodierint filii
tui pactum meum et testificationem meam, quam docuero eos,
et filii eorum usque in aeternum, sedebunt super thronum
tuum“. [13] quia elegit dominus Sion, desideravit eam in habi-

βμξφRWZ | 1 graduum > *W* [*habet Z*] | 1 *in fine tituli* + david *βμξφW* [*non Z*], + vox ecclesiae rogatis *R* | 2 ad matrem suam *φBDGRWZ*, super matrem suam *βμFHKMN*, a matre sua *ξ duo codices Gallorum* | 2 ablactata ad me *φBDGRWZ*, ablactetur super me *βμFHKMN*, ablactętur a me *ξ*, ablactata a me *duo codices Gallorum* | 3 expecta *ξφRWZ*, exspecta *βμ* | 3 *ante* dominum + ad *R* | 3 *fin* in saeculum *S* | 1 *post* graduum + prof ad patrem de christo dicit *R* | 1 afflictionis *GWZ* | 2 *ad* deo *S* potenti | 3 *manu prima in margine inferiori WZ* | 3 ascendero *ξφDGSWZ*, adsedero *R*, sedero *βμ* | 3 in lectum *WZ* | 3 stratus *DS* | 5 tabernaculum *ξφχGRZ*, tabernacula *βμW* | 5 *ad* deo *S* potenti | 6 efratha *R*, effrata *WZ* | 7 tabernaculorum *χ* [*sic*] | 9 induant *ξφRWZ* | 9 iustitiam *ξφ*[-ci-*φ*] [*non RWZ*] | 9^2 misericordes te *S* | 10 advertas *R* | 11 veritem *R* | 11 ne avertatur G^1, nec avertetur G^2, et non avertetur *ξχ*Z^1, non avertetur *βμφRW*Z^2 | 11 super > *RWZ* | 11 *fin* thronum tuum *S* | 12 et filii eorum super thronum tuum sedebunt usque in aeternum *F* „*exemplaria canonis*“ *Gallorum* | 12 *fin* meum *RWZ* | 13 *init* quoniam *βμφ* | 13 *fin* sibi *ξφR*

taculum suum. 14 „haec est requies mea in sempiternum, hic
habitabo, quia desideravi eam. 15 venationem eius benedicens
benedicam et pauperes eius saturabo pane. 16 sacerdotes eius
induam salutare, et sancti eius laude laudabunt. 17 ibi oriri
faciam cornu David, paravi lucernam Christo meo. 18 inimicos
eius induam confusione, super ipsum autem florebit sanctificatio mea".

133

131 1 Canticum graduum. Ecce quam bonum et quam decorum habitare fratres in unum: 2 sicut unguentum optimum in
capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit super oram vestimentorum eius: 3 sicut ros Aermon,
qui descendit super montana Sion, quoniam ibi mandavit
dominus benedictionem et vitam usque in aeternum.

134

132 1 Canticum graduum. Ecce benedicite domino, omnes
servi domini, qui statis in domo domini, in noctibus 2 levate
manus vestras ad sanctum, et benedicite domino. 3 benedicat
tibi dominus ex Sion, factor caeli et terrae.

135

133 1 Alleluia. Laudate nomen domini, laudate, servi, dominum, 2 qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri.
3 laudate dominum quoniam bonus dominus: cantate nomini
eius quoniam decens. 4 quia Iacob elegit sibi dominus, Israhel

SWZ | 14 est > *ξZ* | 14 habitavi *RWZ* | 15 *init* generationem *vel* generationes *„nonnulli mss" Gallorum* | 15 benedicam *bis R* | 15 et *χG*, > *βμξφRWZ* | 15 panibus *Z* | 16 salutari G^1??*βμ* | 16 *ad* sancti *S* misericordes | 17 faciem *R* | 18 sanctificatio mea *GRWZ*, sanctificatio eius *ABCD tres codd Gallorum*, diadema meum *HM*, diadema eius *βμξφ* | 1 *post* graduum + david *βμξφ contra DGWZ*, + vox eccł orantis *R* | 1 in unum *βμφG*Z^1, una *ξRW*Z^2 | 2 3 *ter* discendit *R* | 2 ora *WZ* | 3 ęrmon *G*, ærmon *R*, hermon *βμξφWZ* | 3 montes *S* | 3 et *ξχG*, > *βμφRWZ* | 3 *fin* saeculum *S* | 1 *post* graduum + david *ξ*, + vox ecclesiae in futuro *R* | 1 servi domino *G* | 1 in noctibus *a sequentibus aptum apud GWZ* [*R non interpungit*] | 2 *ad* ad sanctum *S* sancte | 2 dominum *βμφWZ* | 3 te *ξφRWZ* | 1 alleluia *ad* 134 *GZ*? halelu ia *ξ*, halleluia *φ*, canticum graduum *D* | 1 *post* alleluia + vox ecclesię operantibus quae increpat idola gentium quod nulla sunt *R* | 2 atris *R* | 3 quoniam benignus dominus *D* | 3 *ad* cantate *S* psallite | 4 quoniam *ξφRWZ*

in peculium suum. 5 quia ego scio quod magnus dominus et
deus noster prae omnibus diis. 6 omnia quae voluit dominus
fecit, in caelo et in terra, in mari et in cunctis abyssis: 7 le-
vans nubes de summitatibus terrae: fulgura in pluviam fecit:
educens ventum de thesauris suis: 8 qui percussit primitiva
Aegypti, ab homine usque ad pecus: 9 misit signa et portenta
in medio tui, Aegypte, in Pharao et in cunctos servos suos:
10 qui percussit gentes multas et occidit reges fortes, 11 Seon
regem Amorraeorum et Og regem Basan et omnia regna
Chanaan: 12 et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem
Israhel populo suo. 13 domine, nomen tuum in aeternum: do-
mine, memoriale tuum in generatione et generatione. 14 quia
iudicabit dominus populum suum, et in servos suos erit placa-
bilis. 15 idola gentium argentum et aurum, opera manuum
hominum. 16 os habent, et non loquentur: oculos habent, et
non videbunt: 17 aures habent, et non audient: sed nec spiritus
in ore eorum. 18 similes illis fiant qui faciunt ea, omnes qui
confidunt in eis. 19 domus Israhel, benedicite domino: domus
Aaron, benedicite domino: 20 domus Levi, benedicite domino:
timentes dominum, benedicite domino. 21 benedictus dominus
ex Sion, qui habitat in Hierusalem. alleluia.

136

1 Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in aeter- 134
num misericordia eius. 2 confitemini deo deorum, quoniam in
aeternum misericordia eius. 3 confitemini domino dominorum,
quoniam in aeternum misericordia eius. 4 qui facit mirabilia
magna solus, quoniam in aeternum misericordia eius. 5 qui

5^2 deus *GZ*, dominus *βμξφRW*, dominator *S* | 6 quaecumque *χ* | 6 et in mari *χ* | 6 omnibus *ξφRWZ* | 6 abysis *R*² | 7 fulgora *RWZ* | 7 ventum *GS*, ventus *R*, ventos *βμξφWZ* | 8 *fin* quadrupedem *S* | 9 emisit *ξφRWZ* | 9 *fin* eius *βμ* | 11 channan *R* | 13 *ad* aeternum *S* saeculum | 14 iudicavit *RWZ* | 14 servis suis *χ* | 17 *post* nec + est *βμξφ* | 17 eorum *in litura G quae* ipsorum *non celat*, ipsorum *φ* | 18 fiunt *R* | 18 faciant *W*¹ | 18 *post* ea + et *βμξφ* | 18 omnes qui confidunt *φDGRWZ*, omnis qui confidit *βμξ* | 19^2 dominum *Z* | 21 *post* dominus + deus *RWZ* | 21 exion *R* | 21 alleluia *utrum huc an ad* 136 *pertineat incertum in GW*, > *ξRZ*, halleluia *φ* | 1 *praemittit* halelu ia *ξ*, alleluia vox apostolorum ad sina gogam *R*, canticum graduum *Z* | 1 *et in seqq ad* aeternum *S* saeculum | 4 facit *BG*, facis *D*, fecit *βμξφRWZ* |

fecit caelos in sapientia, quoniam in aeternum misericordia
eius. 6 qui firmavit terram super aquas, quoniam in aeternum
misericordia eius. 7 qui fecit luminaria magna, quoniam in
aeternum misericordia eius. 8 solem in potestatem diei, quo-
niam in aeternum misericordia eius. 9 lunam et stellas in
potestatem noctis, quoniam in aeternum misericordia eius.
10 qui percussit Aegyptum cum primitivis suis, quoniam in
aeternum misericordia eius. 11 et eduxit Israhel de medio
eorum, quoniam in aeternum misericordia eius. 12 in manu
valida et in brachio extento, quoniam in aeternum misericordia
eius. 13 qui divisit mare rubrum in divisiones, quoniam in
aeternum misericordia eius. 14 et eduxit Israhel in medio eius,
quoniam in aeternum misericordia eius. 15 et convolvit Pha-
rao et exercitum eius in mari rubro, quoniam in aeternum
misericordia eius. 16 qui perduxit populum suum per deser-
tum, quoniam in aeternum misericordia eius. 17 qui percussit
reges magnos, quoniam in aeternum misericordia eius. 18 et
occidit reges magnificos, quoniam in aeternum misericordia
eius. 19 Seon regem Amorraeorum, quoniam in aeternum mise-
ricordia eius. 20 et Og regem Basan, quoniam in aeternum
misericordia eius. 21 et dedit terram eorum hereditatem, quo-
niam in aeternum misericordia eius. 22 hereditatem Israhel
servo suo, quoniam in aeternum misericordia eius. 23 quia in
humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in aeternum
misericordia eius. 24 et redemit nos de hostibus nostris, quo-
niam in aeternum misericordia eius. 25 qui dat panem omni
carni, quoniam in aeternum misericordia eius. 26 confitemini
deo, caeli, quoniam in aeternum misericordia eius.

5 fæcit R^1, facit R^2 | 5^1 intellectu N^{marg} *S*, simplicitate *MN* | 8 potestate *R* | 9 luminam. R^1 | 9 potestate R^1? | 10 cum primogenitis eorum *L*, cum primitiis suis *P*, cum primitivis eius *H*, in primitivis suis *NQ*, *KM ut edidi* | 10 suis *βμG*, eius *ξφR*, eorum *WZ* | 11^1 et transduxit israel per medium eius *FK*[K^2?]*NQ* | 12 in *secundum* > *φRWZ* | 14 et > *RWZ* | 14 e medio *βμ* | 15 pharaonem *χZ* | 16 perduxit *βμ*, eduxit *G*, duxit *ξφRWZ* | 18 magnificos *ξφABCDGRSWZ* „*mss quamplures*“ *Gallorum*, fortes *L*, potentes *βμ* „*exemplaria canonis*“ *Gallorum* | 21 > *RWZ* | 21 *post* eorum + in *χ* | 24^1 *ξφABCDGRSWZ* „*plures mss codices*“ *Gallorum*, et eripuit nos de tribulationibus nostris *βμ*, quia eripuit „*etc*“ *M* | 25 pacem *G*

137

[1] Super flumina Babylonis, ibi sedimus et flevimus, cum 135
recordaremur Sion. [2] super salices in medio eius suspendimus
citharas nostras, [3] quoniam ibi interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos, verba carminis, et qui adfligebant nos „laeti
canite nobis de canticis Sion“. [4] quo modo cantabimus canticum domini in terra aliena? [5] si oblitus fuero tui, Hierusalem, in oblivione sit dextera mea. [6] adhaereat lingua mea
gutturi meo, si non recordatus fuero tui, si non praeposuero
Hierusalem in principio laetitiae meae. [7] memento, domine,
filiorum Edom in die Hierusalem, dicentium „evacuate, evacuate usque ad fundamentum eius“. [8] filia Babylon vastata,
beatus qui retribuit tibi vicissitudinem tuam, quam retribuisti
nobis. [9] beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad petram.

138

[1] David. Confitebor tibi, domine, in toto corde meo: in 136
conspectu deorum cantabo tibi. [2] adorabo in templo sancto
tuo et confitebor nomini tuo super misericordia tua et veritate tua, quia magnificasti super omne nomen eloquium tuum.
[3] in die invocabo, et exaudies me, dilatabis animae meae fortitudinem. [4] confiteantur tibi, domine, omnes reges terrae quoniam audierunt eloquia oris tui, [5] et cantent in viis domini
quoniam magna gloria domini, [6] quoniam excelsus dominus
et humilia respicit et excelsa de longe cognoscit. [7] si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: super furorem
inimicorum meorum mittes manum tuam, et salvabit me dex-

1 *cum* 136 *conectunt* *βμG* | 1 *praemittit* ipsi david hieremiae lamentatio *D*, psalmus david pro heremia [*sic*] vox ecclesiae *R* | 1 et sedimus ibi flevimus *RWZ* | 1 *ante* Sion + tui *R* | 2 cytharas nostras *G*, cythara nostra *RWZ* | 3 nos *secundum* > G^1 | 3 *ad* carminis *S* cantionum | 3 qui *alterum* > G^1 | 3 affligebant *GWZ* | 3 laeti *cum praecedd iungunt* *βμφ* | 4 cantavimus *WZ* | 5 dexera G^1 | 6 gurturi G^1, guttori *R* | 6 proposuero *βμφRZ* | 7 effodite effodite *S* | 7 evacuate *alterum* > *WZ* | 8 babylonis *βμξφ* | 8 vastuta *W* | 8 retribuet *βμξφR WZ* | 8 *ante* retribuisti > tu *ξφRWZ* | 9 suos *χ* | 1 david > *WZ*, psalmus david vox christi ad patrem *R* | 1 *ad* cantabo *S* psallam | 2 ad templum sanctum tuum *S* | 2 *ante* veritate + super *ξ* | 2 quoniam *WZ* | 3 *pro* et *D* te | 5 Ut cantet *G* | 5 vis *R* | 6 *med* et humile videt et excelsum *S* | 7 salvavit *G*

tera tua. 8 dominus operabitur pro me: domine, misericordia
tua in aeternum: opera manuum tuarum ne dimittas.

139

137 1 Pro victoria, David, canticum. Domine, investigasti me
et cognovisti me. 2 tu cognovisti sessionem meam et resur-
rectionem meam, intellexisti malum meum de longe, 3 semitam
meam et accubitionem meam eventilasti et omnes vias meas
intellexisti: 4 quia non est eloquium in lingua mea, ecce, do-
mine, nosti omnia 5 retrorsum et ante. formasti me, et posuisti
super me manum tuam. 6 super me est scientia, et excelsior
est, non potero ad eam. 7 quo ibo a spiritu tuo? et quo a
facie tua fugiam? 8 si ascendero in caelum, ibi es tu: si
iacuero in inferno, ades. 9 si sumpsero pennas diluculo et
habitavero in novissimo maris, 10 etiam ibi manus tua deducet
me, et tenebit me dextera tua. 11 si dixero „forsitan tenebrae
operient me“, nox quoque lux erit circa me, 12 nec tenebrae
habent tenebras apud te, et nox quasi dies lucet: similes sunt
tenebrae et lux. 13 quoniam tu possedisti renes meos, orsusque
es me in utero matris meae. 14 confitebor tibi, quoniam terri-
biliter magnificasti me: mirabilia opera tua, et anima mea
novit nimis. 15 non sunt operta ossa mea a te, quibus factus
sum in abscondito, imaginatus sum in novissimis terrae.
16 informem adhuc me viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes
scribentur: dies formatae sunt, et non est una in eis. 17 mihi

8 *ad* aeternum *S* saeculum | 8 tuaru *G* | 1 pro victoria david canticum *BGMWZ quinque codices Gallorum*, victori psalmus david *φ*, victori david canticum *βμξ ubi* psalmus *S*, in finem psalmus david vox ecclesię ad populum conlaudans dominum *R* | 1 me *alterum* > *βμξφR WZ* | 2 manum meam *D* | 3 acubtionem R^1, acubitionem *ξ*R^2*WZ*, accubationem *βμφ* | 4 mea > *R* | 5 retrorsum et ante *cum* 4 *iungunt GWZ, R non distinguit* | 5 *ante* super + tu *WZ* | 5 palmam *S* | 5 tuum G^1 | 6 super me est scientia *ξφABCDGRWZ*, mirabilior est scientia a me *βμFH „ambo exemplaria canonis“ Gallorum*: *„addunt insuper tria ex praedictis exemplaria* [!] *mss pronomen* ... scientia tua“, mirabilior scientia tu a me *Q* | 6 et > *βμ contra ξφABCDGRWZ* | 8 caelom W^1 | 8 siacuero *R* | 9 deluculo *R* | 9 et *χG*, > *βμξφRWZ* | 11 forsitan *in G* si *habet in litura scriptum*, forte *βμξφRWZ* | 11 operiant *RWZ* | 11 *fin* coram me *WZ* | 12 *pro* dies *D* lux | 13 quia *βμφWZ* | 13 es > *G* | 14 *post* novit + ea *D* | 15 non est opertum os meum a te quo *FN*[N^2?]*Q* | 15 ascondito *R* | 16 formatae *BG*[-ę]*R*[-e]*WZ*, formati *βμξφ*

autem quam honorabiles facti sunt amici tui, deus, quam fortes
pauperes eorum. 18 dinumerabo eos, et harena plures erunt:
evigilavi, et adhuc sum tecum. 19 si occideris, deus, impium,
viri sanguinum, declinate a me. 20 qui contradicent tibi, scele-
rate, elati sunt frustra adversarii tui. 21 nonne odientes te,
domine, odivi, et contra adversarios tuos distabui? 22 per-
fecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi. 23 scrutare
me, domine, et cognosce cor meum: proba me, et scito cogi-
tationes meas. 24 et vide si via doli in me est, et deduc me
in via aeterna.

140

1 Pro victoria, canticum, David. 2 Erue me, domine, ab 138
homine malo: a viris iniquis serva me. 3 qui cogitaverunt
malitias in corde, tota die versati sunt in proeliis. 4 exacue-
runt linguam suam quasi serpens: venenum aspidis sub labiis
eorum. SEMPER. 5 custodi me, domine, de manu impii: a viro
iniquitatum serva me: qui cogitaverunt subplantare gressus
meos. 6 absconderunt superbi laqueum mihi, et funibus exten-
derunt rete: iuxta semitam offendiculum posuerunt mihi.
SEMPER. 7 dixi domino „deus meus es tu“: audi, domine, vo-
cem deprecationis meae. 8 domine deus, fortitudo salutis meae,
protexisti caput meum in die belli. 9 ne des, domine, desi-
deria impiis: scelera eorum ne effundantur et eleventur.
SEMPER. 10 amaritudo convivarum eorum, labor labiorum eorum

17 *ante* una + tibi *D* | 17^1 quā *sero ex* qūō = quoniam *correctum G* | 17 *ad* amici *S* sodales | 17 *ad* pauperes *S* principatus, *pro* pauperes *D* sunt principatus | 18 harena *etiam ξ* [-ę-] | 20 quia *ξRWZ* | 20 scelerati *LPW*^{2} | 20 elevati *ξqχ* | 20 tui *in litura G* | 21 *ad* distabui *S* resistebam | 23 domine *GRWZ*, deus *βμξφ* | 23 meum *βμξφG*, eorum *RWZ* | 23 cognationes *R* | 24 idoli *B fortusse recte* | 1 pro victoria david canticum *WZ*, pro victoria *etiam BM „mss plures“ Gallorum*, in finem psalmus david vox christi est *R*, victori canticum david *βμξφ*, *ubi* psalmus *S* | 2 eripe *Z* | 2^2 salva *φRWZ* | 3 quia *ξRWZ* | 3 in *prius* > *R*^{1} | 4 aspidum *RWZ* | 4 semper *nigrum adest in WZ*, sela *in ξ* | 5 iniquitantum *W* | 5 supplantare *W* | 5 gresus *R* | 6 mihi *prius* > *R* | 6 iuxta semitam *cum praecedd iungit φ*, *RZ non distinguunt* | 6 semper *nigrum adest in WZ*, sela *in ξ* | 7 exaudi *ξRWZ*, auribus percipe *S* | 7 depraecationis *R* | 9 impiis *BGRWZ*, impii *βμξφ* | 9 scera *R* | 9 eorum *G*, eius *βμξφRWZ* [*sic*] | 9 offendantur *RW*^{2}*Z*, offendentur *W*^{1} | 9 semper *nigrum adest in WZ*, sela *in ξ* | 10 conviviorum *ξRWZ* | 10^1 eorum *GRWZ*, meorum *βμφ*, > *ξ*

operiet eos. [11] cadent super eos carbones ignis, deicies eos in
foveas, ut non consurgant. [12] vir linguosus non dirigetur in
terra, virum iniquum mala capient in interitu. [13] scio quod
faciet dominus causam inopis, iudicia pauperum. [14] attamen
iusti confitebuntur nomini tuo, habitabunt recti cum vultu tuo.

141

139 [1] Canticum, David. Domine, clamavi ad te, festina mihi:
exaudi vocem meam clamantis ad te. [2] dirigatur oratio mea
sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum
sacrificium vespertinum. [3] pone, domine, custodem ori meo,
serva paupertatem labiorum meorum. [4] ne declines cor meum
in verbum malum, volvere cogitationes impias cum viris ope-
rantibus iniquitatem neque comedere in deliciis eorum. [5] cor-
ripiat me iustus in misericordia et arguat me: oleum amari-
tudinis non inpinguet caput meum: quia adhuc et oratio mea
pro malitiis eorum. [6] sublati sunt iuxta petram iudices eorum,
et audient verba mea quoniam decora sunt. [7] sicut agricola
cum scindit terram, sic dissipata sunt ossa nostra in ore in-
feri. [8] quia ad te, domine deus, oculi mei: in te speravi, ne
evacues animam meam. [9] custodi me de manibus laquei, quod
posuerunt mihi, et de offendiculis operantium iniquitatem. [10] in-
cident in rete eius impii simul: ego autem transibo.

142

140 [1] Eruditio David, cum esset in spelunca. oratio. [2] Voce
mea ad dominum clamavi, voce mea ad dominum deprecatus

11 cadant *χ* | 11 ignis *ξφDGRWZ*, in ignem *cum seqq iunctum βμ* „*exemplaria canonis duoque alii mss codices*“ *Gallorum* | 11 deiecies *R* | 11 cogsurgant *R* | 12 capiunt *χ* | 12 interitum *βμ* | 13 dominus faciet *βμ* | 13 iudica *RWZ*[1] | 14 Et tamen *G* | 1 *init* in finem psalmus david vox ecclesię *R* | 1 psalmus *φS* | 1 *ad* exaudi *S* auribus percipe | 2 palmarum *S* | 3 custodiam *βμξφRWZ* | 4 *init* non *WZ* | 4 in *prius* > *RWZ* | 4 *ante* cum + Et *G*, *sed hoc* Et cum *in litura* | 4 delictis *B*, diliciis *R* | 5 corripiet *G* | 5 arguat *etiam B*, arguet *βμ* | 5 et *alterum BGW*[1]*Z*, > *βμξφRW*[2] | 5 malitis *R* | 6 solati *WZ*[*sic*] | 6 audientur *RWZ* | 6 decorati *WZ* | 7 nostra > *RWZ* | 7 *pro* in ore *G* more | 7 inferi *χG*, inferni *βμξφRWZ* | 8 nec evacues *R*, ne evacuas *WZ* | 9 quod *χG*, quem *βμξφRWZ* | 9 et > *βμφ* | 10 simul *ad praecedentia trahunt ξG*, *cum* 10[2] *conectunt βμφ*, *virgulis carent RZ* | 10 autem ego *βμφ* | 1 eruditi *BWZ*, intellectus *DR* | 1 *fin* + eius ad dominum *R* | 2 depraecatus *R*

sum. 3 effundam in conspectu eius eloquium meum, tribula-
tionem meam coram illo adnuntiabo, 4 cum anxiatus in me
fuerit spiritus meus (tu enim nosti semitam meam): in via hac,
qua ambulabo, absconderunt laqueum mihi. 5 respice ad dex-
teram et vide quia non est qui cognoscat me. periit fuga a
me: non est qui quaerat animam meam. 6 clamavi ad te,
domine: dixi „tu es spes mea, pars mea in terra viventium".
7 ausculta deprecationem meam, quoniam infirmatus sum nimis.
libera me a persequentibus, quoniam confortati sunt super
me. 8 educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini
tuo: me expectant iusti, cum retribueris mihi.

143

1 Canticum, David. Domine, exaudi orationem meam, au- 141
sculta deprecationem meam in·veritate tua: exaudisti me in
iustitia tua. 2 et non venias ad iudicandum cum servo tuo,
quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. 3 per-
secutus est enim inimicus animam meam: confregit in terra
vitam meam: posuit me in tenebris quasi mortuos antiquos:
4 et anxiatus fuit in me spiritus meus, in medio mei sollicitum
fuit cor meum. 5 recordabar dierum antiquorum: meditabar
omnia opera tua: facta manuum tuarum loquebar. 6 expandi
manus meas ad te: anima mea quasi terra sitiens ad te.
SEMPER. 7 cito exaudi me, domine: defecit spiritus meus. ne
abscondas faciem tuam a me, et conparabor descendentibus
in lacum. 8 fac me audire mane misericordiam tuam, quoniam
in te confido. notam fac mihi viam, in qua ambulo, quo-

4 anxius *βμξφRWZ* | 4 fuerit in me *βμ* | 4 ambulabam *WZ* | 5 est *prius G*, sit *βμξφRWZ* | 5 agnoscat *φ* | 5 *ante* non *alterum* + et *βμξφRWZ* | 5 est *alterum* > *φ* | 5 requirat *ξRWZ* | 7 depraecationem *R* | 7 persequentibus *G*, persequentibus me *WZ*, persecutoribus *ξR*, persequutoribus meis *βμ*, persecutoribus meis *φ* | 8 me expectant *GR WZ*, in me coronabuntur *βμξφ* | 1 canticum david *βμξGWZ ubi* psalmus *S*, psalmus david cum persequebatur *R*, psalmus david *φ*, oratio *D* | 1 *ad* ausculta *S* auribus percipe | 1 depraecationem *R* | 1 in veritate tua *cum seqq iungunt ξφZ, virgulis caret R* | 1 veritatem *R*[1] | 1 exaudisti *DG*, exaudi *βμξφRWZ* | 1 *fin* tua iustitia *ξD* | 3 enim > *ξRZ* [*non W*] | 3[3] collocavit me in tenebris *S* | 3 sicut *Z* | 3 *ad* antiquos *S* saeculi | 4 anxius *ξφBRWZ* | 4 *pro* fuit *priori D* est | 5 recordabor *β* [*non μ*] | 6 animam meam *G* | 6 semper *atramento R* ¦ 7 *ad* cito *S* festina | 7 comparabor *W*, cōparabor *Z* | 7 discendentibus *R* | 8 te *prius*

niam ad te levavi animam meam. 9 libera me de inimicis
meis, domine: a te protectus sum. 10 doce me ut faciam vo-
luntatem tuam, quia tu deus meus: spiritus tuus bonus deducet
me in terra recta. 11 propter nomen tuum, domine, vivificabis
me in iustitia tua, educes de angustia animam meam, 12 et
in misericordia tua dissipabis inimicos meos et perdes omnes
litigantes animam meam: ego enim sum servus tuus.

144

142 1 David. Benedictus dominus fortis meus, qui docet
manus meas ad proelium, digitos meos ad bellum. 2 miseri-
cordia mea et fortitudo mea, auxiliator meus et salvator
meus, scutum meum, et in ipso speravi, qui subiecit populos
mihi. 3 domine, quid est homo, quia cognoscis eum? filius
hominis, quia conputas eum? 4 homo vanitati adsimilatus est:
dies eius quasi umbra pertransiens. 5 domine, inclina caelos
tuos et descende, tange montes, et fumigabunt. 6 mica fulmine
et dissipa eos: mitte sagittam tuam et interfice illos. 7 extende
manum tuam de excelso: libera me et erue me de aquis mul-
tis, de manu filiorum alienorum, 8 quorum os locutum est va-
nitatem, et dextera eorum dextera mendacii. 9 deus, canticum
novum cantabo tibi, in psalterio decachordo psallam tibi.
10 qui dat salutem regibus, qui eruit David servum suum de
gladio pessimo. 11 libera me et erue me de manu filiorum
alienorum, quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum
dextera mendacii, 12 ut sint filii nostri quasi plantatio crescens
in adolescentia sua, filiae nostrae quasi anguli ornati ad si-
militudinem templi. 13 promptuaria nostra plena et super-

> *W* [*non Z*] | 8 ambulem *βμφ* | 9 a *ξφDGRWZ*, ad *βμ* | 10 terram rectam *βμξφ* | 11 me > *RWZ*^{2} | 11 in iustitia *cum praecedd iungunt ξGRWZ, cum seqq βμφ* | 12 litigantes *GN*^{2}, ligantes *ξφABCDN*^{1}*RWZ* „*alii*“ *apud Gallos*, tribulantes *βμFK*[*K*^{2}?] | 1 *praemittit* canticum *D* | 1 *post* david + cum pugnasset goliad vox ecclesię adversus diabulu cum satellitibus suis *R* | 1 ad *prius βμξφGRWZ*, in *χ* | 2 qui subiecit populum sub me *FNQ* | 2 subjiciet *B* [?] | 3 quia agnoscis *ξφWZ*, qui agnoscis *R* | 3 computas *W*, cōputas *Z* | 4 adsimulatus *WZ* | 4 eius > *R* | 5 discende *R* | 6 fulmina „*aliquot mss*“ *Gallorum* | 6 *ad* interfice *S* conturbabis | 7 eru *G* | 10 das *RWZ* | 10 *fin* maligno „*mss tres aut quattuor*“ *Gallorum* | 11 loquutum *W* | 12 ut non sint *WZ*^{2} | 12^1 vestri *G* | 12 adulescentia *G*, adoliscentia *R* | 12 ornatia *R* | 12 simitudinem *W* | 13 prumptuaria *G*^{1}*R*, promtuaria *Z*

effundentia ex hoc in illud: pecora nostra in millibus, innu-
merabilia in competis nostris: [14]tauri nostri pingues: non est
interruptio et non est egressus et non est ululatus in plateis
nostris. [15]beatus populus cuius talia sunt, beatus populus
cuius dominus deus suus.

145

[1]Ymnus, David. Exaltabo te, deus meus rex, et bene- 143
dicam nomini tuo in aeternum et ultra. [2]in omni die bene-
dicam tibi, et laudabo nomen tuum in sempiternum et iugiter.
[3]magnus dominus et laudabilis nimis, et magnificentiae eius
non est inventio. [4]generatio ad generationem laudabit opera
tua, et fortitudines tuas adnuntiabunt. [5]decorem gloriae ma-
gnitudinis tuae et verba mirabiliorum tuorum loquar. [6]et
fortitudinem horribiliorum tuorum loquentur, et magnitudines
tuas narrabo. [7]memoriam multae bonitatis tuae loquentur,
et iustitias tuas laudabunt. [8]clemens et misericors dominus,
patiens et multae miserationis. [9]bonus dominus omnibus, et
misericordiae eius in universa opera eius. [10]confiteantur tibi,
domine, omnia opera tua, et sancti tui benedicant tibi. [11]glo-
riam regni tui dicent, et fortitudines tuas loquentur, [12]ut
ostendant filiis hominum fortitudines tuas, et gloriam decoris
regni tui. [13]regnum tuum regnum omnium saeculorum, et
potestas tua in omni generatione et generatione. fidelis domi-
nus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus

13 superfundentia *ξφRWZ* | 13 in *primum* > *R* | 13 peccora *W*, pectora *Z* | 13 milibus *GRZ* | 13 *ante* innumerabilia + et *βμξφRWZ* | 13 compitis *βμξ*, computis *φ*, competetis *R*, cōpetis *W* | 14 *init* duces nostri portantes *S* | 15 *ante* dominus + est *RWZ* | 1 ymnus *GWZ*, hymnus *B*, laus *D*, laudatio *βμξφR* | 1 *post* david + vox ecclesiae ad christum *R* | 1 *ad* aeternum *S* saeculum | 2 *fin* in saeculum et ultra *S* | 2 et *alterum* > *βμξφRWZ* | 3 deus *ξW* [*Z ut edidi*] | 3 inventio *ξφG RWZ tres codices Vallarsii libri Gallorum praeter eos quos mox nominabo*, investigatio *βμFQ „exemplaria canonis“ Gallorum* | 4 genegratio *R* | 4 *pro* ad *RWZ* et | 5 mirabilium *βμξφRWZ* | 6 horribilium *βμξφ G²RWZ* | 6 narrabo *GRWZ tres codices Vallarsii*, narrabunt *βμξφ* | 7 tuae > *R¹* | 7 *ad* loquentur *S* eructabunt | 8 *med* tardus ad furorem et magnae misericordiae *S* | 9 in > *WZ*, i *R* | 9 universae *W¹* | 10 opera tui *W* | 10 *ad* sancti *S* misericordes | 12 filii *R* | 12 hominaim *G¹* [*sic*], adam *G²* | 12 tuas *DGRWZ*, eius *βμξφ* | 12 tui *DGRWZ*, eius *βμξφ* | 13 et generationem *βμξφRWZ* | 13 fidelis — *fin DG quatuor codices Gallorum, sed in G obelus praecedit*, R[equire] *sequitur*. > *βμξφ*

suis. 14 sustentat dominus omnes corruentes, et erigit uni-
versos iacentes. 15 oculi eorum in te sperant, et tu das eis
escam in tempore suo. 16 aperis manus tuas, et imples omne
animal refectione. 17 iustus dominus in omnibus viis suis, et
sanctus in omnibus operibus suis, 18 iuxta est dominus omni-
bus qui invocant illum, omnibus qui invocant illum in veri-
tate. 19 placitum timentium se faciet, et clamorem eorum au-
diet, et salvabit eos. 20 custodit dominus omnes diligentes se,
et universos impios conteret. 21 laudem domini loquetur os
meum, et benedicet omnis caro nomini sancto eius in aeter-
num et iugiter.

146

144 1 Alleluia. Lauda, anima mea, dominum. 2 laudabo do-
minum in vita mea, cantabo deo meo quam diu sum. 3 nolite
confidere in principibus, in filio hominis, cui non est salus.
4 egredietur spiritus eius et revertetur in humum suam: in die
illa peribunt omnes cogitationes eius. 5 beatus cuius deus
Iacob auxiliator eius, spes eius in domino deo suo, 6 qui fecit
caelos et terram, mare et omnia quae in eis sunt, et custodit
veritatem in sempiternum, 7 qui facit iudicium calumniam
sustinentibus, et dat panem esurientibus. dominus solvit vin-
ctos: 8 dominus inluminat caecos, dominus erigit allisos: do-
minus diligit iustos. 9 dominus custodit advenas: pupillum et
viduam suscipiet: et viam impiorum conteret. 10 regnabit

RWZ canones Gallorum | 14 universos *χG*, omnes *βμξφRWZ* | 14 *fin* incurvatos *S* | 15 eorum *GRWZ*, omnium *βμξφ* | 15 *ad* in *prius S* ad | 15 eis *βμξφG²*, illis *G¹*, > *RWZ* | 15 escam *DG*, escam suam *βμξφ*, aescas suas *R*, escas suas *WZ* | 15 *fin* eorum *S* | 16² satias omnem virum placite *S*, *ubi Martianay* omne vivum *corrigi vult.* et imples omnem animam benedictione *MN*, satias omne obvium placite *F* | 16 *fin* benedictione *Z* | 17 vis *R* | 17 *ad* sanctus *S* misericors | 18 *pro* illum *priori βμ* eum | 19 clamor *R*, clamo rem *Z*, deprecationem *S* | 19 exaudiet *βμ*[ax-*μ*]*φRWZ* | 20 *fin* disperdet *S* | 21 benedicat *BWZ* | 21 *fin* in saeculum et ultra *S* | 1 halelu ia *ξ*, halleluia *φ* | 1 *post* alleluia + vox christi ad populum *R* | 2 *ad* cantabo *S* psallam | 3 *post* principibus + et *χ* | 4 omnes *DGRWZ*, > *βμξφ* | 4 *fin* eius *βμξφGWZ*, suas *R*, > *D* | 6 qui custodit *ξφ* | 6 *ad* sempiternum *S* saeculum | 7 qui > *RWZ* | 7 da *G¹* | 8 inlumnat *R*, illuminat *Z* | 8 eregit *R* | 8 *ad* allisos *S* incurvatos | 9 *fin* impiorum pervertet *S* | 10 regnavit *G*

dominus in aeternum, deus tuus, Sion, in generatione et
generatione. alleluia.

147

[1]Laudate dominum, quoniam bonum est canticum dei 145
nostri, quoniam decorum est pulchra laudatio. [2]aedificabit
Hierusalem dominus, eiectos Israhel congregabit. [3]qui sanat
contritos corde et alligat plagas eorum. [4]qui numerat mul-
titudinem stellarum et omnes nomine suo vocat. [5]magnus
dominus noster et multus fortitudine, et prudentiae eius non
est numerus. [6]suscipiens mansuetos dominus, humilians im-
pios usque ad terram. [7]canite domino in confessione, canite
deo nostro in cithara, [8]qui operit caelos nubibus et praebet
terrae pluviam et oriri facit in montibus germen. [9]qui dat
iumentis panem suum, filiis corvi clamantibus. [10]non est in
fortitudine equi voluntas eius neque in tibiis viri placetur ei.
[11]placetur domino in his qui timent eum et expectant mise-
ricordiam eius.

[1]Alleluia. Lauda, Hierusalem, dominum: cane deum 146
tuum, Sion. [2]quia confortavit vectes portarum tuarum, be-
nedixit filiis tuis in medio tui. [3]qui posuit terminum tuum
pacem, adipe frumenti saturavit te. [4]qui emittit eloquium
suum terrae: velociter currit verbum eius. [5]qui dat nivem
quasi lanam, pruinas quasi cinerem spargit. [6]proicit glaciem
suam quasi buccellas: ante faciem frigoris eius quis stabit?
[7]mittet verbum suum, et solvet illa: spirabit spiritu suo, et

10 *ad* aeternum *S* saeculum | 10 *priori loco* generationem *βμξφZ* | 10 et generationem *βμξφRWZ* | 10 alleluia *ad psalmum sequentem trahunt WZ et fortasse G*, > *ξR*, halleluia *φ* | 1 *cum* 146 *conectunt βμ* | 1 *praemittit* halelu ia *ξ*, alleluia vox ecclesię et apostolorum ad novellum populum *R* | 1 laudate dominum quoniam bonus est: canticum dei nostri *speculum Augustini* [*Benedictinorum*] | 1 *init* psallite *S* | 1 bonus *R* | 1 *pro* est *altero R* eius | 2 aedificans *S* | 2 iectos *RWZ* | 2 congregans *S* | 3 *ad* plagas *S* dolores | 5 dominator *S* | 5 *ante* noster + deus *RWZ* | 5 multos *R* | 5 formidine *ξ* | 6 mansuetus G^1 | 7^2 psallite *S* | 7 cythara *GWZ* | 8 cęlum *ξ* | 8 *fin* + et herbam servituti hominum *D* | 11 beneplacetur *B* | 11 ijs *ξ* | 1 alleluia > *βμξφ contra DGRWZ. continuant psalmum praecedentem βμ, φ novum versum incohat* | 1 *post* alleluia + vox christi ad ecclesię *R* | 2 quoniam *WZ* | 3 *ante* adipe + et *χ* | 3 saturavi *G* | 5 pruinas *ξφχGRWZ*, pruinam *βμ* | 6 proiecit *RWZ* | 6 bucellas *R* | 7 spiravit *G*

fluent aquae. [8]qui adnuntiat verbum suum Iacob, praecepta
sua et iudicia sua Israhel. [9]non fecit similiter omni genti,
et iudicia eius non cognoscent. alleluia.

148

147 [1]Laudate dominum de caelis, laudate eum in excelsis.
[2]laudate eum, omnes angeli eius, laudate eum, omnes exerci-
tus eius. [3]laudate eum, sol et luna, laudate eum, omnes
stellae luminis. [4]laudate eum, caeli caelorum, et aquae quae
super caelos sunt. [5]laudent nomen domini: quia ipse man-
davit, et creata sunt. [6]et statuit ea in saeculum et in saecu-
lum: praeceptum dedit, et non praeteribit. [7]laudate dominum
de terra, dracones et omnes abyssi. [8]ignis et grando, nix et
glacies, ventus turbo, quae facitis sermonem eius. [9]montes
et omnes colles, lignum fructiferum et universae cedri. [10]be-
stiae et omnia iumenta, reptilia et aves volantes. [11]reges
terrae et omnes populi, principes et universi iudices terrae.
[12]iuvenes et virgines, senes cum pueris [13]laudent nomen do-
mini, quoniam sublime nomen eius solius. gloria eius in caelo
et in terra, [14]et exaltabit cornu populi sui. laus omnibus
sanctis eius, filiis Israhel, populo adpropinquanti sibi. alleluia.

149

148 [1]Cantate domino canticum novum: laus eius in congre-
gatione sanctorum. [2]laetetur Israhel in factore suo, filii Sion
exultent in rege suo. [3]laudent nomen eius in choro, in tym-
pano et cithara cantent ei. [4]quia conplacet sibi dominus in

8 sua israhel > *R* | 9 halleluia *φ*, > *ξR*. *utrum GWZ* alleluia *ad* 148 *trahant incertum* | 1 *praemitt* halleluia *φ*, alleluja *βμ*, halelu ia halelu ia *ξ*, alleluia vox apostolorum ad populum *R* | 1 excelsi *R* | 2 omnes *alterum* > *R* | 3 eum *alterum* > *R* | 4 *fin* caelo *R* | 5 quoniam *βμξφRWZ* | 5 praecepit *S* | 6 et *primum* > *βμξφRWZ* | 6 *utroque loco* seculum *R* | 6 *ad* saeculum *S* aeternum saeculi | 6 *priori loco pro* saeculum *ξ* ęternum | 6 *altero loco* saeculum *ABCDGW*, seculum *ξ*[-ę-]*RZ* [-ę-], aeternum *βμφ* | 6 dedi *R* | 8 glaties *RWZ* | 9 frugiferum *φ* | 9 cędri *R*, caedri *WZ* | 10 universa *βμ* | 14 exaltavit *βμξφZ* | 14 *ad* sanctis *S* misericordibus | 14 filii *β* [*non μ*] | 14 *post* populo + suo *R* | 14 appropinquanti *βμξφ*, propinquo *S* | 14 halleluia *φ*, > *ξR*, *quo* alleluia *pertineat in GWZ dicere non habeo* | 1 *praemittunt* alleluia *βμ*, halelu ia halelu ia *ξ*, halleluia *φ*, alleluia vox christi ad fideles de futuro et de resurectione [*sic*] *R* | 1 *fin* misericordium *S* | 3 *post* et + in *ξ* | 3 cythara *GRW*, chytara *Z*[1], cyt[h]ara *Z*[2] | 3 *ad* cantent *S* psallant | 4 complacet *GZ*

populo suo, et exaltabit mansuetos in Iesu. 5 exultabunt
sancti in gloria, laudabunt in cubilibus suis. 6 exultationes
dei in gutture eorum, et gladii ancipites in manibus eorum,
7 ad faciendam vindictam in gentibus, increpationes in popu-
lis. 8 ut alligent reges eorum catenis, et inclitos eorum com-
pedibus ferreis. 9 ut faciant in eis iudicium scriptum: decor
est omnium sanctorum eius. alleluia.

150

1 Laudate dominum in sancto eius, laudate eum in forti 149
tudine potentiae eius. 2 laudate eum in fortitudinibus eius,
laudate eum iuxta multitudinem magnificentiae suae. 3 lau-
date eum in clangore bucinae, laudate eum in psalterio et
cithara. 4 laudate eum in tympano et choro, laudate eum in
chordis et organo. 5 laudate eum in cymbalis sonantibus,
laudate eum in cymbalis tinnientibus. 6 omne quod spirat,
laudet dominum.

151*

1 David. extra numerum. cum pugnavit cum Goliath. 150
2 Pusillus eram inter fratres meos et adolescentior in domo
patris mei. 3 pascebam oves patris mei: manus meae fece-
runt organum, digiti mei aptaverunt psalterium. 4 et quis
adnuntiavit domino meo? ipse dominus, ipse omnium exau-
diet. 5 ipse misit angelum suum, et tulit me de ovibus patris
mei, et unxit me in misericordia unctionis suae. 6 fratres mei
boni et magni, et non fuit beneplacitum in eis domino. 7 exivi

4 et > *βμξφR* | 4 *ad* exaltabit *S* glorificabit | 4 *ad* iesu *S* salutem | 5 misericordes *S* | 5 *pro* laudabunt *Z* laetabuntur | 6 exsultationes *βμ*. exaltationes *φBR* | 7 *fin* plebibus *S* | 8 inclytos *GW* | 8 *ante* compedibus + in *ξφ* | 9 conscriptum *βμξφ* | 9 omnibus misericordibus *S* | 9 halleluia *φ*, > *ξR*, *quo* alleluia *pertineat in GWZ*, *incertus haereo* | 1 *praem* alleluia *βμ*, halelu ia halelu ia *ξ*, halleluia *φ*, alleluia vox christi post sclm̄ devictum in regno suo laetantis *R* | 1[2] firmamento fórtitudinis *S* | 1 potentia *R* | 3 cythara *GRWZ* | 4 timpano *R* | 4 cordis *GR* | 5 *fin* timentibus *R*, iubilationis *S* | 6 *fin* + alleluia *βμ*, + halleluja *φ* | 6 *fin N* „*solus*“ explicit psalterium. sunt in psalterio versus II. D. XXVII. *eundem numerum* בך אכבר *habent Hebraei* | 1—8 > *βμξφ* | 1 psalmus david proprie extra numerum vox christi ad seculum exoperantis *R* | 1 pucnavit *W* | 1 goliad *GW* | 2 adoliscentior *R*, adulescentior *WZ* | 3 manus > *R* | 4 exaudivit *Z* | 5 et unxit me *pumice deleta in R*

ob viam alienigenae, et male dixit mihi in simulacris suis.
8 ego autem evaginato ab ipso gladio amputavi caput eius,
et abstuli obprobrium de filiis Israhel.

7 et malexit *G* | 8 ab eo ipsius gladio *Z* | 8 obstuli *W*[1]

Turpi neglegentia mea factum est, ut eorum non meminissem suo tempore quae Iohannes Martianay in fine voluminis sui protulit, inscripta *variantes lectiones inter praecipuas omissae.* hinc addenda sunt commentario meo haec:

11, 1 ut avis *mss plures* Gallorum
11, 2 sagittas suas *mss quattuor* Gallorum
11, 6 pluat *mss duo* Gallorum
16, 2 dicens N *inque aliis mss* Gallorum
17, 1 mendacii *mss duo* Gallorum
17, 12 catulus leonis sedens in abscondito N
37, 6 iudicium tuum *mss aliquot* Gallorum
42, 8 vocat *mss plures* Gallorum
76, 13 quia aufert spiritum ducum H, quia auferet spiritum ducum O, quia auferet spiritus principum M
78, 1 eruditus N
94, 20 fingens laborem *mss aliquot* Gallorum
123, 3 saturati *mss aliquot* Gallorum
123, 4 saturata *mss aliquot* Gallorum.

Pueri duo, qui hunc librum typis excripserunt, etsi laudabili diligentia opere functi sunt, non potuerunt eo adigi ut adnotationes adcurate ad psalmorum commata adaptarent. cui vitio mederi non ubique poteram: cur non potuerim, sciunt qui praefationem onomasticis praemissam legerint. quare rogatos velim viros doctos qui hoc libro usuri sunt, ut imas paginas legentes utrum adnotationes adsint, etiam in pagina sequenti quaerant. operarum menda haec inveni:

pag 7 adnott versu 11 scribi *Z*[2] | 8
„ 10 „ „ 13 ante increpuisti scribe 6
„ 16 marg sinistr scribe 16
„ 25 adnott versu 1 pro pigroes scribe pigwes
„ 77 „ „ ultimo scribe volui
„ 105 „ „ 10 scribe cum
„ 106 versu 4 exeunte pone virgulam

COROLLARIUM.

In libro zeitschrift der deutschen morgenländischen gesellschaft XXII 331 mense Ianuario anni 1868 exposui יהוה esse creatorem, *τὸν τοῦ εἶναι αἴτιον.* quae cum scriberem, nesciebam Iohannem Clericum diu ante me in eadem sententia fuisse, et Wilhelmum Gesenium in thesauri II 577 anno 1839 haud ita multum afuisse ut eam commendaret. et Gesenii quidem librum non vidi nisi postquam Schleusinga Berolinum redux de comparandis libris ad munus academicum necessariis coeperam cogitare: Clericum*), qui annis 1844 et 1845 Hengstenbergium audissem, acerbissimum illius exagitatorem, et postea R. Bentleii epistulas legissem, non magni faciendum censueram**), praesertim cum graecae linguae permodica scientia eum usum et tamen superbissimum fuisse viderem. neque alii ac casui debeo quod de Clerico melius nunc opiner. nam ad Petavii theologicorum dogmatum VIII 9, 7 in editione antwerpiensi anni 1700 I 342 adscripta vidi a Theophilo Alethino, qui personatus Clericus est, haec *de nomine tetragrammato egit nuperus pentateuchi interpres .... ostenditque eo significari eum qui facit ut res sint, γενεσιουργὸν seu creatorem et effectorem rerum.* his verbis excitatus adii Clerici in Exodi 6, 3 commentarium, et magno cum gaudio ibi Clericum de יַהֲוֶה (ita enim pronuntiat) permulta protulisse vidi, quae ego in scholis meis tamquam a me primo inventa docere consüeveram. haec ut legant hortor omnes quibus veritas alienorumque meritorum laus curae cordique sunt. verum cum sententiam meam anno 1868 breviter indicatam in volusianis nescio quibus chartis (tacito ut par est in hac tanta honestate nomine meo) in vulgus disseminatam esse audiam, missis non paucis quae Clericus iam occupavit, exponam quae ego in scholis meis argumenta opinionis meae recensere solitus sim.

*) adeas Abrahami des Amorie van der Hoeven *de Ioanne Clerico et Philippo a Limborch dissertationes* Amstelodami anno 1843 editas.

**) Clementina ed. Lagarde (23) versus finem.

ac primum quidem יהוה Iahwe pronuntiatum esse certissimum. Ἰαουὲ Clemens alexandrinus strom V 6, 34 [240, 34 Sylburg] conlatis quae goettingische gelehrte anzeigen 1870, 807 attuli: Ἰαβὲ Epiphanius panarii 40, 5 [132, 12 15 basil], ubi ἰάυε codex venetus, basileenses inter ἰάβε et ἰαβὲ fluctuant: Samaritis ἰαβὲ adscribit Theodoretus epitomes 116 [rom], in Exodum 15 [78 edit paris anni 1558]. יַהְוֶה vero non esse יִהְוֶה omnes vident. neque fieri potuisse crediderim ut Hebraei, si primam et quartam verbi formam distinguebant et, ut hoc utar, יִפְקֹד aliud ac יַפְקִיד significare norant, Iahwe, quartae (= הפעיל) derivatum, idem esse putarent ac Iihwe.

et quartae formae derivata ad nomina propria formanda adhiberi solita esse, notissimum יָאִיר ostendit [Num 32, 41 Iud 10, 3 = Ἰάειρος Marc 5, 22], seriori tempore מֵאִיר dictum ac vel nunc in Germania in Iudaeorum familiis saepe auditum. يا ليل dei cuiusdam nomen in عبد يا ليل [Pococke specimen 78] servatum utrum huc trahi possit nescio: sed conferenda sunt يعصيد Lagarde abhandlungen 52, 29: يعقيد Buθrus Bustânî 1438[a] fin *mel igne concretum* ab اعقد: يقطين idem 1736[2] 5 Abdallaθîf 129 *planta erecto caule carens* = יַקְטִין Amos 8, 5 conlatis quae HOFleischer ad SdeSacy I 129, 13 adscripsit. apud Syros יַעְמִיץ Bar Ali 4480 (unde Arabes يعميصا sumpserunt) ad radicem עמץ II = IV Isa 33, 15 Mth 13, 15 pertinet: nam יעמיץ ريباس est, cuius suco acri ad oculorum morbos sanandos utebantur (Avicenna arab I 254 = lat [Venet 1582] II 581): naturae autem consentaneum suco قوة خماص الأترج والحصرم oculos contrahi. demonstratum igitur יַהְוֶה qui quartae derivatum dicat, analogiam certam sequi.

sequitur illud quod iam ante hos sex annos publice indicavi, essentiae notionem ad exprimendam dei naturam antiquis temporibus adhiberi non potuisse: esse enim hanc notionem reconditiorem dicebam quam ut hominibus simplicibus et ab omni scholastica doctrina alienis in mentem venisse putanda foret: qui secus iudicarent, posse gloriandi constantia atque ipsa sua ineptia huic inconstanti et inepto saeculo placere, apud prudentes risum eos certum manere.

et היה = הוה = هوى *cecidit.* vel nunc הותה syriace dici posset Bar Ali 3283 *accidit ei*, et הֲוָא Syris Psalm 69,

2 15 Luc 16, 26 Bar Ali 3284 idem quod Arabibus هوة *βόθρος* Prov 22, 14 *χάσμα* Luc 16, 26. primitus igitur essendi notio in radice הוה non infuit, ut prorsus infelices videantur qui יהוה entem exponentes nomen vetus esse autument. cum כָּן apud Arabes et Phoenices pro הָיָה usurpetur, יַהְוֶה idem esse dixeris quod יָכִין (Regn III 7, 21) vel e seriore usu מֵכִין.

atqui in ipso Iudaeorum codice sacro (quod est tertium) interpretationis meae restat vestigium. nam qui Exodi 6, 3 scripsit, id profecto voluisse non poterat, ut nomen Iahvis primis gentis iudaicae auctoribus incognitum esse diceret: extirpanda enim ei fuisset e Genesi ab ipso edita (goettingische gelehrte anzeigen 1870, 1558) Iahvis mentio, quam persaepe ab eo toleratam novimus. sin eum quod veteres nomen de creatore intellexissent, *καλοῦντι τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα* (Rom 4, 17) ita deflexisse putemus, ut *τὸν στήσαντα τὰς ἐπαγγελίας* significaret, omnia optime cohaerebunt. nam hac ego circumlocutione Exodi 6, 2—6 explanare me posse confido: ego Iahwe vocor idemque sum qui patribus tuis potentiae quidem meae documenta satis et magna et multa dedi, sed promissorum statorem me demonstrare non potui: quippe quo quis tempore aliquid se facturum pollicetur, eodem eum quae pollicitus est exequi non posse in ipsa rerum natura est. nunc vero conditionis a me [Genesis 15] acceptae memor ostendam recte me Iahvis nomine vocari, id est eum me esse (latinis verbis non latine loquar) qui quae non sunt entia faciam.

atque ut ad quartum accedamus, videtur mihi ex hac nominis Iahwe interpretatione explicari posse, qui factum sit, ut huius nominis usus in desuetudinem abierit. quod temporibus turbidis factum esse arbitror, quibus hominibus piis pene sacrilegum videbatur deum, quem a populo suo iratum faciem avertisse cernebant, promissorum statorem vocare. non erat יהוה, qui servis suis pietatis et virtutis promissa praemia non dabat: quare nomine uti impium credi coeptum est. et Iobeidis auctorem existimem, cum nomine יהוה in exordio et peroratione utatur, in ipsa dubitantium disceptatione vocabulo אֱלֹהַּ solo adhibito significasse, diffidentium esse, ut abiecta in deum antiquo amore institutaque ecclesia erga genus Iudaeorum benevolum (יַהְוֶה) fide, varias divinitatis per mundum universum lucentes manifestationes (אֱלֹהִים) moerore oppressi

non curantes, numen quoddam (אֱלֹהַּ) esse non negent neque tamen quemquam ex huius numinis agnitione fructum percipiant. scimusque ultimis rei publicae iudaicae annis sacerdotem maximum in solo expiationis festo in adyto nomen Iahvis pronuntiasse: hoc enim uno die fieri poterat, ut promissionis memorem deum laudarent: *τἆλλα πάντα φροῦδα.*

quae cum exposui soleo ad Exodi 3, 14 me convertere. ibi enim אהיה אשר אהיה*) non Iahvis nomen *τὸν ὄντα* significare indicat, sed quaerentem de nomine (id est natura) dei Mosem ad modestiam hortatur, quasi diceret „qui sim, nihil ad te: id noveris (bis eum respondere vides) me eum esse qui patribus promiserim certo tempore proli eorum me auxilio venturum esse, omnemque naturam meam hominibus in eo comprehendi scito, ut me fidelem et minarum et promissionum statorem esse credant. אהיה אשר אהיה explicandum e locis similibus his: Gen 43, 14 כאשר שכלתי שכלתי. Regn I 1, 24 והנער נער. Regn I 23, 13 ויתהלכו באשר יתהלכו. Regn II 15, 20 אני הולך על אשר אני הולך. Zach 10, 8 רבו כמו רבו. Ezech 12, 25 אדבר את אשר אדבר. Raschi ad Genes 20, 13 אונקלוס תרגם מה שתרגם. Iohannes 19, 22 *ὃ γέγραφα γέγραφα.* acta concilii ephesini 13ª הו דחזק נחזוק (ut apparet e Georgii Hoffmanni mei versione germanica 9, 37) abeat qui voluerit: nil moramur. Bar Ali 614 אינא דהו كاين ما كان. Bar Bahlûl אינא דהו كاينا ما كان, quibus addit e Gurganii تعريفات 17, 20 seqq explicanda ويكون ايما على سبيل الاستفهام. confer Yâqût III 38, 4 et كاينا من كان Faχrî Ahlwardti 312, 11. Kosegarten chrestomathia arabica 33, 3 انى قاتت لك ما قلت et 8 صنع بنا ما صنع. MI noctes editionis bûlâqensis alterius I 393, 13 لكان ما كان fuit quod fuit = missa haec faciam. I 454, 10 فاصنع ما انت صانع age quod agis = non curo quid facturus sis, sed liberam agendi ut volueris potestatem tibi concedo. ibidem I 482, 7 8 كنت السبب فى هذا الذى جرى بينى وبين ولدى كله حيث اشرت على بما اشرت tu causa fuisti [simultatum] earum omnium quae inter me filiumque meum ortae sunt, idque eo quod suasisti quae suasisti = eo quod consilia mihi dedisti

*) de quo nunc EWLane arabic-english lexicon II 1544 med: quem locum laudo, ut indocti qui docti videri volunt bibliorum interpretes possint in commodum suum convertere.

peiora quam ut nunc de iis verba facere vellem. ibidem III 10, 9 طلع من طلع emersit [ex undis] qui emersit = non attinet exponere qui et quot emerserint. ibidem III 167, 2 ان اسلموا اسلموا وان ابوا نحرقهم بالنار si ad fidem nostram se convertent, ad fidem nostram se convertent [nihil dicendum erit], sin nolent, igne eos cremabimus. ibidem IV 411, 5 فالذى يجرى يجرى quod accidet accidet = equidem curas abiciam, nam fato res humanae reguntur ita, ut cautum et providum esse non non prosit, incautum et improvidum esse non noceat. ibidem I 494, 11 12 III 156, 3 159, 1 160, 9 جرى ما جرى accidit quod accidit. Knös historia decem vazirorum 50, 7 عملت معه ما عملت fecit cum eo quae fecit = quae non narrabo: obscena enim sunt. Maqqarî I 88, 22 23 [lugd] قد قدر ذلك فيك من قدر decrevit hoc in tuam gratiam qui decrevit = noli curare: res effectum habebit (confer de eadem re Bayân II 3, 17 يقدر ذلك من قدر ما قدر). idem I 89, 1 وكان منه ما كان ثم اتى عليه ما اتى prodiit ex eo quod prodiit, et incidit in eum quod incidit = utrumque cum in vulgus notum sit, non opus est narrare. idem I 133, 7 الى ان آل الامر الى ما يوول اليه pervenit res quo pervenit. confer Ibn Arabšâh Tîmûr 4, 14 15 Golii الى ان آل امره الى ما آل et 7, 14 الى ان كان من امره ما كان. Ibn Arabšâh libro laudato 35, 8 9 لما اثار سجستان ما اثار قصد بعساكره مدينة سبزوار postquam iniuriam a Sacis inlatam eo modo vindicavit, quo vindicavit cum exercitu suo Sabzawâram [Yâqût I 804, 13 Ibn Baθûθa III 65, 5] profectus est. idem 304, 10 11 وفعل مع مباشر ذلك ما فعل iam narrata. Yâqût IV 191, 10 وفد على كسرى ابرويز فيما كان يفد عليه ad regem Persarum Parwêzum profectus est eo consilio quo profectus est = nil attinet explicare quaenam itineris causa ac ratio fuerit. Henzi fragmenta arabica 26 fin (Faχraddîni Ragensis verba sunt) ثم كان من الامر ما كان. Harîrî Durra 180 fin Thorbeckii حتى دهاها الذى دهاها [Baghdâd sedes regum fuit] donec accidit ei quod accidit: tristius quam quod claris verbis indicare sustineam. idem Maqâmât 209, ½ Reinaudi حتى انتشر عن حمالة الحطب ما انتشر [iam temporibus antiquis inimicitiae vexaverunt optimum hominem Muχammadum] ita ut declararetur de uxore Abu Lahabi id quod [Qurân 111] declaratum est: ita ominosum, ut de eo verba facere nolim. Ibn Hišâm 152, 13 حتى اذا كان الشهر الذى اراد الله به فيه ما اراد من كرامته [Muχammadus ita agere solebat] usque ad

mensem in quo constituit deus id beneficium in genus humanum conferre quod conferre constituit = usque ad notissimam Gabrielis ad Muχammadum legationem.

II.

Radix שבת apud Arabes aut شبت aut سبت aut ثبت esse potest. iam non est radix شبت ulla, nam شبت = شبث *anethum* e persico شود manasse docuerunt Lagarde gesammelte abhandlungen 82, 25 Gawâlîqî 94, 11. ثبت mere arabica est: quod si non esset, apud Aramaeos תבת extaret, quod non extat: crediderimque ثبت a وثب = ישב ortum esse. relinquitur ut שבת idem quod سبت esse dicamus. سبت *abscidit* velut علاوة *cervicem*, راسا *caput*, شعرا *crines*. ita EWLane: certum est. hinc مسبوت *abscisus* Avicenna I 102, 44 227, 48 (Avicennam iam ECastellus laudavit) = soporatus, somno ita gravi mersus ut a viventibus quasi separatus sit. سبات *somnus gravissimus et letalis* Qurân 25, 49 78, 9 Avicenna I 307, 1 47 II 11, 5: rarius *somnus sani* Zamaχšarî kaššâf 1541, 21 [Calc]: = תרדמה Lagarde materialien I 4, 6 II 30, 23 31, 5 = ἔκστασις ע Act 10, 10. hinc اسبت *somno letali mersit* Avicenna I 142, 12 = fecit subet apud interpretem veterem et medicos medii aevi, et سباتى καρωτὶς Avicenna I 27, 37 28, 15 29, 32. a שבת I ad שַׁבָּת via nulla est. nam postquam goettingische gelehrte anzeigen 1871, 1097 primus nomina a formis derivatis derivata a nominibus a forma prima manantibus severe discernenda esse docui, non licebit שַׁבָּת a שבת I ducere: ad שבת II referendum est. qui vero ad primam refert, lingua hebraica non florente vixit. sequitur eum qui Genesis 2, 1 scripsit non veterem esse, sed recentem auctorem, quicquid indocti contra garriant. שַׁבָּת non duci potuit nisi a שבת II. iam cum formam secundam esse sciamus للتكثير (Zamaχšarî mufaççal 129, 7), سبّت II *crebro abscidit*: Lane 1287. שַׁבָּת cum femininum sit, pluralem faciat שַׁבָּתוֹת, additis pronominibus ת duplicet, dictum esse debet pro שַׁבֶּתֶת, formae אַדֶּרֶת. confer שַׁבַּתּוֹ cum גַּבַּחְתּוֹ, שַׁבַּת cum חַטַּאת, שַׁבָּתוֹת cum חַטָּאת. שַׁבֶּתֶת apud Arabes sabbatat esse deberet, quod non extat. sed extat سنبتة sanbatat. iam cum قبرة qubbarat *alauda* idem quod قنبرة qunburat sit, سنبلة sunbulat *arista* idem quod שִׁבֹּלֶת, قنفذ qunfud *herinaceus* idem quod קִפֹּד, nihil obstat quo minus שַׁבָּת idem esse

dicamus ac sanbatat̲ Arabum. cuius, forma decurtata سنبة nihil contra me probat, est enim ex errore orta: nam pluralis sanâbit t radicalem esse demonstrat et ipse aethiopico plurali sanâbẹt [et sanbatât = שַׁבָּתת] Dillmann wörterbuch 369 certus et vetus esse demonstratur. Amharenses, quod ex Isenbergii lexico 58 disci potest, sabbatum sanbat vocant: iis sanabata *commoratus est aliquamdiu*, asanâbata Matth 14, 15 *dimisit*, tasanâbata *dimissus est, abiit.* arabice sanbatat̲ tempus diuturnum significat: quod vocabulum si pro sabbatat̲ dictum est, nihil esse potest aliud ac [dea] abscidendo occupata, crebro secans. sinbât sanbât arabice *malignitas*, sanabût *iracundus*: quae optime explicari posse crediderim: nam sinbât erit quasi quaedam temporis omnia delentis similitudo, sanabût is qui tempori omnia quae genuit devoranti similis vel ea delet quae ipse fecit. יוֹם הַשַּׁבָּת antiquissimo tempore dies deae quae vitae finem imponit: quo die (hoc enim credere licebit) aliquid operis suscipere nefas et infaustum putabatur. שַׁבָּתוֹן a שַׁבָּת duci nequit: nam cum שַׁבַּתּוֹ dicatur, si שַׁבָּתוֹן a שַׁבָּת descenderet, שַׁבַּתּוֹן dicendum esset. sequitur שַׁבָּתוֹן a שֶׁבֶת fluxisse et vocalem eius primam ut in vocabulo cotidiano usu trito ex antiquissimis temporibus servatam esse: serius שְׁבָּתוֹן dici debebat. שַׁבָּתוֹן abscisio, negotiorum omnium qualiumcumque (= II) cessatio: שֶׁבֶת שַׁבָּתוֹן = تسبيت سنبتة. probatum est sabbatum Mose antiquius esse. sed ulterius procedere datum est. Saturnus planeta apud Iudaeos recentiores שבתי vel שבתאי vocatur. hoc nomen quamvis in libris superstititibus non appareat nisi post Christum natum, nihilo minus vetustissimum esse credo. Epiphanii habemus de planetis disputationem panarii 16, 2 = p 21 basil = 34 Petavii: qui si Iovem *Χωχὲβ**) *Βάαλ* vocat, hoc ipso nomine ostendit planetarum nomina non suo tempore orta esse, quo de בַּעַל nemo loqui ausus esset, nisi longo sermonis usu excusatus. sequitur *χωχὲβ σαβὴθ* [?] eius aetatis esse qua Baali religio mentibus inhaerebat: ut nos Germani Dienstag Donnerstag Freitag habemus e carissima antiquitate servata, licet deorum nostrorum memoria evanuerit. iam Cassium Dionem scimus XXXVII 18 19 de nominibus rettulisse, quibus sin-

*) de pronuntiatione linguae hebraicae vetere proximo anno spero fore ut publice e conquisitis undique veterum testimoniis agere possim.

gulae septimanae feriae insigniebantur: ad cuius verba inlustranda scripsit Letronne observations sur les réprésentations zodiacales 99, mélanges d'érudition [1860] 41. planetis ordine suo nativo qui tum putabatur dispositis, Saturno Iovi Marti Soli Veneri Mercurio Lunae, singulae diei a media nocte incipientis horae sacrae erant. ita factum ut hora 25, quae prima diei secundi esset, 3. 7 + 3 horis elapsis Soli dedicaretur et Sol feriae secundae dominus haberetur: 49 = 2. 24 + 1 in Lunam incidebat, 73 = 3. 24 + 1 in Martem, 97 = 4. 24 + 1 in Mercurium, 121 = 5. 24 + 1 in Iovem, 145 = 6. 24 + 1 in Venerem, 169 = 7. 24 + 1 in Saturnum, ut ordo ad principium rediret. et de antiquitate astronomiae planetas observantis qui dubitat, adeat librum zeitschrift der deutschen morgenländischen gesellschaft X 649 seqq. sequitur si שבתי Saturnus planeta est et dies Saturno sacer שַׁבָּת vocatur, quodam modo שבתי et שַׁבָּת cohaerere. remque ita evenisse putarim. Phoenicum Arabumque catervae in Aegyptum effusae poterant vi armorum regnum cultissimum evertere, mores barbaros in mediis Aegyptiis habitantes servare non plane poterant. et accidit quod similibus temporibus similiter semper accidere videmus, ut victores a victis adsumerent quae possent, ita tamen, ut ad suum sensum captumque adcommodarent. iam cum deae suae Sanbatae (= שַׁבָּת) eaedem partes iis esse viderentur, quae apud Aegyptios Saturni erant, Sanbatae et Saturni religiones ita coaluerunt, ut Saturnum ab eadem radice vocarent, unde Sanbata nomen traxerat, simul autem, ut sui se iuris esse demonstrarent, Sanbatae diem in septimana ultimum esse statuerent, cum Saturni dies apud Aegyptios primus fuisset. confer constitutiones apostolorum*) II 57 p $84^{20}/_{21}$ *κατὰ ἀνατολὰς τετραμμένος* et p 87, 2 *ἐπ' ἀνατολὰς κατανοήσαντες,* V 7 p 134, 12 *στὰν κατὰ ἀνατολὰς* et VII 44 p $227^{21}/_{22}$ *προσευχέσθω κατὰ ἀνατολὰς* cum Ezechielis 8, 16 et quae in constitutionibus iisdem V 15 didascaliae p 89 seqq de ieiunio christianorum a ieiunio Iudaeorum diverso sancita sunt, quo videas novam fidem veterem ita abrogare solere, ut materiem, ut ita dicam, templi veteris servatam sensu contrario quam quo ante disposita erat disponat.

*) de quarum patria vide me GGA 1871, 526.

III

In libro gesammelte abhandlungen [1866] 161—165 (confer Genesin a me graece editam 211) festum Purim originis persicae esse demonstravi: nunc quae de mundi creatione in Genesis capite primo leguntur, a Persis ad Iudaeos perlata esse demonstrabo. Bactrorum liturgia antiquissima Vispered (= vîçpê ratavô *omnes domini*) dicta statim in principio sex tempora festa (nunc gâhânbâr vocata) celebrat, in memoriam, ut nunc dici consuevit, creationis instituta, re vera ad gratias deo ob conservatum mundum agendas destinata. de quibus confer Yaçna 19, Bundehes̆ 1, Çad·dar (a me persice edendum) 94, EBurnouf commentaire sur le Yaçna 302 seqq. horum nomina haec sunt: Maiđyô-zaremaya, Maiđyô-s̆ma, Paitis-hahya, Ayâθrema, Maiđyârya, Hamaçpaṭ-maêđaya: quibus festis caeli, aquarum, terrae, arborum, pecorum, hominum vel creatio vel conservatio celebratur. in quibus nominibus maiđyô idem quod mediu-s Latinorum, *μέσσο-ς* Graecorum. maiđyôzaremaya maiđyôs̆ma maiđyârya dicuntur ut *μεσονύκτιος μεσοποτάμιος* Graecorum, mediterreus meditullium Latinorum, miçaget mêçeṛkṛeay Armenorum. facile explicatur maiđyôs̆ma *mediterreus*. ita aqua commode vocari poterat. in interpretando maiđyârya ab EBurnouf secedendum mihi esse credo, de yâre *annus* cogitante. nam ut de componendi ratione inusitata taceam, festum mense Bahman celebratum, qui anni undecimus est, *medianne* appellari nequibat, neque ulla adduci potest ratio, cur pecora *mediannia* vocata essent. equidem ab arya sumptum credo vocabulum, quod fieri nequit, nisi summam eius antiquitatem esse concedamus. nam arya Indorum et Iapetidarum antiquissimorum apud Bactros airya erat. inest igitur vocabulo maiđyârya non bactrica, sed iapetia vocis forma. *in mediis Ariis* (hominibus) *vivens* praeclarum pecoris nomen apud patres nostros, quo tempore a gregibus pascendis ad agros colendos se converterant. maiđyôzaremaya interpretari non possum, cum zarema in libris bactricis numquam inveniatur. apparet zarema et ultra et citra caelum reperiri. iam cum *Χάρμων* et Iovis et Plutonis nomen sit, zarema autem ad amussim graeco *χάρμη* respondeat, de casca vocabuli antiquitate dubitari nequit. אנדרואי Pahlavensium confero, formatum illud ut תִּרְשָׁתָא = antarek̦s̆aθra, Lagarde

goettingische gelehrte anzeigen 1871, 386. paitishahya ad sasya Indorum pertinere certum est, neque minus certum hahya antiquius esse quam eam bactricae linguae formam, quae nunc nota est: nam neque haihya neque haṇhya dicitur, nec paitis, quod Persae pêš, Armeni (Lagarde beiträge 50, 4) patš esse voluerunt, in paitis-hahya id significare potest, quod in vestustissimis libris bactricis significare solet. sequitur paitis-hahya remotissimae antiquitatis esse. eiusdem aetatis ayâθrema est. nam ma suffixum pene obsoletum: invenio Çairima = Salm = שֵׁם Gen 5, 32 et Aiwiçrûθrema, zañtuma et daχyuma, astema et daçema (confer ἕβδομος septimus?). ayâθrema esse crediderim eum *qui minime movetur* (den ungehendsten): satis aptum arboribus designandis vocabulum. persicum 'gahra *radius textorum* explicari e yâθra posset e lege a me cum ante tum abhandlungen 8, 20 exposita: urbs textorum suorum industria longe lateque celebris 'Gahram Yâqût II 167, 14 ipsum yâθrema esse videatur quasi *Κερκιδόπολις*. 'g = y ut in 'gâdû = yâtu: nam etsi in Qurano 2, 52 جهرة e bactrico ćiθrem ortum est, ut ج = ć interdum fuisse appareat, a Graecis et *T* et *Σ* scriptae*), ج pene ut ى pronuntiatam docent quae Gauharius initio libri tertii habet (GGA 1870, 1457). hamaçpaṭ-maêđaya homo *in mediis rebus utilibus vivens*, quo vocabulo quam apte uterentur qui creationis suae gratias deo agere vellent, non est quod exponam. ordo festorum simplicissimus est, quem a Persis excogitatum esse absentia lucis demonstrat. lucem enim creatam negabant Persae. iam in capite Genesis primo eundem ordinem obtinere omnes vident, sed inepte turbatum. nam lux creata narratur die primo, luminaria die quarto orta feruntur: nimirum Persae inter lucem anaghra *initio carentem* et çtidâta *legibus naturae subiectam* distinguebant, atque Esdras et illam esse negare volebat et hanc non praeterire. aqua 2 iam ante lucem creatam est, neque ullo loco facta narratur. cumque Persae

*) *Τισσαφέρνης* = Cithraparna, *Τείσπης* (quem *Τίσπις* scribi malim) = Cišpi (confer abhandlungen 32, 29). Esdras I 5, 3 6, 6 תתני cum sit qui Esdr III 6, 26 7, 1 *Σισίννης* vocatur, certum hominem persice Cicinni appellatum, pronuntiationem masoretarum falsam et versionem graecam Esdrae I (*Θανθαναι*) recentiorem esse quam Esdrae III interpretationem e canone nunc extorrem.

pecorum tantum mentionem inicere solerent, quae sola hominum usibus olim inserviebant (Lagarde beiträge 23, 30 seqq), praeclarus Esdras supplere volens quae praeceptores omisissent, aves et pisces, iunctos ut Persae murġ ô mâhî iungere solent, a quadrupedibus secrevit. quibus omnibus effecit, ut ἑξαήμερον suum iustam cavillatoribus ansam praeberet. qui si Persas non creati mundi historiam narrare — quod fieri piorum nihil interest —, sed ob multa beneficia et data et conservata deo gratias agere voluisse intellexisset, infelices manus a recudendo nummo priscae antiquitatis pietate satis bene cuso abstinuisset. atque, ut hoc addam, si sunt qui Genesis 1, 3 ὑψηλὸν esse dicant, turpissimae inscitiae sua se admiratione convinci sciant. nam ad locum Longini [22 OIahni = I 255 LSpengeli] post HGrotium totiens ab hominibus laudatum, qui Longinum in manibus numquam habuerunt, vide quae GBuchenau de scriptore libri περὶ ὕψους Marburgi Chattorum [1849] agens, GBurckhardt in Caecili rhetoris fragmentis Basileae [1863] conlectis et in specimine emendationum in Tacitum LSpengel protulerunt: ex Theophili autem Plüschke lectionibus alexandrinis et hebraicis anno 1837 editis disce Hebraeos miserrima sermonis sui egestate coactos semper loqui ut Gen 1, 3 legimus: Gen 29, 27 28 Exod 4, 3 Ezech 8, 5 Zach 3, 5 6, 7 Dan 6, 24 cett. similiter Arabes. MI noctes II 209, 5 6 وقالت ايتينى بدواة وقرطاس فاتتها بدواة وقرطاس et dixit „affer mihi atramentarium et chartam“, et attulit ei atramentarium et chartam. ibidem II 420, 4 5 فقالوا له يا حاسب انزل [فى] الجب وعب لنا العسل الذى بقى فيه فنزل حاسب فى الجب وعبى لهم العسل الذى بقى فيه et dixerunt „o Xâsib, descende in foveam et hauri nobis mel in ea relictum“: et descendit Xâsib in foveam et hausit iis mel in ea relictum. ibidem III 162, 14 فامر بحل الاعجام فحلوهم et iussit barbarorum vincula solvi, et solverunt vincula eorum. licet interdum Arabes Muχammadum suum, Iudaeorum seriorum simiam, Qurân 2, 111 imitati ineptiant ut hi nostri: MI noctes I 149, 19 = 447, 1 III 173, 24 25 cett. quae Semitae bona habuere, et ipsi satis antiquo tempore abiecerunt neque umquam in Europam transmisere: multa autem, quae primo aspectu semiticae originis esse videantur, iapetia esse apparet, si accuratius inquiras. unum tantum exemplum afferam. algebram ab arabico الجبر

dici omnes novimus. sed rem Indi invenerunt, vocabulum Arabes a Persis acceperunt. nam جبر a جبارة descendit ut هدم abhandlungen 38, 4 ab اندام vel رزق a روزی abhandlungen 81, 22 aut שְׁבַת a שַׁבָּת. جبارة autem a persico gahwâra est, quod Armeni gahavoṛak scribunt, Iudaei גוהרק Buxtorf lex chald 397, cum גהורק deberent. gahavoṛak Armenorum *φορεῖον κλιντὴρ παράθεμα ἐσχάρα* exprimere docui GGA 1870, 1482. iam algebra गातु et वृ atavos habere convincitur.

IV

Vide prophetas chaldaicos xlvi seqq.

Psalm 44, 3 הורשת scribe שרשת Ps 52, 7

Psalm 44, 3 תרע scribe תגדע Isa 10, 33

Psalm 47, 10 ante עם adde עם *una cum*

Psalm 48, 6 ראו scribe באו

Psalm 52, 9 בהותו scribe בהונו. ita Chaldaeus

Psalm 52, 11 ואקוה scribe ואיקרה Regn I 18, 30

Psalm 56, 4 אירא scribe איד Iob 21, 30. א altera e sequenti אני orta

Psalm 56, 7 כאשר קוו scribe כארי יקוו

Psalm 58, 3 בלב עולת תפעלון scribe כלכם עולת תמללון opp צדק תדברון 58, 2. nam פעל accusativum pluralem regere nequit

Psalm 58, 8 post כמו adde חציר Ps 90, 6

Psalm 60, 6 קשט scribe שטף Ps 32, 6

Psalm 60, 7 ימינך scribe יונתך Ps 56, 1 Cant 2, 14

Psalm 63, 5 בחיי scribe בציה 2

Psalm 66, 8 non imperativi sed praeterita placent

Psalm 68, 10 תניף scribe חטיף 9

Psalm 68, 34 dele שמי

Psalm 69, 11 ואבכה scribe ואמכה. ita Graecus et Syrus: vide Castellum syr מכך IBKöhler in Eichhornii repertorio XIII 130

Psalm 69, 28 בצדקתך scribe בחצרותיך Ps 96, 8 [92, 14 116, 19 135, 2]. ב בוא Gen 19, 8.

Psalm 71, 10 אמרו scribe ארבו *insidiati sunt*

Psalm 71, 18 post לדור adde אחר

Psalm 72, 5 ייראוך scribe יאריך *extendet vitam*

Psalm 72, 7 צדיק scribe צדק *iustitia*. ita Hieronymus

Psalm 72, 7 ורב scribe וירב *et copiosa erit*

Psalm 74, 19 post לחית adde שן. ita Chaldaeus
Psalm 80, 5 בתפלת scribe בפליטת
Psalm 80, 7 מדון scribe מנוד Ps 44, 15
Psalm 80, 16 dele ועל בן אמצתה לך, e commate 18 anticipata. vide me ad Isa 41, 1 cett
Psalm 81, 17 ומצור scribe ומצוק
Psalm 83, 8 ישבי צור scribe ישבי בצר vel ישבי בצרה. Tyro locus hic non est, Bostrae est
Psalm 83, 9 אשור scribe גשור
Psalm 118, 27 בעבתים scribe בערבים *salicibus* Lev 23, 40. confer חג ערבה Buxtorf lex chald 1659
Genes 1, 27 בצלמו בצלם si Symmachus *ἐν εἰκόνι διαφόρῳ* vertit, בצלם וצלם legit, ut בלב ולב est Psalm 12, 3 Paral I 12, 33. satis recens Symmachus est, ut vel בצלם ובצלם ei placuisse credere possimus. idem אלהים alterum accusativum credidit = *ὄρθιον* (non *ὄρθιον ὁ θεὸς* sed *ὄρθιον* solum scripsit).

V

Pedanium Dioscoridem, Neronis aequalem, Anazarbi in Ciliciae oppido natum esse constat, quod Tarso haud procul abest. hunc Dioscoridem *περὶ ὕλης ἰατρικῆς* scribentem libri exordium fecisse legimus hocce: *πολλῶν οὐ μόνον ἀρχαίων ἀλλὰ καὶ νέων συνταξαμένων περὶ τῆς τῶν φαρμάκων σκευασίας τε καὶ δυνάμεως καὶ δοκιμασίας, φίλτατε Ἄρειε, πειράσομαί σοι παραστῆσαι μὴ κενὴν μηδὲ ἄλογον ὁρμήν με πρὸς τήνδε τὴν πραγματείαν ἐσχηκέναι διὰ τὸ τοὺς μὲν αὐτῶν μὴ τετελειωκέναι, τοὺς δὲ ἐξ ἱστορίας τὰ πλεῖστα ἀναγράψαι.* haec imitatum credo eum qui Lucae 1, 1—4 scripsit: *ἐπειδή περ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀλήθειαν.* quod si recte dixero, probatum est, in tertio evangelio a variis manibus profecto inesse partes quasdam ab ipso Luca medico (Coloss 4, 14) Pauli tarsensis amico scriptas. nam et medicum decebat materiam medicam nosse et Pauli tarsensis amicum rationi consentaneum est librum de arte sua a Pauli sui cive, viro celeberrimo, scriptum legisse. tot pueros imitandi et variandi artes docui, ut ipse me in diiudicandis evangelii verbis non erravisse arbitrer: sin aliis secus videbitur, non refragabor. qui si Dioscoridem bene, Lucam male et parum adcommodate scripsisse dixerint, id pro me valere norint. fato enim quodam adverso fieri solet, ut qui imitentur, nisi artis pergnari sint, miserrime detorqueant quae exprimenda sibi proposuerunt. et si Dioscoridem recte rationem

reddidisse nemo negaverit, cur scribere librum aggressus sit — esse enim dicit libros de materia medica agentes, quotquot extent, inutiles —, Lucam non habeo quo modo excusem, qui cum plurimos auctores de Iesu rebus gestis exposuisse fateatur eosque ad id negotii gerendum aptissimos, ex hac ipsa copia sibi quoque aliquid conscribillandum esse concludit, cum opera multo minore Theophilo suo *τῶν αὐτόπτων βιβλία* in manus dare potuisset, ipse non *αὐτόπτης*, sed *παρηκολουθηκώς* tantum. ipsa vero exordii lucani ineptia eo me adigit ut otiosum imitatorem me legere credam: nam qui rerum gravitate coactus ad aliquam rem enarrandam aggreditur, ordine ac ratione procedere solet neque ea ipsa re se excusare qua prudentibus se accusandum prodit. evangelii tertii aetatem nosse interpretis psalmorum interest, nam Luc 24, 44 primum hagiographa tamquam canonis pars laudantur, cum paulo ante (Mth 5, 17 7, 12 11, 13 22, 40 Luc 16, 16) libri sacri *νόμῳ καὶ προφήταις* solis contineantur.

Psalmos in WZ praecedunt carmina haec:

Nongentis pariterque novem labentibus annis
ex illo, carnem quo sumpsit tempore Christus,
filius Arnulfi regis cum sceptra teneret
annis bis senis iuvenis Hludovicus herilis,
mente humili pollens Salomon, pietate redundans,
tertius a priscis et eodem nomine dictus,
quos sibi pontifices legit Constantia dives,
praesul et abba simul meritis electus opimis,
scriptores cauta varios indagine lustrat,
hoc et psalterium docte collegit in unum,
pandens lectori studioso mente sagaci
auctorum sensus vario sermone secretos.
pagina bis binis loquitur nam quaeque columnis
quae stilus hebraico verissima fonte refundat,
Hieronimo haec reserante quidem sermone latino:
gr[a]ecus et hic proprie sensus ac sermo patescit
litterulis nostris nostroque caractere scriptus,
quem tamen ex gr[a]eco versum sermone latino
quam dixi supra retinet quoque pagina scripta,
ecclesia haec etiam iugiter romana frequentat.
editio communis et haec vulgataque fertur.
ex quibus hebraicae interpres linguae venerandus
et reprobanda notat nec non retinenda figurat.
sed tamen hac quarta translatio scripta columna
est, quam praefatus, bene septuaginta secutus,

1—6 > *Z* | 8 merititis elestus *Z* | 10 ē *Z* | 14 ʰebraico *Z* | 16 e *Z* | 21 edicio *WZ* | 24 haec contra *Z* | 25 prefatus *Z*

ex gr[a]eco in linguam transferre fideliter istam
Hieronimus studuit totaque fide reseravit.
hanc etiam populi psallunt orientis et isti,
Gallia quos genuit, quos et septentrio gignit.
quadruplicem ergo (precor) caute nunc inspice, lector,
psalterii formam vario sermone coactam,
amplius et noli quovis paradigmate falli,
veridica ante oculos auctorum dogmata cernens.
prima quidem supra folio descripta columna
quae recitant Galli retinet sermone fideli,
horum Hieronimo, ceu dixi, interprete fido.
hac quicquid certe discordat ab editione,
hoc et ab hebraico pariter distare memento.
sed vulgata tenet minus et correcta secunda:
haec et Romani psallunt Italique frequentant.
tertia sed vere hebraico translata magistro
continet et nobis melius haec omnia pandit.
ultima nam gr[a]eco proprie sermone notata
quae minus, ut dixi, cum sint vulgata, probamus.

Versiculi Hieronimi p̅r̅bri.
Psallere qui docuit dulci modulamine sanctos,
noverat iste decim legis qui verba dedisset,
quot digitis cithara c[h]ordis totidemque dicavit
nomina vel signum numerum crux ipsa notaret
credere quid dubitas? virtus regit omnia Christi,
qui varias iunxit uno sub carmine linguas,
ut pecudes volucresque deum cognoscere possint.
hic sonus est fidei mentes qui mulcet amaras.
sic creatura prior tanto pro munere gaudet,
offerat ut domino salvet quos gratia vocis.
nunc Damasi monitis aures praebete benignas.
quisque sitit veniat, cupiens haurire fluenta:
inveniet latices, servant qui dulcia mella,
sordibus expositis purgant penetralia cordis,
corpus tum renovant Christo servire parati.
                    Christi sanctum cognoscere debes.
pastorem puerum multis de fratribus unum
angelus ex ovibus rapuit regemque dicavit,
organa qui sciret manibus componere solus,
psallere per citharam populis caelestia regna.
ingentem clipeoque gravi frustraque minantem

37 cete *Z* | 42 pandet *Z* | 3 cythara *W* | 6 uno iunxit *Z* | 7 cognosce *W* | 11 brębete *Z* | 16 *lacuna in WZ* | 19 mnibus *Z* | 20 cytharam *WZ* |

impia   faleras et tela gerentem,
surdorum demens coleret qui templa deorum,
mactavit saxo tereti truncumque reliquit
iudicioque dei ingenti mox c[a]ede peracta
monstravit populis tulerat qu[a]e ex hoste trophaea.
haec Damasus scit, sancte, tuos celebrare triumphos.
expliciunt versus Damasi papae.
item versus:
aeterni[que] patris pariterque in nomine nati,
spiritus et sancti, quorum est substantia compar
et virtus similis parilisque in saecla potestas
psalmorum liber orditur, sermone vocatus
hebr[a]eo sephar talim, quod voce latina
est liber ymnorum, David quem rex benedictus
edidit adiunctis sociis, Hieronimus autem
presbyter archivis hebr[a]ei fontis ab ipsis
Gr[a]ecorumque libri de falsis vera sequestrans
traxit in eloquium felix citharista latinum.

22 *lacuna in WZ* | 26 trophea *W* | 8 prẹsbiter *Z* | 10 cytharista *Z*

xvi 11	scribe	biblio-
153, 16	,,	nor
158, 4	,,	II

GOTTINGAE typis expressit officina academica Dieterichiana.
Guil. Fr. Kaestner.

Anzeigen.

ספר תהלות. Liber Psalmorum Hebraicus atque Latinus ab Hieronymo ex Hebraeo conversus. Consociata opera ediderunt Const. de Tischendorf, S. Baer, Fr. Delitzsch. Lips. 1874. kl. 8. XVI S. 132 Bl. u. 60 S.

Psalterium iuxta Hebraeos Hieronymi e recognitione Pauli de Lagarde. Accedit corollarium criticum. Lips. 1874. 8. XVI u. 168 S.

In den vielverschlungenen Labyrinthen der biblischen Texte sind sorgfältig gesichtete, von kritisch zuverlässiger Hand dargebotene Urkunden der Ariadnefaden, an welchem man sich in den Irrgängen zurechtfinden und mit der Zeit aus dem unheimlichen Dunkel an das Licht der Wahrheit zu gelangen hoffen darf. Derartige Hülfsmittel sind daher stets willkommen; auch die beiden oben genannten Schriften sind es, von denen jede nach einer besonderen Richtung hin das Gebiet theils der biblischen theils der patristischen Textkritik in dankenswerther Weise aufhellt und lichtet.

Die erstbezeichnete giebt die Psalmen (gewöhnlich תְּהִלִּים genannt, masorethisch aber תְּהִלּוֹת) sowohl hebräisch als auch lateinisch nach der Uebersetzung des Hieronymus aus der Grundsprache, so dass beide Texte einander gegenüberstehen. Wir finden daselbst nach dem Vorworte, in welchem Hr. Prof. Delitzsch über die drei von Hieronymus bearbeiteten Psalterien (Romanum in dem Missale, Gallicanum in der Vulgata, Version aus dem Hebräischen), über die Entstehung der Ausgabe, einige neu benutzte Codices u. A. berichtet (die Jahrzahl 1803 auf S. X, 2 scheint verdruckt zu sein), sowie nach einem kurzen Abrisse der poetischen Accentuation (XI—XVI) einen — unstreitig den werthvollsten Bestandtheil dieser Edition bildenden — sorgfältig gereinigten masorethischen Text, der aus den bes en Quellen geschöpft und in gefälliger Schrift mit einer ausserordentlichen Akribie zur Darstellung gebracht ist. An denselben schliessen sich mehrere grössten-

Druckfehlern haben wir nur einen nicht angezeigt gefunden: excussis p. VIII, 18 v. u. anstatt excussos. Anlässlich der p. 84 bezeugten Hieronymianischen Version Ps. 78, 36: et *lactaverunt* eum in ore suo sei erwähnt, dass diese genaue Wiedergabe des hebräischen Zeitwortes durch lactare [Frequent. ú. lacĕre] beweist, wie wenig mit der Sprechweise der LXX, welche פִּתָּה in der Regel durch ἀπατᾶν übersetzen, der Widerspruch *Schleusner's* im Thesaurus s. v. ἀγαπᾶν gegen die Annahme *Grabe's* u. A., das hier in der Alexandrina ersichtliche ἠγάπησαν [Vulg.: dilexerunt] habe ursprünglich ἠπάτησαν gelautet, in Uebereinstimmung steht. Was den cod. R anlangt, so ersehen wir aus dem Lagarde'schen Apparate nicht bloss dessen Eigenthümlichkeit, den Psalmenüberschriften Notizen über den Sprecher der nachfolgenden Textesworte oder über ihre mystische Beziehung beizufügen, sondern überzeugen uns auch von dem Begründetsein der p. IV behaupteten nahen Verwandtschaft mit dem Amiatinus. So finden sich z. B. gleich in den ersten 15 Psalmen folgende Fälle ihrer Uebereinstimmung, wobei wir die erweiterten Ueberschriften ganz ausser Betracht lassen: Ps. 1, 4: proiecit. 2, 6 ex.: suum. 3, 6 et vigilavi. 3, 8: *om.* maxillam. 3, 9: *om.* semper. 4, 2: invocante me exaudisti [me?]. 4, 5: loqu*e*mini .. vestra [*om.* et]. 4, 6: fid*e*te. 4, 8: *in* tempore. 5, 7: *om.* Adverte ad vocem clamoris mei. 5, 7: abominaveris domine. 5, 11: te domine. 6, 3: sum, sana. 7, 3: ne forte *c*apiat .. qui eripiat. 7, 10: confirmetur *iustitia.* 7, 14: *prae*paravit [?] vasa. 8, 3: adversarios *meos.* 8, 9: transeunt semitas. 8, 10: dominator, quam. 9, 6: del*i*sti. 9, 7: inimici *om.* 9, 9: iudicat .. iudicat. 9, 14: Misertus est mei dominus, vidit. 9, 15: narrem laudes. 9, 16: in ret*o* quod absconder*a*nt. 9, 17—18: impius. Convertantur. 9, 19: *non* peribit. 10, 3: lauda*v*it impius desideri*um.* 10, 4: nec deus. 10, 8: ut interficiat. 10, 13: requira*t.* 10, 17: aud*it* domin*us*, praeparasti *ut* cor. 12, 7: *igne* probatum. 13, 2: *om.* domine. 14, 1: *in*studiose. 14, 2: *aut* requirens. 14, 5: iusta *est.* 14, 7: salutare .. *et* laetabitur. 15, 1: tuo *et* quis. 15, 2: loqu*e*turque. 15, 3: vicin*o* su*o*. 15, 4: glorific*at.*

Hermann Rönsch.

Das Buch Hiob, übersetzt und ausgelegt von Dr. Ferdinand Hitzig, Prof. der Theologie in Heidelberg. Leipzig und Heidelberg 1874. VI. Vorr. LI. Einl. und 319 S.

Ref. gesteht offen, er zeige nicht gerne die Geistesarbei-

Aus

Prophetae chaldaice. Paulus de Lagarde e fide codicis reuchliniani edidit. 1872.

besonders abgedruckt.

Ne paginarum albedine oculi laedantur, emendationes aliquot subiungo, de quibus, si vita et commodiore valetudine utar, alio loco explicatius exponam. utrum aliquis ante me easdem commendaverit (quod factum esse vix crediderim), id typographo urgente quaerere nunc non vacat.

Psalm 2,2 יתיצבו scribe יִתְיָעֲצוּ e psalmo archetypo 83,4. nam התיצב انتصب ab hoc loco plane alieni.

Ps 5,10 בפיהו scribe בְּפִימוֹ.

Ps 5,11 האשימם = הֲשִׁמֵּם a radice שמם.

Ps 9.14 משנאי scribe מְנַשְּׂאִי et dele מרוממי tamquam scholiastae commentum ad מנשאי additum.

Ps 10,9 בסכה scribe בְּסֻבְּכֹה Ierem 4,7.

Ps 12,2 פסו scribe אָפְסוּ Ps 77,9. ספו chald Amos 6,10?

Ps 18,30 אָרֻץ גְּדוּד scribe אָרֹץ גָּדֵר.

Ps 18,43 רוח scribe רְחֹב.

Ps 31,7 השמרים הבלי שוא scribe הַמְשַׁכִים חַבְלֵי שָׁוְא Isa 5,18.

Ps 31,11 כחי scribe בִּרְפַּי,

Ps 31,12 מאד scribe מָנֹר, quod vocabulum verbis ראי בחוץ נדדו ממני nescio quis explicavit.

Ps 31,13 כמת מלב scribe ***כְּמֵת.

Ps 31,16 וּמֵרֹדְפַי scribe וּמְרַדְּפַי.

Ps 31,22 בעיר מצור = *in urbe Aegypti.*

Ps 32,6 לעת מצא רק לשטף scribe לְעֵת מֵצַר קוֹל שֶׁטֶף.

Ps 40,3 שאון Aegyptus, יון Graeci.

Ps 40,5 רהבים = להבים: Aegyptii propter superbiam libenter hoc nomine appellati. שטי כזב Iudaei qui ad Aegyptiorum mores defecerant.

Ps 40,6 ומחשבתיך scribe aut ומשבחתיך aut ותשבחתיך a radice שבח *laudavit.*

Ps 41,7 לחוץ ידבר scribe לָחוּץ לַחַץ יְדַבֵּר.

Ps 41,9 possis de דֶבֶר cogitare: certum est auctorem בליעל ab עלה IV dictum credidisse. דבר בליעל morbus a quo non convalescit aegrotus.

Ps 43,3 אורך ואמתך: scribendumne חֻמִּים? אוּרֶיךָ וְתֻמֶּיךָ = تميمات. de تميمات exposuit Ahlwardtus Chalef el ahmars qaçîde 379. haec prelo traditurus video iam Freytagium in lexico I 199^b תמים et تميمات contulisse.

Ps 45,7 וָעֶד scribe סָעַד Prov 20, 28 Isa 9, 6. cf Ex 18, 23 Regn IV 5,13. haud scio an לעלם scribendum sit.

Ps 45,13 ובת צר במנחה scribe וּבְהַקְרִיב מִנְחָה.

Ps 46,9 שמות scribe מוֹפֵת.

Ps 48,14 פסג II a bactrico aliquo upaçañha *enumeratio.* cf उपवर्णन उपवाक et Lagarde abhandlungen 78,8.

Ps 50,4 מעל scribe מִמַּעַל Regn III 8,23 . ita iam Houbigantius.

Ps 50,22 שכחי scribe חֲשׁוּבֵי.

Ps 55,3 ואהימה = וְאֶהֱמֶה.

Ps 55,6 יראה scribe רֵאָה . vocabulum inauditum, sed e lege formatum: רֵאָה וְרַעַד antiquo more sociantur.

Ps 55,15 ברגש scribe בְּרֶגַע et cum 16 iunge.

Ps 55,20 וְישֵׁב קֶדֶם scribe וְיַשֵּׁב קָדִים, unde accusativus אשר ג׳ aptus.

Ps 56,2 3 57,4 non שָׁאַף sed שָׁף poeta voluerat.

Ps 58,8 ימאסו a מסס I.

Ps 58,12 פרי scribe פרק.

Ps 59,12 והורידמו scribe והנידמו, nam praecessit הניעמו: confer נע ונד.

Ps 60,5 הראית scribe הִרְוֵיתָ.

Ps 60,8 אעלזה scribe אָעֻזָּה.

Ps 62,11 בעשק ובגזל scribe בְּעִקֵּשׁ וּבְנָלֹוז.

Ps 65,8 משביח scribe מַשְׁבִּית. Graecus מבחיש: Lagarde anmerkungen 42.

Ps 66,11 מועקה scribe מעדה Ps 69,24 Prov 25,19.

Ps 66,16 יראי אלהים = *προσήλυτοι*.

Ps 68,7 מוֹשִׁיב scribe מֵשִׁיב, nisi auctor satis recens grammaticae leges ignoravit.

Ps 68,15 בה תשלג scribe בהר השלג = جبل الثلج *in Hermone* Iosephus XII 3,3.

Ps 68,18 שנאן scribe יִשְׂרָאֵל Num 10,36.

Ps 68,21 dele אדני ad pellendum יהוה adscriptum.

Ps 68,23 מבשן אשיב scribe מִכִּבְשָׁן אֵשׁ אָשִׁיב Gen 15,17.

Ps 69,5 dele איבי ad explicandum מצמיתי adscriptum.

Ps 69,5 אז scribe אֲנִי.

Ps 71,3 מעון scribe מָעוֹז.

Ps 71,14 והוספתי: ergo psalmus טוסף, ut in מחזור loquuntur.

Ps 71,20 ומתהומות scribe וּמִתַּחְתִּיּוֹת.

Ps 71,22 dele כלי.
Ps 72,16 פסת scribe שִׁפְעַת.
Ps 73,9 תהלך scribe מִתְהַלֵּךְ.
Ps 73,10 וישיב עמו הלם scribe וַיַּשְׂבִּיעֵמוֹ לֶחֶם.
Ps 73,18 למו scribe רַגְלֵמוֹ: confer Lagardii Clementina 103,27.
Ps 73,28 מלאכותיך scribe נִפְלְאוֹתֶיךָ Ps 75,2.
Ps 74,18 זכר זאת scribe בְּכָל־זֹאת.
Isa 1,31 החסן scribe הֶחַמָּן: ופעלו scribe וּבַעְלוֹ.
Isa 2,5 post מקדם adde מִקְסָם.
Isa 10,2 להטות מדין scribe לְהַטּוֹתָם דִּין.
Isa 14,21 ערים scribe עָרֶץ.
Isa 15,5 יעערו scribe יְרֹעָעוּ.
Isa 16,4 שודד כי scribe שֹׁדֵד עַד כִּי.
Isa 40,27 תאמר יעקב ותדבר scribe תַּמֵּךְ יַעֲקֹב וְתְשָׁבֵר.
Isa 41,1 יחליפו כח librarius dormitans e 40,31 repetivit: quid propheta ipse scripserit nos fugit.
Isa 42,11 מדבר scribe מֹאָב: vide Lagardium ad Prov 28, 2.
Isa 42,14 מֵעוֹלָם scribe מֵעוֹלָם הַלְעוֹלָם.
Isa 44,8 תרהו scribe תְּרְהֲבוּ 60, 5.
Isa 44,13 יַעֲשֵׂהוּ scribe ישעהו a radice שעע.
Isa 44,20 הטהו = הִטְעָהוּ Ez 13,10.
Isa 46,8 והתאששו scribe והתבאששו.
Isa 47,13 יבאו scribe יִרְאוּ.
Isa 48,2 מעיר = *παρὰ τοῦ Ἐγρηγόρου.*
Isa 49,7 לבזה scribe לְנִבְזֶה 53,3.
Isa 49,18 ככלה scribe כבלוה *ut calauticam*, Lagarde abhandlungen 62.
Isa 50,4 דבר iunge cum sequenti יעיר.
Isa 51,9 המחצבת scribe הַמּוֹחֶצֶת Iob 26, 12. ita iam Houbigantius.
Isa 51,19 אנחמך scribe יְנַחֲמֵךְ.

Isa 51,22 dele כוס alterum, quo קבעת explicatur.

Isa 53,7 ולא יפתח פיו alterum librarius dormitans male repetivit.

Isa 57,20 נגרש scribe נִרְגָּשׁ.

Isa 58,12 נתיבות scribe נְתִיצוֹת.

Isa 62,5 כי יבעל scribe כְּבַעַל.

Isa 63,1 מאדום scribe מְאָדָם.

Isa 63,1 מבצרה scribe מִבֹּצֵר Ierem 6,9 49,9 ***plus quam vinitor***.

Isa 63,6 ואשכרם scribe וָאֲדָרְכֵם 3.

Isa 64,2^{b} a dormitante librario e 63,19 repetitum.

Isa 66,11 מזיז scribe מִבִּיז : de ביז Payne Smith 502 Bar Ali 2323 Hoffmanni.

Isa 66,19 משכי קשת scribe משך וקדר Psalm 120,5.

Iob 8,8/9 אבותם כי תמול scribe אָבוֹת כִּי מִתְּמוֹל.

Iob 9,17 ישופני scribe יְשׁוּפֵנִי = יְסוּפֵנִי.

Iob 9,31 שַׂלְמוֹתָי scribe מְשַׁלְּמַי vel simile quicquam.

Iob 10,15 ראה עניי scribe רְוֵה עֳנִי.

Iob 10,20 ישית scribe שְׁבֹת Isa 24,8.

Iob 11,7 תמצא alterum = syriaco תמטא *venies*.

Iob 12,18 מוסר = מאסר.

Iob 13,12 גבי assyriace *loqui*.

Iob 13,17 ואחותי scribe aut ואחויתי aut (quod probabilius) ותחויתי.

Iob 14,18 נופל יבול scribe נָפֹל יִפֹּל.

Iob 14,22 יכאב scribe יִרְקַב.

Iob 16,13 רַבָּיו scribe רֹבָיו vel רָבָיו.

Iob 16,22 מספר scribe מִסְפֵּר.

Iob 18,18 יְנִדֻּהוּ scribe יְנִידֻהוּ (נע ונד).

Iob 22,23 תשוב עד שדי תבנה scribe תָּשׁוּב וּבְעַד שַׁדַּי תְּחַנֶּה 32,21 22 6,22.

Iob 25,5 יאהיל = יָהֵל 31,26.

Iob 28,10 יְאֹר = وأر Freytag IV 427^{a}.

Regn I 5,4 דגון tertium scribe גֵּרוֹ.
Regn I 15,6 אוֹסִפְךָ scribe אֶסְפְּךָ Gen 18,23.
Regn I 15,32 מעדנת LXX מְעַדַּנִּית a radice מעד: dictum illud ut קְלֹרַנִּית et אַחֹרַנִּית.
Regn II 19,23 היום alterum scribe הַהִיּוֹם.
Regn II 21,16 חדשה scribe דַּשְׁנָה Lagarde abhandlungen 36,4.
LXX Isa 51,6 שמים נמלחו *οὐρανὸς ἐστερεώθη*, quod Hieronymus scriptum miratus est. corrige *ἠρεώθη* = *ἠραιώθη*. Dio Chrysostom I 112,8 Geopon IX 23,5 Basilius Frobeni 6,48 12,47 29,21 31,1 47,21 53,53 54,1. *ἀραιότης* Basilius 22,34 46,29.
Coloss 2,16 *κρινέτω* scribe *κιρνάτω* . atque ita Syrus = נדודכון . syr דוד II = hebr עִוֵּת Eccl 7,13 12,3 = *ἐνέκοψε* Gal 5,7 = *ἐτάραξεν* Ioh 14,1 27 = *ἐθρόησε* Mth 24,6. מדודאית Lagarde analecta 173,19 = *ἀτάκτως* Isocrates ad Demonicum 32. vide Curetonis spicileg 5,17 12,1 Iohannem ephes 4,21 cett. Ephraim armen III 171,10 yoldoldiçê zsez, ut eum ut nos legisse appareat.
Clementina 29,36/37 *νομιζόμενα* scribe *ὁμοιαζόμενα*.
Epiphanius II 292,17 Dindorf *εἰς μὲν* scribe *ἴσμεν*.